

BEGROTING 2022 - 2025

Voorwoord

Voor u ligt de Begroting 2022-2025 van Rijswijk; de laatste begroting in deze raadsperiode. Met de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 in het vooruitzicht zijn wij verheugd om te constateren dat we een stevig fundament hebben gelegd onder de toekomstbestendigheid van de stad.

Vooraf omdat wij in deze raadsperiode diverse financiële tegenvallers hebben moeten incasseren. Van de alsnog stijgende kosten in de jeugdzorg, tot een teruglopende geldstroom vanuit het Rijk. Ook de komende jaren houden we hier last van, onder meer door de nieuwe verdeelsystematiek vanuit het Gemeentefonds. Als het om de jeugdzorg gaat heeft het Rijk weliswaar extra geld vrijgemaakt voor 2022, maar er moet echt structureel iets gaan veranderen om de jeugdzorg betaalbaar te houden.

Het is ons desondanks gelukt om een sluitende begroting te presenteren voor 2022, waarbij we op alle fronten verder blijven werken aan het Rijswijk van nu en de toekomst. Het is voor ons vanzelfsprekend dat we daarbij altijd de balans zoeken met de financiële gezondheid van de gemeente. We zetten onze financiële middelen slim in, onder meer via het Groeifonds, Woonfonds en Energiefonds. Hoewel de begroting onder druk staat, is het mede hierdoor niet nodig om de belastingen te verhogen.

Zoals bekend is Rijswijk één van de snelst groeiende gemeenten van Nederland. Dankzij diverse investeringen groeit het voorzieningenniveau mee. Van het nieuwe Bogaardplein, tot de nieuwe sportvoorzieningen als sportpark Elsenburg en sporthal De Altis. We zorgen ook dat Rijswijk zich continu aanpast aan actuele thema's als de woningnood en de klimaatverandering. Voorbeelden hiervan zijn de investeringen in betaalbare huurwoningen, de transformatie van winkelruimte naar woningen in het Bogaardgebied, de bouw van energie neutrale schoolgebouwen en het realiseren van meer ruimte voor groen en water in Pasgeld. Ook maken we een flink bedrag vrij voor de ondertunneling van de Beatrixlaan, dat moet bijdragen aan een verbetering van de luchtkwaliteit en leefbaarheid. Verder pakken we ondermijning aan en investeren we in de kwaliteit van de buitenruimte, door grote onderhoudsprojecten uit te voeren in het Wilhelminapark en Landgoederenzone. Het dagelijks onderhoud geven we een impuls, om het straatbeeld op het gewenste niveau te houden.

Als het om de toekomstbestendigheid van Rijswijk gaat, kijken we uiteraard niet alleen naar materiële zaken, maar vooral ook naar het welzijn en de gezondheid van onze inwoners. We investeren volop in onze Rijswijkers; van de hulp in de jeugdzorg en de WMO-voorzieningen, tot het bieden van hulp bij financiële problemen via het Financieel servicepunt en het zoeken naar werk via het Werkgever Servicepunt. Iedereen telt voor ons mee. Daarom investeren we ook in zaken als de bestrijding van eenzaamheid en de aanpak van laaggeletterdheid. En samen met partners als de bibliotheek en Trias wordt volop toegewerkt naar het nieuwe Huis van de Stad, zodat inwoners in de toekomst op één plek terecht kunnen voor diverse maatschappelijke instanties.

Rijswijk maakt zich op voor een nieuwe bestuurlijke periode. Wij hebben de weg gebaad voor een goede start. We dragen een financieel gezonde stad, met een goed toekomstperspectief en een gezonde ambitie over aan de nieuwe gemeenteraad.

College van burgemeester en wethouders

Inleiding

Het hoogtepunt van de coronacrisis lijkt achter de rug en de economie herstelt sneller dan verwacht. De vraag is hoe groot de naweeën zijn en hoe lang die gaan duren. Met de uitvoering van de verschillende rijksregelingen als de TOZO en TONK en ons eigen maatregelenpakket Corona heeft Rijswijk een steentje bijgedragen aan de inwoners, organisaties, instellingen en bedrijven die geraakt werden door de effecten van de coronapandemie. Politiek-bestuurlijk gaat het in Nederland moeizaam. De kabinetsformatie duurt lang en het huidige demissionaire kabinet moet noodgedwongen grote beslissingen uitstellen. Op lokaal niveau gaan de gemeenteraden hun laatste maanden in; op weg naar de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022. Het is in deze turbulente context dat wij onze laatste begroting presenteren.

Kern is dat we vooral voortbouwen op de koers van de afgelopen jaren, waarbij we balans zoeken tussen de financiële gezondheid van de gemeente en investeren in het Rijswijk van nu en de toekomst. De ontwikkeling van de financiële gezondheid ligt goed op koers. We groeien in vier jaar van een financieel risicovol profiel naar een financieel neutraal profiel.

Met de opbrengst van de Enecogelden is een Groeifonds opgericht. Vanuit het Groeifonds is een serieuze reservering gedaan voor ondertunneling van de Beatrixlaan en wordt geïnvesteerd in de Landgoederenzone en in de energietransitie. Ook realiseren we betaalbare huurwoningen dankzij het Woonfonds, waarbij toekomstige opbrengsten weer terugvloeien in het fonds. Zo blijft het ook voor toekomstige generaties beschikbaar. Daarnaast zijn in deze begroting extra middelen beschikbaar gemaakt voor veiligheid en het tegengaan van ondermijnende criminaliteit.

Gemeenten stonden de laatste jaren financieel onder druk door de steeds stijgende uitgaven aan jeugdzorg. Het Rijk heeft voor 2022 landelijk € 1,3 miljard extra beschikbaar gesteld voor de jeugdzorg. Het Rijswijkse deel is in deze begroting verwerkt. Het Rijk en de VNG werken daarnaast een Hervormingsagenda uit. Deze agenda bevat maatregelen die binnen het huidige stelsel passen en aanpassingen in wet- en regelgeving. Dat laatste is aan het nieuwe kabinet om een besluit over te nemen.

Het is tevens aan het volgende kabinet om de incidentele extra bijdrage voor 2022 om te zetten in een structureel grotere bijdrage voor de jeugdzorg. Vanuit hun toezichthoudende rol hebben de provincies bepaald dat we wel alvast driekwart van het verwachte extra geld mogen opnemen in de begroting voor de jaren 2023 en verder. Ook dit hebben we in de begroting verwerkt. Maar desondanks blijft de ontwikkeling van de uitgaven in het sociaal domein de komende jaren een punt van aandacht.

Na een jarenlange aanloop is het landelijke dossier Herverdeling Gemeentefonds bijna bij het eindpunt gekomen. Het herverdeelvoorstel is voor advies ingestuurd naar de Raad voor het Openbaar Bestuur. De verwachting is dat het volgende kabinet een besluit neemt en de consequenties verwerkt in de meicirculaire van 2022. Wij verwachten dat het nieuwe verdeelvoorstel ongunstig uitpakt voor Rijswijk en we een flinke negatieve bijstelling van de gemeentefondsuitkering krijgen te verwerken. Het herverdeelvoorstel kent een ingroeiperiode (vier jaar, tot en met 2026) en een plafond (maximaal € 60 per inwoner). De effecten van het huidige herverdeelvoorstel zijn verwerkt in deze begroting. Het nadeel loopt op van € 0,8 mln in 2023 tot € 2,8 mln in 2025.

Deze begroting sluit voor 2022 en 2023 met een positief saldo. Voor de jaren 2024 en 2025 moet nog geld worden gevonden om de begroting sluitend te maken. Deze stelpost vindt zijn oorzaak in de negatieve effecten van het hierboven genoemde herverdeelvoorstel Gemeentefonds. Wij hebben hard gewerkt om de stelpost zo klein mogelijk te houden: ten opzichte van de kadernota hebben we het gat verkleind van €1,7 mln naar € 1 mln. De volgende gemeenteraad moet over de verdere invulling een besluit nemen. Hiervoor kunnen de uitkomsten van het traject Transparant Begroten gebruikt worden. Doordat 2022 en 2023 met een positief saldo sluiten is er in de volgende raadsperiode ruimschoots tijd voor zorgvuldige afweging en politieke besluitvorming.

De financiële basis is op orde. We liggen op koers voor wat betreft de financiële gezondheid en de jaarrekening is op tijd voorzien van een goedkeurende verklaring van de accountant. Om nog beter in control te komen gaan we nu werken aan het vroegtijdig en beter inzicht krijgen in de totale impact van beleid en besluiten. Bijvoorbeeld door bij investeringen aan de voorkant inzichtelijk te maken hoe het

toekomstig beheer en onderhoud er uitziet en wat daarvoor nodig is. Maar ook de impact van beleid op de uitvoering.

Samenvattend kunnen we stellen dat we in onze collegeperiode met gezond verstand en een nuchtere blik naar ons huishoudboekje hebben gekeken. We hebben bezuinigd waar kan, hervormd waar mogelijk en geïnvesteerd in zaken die de stad nodig heeft. En dat blijven we doen. Zo houden we de stad én onze financiën ook op de lange termijn gezond. Om deze reden wordt voorgesteld om het begrotingsoverschot van 2022 en 2023 toe te voegen aan het weerstandsvermogen, zodat Rijswijk nog beter is voorbereid op de toekomst.

College van burgemeester en wethouders

Cijfers nieuw beleid

Omschrijving	2022	2023	2024	2025
Beginstand meerjarenbegroting 2021-2025	625	1.280	2.151	2.151
1e halfjaarrapportage	-3.547	-3.245	-2.880	-2.839
Incidentele toegekende compensatie jeugdhulp brief Min BiZa dd 29 juli 2021	4.500	2.685	2.455	2.181
Verwerking meicirculaire 2021	247	-538	-787	1.421
Korting Herverdeling Gemeentefonds	nvt	-886	-1.821	-2.820
2e halfjaarrapportage	-2.079	-1.074	-2.370	-2.570
Totaalstand na 2e halfjaarrapportage	-254	-1.778	-3.252	-2.476
BEGROTING 2022-2025				
Aanpassing begroting met indexering	1.014	1.150	928	726
Nog onder te verdelen	1.014	1.150	928	726
NIEUW BELEID / OVERIGE ONTWIKKELINGEN	2.293	1.571	1.690	2.093
Programma Algemeen Bestuur en Organisatie	0	0	0	0
Programma Openbare Orde en Veiligheid	-252	-312	-252	-192
Openbare Orde en Veiligheid	-252	-312	-252	-192
Programma Verkeer en Vervoer	0	0	0	0
Verkeer	-42			
Onttrekking Bestemmingsreserve ondertunneling Prinses Beatrixlaan	42			
Programma Economie en Werken	0	0	0	0
Programma Onderwijs	0	0	0	0
Programma Sport, Cultuur en Recreatie	0	0	0	0
Programma Sociaal Domein	0	0	0	0
Programma Wonen en Leven	-157	-110	-110	-15
Bestuurlijke opdracht Te Werve	-95	-95	-95	
Implementatie Omgevingswet incl. Organsatieversterking gebiedsontwikkeling	-617			
Dekking	570			
Verwerking amendement Afvalstoffenheffing grof vuil	-15	-15	-15	-15
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	2.782	2.073	2.132	2.380
Septemercirculaire	2.782	2.073	2.132	2.380
Bedrijfsvoering	-80	-80	-80	-80
Overhead Concerncontrol	-80	-80	-80	-80
Subtotaal Wijzigingen begroting 2022-2025	525	648	486	439
Mutatie afschrijvingslasten investeringsplan 2022-2025	0	-27	-233	-466
Jaarschijf 2022 vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen		-27	-233	-466
Paragraaf Financiering	-360	-360	-360	-360
Rente ontwikkeling	-360	-360	-360	-360
WIJZIGINGEN BEGROTING 2022-2025	2.947	2.334	2.025	1.993
TOTAAL ramingen 2021-2025 INCL. 2E HALFJAAR 2021	2.693	556	-1.227	-483

Omschrijving	2022	2023	2024	2025
Dekkingsvoorstellen				
Actualisatie stelpost Kadernota (was 1.7 mln.)			1.000	1.000
Sociaal Domein (actieplan WMO/jeugd en regionale afspraak efficiency doelstelling)	600	700	800	800
Actualisatie Inversteringen kapitaallasten	400	400	400	
Totaal saldo incl. dekkingsvoorstellen 2022-2025	3.693	1.656	973	1.317

Toelichting nieuw beleid

Programma Openbare Orde en Veiligheid

Ondermijning/BIBOB

Verbeteren en borgen van BIBOB processen. Rijswijk benut echter nog niet de volledige reikwijdte van de wet BIBOB in het beleid en de uitvoering. De algehele coördinatie op BIBOB wordt gemist en daarmee is Rijswijk de enige in de regio. Het gemis van een BIBOB-coördinator is ook naar voren gekomen in de bestuurlijke weerbaarheidsscan.

Ondermijning Inzetten en Voortzetten

Voor het tegengaan van een onveilig, niet leefbaar en malafide ondernemersklimaat in Rijswijk is het noodzakelijk gebleken de Plaspoelpolder door te lichten op ondermijnende activiteiten en dan met name het witwassen van geld. Dit is een omvangrijke incidentele operatie. Formatie en expertise voor deze aanpak zijn niet in de gemeentelijke organisatie aanwezig en zullen ingehuurd moeten worden.

Ondermijning Borgen en Uitbreiden

Ondermijning : Borgen en uitbreiden : De volgende stappen in de bestrijding van ondermijning in Rijswijk zijn a) de aanpak van ondermijning borgen, b) het werkgebied uitbreiden naar heel Rijswijk en c) ook de andere criminogene branches aanpakken. Aanbevelingen van het RIEC over deze stappen worden overgenomen.

Programma Verkeer en Vervoer

Verkeer

Op 14 september heeft de raad besloten de bestemmingsreserve realisatie tunnel Prinses Beatrixlaan te vullen met €30 mln. Het college heeft daarbij toegezegd dat voor het inzetten van de bestemmingsreserve separate voorstellen aan de raad zullen worden voorgelegd. Het college werkt nu aan een Plan van Aanpak met daarin een kostenraming die naar verwachting in januari 2022 door de raad behandeld kan worden. Om de continuïteit in het project te kunnen borgen, wordt vooruitlopend daarop in deze begroting al €42.000 aangevraagd ten behoeve van personele inzet die sowieso nodig zal zijn. Dekking daarvan wordt dus onttrokken aan de bestemmingsreserve realisatie tunnel Prinses Beatrixlaan.

Programma Wonen en leven

Implementatie Omgevingswet

In de Omgevingsvisie, die geldt voor het hele grondgebied van de gemeente, legt de gemeente haar ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast. De Omgevingsvisie volgt uit de invoering van de Omgevingswet per 1 juli 2022, en loopt vooruit op het Omgevingsplan dat 31 december 2029 klaar moet zijn.

Het opstellen van een Omgevingsvisie vraagt om een 'omvangrijk' proces, met bijvoorbeeld een aantal participatie momenten. Een procesvoorstel wordt aan het college en de Raad aangeboden. We gaan uit van een proces dat start na de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 zodat het proces volledig met

de dan zittende gemeenteraad kan worden doorlopen. Om dit proces op te starten is in 2022 een budget van € 50.000,- nodig.

Voor het opstellen van het Omgevingsplan is in 2022 voor organisatie- en proceskosten een budget nodig van € 144.000,-.

Organisatieversterking gebiedsontwikkeling

In Zuid Holland moeten er tot 2040 240.000 woningen worden bijgebouwd. De verwachting is dat dan vraag en aanbod in balans zijn. Om invulling te geven aan de behoefte op Provincieniveau is voor Rijswijk geprognostiseerd dat er behoefte is aan 8.000 tot 10.000 extra woningen tot 2040. In de Stadsvisie Rijswijk 2030 heeft de gemeenteraad de ambitie uitgesproken deze behoefte te willen faciliteren.

Om aan de wens voor het bouwen van deze woningen tegemoet te komen is er een ambitieus programma opgezet en zijn de gebiedsontwikkelingen in een stroomversnelling terecht gekomen. Naast de ontwikkeling van RijswijkBuiten wordt er vooral ingezet op meer woningen in de bestaande stad. De ontwikkelingen in de Bogaard, Havenkwartier en binnenkort Kesslerpark en Te Werve zijn meerjarige ontwikkelingen die in de tijd gezien deels overlappen. Maar ook de omgeving van Rijswijk is ambitieus. Dat betekent concreet dat de ontwikkelingen van CID/Binckhorst en de Rijksweg A4, voor mobiliteit en leefomgeving, een impact hebben op onze eigen plannen in Rijswijk, zoals de Geestbrugweg, Stadsparkzone en binnenstedelijke bouw- en omleidingsplannen.

Doordat deze ontwikkelingen overlappen en ook qua planontwikkeling en uitvoering verbonden kunnen zijn, is een goede afstemming met de verschillende partijen/ontwikkelaars en andere belanghebbenden (burgers, bedrijven en ook buurgemeenten) belangrijk voor de kwaliteit van de uitvoering.

Hier ligt een centrale rol voor de gemeente Rijswijk ten aanzien van de overkoepelende processen, met vooral de thema's procesmanagement, communicatie, omgevingsmanagement en verkeersmaatregelen. Om dit goed in de organisatie te borgen is de komende jaren extra inzet nodig van expertise op deze thema's.

Bestuurlijke opdracht Te Werve

De in 2021 vastgestelde bestuurlijke opdracht *Herstructurering Te Werve* wordt samen met de 2 woningcorporaties uitgewerkt in een plan van aanpak voor de wijk Te Werve. De uitvoering wordt naar verwachting in de tweede helft van 2021 uitgerold middels een gezamenlijk aan te stellen programmamanager.

Voor de financiering van de gezamenlijke, overkoepelende kosten wordt gewerkt met een verdeelsleutel tussen partijen, waarbij de gemeente 50% van deze kosten voor haar rekening neemt. Dit betreft de kosten voor programmamanager, omgevingsmanager en communicatiekosten. Deze gezamenlijke kosten zullen voor de komende 3 jaar noodzakelijk zijn. Voor de specifieke bouwprojecten, zoals bijv. Te Werve Oost, zullen de planologische kosten worden verhaald op de corporatie.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Concerncontrol

Op grond van artikel 213a van de Gemeentewet doet het college periodiek onderzoek naar de doelmatigheid (efficiëntie) en doeltreffendheid (effectiviteit) van het gevoerde bestuur op het gebied van beleid en bedrijfsvoering. Met het oog op de rechtmatigheidsverantwoording die het college vanaf 2022 moet afleggen in de jaarstukken is de afgelopen periode met name gefocust op de interne beheersing en de rechtmatigheid. De volgende stap in het in control zijn van de organisatie is het periodiek onderzoeken van de doelmatigheid (het realiseren van bepaalde prestaties met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen) en de doeltreffendheid (de mate waarin de gewenste prestaties en beoogde maatschappelijke effecten van het beleid daadwerkelijk worden behaald). Jaarlijks wordt

er een onderzoeksplan door het college vastgesteld dat aan de raad wordt aangeboden. Vervolgens worden de onderzoeken uitgevoerd en wordt hierover verantwoording afgelegd. Binnen de huidige formatie is hiervoor geen ruimte. Voorgesteld wordt de formatie met 1 fte uit te breiden.

Toelichting ombuigingen

Actualisatie stelpost Kadernota

In de Kadernota 2021 is deze stelpost vastgesteld, onder anderen in afwachting van mogelijke landelijke compensatie voor bijvoorbeeld de kosten Jeugdzorg en het effect van de verdeling van het Gemeentefonds voor Rijswijk. Als gevolg van alle, voornamelijk, macro-economische ontwikkelingen in dat kader kan de stelpost naar beneden worden bijgesteld van 1,7 miljoen naar 1 miljoen euro.

Sociaal Domein (actieplan WMO/jeugd en regionale afspraak efficiency doelstelling)

In de begroting vanaf het jaar 2022 zal een extra efficiencybesparing van € 600.000 oplopend naar € 800.000 vanaf 2024, op basis van lokale en regionale maatregelen uit het Actieplan en de ambities uit de Regiovisie Jeugdhulp Haaglanden, worden verwerkt.

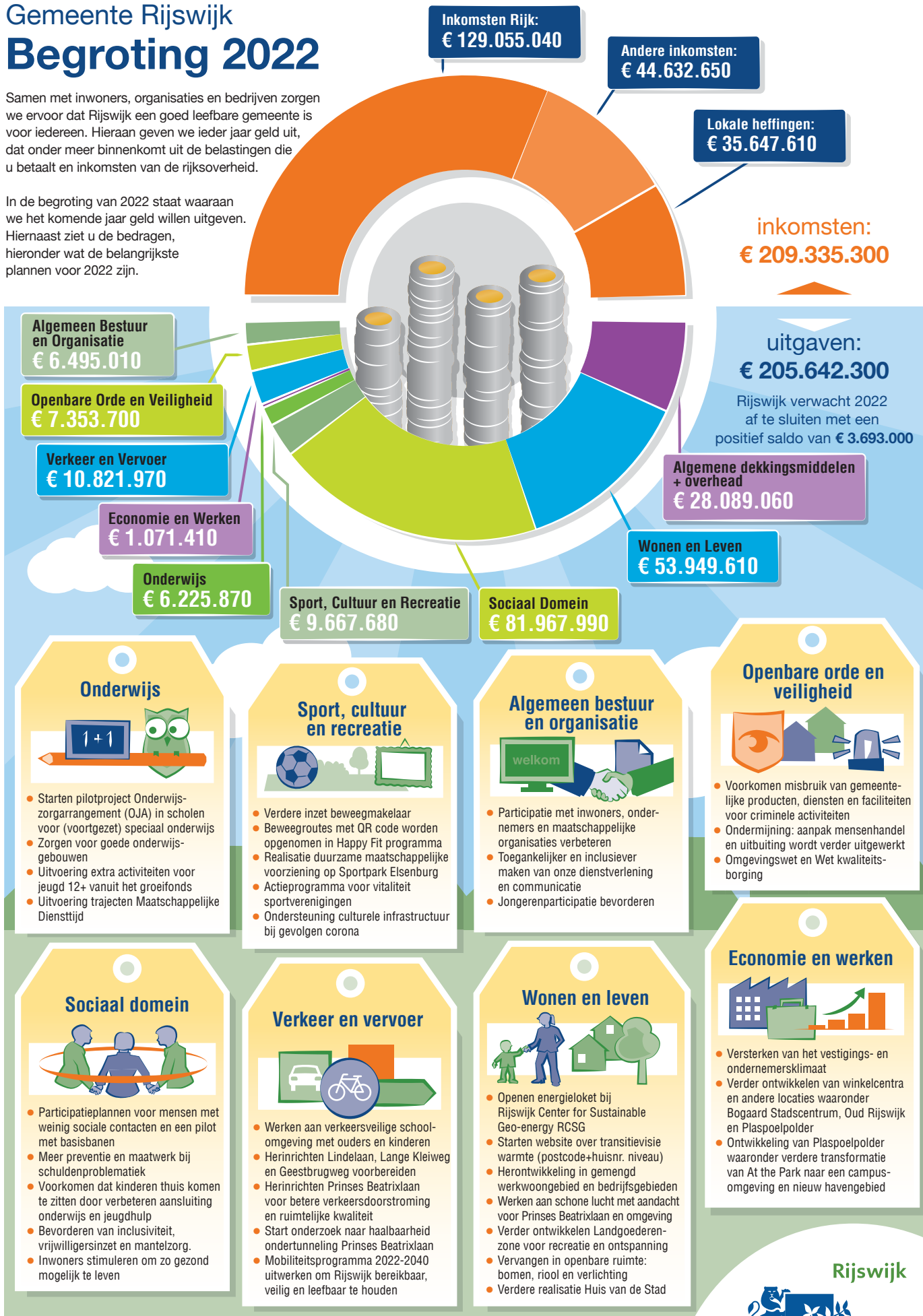
Actualisatie Inversteringen kapitaallasten

Er wordt een inventarisatie gemaakt van de staat van investeringen en het investeringsplan om te bekijken in hoeverre de huidige investeringsopgave voor de stad realistisch is qua planning. De verwachting is dat er een vertraging in bepaalde projecten optreedt.

Gemeente Rijswijk Begroting 2022

Samen met inwoners, organisaties en bedrijven zorgen we ervoor dat Rijswijk een goed leefbare gemeente is voor iedereen. Hieraan geven we ieder jaar geld uit, dat onder meer binnenkomt uit de belastingen die u betaalt en inkomsten van de rijksoverheid.

In de begroting van 2022 staat waaraan we het komende jaar geld willen uitgeven. Hiernaast ziet u de bedragen, hieronder wat de belangrijkste plannen voor 2022 zijn.

Onderwijs

- Starten pilotproject Onderwijszorgarrangement (OJA) in scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs
- Zorgen voor goede onderwijsgebouwen
- Uitvoering extra activiteiten voor jeugd 12+ vanuit het groeifonds
- Uitvoering trajecten Maatschappelijke Diensttijd

Sport, cultuur en recreatie

- Verdere inzet beweegmakelaar
- Bewegroutes met QR code worden opgenomen in Happy Fit programma
- Realisatie duurzame maatschappelijke voorziening op Sportpark Elsenburg
- Actieprogramma voor vitaliteit sportverenigingen
- Ondersteuning culturele infrastructuur bij gevolgen corona

Algemeen bestuur en organisatie

- Participatie met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties verbeteren
- Toegankelijker en inclusiever maken van onze dienstverlening en communicatie
- Jongerenparticipatie bevorderen

Openbare orde en veiligheid

- Voorkomen misbruik van gemeentelijke producten, diensten en faciliteiten voor criminele activiteiten
- Ondernijming: aanpak mensenhandel en uitbuiting wordt verder uitgewerkt
- Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging

Sociaal domein

- Participatieplannen voor mensen met weinig sociale contacten en een pilot met basisbanen
- Meer preventie en maatwerk bij schuldenproblematiek
- Voorkomen dat kinderen thuis komen te zitten door verbeteren aansluiting onderwijs en jeugdhulp
- Bevorderen van inclusiviteit, vrijwilligersinzet en mantelzorg.
- Inwoners stimuleren om zo gezond mogelijk te leven

Verkeer en vervoer

- Werken aan verkeersveilige schoolomgeving met ouders en kinderen
- Herinrichten Lindelaan, Lange Kleiweg en Geestbrugweg voorbereiden
- Herinrichten Prinses Beatrixlaan voor betere verkeersdoorstroming en ruimtelijke kwaliteit
- Start onderzoek naar haalbaarheid ondertunneling Prinses Beatrixlaan
- Mobiliteitsprogramma 2022-2040 uitwerken om Rijswijk bereikbaar, veilig en leefbaar te houden

Wonen en leven

- Openen energieloket bij Rijswijk Center for Sustainable Geo-energy RCSG
- Starten website over transitievisie warmte (postcode+huissnr. niveau)
- Herontwikkeling in gemengd werkwoongebied en bedrijfsgebieden
- Werken aan schone lucht met aandacht voor Prinses Beatrixlaan en omgeving
- Verder ontwikkelen Landgoederenzone voor recreatie en ontspanning
- Vervangen in openbare ruimte: bomen, riool en verlichting
- Verdere realisatie Huis van de Stad

Economie en werken

- Versterken van het vestigings- en ondernemersklimaat
- Verder ontwikkelen van winkelcentra en andere locaties waaronder Bogaard Stadscentrum, Oud Rijswijk en Plaspoelpolder
- Ontwikkeling van Plaspoelpolder waaronder verdere transformatie van At the Park naar een campusomgeving en nieuw havengebied

Kijk voor meer informatie op www.rijswijk.nl/begroting

VOORWOORD	2
------------------------	----------

INLEIDING	3
------------------------	----------

Programma's

Algemeen Bestuur en Organisatie	13
Openbare Orde en Veiligheid	18
Verkeer en Vervoer	22
Economie en Werken	28
Onderwijs	35
Sport, Cultuur en Recreatie	42
Sociaal Domein	46
Wonen en Leven	56
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	67
Overhead	69

Paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing	72
Onderhoud kapitaalgoederen	80
Bedrijfsvoering	86
Verbonden partijen	95
Grondbeleid	104
Lokale heffingen	107
Financiering	116
RijswijkBuiten	123

Financiële begroting

Meerjarenraming 2022-2025	128
Mutatieoverzicht meerjarenraming 2022-2025	130
Toelichting op het mutatieoverzicht meerjarenraming 2022-2025	132
Overzicht verschillen begroting met voorgaand jaar	136
Leeswijzer investeringsplan 2022-2025	137
Investeringsplan 2022-2025	138
Toelichting investeringsplan 2022-2025	145
EMU-saldo	150
Overzicht incidentele baten en lasten	151
Verloop van de reserves	153
Verloop van de voorzieningen	154
Verloop van de vooruitontvangen subsidies (voorheen voorzieningen)	155
Overzicht taakvelden	156
Kerngegevens en kengetallen	158

Besluiten

Begroting voor het jaar 2022	160
Meerjarenraming 2023-2025	161
De in de jaarschijf 2022 van het investeringsplan 2022-2025 geraamde investeringen	162

Programma's

Algemeen Bestuur en Organisatie

Wat willen we bereiken?

Visie op het programma

1. We stimuleren dat mensen zelf verantwoordelijkheid nemen en we faciliteren eigen initiatieven van inwoners en ondernemers zo goed mogelijk. Bij maatschappelijke opgaven denken we van tevoren na over hoe we inwoners betrekken en welke rol en bevoegdheden zij hebben. We geven bij elk project heel duidelijk aan of en hoeveel samenwerkingsruimte er is.
2. Ook in onze communicatie is participatie met inwoners en ondernemers het vertrekpunt. We communiceren daarom niet alleen voorafgaand of na projecten, maar juist ook tijdens de uitvoeringsfase. We blijven daarbij gebruikmaken van traditionele media als de website en huis-aan-huisbladen. Maar ook leggen we meer nadruk op de inzet van social media als Facebook, WhatsApp, YouTube en Instagram. Hierbij is webcare onmisbaar. Daarnaast zetten we andere communicatiemethoden in, zoals online communities en peilingen. We willen voor iedereen goed benaderbaar zijn, om actief te kunnen samenwerken met Rijswijkers en partners in Rijswijk. We geven hier actief invulling aan door het wijkwethouderschap, werkbezoeken en de WhatsApp-sprekuren.
3. De gemeente Rijswijk is een toegankelijke en dienstverlenende organisatie die de wensen en behoeften van al haar inwoners, bedrijven en instellingen centraal stelt. We sluiten als gemeente tijdig aan op de snel veranderende omgeving. Daarnaast streven we naar een persoonlijke, inclusieve en digitale dienstverlening van een excellent niveau.

Doelstellingen

- Samenwerken vanuit eigen kracht;
- consequent zijn in communicatie;
- excelleren in dienstverlening;
- we verbeteren onze dienstverlening en maken het daardoor met onze dienstverlening gemakkelijk voor de inwoners, bedrijven en instellingen;
- we stellen inwoners, bedrijven en instellingen centraal in onze processen en werken op een effectieve, efficiënte en transparante wijze;
- we komen onze afspraken na en informeren de inwoners, bedrijven en instellingen op een begrijpelijke wijze tijdig en volledig;
- we bieden waar nodig dienstverlening op "maat" aan inwoners, bedrijven en instellingen;
- we streven naar eenzelfde kwaliteitsniveau/serviceniveau onafhankelijk van het door de klant gekozen dienstverleningskanaal (digitaal, telefoon, balie, e-mail, social media of post);
- de klant kan kiezen van welk dienstverleningskanaal hij/zij gebruik wil maken en waar mogelijk sturen we om van het meest effectieve en meest efficiënte dienstverleningskanaal gebruik te maken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Participatie

In oktober 2020 is de participatienota 'Samen werken aan een mooi Rijswijk', participatiebeleid 2020-2022 door de gemeenteraad vastgesteld. Dit beleid is bedoeld om de participatie met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties te verbeteren. Het vastgestelde participatiebeleid geeft richting aan hoe we als gemeente participatie vorm willen geven: eenduidig, waarbij maatwerk per situatie gewaarborgd blijft. Het beleid anticipeert op de Omgevingswet die volgens de laatste berichten medio 2022 ingaat. De Omgevingswet biedt veel ruimte om zelf een initiatief in te dienen, waarbij de initiatiefnemer wel zelf verantwoordelijk is voor de participatie van omwonenden of anderen die iets van het initiatief zullen merken of ondervinden.

Bij vaststelling van de participatienota is afgesproken dat het beleid en de werkwijze na een jaar worden geëvalueerd. Evaluatie van beleid, processen en uitvoering gebruiken wij om onder andere onze expertise op het gebied van participatie te blijven ontwikkelen. Ook de uitkomst van de quick

scan lokale democratie zullen we hierbij betrekken. Na dit evaluatiemoment zullen we het beleid en de werkwijze waar nodig bijsturen.

Wij stimuleren inwoners en ondernemers om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor hun leefomgeving, waarbij wij initiatieven vanuit de samenleving zo goed mogelijk faciliteren. Onder andere met een duidelijk herkenbaar en vindbaar interactief participatieplatform en het gebruik van laagdrempelige middelen en methoden willen we burgerparticipatie een impuls geven. In aanloop naar de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet zullen we de bij de participatienota behorende leidraad samenvatten in een gebruiksvriendelijke en informatieve participatiewijzer voor zowel kleine als grote initiatiefnemers. Zodat deze in één oogopslag kunnen zien welke stappen zij moeten zetten.

Bij maatschappelijke projecten denken we van tevoren na over hoe we inwoners, instellingen en/of bedrijven betrekken. We zijn bij elk project heel duidelijk over welke participatieruimte er is en koppelen terug wat we met de inbreng doen.

Communicatie

In 2022 starten we met de uitvoering van nieuw communicatiebeleid. De focus komt hiermee meer te liggen op inclusieve communicatie; hoe bereiken en betrekken we alle verschillende groepen inwoners en ondernemers in onze stad. De tijd dat we heel Rijswijk konden bereiken met de inzet van massamediale communicatie via lokale kranten, radio/tv en gemeentelijke website is voorbij. Onze samenleving bestaat uit vele subdoelgroepen die om een eigen benadering vragen. Hierop spelen we in door meer 'dichtbij' te communiceren, op de plekken waar de doelgroepen zich bevinden. Ook maken we meer gebruik van intermediairs (veelal maatschappelijke partners) om onze boodschap te communiceren.

Daarnaast maken we een slag als het gaat om heldere en begrijpelijke teksten. Hiervoor hebben we onder meer aansluiting gezocht bij de Direct Duidelijk Brigade. En we zorgen voor meer eenduidige concerncommunicatie (eenduidigheid in de wijze waarop de gemeente communiceert d.m.v. nieuwsbrieven, uitnodigingsbrieven, standaard formats, vlogs, filmpjes, fotografie etc.). De ontwikkeling naar een digitale samenleving is door de coronacrisis in een stroomversnelling gekomen. Dit heeft als gevolg dat onze inzet op digitale communicatie nog meer nadruk krijgt.

De coronacrisis en bijhorende maatregelen hebben onze samenleving langer in hun greep gehouden dan verwacht. Ook in 2021 was het onmogelijk om met ons voltallige college werkbezoeken af te leggen. Zodra de maatregelen het halverwege 2021 toelieten hebben we wel op individueel niveau en in kleine setting diverse werkbezoeken afgelegd. Een verbetering ten opzichte van 2020 toen er überhaupt geen fysieke bezoeken mogelijk waren en we voor onze activiteiten volledig moesten uitwijken naar online platforms als Zoom en Teams. De coronacrisis heeft een bepalende rol gespeeld als het om onze fysieke zichtbaarheid in de stad gaat. Hoewel een overmachtsituatie, betreuren wij dat en hopen we dat in 2022 alles weer mogelijk is. Uiteraard blijft ons voornemen overeind om zo zichtbaar en benaderbaar mogelijk te zijn. In de laatste maanden van onze collegeperiode achten wij collegebrede werkbezoeken echter van minder toegevoegde waarde. In plaats daarvan bereiden wij een reeks werkbezoeken voor die in de tweede helft van 2022 kunnen plaatsvinden. Zo kan het college na ons goed van start.

In 2022 worden de persgesprekken voortgezet in die gevallen dat een onderwerp om een nadere toelichting van het college van B&W vraagt. Het doel is om de media en daarmee de inwoners te informeren over (concept)besluitvorming van het college van B&W. Het heeft onze voorkeur om persgesprekken fysiek in het stadhuis te houden, maar net als in 2020 en 2021 zijn persgesprekken in digitale vorm een goed alternatief.

Publieke Dienstverlening

Ons streven naar het excelleren in dienstverlening, door steeds toegankelijker en inclusiever te zijn richting onze burgers en ondernemers, is continu in ontwikkeling. Met name ons digitaliseringsproces is volop in ontwikkeling. Een toenemend aantal producten en diensten is nu digitaal aan te vragen en de komende jaren breiden we dit aantal uit. We gaan inzetten op het aanscherpen van de bestaande visie op onze (digitale) dienstverlening door ons te richten op de behoeften, wensen, eisen en het (kanaal-)gebruik van de klant. Deze verdieping biedt ons verbeterkansen en stelt ons daarmee in

staat om doorlopend te werken aan een verbetering van onze dienstverlening aan de klant. Omdat maatwerk een essentieel onderdeel vormt van deze visie, wordt ook de kwetsbare burger niet uit het oog verloren. Vanuit het oogpunt: digitaal waar dat kan, persoonlijk waar dat moet, blijft het mogelijk om fysiek en laagdrempelig zaken te doen met de gemeente.

Komende jaren ligt de focus op het afronden van de projecten die voortkomen uit de nota Excellente Dienstverlening. Daarnaast zal er gewerkt worden aan het doorontwikkelen van de visie op dienstverlening.

Onze visie wordt, onder andere, uitgedragen door middel van de volgende activiteiten:

- we verbeteren de (telefonische) bereikbaarheid van de gemeente;
- we zorgen ervoor dat we als gemeente werken conform het Kwaliteitshandvest en de (nieuwe) servicenormen;
- het Klant Contact Center beantwoordt eenvoudige vragen die binnenkomen via e-mail, post en social media zelf om de reactiesnelheid naar inwoners, bedrijven en instellingen te verhogen;
- we verbeteren de informatievoorziening en het kennisniveau van het Klant Contact Center zodat zij meer klantvragen direct bij het eerste klantcontact kunnen beantwoorden;
- voor de meeste producten en diensten wordt het mogelijk om ze via de gemeentelijke website aan te vragen (daar waar het wettelijk, beleidsmatig en/of technisch kan);
- we voeren zaakgericht werken gemeentebreed in zodat inwoners, bedrijven en instellingen de voortgang van hun 'zaak' op een transparante wijze kunnen volgen;
- het doen van een melding Openbare Ruimte wordt voor inwoners, bedrijven en instellingen makkelijker gemaakt en tevens wordt het werkproces en de informatievoorziening voor medewerkers geoptimaliseerd;
- we vergroten de toegankelijkheid van de gemeente voor de burger zowel fysiek als digitaal. Het leveren van inclusieve dienstverlening vormt daarbij een belangrijk uitgangspunt. Wij willen voldoen aan de normen van de webrichtlijnen zoals genoemd in het 'Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid'. We streven te allen tijde naar inclusie en vergroting van de toegankelijkheid. En door gebruik van de Klinkende Taal app door de medewerkers, zal alle communicatie naar de klant toe begrijpelijker worden gemaakt.

Een efficiënte gemeente

We blijven inzetten op verbetering van de klantgerichtheid en verhoging van de efficiëntie. Belangrijke efficiencywinst is te voorzien rondom de invoering van de verplichtingen administratie. Hierin worden september/oktober volgende stappen gezet. Efficiencyopbrengst bestaat uit het vroegtijdig signaleren van afwijkingen, verbeterde kwaliteit van financiële prognoses en verlichting van werkzaamheden voor de spendanalyse. En snellere afhandeling van facturen. Met de oplevering van het portal MijnRijswijk.nl is een belangrijke stap gezet om meer diensten digitaal aan te gaan bieden aan onze inwoners en bedrijven, 24/7.

Ander voorbeeld is het proces Meldingen openbare ruimte. Dit is al deels geïnnoveerd. De voordelen van de geautomatiseerde verwerking van meldingen worden dit jaar te verbreed naar het terrein van het openbare verlichtingssysteem en afvalinzameling. Dit levert meer gemak op voor onze inwoners, partners en medewerkers. Ook zijn voorbereidingen voor de vernieuwing van de gemeentelijke website gestart. Teams kunnen zich bij verbetertrajecten van hun in- en extern gerichte processen laten ondersteunen door collega procesinnovatoren.

In het hoofdlijnenakkoord van onze gemeente staat dat de gemeente wil toewerken naar een 'circulaire economie in 2050'. Bij een circulaire economie is het doel om niet alleen duurzaam en toekomstbestendig in te kopen maar uiteindelijk ook geen afval meer te produceren.

Hierbij werken we voor onze eigen organisatie aan een aantal sporen:

- circulair ontwerpen van de openbare ruimte en gebouwen. (zie Programma Wonen en Leven);
- levensfase van producten verlengen;
- inkopen van producten van hergebruikte en duurzame materialen;
- scheiden en hergebruiken van materialen;
- zorgen voor een efficiënte en toekomstbestendige organisatie.

Dat leidt tot de volgende acties voor onze eigen organisatie:

1. *Zorgdragen voor een energie-efficiënte ICT-omgeving:*

- In het afwegingskader ten aanzien van de inrichting van de ICT-omgeving en bij inkoop duurzaamheidscriteria meenemen en afwegen.
- Maximaal bijdragen aan een papierarme organisatie door:
 - waar mogelijk digitaliseren van processen;
 - stimuleren papierloos werken onder andere door inzet van mobiele devices;
 - inzet op doelmatigheid van kopiëren en printen, onder meer door rationalisatie van het printerbestand.

2. *Zorgdragen voor een toekomstbestendige organisatie in de brede zin:*

- Door middel van het beschikbaar stellen van faciliteiten (o.a. om ATAP te werken) bijdragen aan efficiënte werkwijzen (profit), verminderen van verplaatsingen (planet) en inzet van medewerkers (generatiepact) (people);
- We zorgen voor verbindingen met onze omgeving (transparantie, participatie, communicatie) en de toekomstbestendigheid van de organisatie (innovatief, efficiënt, doelgericht, enzovoort);
- Door middel van het beschikbaar stellen van faciliteiten streven naar een veilige werkomgeving voor onze werknemers op kantoor en in de thuissituatie.

3. *Zorgdragen voor een efficiënte en toekomstbestendige inkoop van producten en diensten:*

- Na afloop van de aanbestedings- of vervangingstermijn kijken we of er een nieuw product moet worden aangeschaft of dat verlenging van de levensduur mogelijk is. Voordat we een nieuw product gaan aanschaffen, kijken we of het oude nog langer mee kan of elders een functie kan krijgen.
- Het inkopen van producten die gemaakt zijn van hergebruikte en duurzame grondstoffen en materialen. Als we dan tot de aanschaf van een nieuw product over gaan, kiezen we bij voorkeur producten die gemaakt zijn van zo min mogelijk grondstoffen en vervolgens ook goed demonteerbaar en herbruikbaar zijn.
- We zorgen voor een goed rest- en grondstoffensysteem. Huishoudelijke en gemeentelijke reststromen moeten goed worden gescheiden en deze grondstofstromen moeten vervolgens verder in de keten worden bewerkt tot nuttige grondstoffen.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging				
Algemeen Bestuur en Organisatie		2020	2021	2022	2023	2024	2025
0010 Bestuursorganen	Lasten	1.844	1.642	1.545	1.404	1.404	1.404
0010 Bestuursorganen	Baten						
Saldo		-1.844	-1.642	-1.545	-1.404	-1.404	-1.404
0011 Bestuurlijke samenwerking	Lasten	389	412	425	436	451	462
0011 Bestuurlijke samenwerking	Baten						
Saldo		-389	-412	-425	-436	-451	-462
0030 Burgerzaken	Lasten	1.098	1.282	1.278	1.252	1.526	1.521
0030 Burgerzaken	Baten	636	722	636	573	1.042	1.061
Saldo		-462	-560	-642	-679	-483	-460
0031 Verkiezingen / referenda	Lasten	21	203	168	206	168	168
0031 Verkiezingen / referenda	Baten						
Saldo		-21	-203	-168	-206	-168	-168
0032 Publieke dienstverlening	Lasten	1.598	2.363	2.373	2.522	2.520	2.519
0032 Publieke dienstverlening	Baten	3	3	3	3	3	3
Saldo		-1.595	-2.360	-2.370	-2.519	-2.517	-2.516
0060 Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie	Lasten	775	690	670	670	670	670
0060 Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie	Baten						
Saldo		-775	-690	-670	-670	-670	-670
5801 Mediabeleid	Lasten	46	37	37	37	37	37
5801 Mediabeleid	Baten						
Saldo		-46	-37	-37	-37	-37	-37
Totaal Lasten		5.772	6.627	6.495	6.526	6.775	6.780
Totaal Baten		640	725	639	576	1.045	1.064
Saldo Algemeen Bestuur en Organisatie		-5.132	-5.902	-5.856	-5.950	-5.729	-5.716

Voor een toelichting op de belangrijkste mutaties tussen de verschillende jaren wordt verwezen naar de toelichting op de meerjarenbegroting 2022-2025.

Openbare Orde en Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Visie op het programma

De centrale opgave is om Rijswijk de prettige, veilige leefgemeenschap te houden die het nu is. Veiligheid is een gedeelde verantwoordelijkheid die de grenzen van de openbare orde overstijgt. Dit vraagt om inspanning van de gemeente, de professionele partners én van de bewoners en bedrijven in Rijswijk. Daarnaast zijn in het veiligheidsdomein ook wettelijke taken en verantwoordelijkheden aan de gemeente en professionele partners toebedeeld.

Doelstellingen

De meeste thema's die in het huidige beleid zijn genoemd lopen ook door in 2022, mede door wettelijke taken maar ook omdat deze thema's altijd wel een onderdeel vormen van de brede aanpak in Veiligheid. Te denken valt aan de High Impact Crimes en de regierol die de gemeente hierin heeft. Door de impact van de coronacrisis op de beschikbare capaciteit van het team Veiligheid en het verbod op bijeenkomsten worden sommige geplande activiteiten verschoven naar 2022. Ook heeft de doorlooptijd van projecten, door het anders organiseren van de geplande activiteiten, vertraging opgelopen waardoor deze ook in 2022 doorlopen. Hoe de pandemie zich de komende periode ontwikkelt heeft een grote impact op de prioriteiten en thema's binnen Veiligheid. Op structurele basis vindt monitoring, aan de hand van cijfers en gebeurtenissen, plaats en indien nodig wordt in samenspraak met de veiligheidspartners her-geprioriteerd binnen de vastgestelde thema's.

Het Strategisch Veiligheidsbeleid 2022-2026 gaat voort op de drie uitgangspunten van het Strategisch Veiligheidsbeleid 2017-2021 die nog steeds actueel zijn. Deze uitgangspunten zijn de dragers voor alle activiteiten die Rijswijk onderneemt in het brede veiligheidsdomein.

1. Brede kijk op veiligheid

- Veiligheid is een maatschappij brede opgave die de grenzen van de openbare orde overstijgt. Rijswijk werkt aan een integrale aanpak en integrale organisatie van veiligheidsopgaven.
- Maatschappelijke ontwikkelingen kunnen om snel en flexibel handelen vragen, waardoor eerder vastgestelde prioriteiten moeten kunnen wijken. Niet het aanbod, maar de maatschappelijke vraag is leidend. Verschil mag er zijn tussen wijken, bewoners, instellingen en bedrijven.

2. Samenwerken aan veiligheid

- Veiligheid is ieders verantwoordelijkheid. Bewoners, bedrijven, maatschappelijke instellingen en de overheid, iedereen is medeverantwoordelijk om Rijswijk vertrouwd en veilig te houden en draagt hieraan bij naar eigen kennis, kunde en draagkracht.
- Eigen verantwoordelijkheid betekent ruimte voor eigen initiatieven. Daarbij wordt het algemeen belang altijd goed afgewogen. Uitgangspunt voor de gemeente is dat alle belanghebbenden een vergelijkbare plek en rol krijgen.
- We onderkennen het belang van samenwerking om de vraagstukken en de maatschappelijke opgaven van de toekomst de baas te zijn. De gemeente Rijswijk is een toegankelijke, betrouwbare partner om mee samen te werken. Voor de strategische partners in het veiligheidsdomein, maar net zo goed als voor de bewoners die met eigen initiatieven komen.
- Als betrouwbare samenwerkingspartner geeft Rijswijk zelf het goede voorbeeld, onder meer door vergunningverlening, door toezicht te houden en regels te handhaven. Daarbij zijn handhaving en inspectie geen doel op zich, maar een middel om maatschappelijke effecten te bereiken.

3. Regie op veiligheid

- De gemeente Rijswijk heeft de regierol in het veiligheidsdomein. De burgemeester coördineert vanuit zijn wettelijke taken voor Openbare Orde en Veiligheid.

- Rijswijk brengt partijen samen, faciliteert en ondersteunt samenwerking in het veiligheidsdomein. Ook als de gemeente zelf geen partner is in het samenwerkingsverband.

Indicatoren

Indicator	Realisatie 2020	Streef-waarde 2021	2022	2023	2024	2025
1. Verwijzingen naar HALT]	35	34	33	32	31	30
2 Winkeldiefstallen	2,9	2,8	2,7	2,6	2,5	2,4
3 Gewelddsmisdrijven	5,6	4,2	4,1	4,0	3,9	3,8
4 Diefstal/inbraak uit woning	3,8	1,7	1,6	1,5	1,4	1,3
5 Vernieling en beschadiging	2,5	5,0	4,9	4,8	4,7	4,6

Indicator	Eenheid	Bron	Bijzonderheden
1 Verwijzing naar HALT	Aantal	HALT	Meer investeren in preventie, waardoor verwijzingen kunnen afnemen
2 Winkeldiefstallen	Aantal geregistreerd per 10.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	
3 Gewelddsmisdrijven	Aantal geregistreerd per 10.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	Gewelddsmisdrijven worden niet dusdanig geregistreerd. Onder gewelddsmisdrijven wordt verstaan; openblijk geweld, bedreiging en mishandeling.
4 Diefstal/inbraak uit woning	Aantal geregistreerd per 10.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	
5 Vernieling en beschadiging	Aantal geregistreerd per 10.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	

Wat gaan we daarvoor doen?

Zoals beschreven in het Strategisch Veiligheidsbeleidsplan 2022-2026 zullen we, naast de voortzetting van de aanpak van Woonoverlast, de aanpak voor Wijkveiligheid en buurtpreventieteams en de Crisisorganisatie, de aandacht richten op de volgende zaken.

Zorg en veiligheid

De ingezette lijn met betrekking tot de relatie tussen zorg en veiligheid die vraagt om een goede afstemming binnen de gemeente en met de professionele partners wordt voortgezet. De transformatie van het Veiligheidshuis naar Zorg- en Veiligheidshuis (ZVHH) in 2020 heeft ervoor gezocht dat de twee werelden, zorg en veiligheid, bij elkaar zijn gebracht. Zo is in het regionaal Bestuurlijk Overleg Zorg en Veiligheid ingericht waarin naast de burgemeesters ook de wethouders zorg aan deelnemen. Tijdens dit overleg worden de knelpunten die het snijvlak zorg en veiligheid raken op het Bestuurlijk Overleg Zorg en Veiligheid geagendeerd zodat er randvoorwaarden gecreëerd worden waarbinnen effectief op alle niveaus samengewerkt kan worden.

Binnen de kaders van het ZVHH en onder regie van het Bestuurlijk Overleg Zorg en Veiligheid worden diverse thema's en projecten opgestart. Een van de projecten waar Rijswijk aan participeert is bijvoorbeeld een regionale pilot 'Van onmacht naar impact' die zich richt op vastgelopen casuïstiek binnen het ZVHH waarbij er veelal een combinatie van problematiek speelt op het snijvlak van (psychische) zorg, bestaanszekerheid en veiligheid. Met als doel om tot nieuwe interventies of processen te komen buiten de reguliere paden. En door deze aanvullende werkwijze op een alternatieve manier tot een doorbraak te komen.

Cybersecurity en digitale criminaliteit

Het plegen van strafbare feiten via internet heeft de laatste jaren een grote vlucht genomen. De gemeente speelt bij cybercrime een actieve rol om de lokale gemeenschap te wapenen tegen aanvallen van cybercrime en digitale criminaliteit. Als gemeente richten wij ons op de meest kwetsbare objecten en subjecten. Allereerst heeft de voorlichting zich gericht op senioren. Met de doelstelling om

deze aanpak ook voor andere doelgroepen in te zetten. Door de coronapandemie hebben geplande bijeenkomsten voor andere doelgroepen niet kunnen plaatsvinden. Deze worden weer ingepland zodra dit weer mogelijk is met betrekking tot de coronamaatregelen.

Ondermijning

Zoals aangegeven in de voorjaarsnota (raad 6 juli 2021) en als uitwerking van de Kadernota Toezicht en Handhaving 2019 – 2023 (raad 18 december 2018) leidt de gemeente de gecoördineerde inzet op de bestrijding van ondermijning in Rijswijk met de veiligheidspartners. Doel van deze inzet is een gecoördineerde inzet op de bestrijding van ondermijning. Daarbij heeft in eerste instantie de nadruk gelegen op de aanpak van de Plaspoelpolder met als missie het tegengaan van een onveilig, niet leefbaar en malafide ondernemersklimaat in Rijswijk. Dit leverde onder andere de pilot Vergunningaanvraag Automotive op, dat deels gefinancierd werd uit het ondermijningsfonds.

Het is nu tijd om door te pakken. In de bestuurlijke weerbaarheidsscan van het Regionaal Informatie en Expertisecentrum (RIEC) wordt aanbevolen om preventief, informatie-gestuurd en projectmatig te werken aan de aanpak van ondermijning en deze werkwijze te borgen in de organisatie. In het districtsoverleg wordt tussen gemeenten afgestemd op het gebied van maatregelen, om zo het 'waterbedeffect' te voorkomen.

Borgen en uitbreiden

De volgende stappen in de bestrijding van ondermijning in Rijswijk zijn a) de aanpak van ondermijning borgen, b) het werkgebied uitbreiden naar heel Rijswijk en c) ook de andere criminogene branches aanpakken. Aanbevelingen van het RIEC over deze stappen worden overgenomen. Hierbij blijft de gemeente regie houden met de veiligheidspartners (RIEC, Haags Economisch InterventieTeam, driehoek, district, veiligheidsregio) op de bestrijding van ondermijning.

Verbeteren en borgen van de inrichting van de BIBOB processen

Op dit moment wordt BIBOB met name toegepast op drank- en horecaverGUNningen, de exploitatievergunningen voor de horeca en de vergunningplicht voor de automotive. Andere teams krijgen ook te maken met de Wet BIBOB, zoals vastgoedtransacties, omgevingsvergunningen en subsidies. Rijswijk benut echter nog niet de volledige reikwijdte van de wet BIBOB in het beleid en de uitvoering. De algehele coördinatie op BIBOB wordt gemist en daarmee is Rijswijk de enige in de regio. Het gemis van een BIBOB-coördinator is ook naar voren gekomen in de bestuurlijke weerbaarheidsscan en we hebben het advies vanuit het RIEC (werkgroep afstemming) om hier op in te zetten. Een BIBOB-coördinator krijgt tevens als taak om te waken over (uitwisseling van de) de privacygevoelige informatie van het team in relatie tot de interne en externe partners.

Inzetten en voortzetten

Voor het tegengaan van een onveilig, niet leefbaar en malafide ondernemersklimaat in Rijswijk is het, vanuit verschillende bronnen en op aanraden van de ketenpartners in de bestrijding van ondermijning, noodzakelijk gebleken om de Plaspoelpolder door te lichten op ondermijnende activiteiten en dan met name het witwassen van geld.

Het gaat hierbij om een doorlichting van 8000+ bedrijven (waaronder de postbusfirma's) door middel van data- vergaring en -analyse, waarbij de bedrijven ook financiële en fiscale aandacht krijgen. Dit is een omvangrijke incidentele operatie in het kader van de aanpak van ondermijning en kan Rijswijk niet alleen. Formatie en expertise voor deze aanpak zijn niet in de gemeentelijke organisatie aanwezig en zullen ingehuurd moeten worden.

Inspectie en Handhaving

De implementatie van de Omgevingswet en wet kwaliteitsborging in de bouw zijn beide uitgesteld naar 2022. Deze zullen de nodige aandacht vragen.

Als uitwerking van de nota 'Integrale toezicht en handhaving' is de pilot Gemeentelijk Interventie Team (GIT) gestart. In het GIT zijn de diverse gemeentelijke disciplines op het gebied van Inspectie en Handhaving vertegenwoordigd waarmee gemeentelijke (spoed- en bijzondere) controles een integraler karakter krijgen. Omdat het een bundeling en afstemming van bestaande processen is, lijken hier geen aanvullende budgetten nodig.

Op het gebied van inspectie blijven overtredingen op het bestemmingsplan met betrekking tot huisvesting en verkamering, ook als onderdeel van de bestrijding van ondermijning en uitbuiting, een prioritair aandachtspunt.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging				
Openbare Orde en Veiligheid		2020	2021	2022	2023	2024	2025
1100 Openbare orde en veiligheid	Lasten	1.314	1.786	1.806	1.750	1.750	1.750
1100 Openbare orde en veiligheid	Baten						
Saldo		-1.314	-1.786	-1.806	-1.750	-1.750	-1.750
1200 Brandweer	Lasten	4.999	5.703	5.469	5.567	5.677	5.796
1200 Brandweer	Baten						
Saldo		-4.999	-5.703	-5.469	-5.567	-5.677	-5.796
1201 Rampenbestrijding	Lasten	67	79	79	79	79	79
1201 Rampenbestrijding	Baten	10					
Saldo		-57	-79	-79	-79	-79	-79
Totaal Lasten		6.380	7.568	7.354	7.396	7.506	7.625
Totaal Baten		10					
Saldo Openbare Orde en Veiligheid		-6.370	-7.568	-7.354	-7.396	-7.506	-7.625

Investerings

Investeringskrediet (bedragen x 1.000)	2022		2023		2024		2025	
	U	I	U	I	U	I	U	I
1200 Brandweer	20		20		20		20	
Vervangen brandkranen 2022	20							
Vervangen brandkranen 2023			20					
Vervangen brandkranen 2024					20			
Vervangen brandkranen 2025							20	

Verkeer en Vervoer

Wat willen we bereiken?

Visie op het programma

De groei van onze stad en regio, en de mobiliteit, vraagt om een mobiliteitstransitie. De opgave voor Rijswijk op het gebied van mobiliteit is het vinden van een nieuw evenwicht tussen bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid in een stad die groeit. Dit kan door het mobiliteitssysteem én de mobiliteitskeuzes te veranderen. Dit noemen we de mobiliteitstransitie.

We hebben een samenhangend pakket van maatregelen nodig waarmee we de bereikbaarheid veiligstellen en waarmee we de leefbaarheid en veiligheid van Rijswijk verbeteren. Een gedeelte van dit pakket zal voortbouwen op reeds bekende investeringen en beheer & onderhoud en een gedeelte zal komende jaren nieuw opgenomen worden.

In het laatste kwartaal van 2021 wordt het Mobiliteitsprogramma Rijswijk door de raad vastgesteld, met een vooruitblik naar 2040. Dit wordt in 2022 gevolgd door een Uitvoeringsplan 2022- 2030 met investeringsvraagstukken. Doelstellingen en indicatoren worden na besluitvorming verwerkt in de halfjaarrapportages, de begroting/investeringsplan en het Programma Verkeer en Vervoer. Ze vormen de basis voor nieuw beleid en investeringen in de komende jaren.

Bij de voorbereiding van het Mobiliteitsprogramma en het Uitvoeringsplan geldt een leidraad van 7 uitgangspunten.

- *Uitgangspunt 1: we maken de stad samen met de bewoners en de ondernemers*
- *Uitgangspunt 2: we stellen de mens centraal*
- *Uitgangspunt 3: we verdelen de mobiliteitsbehoefte over de verschillende vervoerssoorten*
- *Uitgangspunt 4: we kiezen een gebiedsgerichte aanpak*
- *Uitgangspunt 5: we gebruiken gebiedsontwikkeling als vliegwiel*
- *Uitgangspunt 6: we maken gebruik van innovaties en experimenten*
- *Uitgangspunt 7 we doen het samen met de regio*

In dit Programma Verkeer en Vervoer 2022 blijven de huidige doelstellingen nog in gebruik.

Doelstellingen

1. We blijven het bestaande wegennet benutten én we stimuleren het gebruik van alternatieve vervoerswijzen, door barrières weg te nemen en goede basisvoorzieningen te realiseren. Hiermee houden wij Rijswijk en de regio bereikbaar, verkeersveilig en leefbaar. En we leveren daarmee een bijdrage aan de verbetering van de lokale milieukwaliteit, waaronder de CO² reductie.
2. We zorgen ervoor dat het aantal verkeersslachtoffers in de stad minimaal blijft. Dit doen we door onveilige verkeerssituaties aan te pakken en verkeerseducatie te stimuleren.
3. Het aantal personen dat binnen een redelijke reistijd met verschillende vervoerswijzen onze economische toplocatie kan bereiken neemt toe.
4. Wij blijven streven naar een toekomstbestendig en betaalbaar parkeerbeleid met een logische en eerlijke verdeling van de schaarse ruimte en werken hiervoor de aanbevelingen uit de parkeerevaluatie uit.
5. Wij vinden het belangrijk dat inwoners voldoende keuzemogelijkheden hebben om te kunnen gaan waar zij willen (“iedereen doet mee”).

Indicatoren¹

Indicator	Realisatie Streefwaarde		2022	2023	2024	2025
	2020	2021				
1. Aantal meters geoptimaliseerde fietsroutes per jaar ¹	2.000	2.500	1.600	ntb	ntb	ntb
2. Aantal fietsers per jaar op ster- en hoofd fietsroutes ²	Geen meet-gegevens	14.970	ntb	ntb	ntb	ntb
3. Aantal blackspots ³	1	0	0	0	0	0
4. Ziekenhuisopname na verkeersongeval met motorvoertuig	15%	12%	11%	10%	7%	5%
5. Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	15	< 15	< 12	< 10	< 9	< 7
6. Parkeerdruk per woonwijk (%) ⁴	Geen meting	Max. 90%	Max.90%	Max.90%	Max 90%	Max 90%

1 gemeentelijke meting op straat; uitvoering fietsprojecten. Ntb is opgenomen vanwege de op te stellen Mobiliteitsvisie (ambities, projecten)

2 fietstellingen (Metropoolregio Rotterdam Den Haag), streefwaarde is bepaald aan de hand van tellingen op aantal hoofd routes en verwachte groei. Ntb is opgenomen vanwege de op te stellen Mobiliteitsvisie (ambities, projecten)

3 landelijke verkeersveiligheidsmonitor, blackspot: 10 of meer verkeersongevallen per 5 jaar per kruispunt en/of wegvak

4 periodieke gemeentelijke parkeerdrukmeting

Wat gaan we daarvoor doen?

Verkeer en Vervoer

Een nieuw **Mobiliteitsprogramma** is in december 2021 gereed. Dit is een integraal product dat rekenschap geeft van verbanden tussen ruimtelijke ordening, verstedelijking, economie, leefbaarheid en mobiliteit in Rijswijk en omgeving. Het wordt in 2022 gevolgd door een Uitvoeringplan. De onderstaande omschrijving “wat gaan we ervoor doen” is gebaseerd op de koers voor investeringen die sinds een aantal jaren al is uitgezet, en de op de vorige pagina beschreven visie en doelstellingen ten behoeve van het Programma Verkeer en Vervoer.

Wij gaan in 2022 door met het realiseren van **goede fietsvoorzieningen**, waaronder veilige, comfortabele en directe fietsroutes en experimenteren met initiatieven van deelfietsen of (elektrische) deelscooters. Fietsvoorzieningen zijn onderdeel van de “last mile” vanaf openbaar vervoerhaltes. Tevens levert de aanpak een bijdrage aan de **mobilitieitstransitie** én aan de **reductie van CO²-uitstoot**. Waar mogelijk werken we samen aan fietsprojecten met de provincie en de Metropoolregio. Prioriteit hebben daarbij de routes die als (regionale) verbindende fietsroutes zijn aangemerkt. In dat kader staan voor 2022 op het programma het voltooien en in gebruik nemen van de fietsprojecten op de route Sammersweg, de Steenlaan en in het Wilhelminapark. De plannen voor routes of de uitwerking van routes op de Rembrandtkade 2e fase, Lindelaan, en Jan Thijssenweg/Laan van Beens, starten in 2022. Voor de langere termijn wordt begonnen aan de *eerste* verkenningen naar verbeteringen voor fietsers op de Nassaukade, Geestbrugweg, Hoornbruglaan/Churchillaan, Lange Kleiweg en de viaducten over de A4. Samen met eerder opgeleverde routes op het Jaagpad, Huis te Hoornkade, Delftweg, Sir Winston Churchillaan, Prinses Beatrixlaan, Generaal Spoorlaan, van Rijnweg en fietsbrug De Oversteek is afgelopen jaren een forse inspanning geleverd om het fietsen in Rijswijk aantrekkelijker en comfortabeler te maken. Goede voorzieningen dragen daar immers zeker aan bij. Het Mobiliteitsprogramma en bijbehorend Fietsplan zal duidelijk maken hoe de transitie naar een groter aandeel van het gebruik van de fiets in het dagelijks verkeer verder versterkt kan worden.

Barrières van water, spoor en wegen nemen we zoveel mogelijk weg, waardoor we de **oversteekbaarheid en verbindingen verbeteren** en reistijden laten afnemen. Bij de gebiedsontwikkelingen In de Bogaard, Pasgeld en Plaspoelpolder (Havenkwartier, Kesslerpark) wordt geschetst op betere verbindingen en toegangen in en door die gebieden voor een groeiend aantal fietsers en voetgangers die daar hun herkomst of bestemming krijgen. Voor deze doelen en voor doelen van verkeersveiligheid, fietscomfort en (groene) leefomgeving werken we in 2022 (door) aan plannen voor een nieuwe inrichting van de Lindelaan, Geestbrugweg e.o en de “probleemstraten”.

¹ Met introductie van het Mobiliteitsprogramma worden de (soorten) indicatoren onder 1-5 geactualiseerd en vanaf jaarrekening 2021 gehanteerd.

Kenmerk van deze projecten is de integrale benadering en het open planproces met de bewoners, ondernemers en andere stakeholders.

De komende jaren zijn we belanghebbende bij de duurzame inpassing van de nieuwe wegdelen op de zogeheten A4 Passage van Rijkswaterstaat. De A4 is een economische belangrijke toegang, maar snijdt de stad ook fysiek doormidden. In 2020 sloten we een **Bestuursovereenkomst Meekoppelkansen A4 Haaglanden** af met het Rijk en Rijkswaterstaat. Het gevolg van deze afspraak is dat in de begroting een investering vrijgemaakt is voor de bijdrage aan de realisatie van twee viaducten voor verbindingen van langzaam verkeer en ecologie (Van Rijnweg en Wilhelminapark) en het verminderen van de barrière van de snelweg voor langzaam verkeer. In 2022 wordt in het project A4 Haaglanden gewerkt aan een Uitvoeringsovereenkomst en aan detaillering van de inpassing en vormgeving.

Verkeersveiligheid is een speerpunt. In 2022 gaan we met veel energie door op de koers die we in het Actieplan Verkeersveiligheid hebben beschreven. De aanpak is om samen met andere partijen en verantwoordelijken te zorgen voor een verkeersveilige stad. De inzet loopt via meerdere sporen: educatie & voorlichting; preventie & handhaving en infrastructuur & inrichting. Zo blijven we stevig inzetten op een verkeersveilige schoolomgeving. Tussen nu en 2023 zullen alle basisscholen, in een samenwerking tussen school- ouders- kinderen- gemeente, voorzien zijn van schoolzones. Ook op andere plekken in de stad pakken we elk jaar kleine knelpunten aan. Met bewonersorganisaties, initiatiefnemers en op basis van meldingen inventariseren we kleine knelpunten in de gemeente. Waar mogelijk lossen we deze knelpunten op korte termijn op en werken we samen met de buurt. In 2022 richten we ons voor de verkeersveiligheid in het bijzonder op zichtbare campagnes in de stad, actieve en praktische vormen van educatie van doelgroepen (ouderen op de elektrische fiets, jongeren op scooters, fietsverlichting) en snel te realiseren aanpassingen van oversteekplaatsen voor langzaam verkeer. Samen met de politie zetten we in op handhaving, onder meer door laser acties. We nemen deel aan een onderzoek van studenten van de politie-opleiding naar de effectiviteit en verbetering van handhaving. Samen met de politie en het Openbaar Ministerie verkennen we de mogelijkheden voor het plaatsen van flitspalen.

We gaan door met de volgende fases van de **Verkenning Geestbrugweg e.o.** De verkenning krijgt een nog meer integrale scope en meer inzet op het proces en de omgeving: naast de oorspronkelijke doelen van verkeersveiligheid, oversteekbaarheid, fietsroutes en leefkwaliteit, wordt dit uitgebreid met het ontwerp van de bovengrondse inrichting als gevolg van het sluiten van de tunnel Haagweg, (het onderzoek naar) een situatie met eenrichtingsverkeer in de Herenstraat en naar kwaliteitsverbetering van de entree van het winkelcentrum. De verkenning heeft raakvlakken met andere projecten en ontwikkelingen, waaronder het proces van mobiliteit rond de CID/Binckhorst gebiedsontwikkeling. De verkenning kenmerkt zich door een open planproces met actieve inbreng uit de omgeving. Er wordt toegewerkt naar een raadsvoorstel met voorkeurscenario voor de herinrichting, met onderdelen voor de korte-, middellange- en lange termijn en een kredietaanvraag.

De gehele reis is van belang. Op herkomst- en bestemmingslocaties bieden wij daarom goede voorzieningen aan. Dit doen wij onder andere door een **helder en toekomstbestendig parkeerbeleid** te hanteren. De groei van Rijswijk, de woningbouwopgave en de ervaren parkeerdruk vragen om maatregelen. Maatregelen met betrekking tot bijvoorbeeld parkeernormen en evaluatie van het vergunningenbeleid. Vaak betreft het maatwerk. De ruimte is schaars. Ook de trends en ontwikkelingen op het gebied van, het gebruik en (deel)bezit van verschillende vervoermiddelen (deeleconomie), elektrificatie en mobiliteit zorgen voor een veranderende vraag.

Het uitgangspunt is “de juiste parkeerder op de juiste plek”. Hiervoor meten we regelmatig de parkeerdruk in de wijken. Op basis van deze druk beoordelen we of er een draagvlakonderzoek moet worden gestart in een wijk. De uitkomst van het onderzoek kan leiden tot invoeren van regulering in de betreffende wijk. De maatregelen voortvloeiend uit de evaluatie van vergunningen uitgevoerd in 2021 zullen worden geïmplementeerd in 2022. In 2022 worden ook de conclusies en aanbevelingen uit het evaluatierapport Naheffingen parkeren geïmplementeerd. Parkeren zal in 2022 inzetten op het verbeteren van de interne processen en op betere informatievoorziening naar haar burgers.

Daarnaast investeren we in goede, veilige en voldoende **fietsparkeervoorzieningen**. In 2022 voltooiën we een in 2021 gestarte pilot van een uitbreiding van fietsparkeren in Oud Rijswijk. Samen met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, NS en ProRail wordt verder aan het plan gewerkt voor

de grootschalige uitbreiding van het aantal fietsparkeervoorzieningen met het oog op de groei van de vraag op de lange termijn (na 2025).

Binnen een duurzaam beleid van verkeer en vervoer vormt goed openbaar vervoer een belangrijke pijler. Openbaar vervoer zal ook een deel van de groei van de mobiliteit op moeten vangen. **Goed openbaar vervoer** blijft een voorwaarde voor de verdere ontwikkeling van de stad en bevordert een goed vestigingsklimaat. Daarom blijven we lobbyen voor een robuust, fijnmazig en vraag gestuurd OV-netwerk, waarin we ook nadrukkelijk kijken naar alternatieve en innovatieve OV-vormen. De “coronacrisis” liet in 2020 vooralsnog een daling zien van het gebruik van het openbaar vervoer, en een “stimulerend” effect op het gebruik van de fiets en het aantal mensen dat thuiswerkt. In regionaal verband worden de effecten en (financiële) gevolgen regelmatig gepeild.

Station Rijswijk verdient bijzondere aandacht; we streven naar, en willen ook op de langere termijn investeren in een **kwaliteitsimpuls voor het stationsgebied**. Een station waar het prettig verblijven is en een goede overstap tussen trein, tram, bus, auto en fiets mogelijk is, helpt mee om het gebruik van openbaar vervoer te stimuleren. Het station is onderdeel van de zogeheten Stadsas. Een as waarvoor scenario's van verstedelijking kansrijk zijn. Bij verstedelijking hoort inzet op de mobiliteitstransitie (meer fiets, ov, lopen, minder vrijblijvend parkeren). De beschikbaarheid van een goed openbaar vervoerknooppunt, op de hoek van de Plaspoelpolder en op fietsafstand van RijswijkBuiten/Pasgeld, biedt een duidelijke meerwaarde voor zulke scenario's. Vanuit het Nationaal Groeifonds heeft het rijk €1 miljard gereserveerd voor de realisatie van een citysprinterconcept op de Oude lijn. Lokaal zoeken we met ProRail, NS en Metropoolregio Rotterdam Den Haag naar kansen voor verbetering van de knooppuntfunctie. Voor RijswijkBuiten als ontwikkellocatie wordt in aanvulling hierop onderzoek gedaan naar de best haalbare invulling van duurzame mobiliteit, inclusief de potentie van een halteplaats op langere termijn en welke investeringen daar de komende jaren voor nodig zullen zijn.

We werken met de andere steden in de Metropoolregio samen om **economie en mobiliteit** op elkaar aan te laten sluiten en een aantrekkelijk vestigingsklimaat te hebben. Voor de komende jaren staan in de regio en in de stad meerdere grote infrastructurele (onderhouds)projecten en woningbouwprojecten op de planning, die omleidingen met zich meebrengen. Bijvoorbeeld de WarmtelinQ, de N211, A4 passage, Beatrixlaan, Havenkwartier, RijswijkBuiten, Plaspoelpolder, CIDBinckhorst en Den Haag Zuidwest. In regionaal verband zetten we namens Rijswijk – veel meer dan we gewend waren - de komende jaren in op goede afspraken tussen weg- en spoorbeheerders onderling en met het bedrijfsleven (“Bereikbaarheidsaanpak Minder Hinder Zuid-Holland”). Het gaat om samen te zoeken naar oplossingen voor het verminderen van de hinder en het bijdragen aan de mobiliteitstransitie. Met aandacht voor leefbaarheid, veiligheid, economisch vestigingsklimaat en duurzaamheid.

We zetten in op een **duurzame toekomst van de Prinses Beatrixlaan**. De jaren 2022 en 2023 staan in het teken van de planuitwerkingsfase van het project het Bovengronds Verstedelijkingsontwerp Beatrixlaan” (fysiek en flankerend maatregelenpakket), de lobby activiteiten en de afstemming met het project WarmteLinQ.

In 2021 is gestart met de uitvoering van de lobby voor de tunnel onder de Prinses Beatrixlaan. De wens voor een tunnel, om daarmee de leefbaarheid en bereikbaarheid van Rijswijk voor de toekomst te verbeteren, is onder de aandacht gebracht van kamerleden, statenleden en een staatssecretaris. Ook is er afstemming geweest met de Gemeente Den Haag en de MRDH, wat ertoe heeft geleid dat de mogelijkheid voor de tunnel samen verder onderzocht wordt. We continueren de inzet op de lobby. In 2022 zullen gelegde contacten op Rijksniveau en provinciaal niveau warm gehouden worden. Daarnaast zal de lobby zich meer gaan concentreren op de omliggende gemeentes, met als doel om zoveel mogelijk draagvlak te krijgen voor de tunnel binnen de regio. Om onze boodschap duidelijker en breder te kunnen laten horen, worden nieuwe communicatiemiddelen ingezet (b.v. een film). Een en ander wordt concreet uitgewerkt in een projectplan, dat voor instemming en dekking uit de bestemmingsreserve, aan de raad wordt voorgelegd.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging				
		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verkeer en Vervoer							
2100 Wegen, straten en pleinen	Lasten	7.155	7.535	7.783	8.274	8.821	9.358
2100 Wegen, straten en pleinen	Baten	1.271	1.300	510	130	130	130
Saldo		-5.884	-6.235	-7.274	-8.144	-8.691	-9.228
2110 Verkeer	Lasten	1.272	1.290	1.169	1.206	1.205	1.210
2110 Verkeer	Baten	57	63	23	23	23	23
Saldo		-1.215	-1.228	-1.146	-1.183	-1.182	-1.187
2120 Openbaar vervoer	Lasten	141	229	168	168	168	155
2120 Openbaar vervoer	Baten						
Saldo		-141	-229	-168	-168	-168	-155
2140 Parkeren	Lasten	913	744	717	714	674	673
2140 Parkeren	Baten	2.639	2.652	2.643	2.643	2.643	2.643
Saldo		1.726	1.908	1.926	1.928	1.969	1.970
2400 Waterwegen	Lasten	705	1.117	985	1.073	889	899
2400 Waterwegen	Baten	642					
Saldo		-62	-1.117	-985	-1.073	-889	-898
Totaal Lasten		10.187	10.914	10.822	11.436	11.757	12.294
Totaal Baten		4.611	4.014	3.175	2.796	2.796	2.796
Saldo Verkeer en Vervoer		-5.576	-6.900	-7.647	-8.640	-8.961	-9.498

Voor een toelichting op de belangrijkste mutaties tussen de verschillende jaren wordt verwezen naar de toelichting op de meerjarenbegroting 2022-2025.

Investerings

Investeringskrediet (bedragen x 1.000)	2022		2023		2024		2025	
	U	I	U	I	U	I	U	I
2100 Wegen, straten en pleinen	6.101	1.355	24.756	1.540	14.929	9.936	3.621	100
E Laadpalen	100							
Extra impuls vervanging ov kabels 2022	350							
Extra impuls vervanging ov kabels 2023			350					
Extra impuls vervanging ov kabels 2024					350			
Extra impuls vervanging ov kabels 2025							350	
Fietspaden in asfalt 2022	200	100						
Fietspaden in asfalt 2023			200	100				
Fietspaden in asfalt 2024					200	100		
Fietspaden in asfalt 2025							200	100
Herstel asfaltwegen 2022	569							
Herstel asfaltwegen 2023			569					
Herstel asfaltwegen 2024					569			
Herstel asfaltwegen 2025							569	
Herstellen (duiker)bruggen 2022	115							
Herstellen (duiker)bruggen 2023			115					
Herstellen (duiker)bruggen 2024					115			
Herstellen (duiker)bruggen 2025							115	
Infrastructuur Prinses Beatrixlaan 2021			11.560					
Infrastructuur Prinses Beatrixlaan 2022					11.458	9.836		
Integrale herinrichting probleemstraten 2022	1.100							
Integrale herinrichting probleemstraten 2023			1.100					
Integrale herinrichting probleemstraten 2024					1.100			
Integrale herinrichting probleemstraten 2025							1.100	
Invoeren nieuwe inzameling 2022	300							
Invoeren nieuwe inzameling 2023			300					
Invoeren nieuwe inzameling 2024					300			
Invoeren nieuwe inzameling 2025							300	
Meekoppelkansen			9.725	1.440				
Opwaarderen grote probleemstraten 2022	560							
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2022	150							
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2023			150					
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2024					150			

Investeringskrediet (bedragen x 1.000)	2022		2023		2024		2025	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2025							300	
Tweerichtingen Fietspad Prinses Beatrixlaan i.c.m. Warmteling	850	680						
Verbeteren fiets en verkeersveiligheid Laan van Beens	860	470						
Verkeersaanpassing Irenelaan/Beatrixlaan HBG-locatie	210	105						
Vervanging armaturen 2022	171							
Vervanging armaturen 2023			171					
Vervanging armaturen 2024					171			
Vervanging armaturen 2025							171	
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2022	319							
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2023			319					
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2024					319			
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2025							319	
Vervanging lichtmasten 2022	197							
Vervanging lichtmasten 2023			197					
Vervanging lichtmasten 2024					197			
Vervanging lichtmasten 2025							197	
Voorbereidingskrediet meekoppelkansen	50							
2110 Verkeer	260		260		260		260	
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2022 (20 jr)	100							
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2022 (40jr)	160							
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2023 (20 jr)			100					
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2023 (40jr)			160					
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2024 (20 jr)					100			
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2024 (40jr)					160			
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2025 (20 jr)							100	
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2025 (40jr)							160	
2140 Parkeren							80	
Vervangen scanauto + software + projectkosten							80	
2400 Waterwegen	268		268		268		268	
Vervangen beschoeiingen 2022	268							
Vervangen beschoeiingen 2023			268					
Vervangen beschoeiingen 2024					268			
Vervangen beschoeiingen 2025							268	

Economie en Werken

Wat willen we bereiken?

Visie op het programma

De economie is soms weerbarstig, vaak onvoorspelbaar, maar heeft vooral een grote invloed op een (lokale) maatschappij. Dit is vooral sinds maart 2020 zicht- en voelbaar geworden toen het coronavirus wereldwijd de maatschappij en economie grotendeels stil legde met alle lokale gevolgen van dien.

Wat de werkelijke omvang van de (economische) effecten hiervan op de lokale economie in de komende jaren zal zijn, is nog onbekend. De (herstel)cijfers met betrekking tot de economische groei in Nederland wisselen nog sterk en vooral ook per sector.

Feit is, dat vooral de sectoren leisure, horeca en retail hard zijn geraakt. Vanuit de lokale oriëntatie op deze sectoren, vraagt dit voor 2021 en de daaropvolgende jaren prioriteit in ons economisch beleid en accountmanagement.

We willen de economische structuur en onze verschillende winkelcentra en werklocaties vitaal houden. In juni 2021 is in dit kader het coronamaatregelenpakket inclusief extra acties met financiële kapitaalinjectie vanuit het lokale groeifonds van Rijswijk door de gemeenteraad goedgekeurd.

Ons economisch beleid is verder gericht op het verbeteren van het vestigingsklimaat voor ondernemers via actief accountmanagement, de herstructurering en gebiedsontwikkeling van onze winkelcentra en werklocaties en daarnaast verdere aandacht voor de verbetering van onze dienstverlening aan ondernemers.

Vanwege het maatschappelijk belang zetten we in op een sterke betrokken lokale economie met sterke organisatiegraad en positionering van aantrekkelijke en toekomstbestendige werklocaties. We zetten in op het creëren en minimaal behoud van werkgelegenheid.

Via de uitvoeringsagenda en onze economische uitvoeringstrategie 'Rijswijk Onderneemt' geven we komende tijd uitvoering aan ons economische beleid inclusief actief accountmanagement.

Doelstellingen

1. Sterke netwerken: een sterke organisatiegraad;
2. sterke werk- en winkelgebieden: transformatie en revitalisering van de Plaspoelpolder en herontwikkeling en versterking van de winkelcentra;
3. sterke economische structuur: aandacht voor en integratie van innovatie en duurzaamheid;
4. sterk profiel: positionering van het onderscheidende karakter van Rijswijk met als doel het creëren, dan wel minimaal behoud van voldoende ondernemerschap en de daarmee samenhangende werkgelegenheid;
5. dienstverlening: een rode loper voor ondernemers (Ondernemers op de Troon).

Beeld van Lokale economie

De indicatoren *functiemenging*, *vestigingen*, *werkgelegenheid* en *waardering van ondernemers* vormen een thermometer voor de ontwikkeling van de Rijswijkse economie en worden elk jaar in de begroting getoond. Deze indicatoren zijn afhankelijk van diverse factoren, zoals de economische conjunctuur, ontwikkelingen binnen de sterk vertegenwoordigde bedrijfssectoren in Rijswijk en de lokale inwonersgroei.

De werkelijke impact van de coronacrisis op de wereld-, landelijke en Rijswijkse economie, is nog onbekend. Uit de voorlopige economische analyses lijkt corona vooralsnog niet te leiden tot een economische recessie. De vraag is of terugkijkend naar de impact van de financiële crisis van 2008, het nog wel van invloed zal zijn op investerings-beslissingen door bedrijven en daarmee de (lokale) werkgelegenheid.

Het beeld en de prognoses die hieronder worden geschetst, zijn op basis van cijfers van 2019/2020. Het is complex om dergelijke exogene indicatoren op het niveau van Rijswijk 'smart' te voorspellen, laat staan te beïnvloeden. Op basis van historische trends en actuele ontwikkelingen, zoals de uitbraak van de coronacrisis hebben we een inschatting gemaakt voor de komende jaren, uitgedrukt in een positieve (+) of negatieve (-) groei. We verwachten door acties uit hoofde van de Rode Loper en Ondernemers op de Troon een hoger rapportcijfer van de waardering van ondernemers met een doelstelling rapportcijfer 7.

Indicatoren

Indicator	Realisatie Streefwaarde		2022	2023	2024	2025
	2020	2021				
1. Functiemenging ¹	56,3%	-	-	-	-	+/-
2. Vestigingen (van bedrijven) ¹						
a) Totaal	5.150	+/-	+/-	+/-	+	+
b) Totaal per 1000 inw. 15-75	129,4	+/-	+/-	+/-	+	+
3. Werkgelegenheid (aantal banen) ¹						
a) Totaal	32.580	-	-	+	+	+
b) Totaal per 1000 inw. 15-75	818,8	-	+/-	+/-	+/-	+/-
4. Waardering ondernemers (score 1-10) ^{1,2}						
a) Vestigingsklimaat	6,39		7		7	
b) Ondernemersklimaat	6,44		7		7	
c) Algehele dienstverlening	6,47		7		7	

1 www.waarstaatjegemeente.nl

2 Ondernemerspeiling om de twee jaar

Toelichting op de indicatoren

Rijswijk nog altijd een werkstad

Met een index van 54,8% is Rijswijk te typeren als een werkgemeente, maar is afgelopen jaren aan het veranderen naar een gemeente van werken én wonen. Ondernemen en wonen kan in Rijswijk bovendien in een kleinschaliger prettigere omgeving waar de voordelen van stad én dorp aanwezig zijn.

Functiemenging(index) banen en woningen

Zoals in de figuur hieronder te zien, is de index de afgelopen 10 jaar wel fors gedaald. Vooral de sterke bevolkingsgroei in Rijswijk gecombineerd met een afname van het aantal banen is hiervan de oorzaak. De verwachting is dat de index van Rijswijk geleidelijk dichterbij het landelijk gemiddelde komt als gevolg van de nog de geplande woningbouw. Dat biedt economische kansen, zowel voor de profilering van Rijswijk als ook voor lokaal draagvlak voor voorzieningen.

In de figuur is de verhouding tussen banen en woningen weergegeven, de zogenaamde functiemenging index (de index loopt van 0% alleen wonen tot maximaal 100% alleen werken, bij een waarde van 50% zijn er evenveel woningen als banen).

Banen en vestigingen in Rijswijk

Het aantal banen per 1.000 inwoners in Rijswijk ligt nog steeds fors hoger vergeleken met gemeenten met een vergelijkbaar aantal inwoners. Wij verwachten voor 2021 een afname van banen door de economische recessie als gevolg van het coronavirus. Tegelijkertijd is er juist ook een positieve trend te zien van het aantal vestigingen binnen de gemeente. Dit is ook een landelijke trend en wordt verklaard door de blijvende opmars van ZZP'ers.

Een nieuwe economische recessie zal gevolgen geven voor de investeringsbereidheid van ondernemers en dus ook voor het aantal (nieuwe) vestigingen in Rijswijk. Onze verwachting is dat het aantal vestigingen aankomende jaren gelijk blijft met weer een positieve trend vanaf 2023. Vooral de inzet op transformaties naar aantrekkelijke en toekomstbestendig werklocaties en

het (verder) positioneren van Rijswijk als locatie voor ondernemerschap, gecombineerd met actief accountmanagement, moet op termijn leiden tot meer nieuwe bedrijven en organisaties in Rijswijk.

Dienstverlening aan ondernemers heeft een gemiddelde beoordeling

De dienstverlening van de gemeente is door ondernemers beoordeeld met een 6,4 wat in lijn ligt met het landelijke gemiddelde.

Met extra inzet op accountmanagement en meer aandacht voor de dienstverlening via de Rode Loper en Ondernemers op de Troon is onze doelstelling dat de waardering van ondernemers komende jaren zal stijgen naar een hoger rapportcijfer, doelstelling rapportcijfers 7. De ondernemerspeiling wordt eens per twee jaar uitgevoerd.

Als gevolg van de coronacrisis is de peiling in 2020 niet uitgevoerd om ondernemers niet extra te belasten met vragenlijsten. Liever bleven we in contact betreffende die zaken die wél speelde en van belang waren. Afhankelijk van het economische herstel, bepalen we of we de peiling in 2022 wel opnieuw gaan uitvoeren.

Ondertussen blijven wij bereikbaar voor alle ondernemers en staat het versterken van de dienstverlening als één van de prioriteiten bovenaan de uitvoeringsagenda van onze Economische Strategie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Sterke netwerken: actief accountmanagement en lokale samenwerking

Excellente dienstverlening

Acquisitie begint bij de basis dienstverlening op orde en goed accountmanagement. Wij streven naar het continue verbeteren van onze dienstverlening, dit in samenhang met de uitvoering van de Nota Publieke Dienstverlening. Aan de hand van het projectplan Ondernemers op de troon geven we de dienstverlening naar ondernemers toe hoge prioriteit. Concreet betekent dit vraaggerichte in plaats van aanbodgerichte dienstverlening en meer tijd voor een persoonlijk gesprek. De ondernemerspeiling is daarbij een goed instrument om de kwaliteit van onze dienstverlening inzichtelijk te maken en geeft handvatten om waar nodig verbeteringen door te voeren.

Accountmanagement en lokale samenwerking

Accountmanagement heeft een positieve uitwerking op de dienstverlening naar ondernemers toe. De komende jaren wordt accountmanagement voortgezet om duurzame relaties met individuele ondernemers te bestendigen, waaronder de strategische accounts die een groot aandeel hebben in de lokale economie. We geven ook invulling aan integraal account-management door samen met de accountmanager van het Werkgevers Service Punt organisaties en bedrijven te bezoeken en ook integraal de verbinding tussen onderwijs en het bedrijfsleven te leggen.

Verder zijn de accountmanagers zichtbaar bij netwerkbijeenkomsten van ondernemers en belangenverenigingen en zetten we in op het faciliteren en versterken van de lokale netwerken.

Regionale samenwerking

De Rijswijkse economie is nauw verbonden met en ook onderdeel van de regio. Regionale samenwerking en een onderscheidende regionale positionering zijn belangrijk voor ook de regionale economie.

Metropoolregio Rotterdam Den Haag - Economisch Vestigingsklimaat (MRDH)

In de strategische agenda werklocaties van de MRDH staat Rijswijk met de aanpak van de werklocaties prominent benoemd. Daarbij gaat het om transformatie van kantorenleegstand,

revitalisering van bedrijventerreinen en de aanpak van winkelgebieden. Rijswijk trekt nauw op met de MRDH op deze thema's en de MRDH ondersteunt de gemeente op haar beurt met inzet en financiën.

Industrieschap Plaspoelpolder en Business Park Haaglanden

Er is een regionaal tekort aan kleinschalig bedrijfsmatig vastgoed en we hebben opgaven rondom transformatie en herstructurering. Zowel het IPP als het BPH houden zich hier ook mee bezig. In BPH-verband werken wij samen met de gemeenten Den Haag, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Delft aan het verbeteren van het vestigingsklimaat van de Haagse regio en omstreken. BPH kan op deze schaal slagvaardig en meer uitvoeringsgericht te werk gaan en staat met het frontoffice bestaande uit accountmanagers van de deelnemende gemeenten dichtbij de vragen uit de markt.

Doelstelling is het behoud van bestaande bedrijven voor de regio en huisvesting en aantrekkelijke werklocaties (blijven) bieden aan nieuwe bedrijven.

Sterke werk- en winkelgebieden

Transformatie en revitalisering Plaspoelpolder

Op basis van de in 2019 geactualiseerde en vastgestelde toekomstvisie Plaspoelpolder, richten wij ons bij deze gebiedsaanpak op de volgende ambities en speerpunten:

1. volwaardig onderdeel van Rijswijk
2. sterk verblijfsklimaat
3. werkgelegenheid en onderwijs
4. groen en duurzaam
5. specifieke kwaliteiten en milieus versterken
6. benutten van de goede ligging en perfecte ontsluiting
7. het bereiken van een 24/7 verblijfsklimaat en daarmee een goed vestigingsklimaat van de Plaspoelpolder.

We lossen de veroudering en leegstand op, voegen wonen toe en staan meer functiemenging toe waardoor een meer levendige en aantrekkelijke maar ook toekomstbestendige werklocatie ontstaan.

We dringen het aantal leegstaande kantoren terug, bieden toevoeging aan de enorme vraag naar woningen in de regio. Functiemenging draagt ook bij aan sociale veiligheid en een 24/7 verblijfsklimaat en daarmee het vestigingsklimaat van de Plaspoelpolder. De economische omstandigheden zijn juist nu ook gunstig om vaart te maken met transformatie en de revitalisering van de Plaspoelpolder!

De transformatieplannen Plaspoelpolder zijn verder onderverdeeld in drie deelgebieden; Havenkwartier, Middengebied en Kesslerpark e.o. We transformeren het Havengebied en Kesslerpark naar aantrekkelijke levendige woon- en werkgebieden. Het Middengebied wordt gerevitaliseerd en blijft een werklocatie.

We werken hier ook samen met onder meer de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, Provincie Zuid-Holland, Industrieschap Plaspoelpolder en andere stakeholders om de ambities in de Plaspoelpolder te realiseren. In 2021 is het ontwikkelkader voor het Havenkwartier vastgesteld en we koersen op vaststelling van het ontwikkelkader voor Kesslerpark e.o. eind 2021.

Havenkwartier

In het Havengebied bieden de haven en de Vliet grote kansen om een aangenaam verblijfsgebied te creëren waar het fijn wonen en werken is met een passend aanbod van maatschappelijke, recreatieve en horecavoorzieningen.

Het Havenkwartier wordt de komende jaren getransformeerd van een verouderde bedrijvenlocatie naar een locatie waar ondernemerschap en bedrijvigheid wordt gecombineerd met woningbouw en restaurants, cafés, een hotel, een buurtsupermarkt en medische- of zorgvoorzieningen. We willen dat

huidige bedrijven in het gebied blijven en nieuwe zich er vestigen. We versterken het gebied door woningen te bouwen, de openbare inrichting te verbeteren en met aanvullende functies zoals horeca aantrekkelijker maken. In het ontwikkelkader staat hoe de verschillende functies wonen, bedrijvigheid, natuur en verkeer hier een verdere plek krijgen.

Kesslerpark en omgeving

Ook Kesslerpark e.o. transformeren we naar een levendiger woon- en werkgebied. We zetten de leegstand van met name kantoren in dit gebied om in kansen en realiseren ook in dit gebied een toekomstbestendige en aantrekkelijke werklocatie.

Samen met Kadans Science Partner werken we aan de ontwikkeling van een campus op Kessler Park, 'At the Park', waar niet alleen het Rijswijk Center for Sustainable GeoEnergy, maar ook aanverwante bedrijven zich kunnen vestigen. Daarbij is er ook de ambitie om hier ruimte te bieden aan educatie, onderwijs en gerichte vakopleidingen. Daarnaast voegen we binnenstedelijk woningen toe voor (young) professionals en zo een nog aantrekkelijker en ook toekomstbestendige werklocatie te realiseren. De campus functioneert als vliegwiel en katalysator voor de transformatie van de rest van het gebied.

Middengebied

Op 29 juni 2021 is het startsein gegeven voor de aanpak van het ondernemende hart van de Plaspoelpolder; het middengebied. Gemeente Rijswijk, Industrieschap Plaspoelpolder en Belangen Vereniging Bedrijven Rijswijk hebben een intentieovereenkomst gesloten tot verdere samenwerking. Samen gaan we aan de slag om het vestigingsklimaat te verbeteren, het Middengebied te revitaliseren en een duidelijke en aantrekkelijke positie te geven in de regio.

Het middengebied blijft een alleen werken locatie en we zetten in op behoud en het aantrekken van (nieuwe)bedrijven en werkgelegenheid. Zo is er een gebiedsmakelaar specifiek binnen dit gebied actief en is in 2021 in gezamenlijke opdracht met het IPP en ondersteund door het lokale bedrijfsleven een profileringscampagne opgestart. Onderdeel hiervan is onder meer de lancering van de website www.plaspoelpolder.nu

Er is een regionaal tekort aan kleinschalig bedrijfsmatig vastgoed en samen met IPP en partijen heeft gemeente Rijswijk de (her)ontwikkeling van een bedrijfsverzamelgebouw/units in de Van Gijnstraat en Frijdastraat in het middengebied geïnitieerd en in uitvoering. We werken actief aan betere benutting en uitstraling van het gebied, waar mogelijk ook met herverkaveling.

Andere werklocaties

Naast het grote Plaspoelpolder kent Rijswijk nog zeven grotere en minder grote werklocaties. Het gaat om de locaties: Vervoerscentrum Vrijenban, Delftweg, Heulweg, Broekpolder, Hoornwijck, Zuidflank en 't Haantje. De waarde van ook deze werklocaties in en voor Rijswijk is groot.

De werklocaties in Rijswijk zijn goed voor circa driekwart van het totaal aantal banen in onze gemeente. Rijswijk is echt een werkstad, te zien aan de positieve pendelstromen en het hoge aantal banen per 1.000 inwoners. Rijswijk speelt met haar acht formele werklocaties ook een belangrijke rol in de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag.

Voor alle werklocaties stellen we een strategie voor aantrekkelijke en toekomstige werklocaties op. Belangrijk uitgangspunt voor de strategie is de ambitie om passende werklocaties aan te kunnen (blijven) bieden die kwantitatief en vooral ook kwalitatief aansluiten bij de huidige en toekomstige behoefte van ondernemers. Een helder gebiedsprofiel en strategie per werklocatie draagt hieraan bij. Op basis van de in het vierde kwartaal van 2021 georganiseerde bijeenkomsten, stellen we samen met de bedrijven, gebruikers en eigenaren van de verschillende werklocaties verdere uitvoeringagenda's op.

Toekomstbestendige winkelcentra Bogaard Stadscentrum en Oud-Rijswijk

We zetten in op extra aandacht en samenwerking met en tussen lokaal ondernemerschap voor het weer opbouwen en versterken van de lokale retail en horeca. Daarnaast bouwen we voort op de reeds ingezette versterking van de winkelcentra in Rijswijk.

Herontwikkeling Bogaard Stadscentrum

De komende jaren staat in het teken aan het uitvoeren van het vastgestelde masterplan Bogaard Stadscentrum en de herinrichting van het Bogaardplein. Bogaard Stadscentrum wordt getransformeerd naar een stadscentrum met een compacter winkelcentrum en een levendig verblijfsgebied met meer diversiteit aan functies. Daarnaast geven we verdere invulling aan de positionering van het nieuwe stadscentrum met o.a. een nieuw beeldmerk, gebiedscommunicatie over deelprojecten en de daaraan gelieerde verbouwingswerkzaamheden, zodat het winkelcentrum aantrekkelijk blijft als vestigingslocatie voor ondernemers en als verblijfsgebied voor bezoekers.

Versterking historisch karakter winkelcentrum Oud Rijswijk

Het winkelcentrum in Oud Rijswijk is een aantrekkelijk winkelgebied voor ondernemers en bezoekers. Oud Rijswijk heeft juist een dorps karakteristiek ambachtelijk karakter dat grote steden om ons heen missen en waar we trots op zijn. Dit is niet alleen te danken aan de mooie historische locatie, maar zeker ook aan de actieve ondernemers en samenwerking en uitvoering van activiteiten uit de BIZ (de bedrijven investeringszone Oud Rijswijk); we zetten in op het vernieuwen en het verbeteren van de positionering van het oude historische centrum door samen met de ondernemers het historisch karakter te versterken via actieve gebiedscommunicatie en (ruimtelijke) aanpassingen in de openbare ruimte.

Centrummanagement in winkelcentra

Juist in deze periode waarin we als gemeente met de lokale ondernemers hard moeten werken aan de her- en de doorontwikkeling van de winkelcentra, is een goede samenwerking in het gebied cruciaal. Om die reden draagt de gemeente ook komende jaren bij aan het centrum-management van deze winkelcentra.

Het centrummanagement is de verbinder tussen de ondernemers, vastgoedeigenaren en gemeente als het gaat om organisatie en uitvoering op het gebied van marketingcommunicatie, evenementen en activiteiten die een belangrijke bijdrage hebben voor het winkelcentrum. Zij zijn het eerste aanspreekpunt voor lokale ondernemers, vastgoedeigenaren en gemeente. Concreet gaat het dan om het verbinden van alle stakeholders in het gebied, contacten met (potentiële) winkeliers en regie houden op de vertaling van de marketingcommunicatiestrategie voor het hele gebied.

Sterke economische structuur: aandacht voor en integratie van innovatie en duurzaamheid en digitalisering

We bouwen verder aan onze economische positie binnen de regio en benutten hier ook de unieke kansen die onze ligging biedt. Verdere samenwerking met zowel lokale als ook regionale partners leiden tot sterkere werklocaties en ecosystemen en netwerken waarin ondernemers kunnen floreren. We zetten extra in op aandacht voor, aanmoedigen en integratie van innovatie, duurzaamheid en digitalisering.

In 2030 is Rijswijk een belangrijke plek voor innovatieve bedrijven en wordt er in Rijswijk gewerkt aan de praktische toepassing en technieken voor duurzame energie en warmte. Onze economische structuur is daardoor versterkt, bedrijven zijn sterker gebonden aan Rijswijk en creëren spin-off voor nieuwe vestigers en werkgelegenheid. Het aantal banen groeit daarbij mee met het aantal woningen.

Robuuste economische structuur creëren

Onze huidige economie leunt voor een groot deel op de sector (zakelijke) dienstverlening, in termen van werkgelegenheid. Dit is een relatief 'footloose' sector, waardoor er weinig sterk aan Rijswijk

gebonden werkgelegenheid is. We willen aan Rijswijk gebonden bedrijvigheid, die langjarig hier gevestigd blijft én spin-off genereert in de vorm van inkoop van producten en diensten bij Rijswijkse ondernemers, onderaannemers van dichtbij, nieuwe bedrijven of nieuwe vestigingen van bedrijven. Zo zorgen we ervoor dat Rijswijk een robuuste, duurzame economische structuur krijgt. Dat is te bereiken door een clustering van innovatie.

Kansen verzilveren

In Rijswijk zijn al veel voorwaarden voor onderscheidend innovatieve clusters aanwezig, dit zijn;

- (historisch) in Rijswijk gevestigde organisaties, zoals TNO en EPO en veel ICT bedrijven;
- het door veel partijen gesteunde initiatief van het Rijswijk Center for Sustainable Geo-energy, met unieke tekstlocatie;
- de ligging dichtbij gevestigde én op de meest ideale plek in Zuid-Holland voor aardwarmte;
- de aanwezige fysieke ruimte die nodig is voor bedrijven om zich te kunnen vestigen en ontwikkelen;
- de opgaven in de gebouwde omgeving op het gebied van duurzaamheid en energie groot en er nog veel kansen te verzilveren zijn, met name als het gaat om temperatuur-verwarming.

Juist nú is ook het moment

De ontwikkelfase waarin geothermie zit is gebaat bij clustervorming. Geothermie is ook een belangrijke bron binnen de duurzame energievoorziening en overige technische (energietransitie) innovaties. Niet alleen het aantal bedrijven maar ook de heterogeniteit van de bedrijvenpopulatie zal in het cluster toenemen (heterogeniteit naar omvang, kennisniveau en technologieoepassing).

Sterk profiel

We positioneren Rijswijk als een groene, bereikbare stad waar innovatie wordt omarmd en zetten in op het versterken van de lokale samenwerking tussen onderwijs en het bedrijfsleven. Daarnaast geven we meer lading aan een gerichte, adequate en stevige profilering en acquisitie per werklocatie. We creëren hierbij meer focus op innovatieve en duurzame partners.

Ruimte voor werkgelegenheid

Een groeiend aantal inwoners betekent dat we ook meer banen willen creëren. Juist in Rijswijk is het MKB ook de banenmotor. Verstedelijking is niet alleen meer wonen toevoegen, maar ook meer werken. Als we bedrijven en organisaties willen behouden, aantrekken en laten starten vraagt dit om voldoende en kwalitatief goede werklocaties en vestigingsmogelijkheden, goed accountmanagement en goede dienstverlening.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging				
Economie en Werken		2020	2021	2022	2023	2024	2025
3100 Economische aangelegenheden	Lasten	1.190	1.151	1.071	762	818	809
3100 Economische aangelegenheden	Baten	200	181	201	204	207	207
Saldo		-990	-970	-871	-558	-611	-602
3300 Nutsbedrijven	Lasten		6.771				
3300 Nutsbedrijven	Baten	2.118	365	165	165	165	165
Saldo		2.118	-6.406	165	165	165	165
Totaal Lasten		1.190	7.922	1.071	762	818	809
Totaal Baten		2.318	546	366	369	372	372
Saldo Economie en Werken		1.129	-7.376	-705	-393	-446	-437

Voor een toelichting op de belangrijkste mutaties tussen de verschillende jaren wordt verwezen naar de toelichting op de meerjarenbegroting 2022-2025.

Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Visie op het programma

Jeugdigen moeten zich vrij en in veiligheid kunnen ontwikkelen om te kunnen opgroeien tot verantwoordelijke, zelfstandige, zelfredzame en maatschappelijk betrokken volwassenen. Primair zijn ouders/verzorgers verantwoordelijk voor het welbevinden van hun kinderen. Daar waar zij hier tijdelijk niet toe in staat zijn, krijgen zij een steuntje in de rug. De gemeente Rijswijk zet actief in op het creëren en stimuleren van een zo goed mogelijk opgroei- en ontwikkelklimaat. Eventuele problemen worden zo vroeg mogelijk gesignaleerd en opgelost zodat zwaardere (jeugd)hulp voorkomen wordt.

Het onderwijs en de aanbieders van diverse jeugdactiviteiten op het gebied van sport, spel, kunst, cultuur en vrijetijdsbesteding spelen hierin, naast de ouders/verzorgers, een belangrijke rol. Ze zijn essentieel voor de wijze waarop jeugdigen zich kunnen ontwikkelen en ontplooien, zodat zij als jongvolwassenen klaar zijn voor hun zelfstandige deelname aan de maatschappij. Het beleid is erop gericht om alle jeugdigen dezelfde kansen te bieden vanuit een positieve benadering waarbij een preventieve aanpak voorop staat.

Doelstellingen

- Opgroeien en Opvoeden:** vanuit een gezamenlijke inzet realiseren we een breed, laagdrempelig en op elkaar afgestemd aanbod van opvoedings- en ontwikkelingsondersteuning. De vraag van ouders en hun kinderen in de leeftijd van 0 tot 23 jaar staat hierbij centraal. Hierbij wordt goed aangesloten op de diverse levensfasen en de daarbij behorende vragen.
- Educatie:** iedere in Rijswijk wonende jeugdige heeft recht op onderwijs op een voor hem/haar passende plek en behaalt, indien mogelijk, een startkwalificatie (een diploma havo, vwo, mbo2 of hoger). Het optimaal ontwikkelen van het individueel talent is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Er zijn geen thuiszitters en het aantal voortijdig schoolverlaters wordt teruggebracht en, indien mogelijk, weer succesvol teruggeleid naar school. Er is een goede aansluiting met het bedrijfsleven en er is voldoende aanbod van stageplekken.
- Persoonlijke ontwikkeling:** Jeugdigen ontwikkelen zich breed en ontdekken hun talenten. Hierbij is het streven dat zij doorstromen naar het regulier aanbod op het gebied van sport, kunst en cultuur, techniek, natuur en milieu en taal.

Indicatoren (verplicht)

Indicator	Realisatie		Streefwaarde			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Absoluut verzuim	3,5	3,0	3,5	3,5	3,0	2,5
Relatief verzuim	44	42	40	38	38	36
Voortijdig schoolverlaters (VSV-ers)	2,3%	<2,2%	<2,2%	<2,1%	<2%	<2%

Toelichting verplichte indicatoren

Absoluut verzuim

De verplichte indicator 'Absoluut verzuim' is het aantal leerplichtige leerlingen per 1000 leerlingen dat niet staat ingeschreven op een school of onderwijsinstelling. De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is aangewezen als gegevensbron. De laatst gepubliceerde gegevens bij DUO zijn van het schooljaar 2018-2019. Het aantal Rijswijkse absoluut verzuimers was toen 4,0 leerlingen per 1000 leerlingen. In absolute getallen ging het toen om 27 leerlingen.

Het cijfer bij de realisatie 2020 betreft de gegevens van het schooljaar 2017-2018. In het schooljaar 2018-2019 blijken er iets meer absoluut verzuimers te zijn geweest. Vanwege dit feit en het feit dat in het schooljaar 2019-2020 de coronapandemie uitbrak die ook effect heeft gehad op het verzuim, is

de streefwaarde voor de jaren 2022 en verder iets naar boven bijgesteld ten opzichte van de vorige begroting. De streefwaarde 2021 is de streefwaarde die al was opgenomen bij het opstellen van de begroting 2021 (juli 2020) en kan niet veranderd worden.

Relatief verzuim

De verplichte indicator 'Relatief verzuim' is het aantal leerplichtige leerlingen per 1000 leerlingen dat staat ingeschreven op een school of onderwijsinstelling maar deze niet of niet geregeld bezoekt. DUO is aangewezen als gegevensbron. De laatst gepubliceerde gegevens zijn van het schooljaar 2018-2019. Het aantal Rijswijkse relatief verzuimers was toen 31 leerlingen per 1000 leerlingen. In absolute getallen ging het toen om 210 leerlingen.

Voortijdig schoolverlaters (VSV-ers)

De verplichte indicator 'VSV-ers' is het percentage van het totaal aantal 12- tot 23-jarigen dat zonder startkwalificatie (minimaal diploma mbo2, havo of vwo) het onderwijs verlaat. Ingrado/DUO is aangewezen als gegevensbron. De laatst gepubliceerde gegevens zijn van het schooljaar 2018-2019. Het percentage VSV-ers van de Rijswijkse voortgezet onderwijs/mbo-scholen was 2,4%. De cijfers van DUO hebben betrekking op de postcode en gemeente waar de scholen gevestigd zijn. Dit betekent dat het genoemde percentage betrekking heeft op alle leerlingen op die bepaalde scholen, zowel Rijswijkse als niet-Rijswijkse leerlingen.

Indicatoren (optioneel)

Indicator	Realisatie	Streefwaarde				
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Voldoende kindplaatsen voor voorschoolse educatie	150	150	150	150	150	150
Aantal projecten samen met het Team Brede Impuls	14	18	18	20	20	22
De Ontdekkers bieden door het jaar heen diverse activiteiten aan in verschillende wijken	8	8	9	9	10	11
Alle basisscholen zijn vertegenwoordigd in de Raad van Kinderrechten-ambassadeurs	10	10	12	12	13	13
Jeugdigen geven gevraagd en ongevraagd advies op minimaal 3 onderwerpen (Speaking Minds Methodiek)	2	4	4	4	4	5
Aantal Rijswijkse deelnemers aan het MDT Follow Your Dreams Project		2	10	5		

Toelichting indicatoren

Voldoende kindplaatsen voor voorschoolse educatie

De gemeente streeft ernaar dat er voor alle peuters met een geconstateerde taalachterstand een plek beschikbaar is op een Rijswijkse peuterspeelschool voor het krijgen van voorschoolse educatie. Hiermee wordt de taalachterstand verminderd of ingehaald en worden zij goed voorbereid op de

basisschool. Ouders zijn vrij om te kiezen om van deze voorziening in Rijswijk gebruik te maken. Met het aanbieden van in totaal 150 plaatsen is er in ieder geval voldoende plaats om alle Rijswijkse kinderen met een indicatie ook in Rijswijk naar een peuterspeelschool te laten gaan.

Aantal projecten samen met het Team Brede Impuls

In het kader van de Brede Regeling Combinatiefuncties wordt intensieve samenwerking gestimuleerd tussen diverse partners, waaronder scholen en het Team Brede Impuls. Binnen zo'n samenwerkingsverband wordt een school- en/of wijkprogramma gerealiseerd op het gebied van natuur, taal, techniek, cultuur en sport. Het streven is een groei naar 22 projecten/programma's in 2025, mits de regeling na 2022 in stand blijft vanuit de Rijksoverheid.

De Ontdekkers bieden door het jaar heen diverse activiteiten aan in verschillende wijken

De Ontdekkers bieden het hele jaar door, zowel tijdens als na schooltijd en in de vakanties, een divers en laagdrempelig programma van kinder- en jeugdactiviteiten. Het streven is dat gedurende het jaar in alle 11 de wijken van Rijswijk één of meerdere activiteiten plaatsvinden. Via een gestage groei naar 11 wijken in 2025 willen we dit realiseren.

Alle basisscholen zijn vertegenwoordigd in de Raad van Kinderrechtenambassadeurs

De Raad van Kinderrechtenambassadeurs bestaat uit leerlingen van groep 7 van de Rijswijkse basisscholen. De ambitie is dat alle 19 Rijswijkse basisscholen zijn vertegenwoordigd in de Raad. Het streven is om hier de komende jaren gestaag naar toe te groeien.

Jeugdigen geven gevraagd en ongevraagd advies op minimaal 3 onderwerpen (Speaking Minds Methodiek)

Het streven is om vanuit jongerenpanels de jeugdigen advies te vragen. De panels kunnen variëren qua samenstelling afhankelijk van de adviesvraag. Bij de Speaking Minds methodiek worden praktisch opgeleide jongeren betrokken bij het gemeentelijk beleid. Zij gaan de gemeente adviseren over een specifieke beleidsvraag.

Maatschappelijke Diensttijd (MDT) project Follow Your Dreams (FYD)

De gemeente Den Haag is in 2019 gestart met een MDT proeftuin FYD. MDT is een mooie en vernieuwende aanvulling op de al bestaande ondersteuningsprojecten voor jongeren. De ervaring leert dat middels de MDT-reis de jongeren werken aan talentontwikkeling, elkaar ontmoeten en maatschappelijke impact.

Door corona is de proeftuin niet helemaal naar tevredenheid afgerond. Gemeente Den Haag heeft aan het ministerie een verlenging gevraagd voor traject 3 van deze oude MDT aanvraag. Rijswijk is vanaf september 2021 aangehaakt bij dit traject van 12 weken.

Daarnaast heeft Den Haag een aanvraag ingediend voor het Traject FYD 2.0. Vanaf januari 2022 start deze meer intensieve variant voor een periode van 1,5 jaar. Ook Rijswijk is bij dit traject aangehaakt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het is onze ambitie om met de organisaties die met jeugdigen werken het beleid en de uitvoering af te stemmen en deze organisaties ook actief te laten samenwerken. Hierbij werken we vanuit de volgende uitgangspunten:

- jeugdigen staan centraal;
- versterken van eigen kracht;
- werken vanuit een integrale aanpak;
- aandacht voor jeugdparticipatie.

Preventief aanbod

De gemeente stimuleert, faciliteert en verbindt partijen zodat er een samenhangend en sluitend stelsel van voorzieningen aanwezig is. Daar waar gezinnen (tijdelijk) niet in staat zijn om knelpunten met betrekking tot opvoeding op te lossen, wordt dit vroeg gesignaleerd en worden jeugdigen en/of hun ouders/verzorgers toegeleid naar passende, preventieve, voorzieningen met als doel een zwaardere zorgvraag te voorkomen, dan wel te beperken. Het CJG heeft daarbij een centrale rol in de opvoedingsondersteuning aan jeugdigen en de ouders.

Vorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden, bevorderen van taalvaardigheid

Het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden vraagt om een vroegtijdige aanpak die op maat gesneden is. Het beheersen van de Nederlandse taal is hierbij een essentieel onderdeel. Daarom werken we samen met de partners zoals het onderwijs, de kinderopvang en de bibliotheek om de taalvaardigheid al vanaf jonge leeftijd te vergroten. Peuters met een (dreigende) achterstand worden daarnaast actief toegeleid naar de voorschoolse educatie.

De voorschoolse educatie loopt door in de vroegschoolse educatie in het basisonderwijs. Met het onderwijs en de kinderopvang zijn (hernieuwde) prestatieafspraken gemaakt over de resultaten van de voor- en vroegschoolse educatie en de monitoring daarvan. Een doorgaande lijn en een goede overdracht maakt onderdeel uit van deze afspraken. Vanaf het schooljaar 2021/2022 stelt de gemeente voor scholen met een hoge achterstandsscore extra subsidie beschikbaar om kansengelijkheid te bevorderen. De middelen zijn een aanvulling op de extra middelen die deze scholen zelf ontvangen binnen hun lumpsum-financiering om onderwijsachterstanden weg te werken/te verkleinen. De inzet van de subsidie vanuit de gemeente dient aan te sluiten bij het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid en moet een aanvulling zijn op de aanpak van de school zelf in het kader van onderwijsachterstanden.

In het kader van volwasseneneducatie biedt het ROC Mondriaan, in overleg met de gemeente, een educatieaanbod gericht op lezen, schrijven en digitale vaardigheden voor laagtaalvaardige volwassenen (NT1 en NT2). De gemeente stimuleert actief de toeleiding naar dit aanbod via onder andere het Taalhuis. In 2021 is het “Regionaal Programma Laaggeletterdheid Haaglanden 2021-2024” vastgesteld door alle gemeenten in onze arbeidsmarktregio. Dit regionale programma wordt vertaald in een lokale nota met lokale actiepunten.

Passend onderwijs en voorkomen van schooluitval

Iedere leerling volgt zo passend mogelijk onderwijs. Meestal is dat op een reguliere school. Maar soms is dat niet mogelijk of kan dit alleen met een jeugdhulp arrangement. Scholen hebben een goed zicht op de kinderen en kunnen problemen vroegtijdig signaleren. Het schoolmaatschappelijk werk verzorgt preventieve en kortdurende hulp en vervult de schakelfunctie tussen het onderwijs en het jeugdteam. Binnen het jeugdteam is voor iedere school een maatje aangewezen zodat er snel binnen de driehoek onderwijs-schoolmaatschappelijk werk-jeugdteam geschakeld wordt. Ook team leerplicht vervult, indien nodig, een belangrijke preventieve taak binnen deze driehoek.

Samen met de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs, het jeugdteam en overige partners binnen het preventieve voorveld, wordt ingezet op het (nog) sneller signaleren van mogelijke problemen en het maken van slimme combinaties waar passend onderwijs en passende jeugdhulp bij elkaar komen (bijvoorbeeld in de vorm van onderwijs-zorg-arrangementen (OJA's)).

We realiseren samen een dekkende zorg-onderwijs-structuur, zetten in op zo “thuisnabij onderwijs” als mogelijk is en dringen daardoor het aantal (dreigende) thuiszitters terug en voorkomen schooluitval.

Onderwijshuisvesting

De gemeente is wettelijk verplicht om te zorgen voor voldoende huisvesting voor de scholen. Samen met de schoolbesturen werken we aan een goede kwaliteit van de schoolgebouwen en dragen daarmee bij aan de ontwikkeling en leerprestaties van kinderen en het werkplezier van de leerkrachten.

In samenwerking met de schoolbesturen PO en VO zijn de ambities en huisvestingsvraagstukken uitgewerkt in het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Op basis van dit IHP wordt in 2022 een begin gemaakt met de voorbereidingen voor de vervanging van de Steenvoordeschool.

Schoolbesturen kunnen met betrekking tot onderwijshuisvesting aanvragen indienen op basis van de nieuwe verordening Onderwijshuisvesting gemeente Rijswijk. In de nieuwe verordening is vastgelegd dat voor voorzieningen die zijn opgenomen in het IHP en die zijn opgenomen in het eerstvolgende jaar van het meerjarig investeringsplan geen aanvraag meer ingediend hoeft te worden. Het gaat dan om aanvragen met betrekking tot (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding. Voor de overige aanvragen blijft de in de verordening opgenomen procedure gehandhaafd.

Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt

Basis voor het versterken van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt is het in 2019 vastgestelde Plan van Aanpak “Nieuwe Onderwijs Energie” (NOER). Het programma heeft als primair doel het versterken en faciliteren van het Rijswijkse onderwijs, voorkomen van uitval bij overgangsmomenten in het onderwijs en het structureel vinden van stageplaatsen voor Rijswijkse leerlingen door het opzetten van een langdurige samenwerking tussen het (Rijswijkse) bedrijfsleven en Rijswijkse onderwijs. Het jaar 2022 staat in het teken van verbreding en uitbreiding van relevant onderwijs, en daarmee het bieden van huisvesting en/of een locatie aan bestaande kennisinstellingen. In nauwe samenwerking met het Rijswijk Center for Sustainable Geo-energy (RCSG), onderwijspartners en bedrijfsleven, ontwikkelen we nieuwe onderwijsprogramma's voor het PO, VO en MBO rondom geothermie en de energietransitie. Het nieuwe onderwijs zal landen in het educatiecentrum van het RCSG in At the Park.

Brede regeling combinatiefuncties

Het rijk heeft de Brede regeling combinatiefuncties tot en met 2022 bevroren. Gedurende 2022 zal duidelijk worden of de regeling voortgezet wordt.

De Ontdekkers

Het aanbod van de vakantieactiviteiten en het cursusaanbod blijft continue inspringen op de behoefte van de kinderen, maar ook op trends. Er is veel aandacht om een gevarieerd programma-aanbod aan te bieden. Om het aanbod te kunnen realiseren wordt samengewerkt met diverse lokale aanbieders op het gebied van sport, cultuur, natuur, taal, techniek en verkeer. De Ontdekkers hebben als doel dat de kinderen kennismaken, ontdekken, verdiepen, verbreden en verbinden. Hiermee worden de kinderen mede gestimuleerd om lid te worden van één van de lokale verenigingen. De activiteiten vinden zo veel mogelijk plaats in alle wijken van Rijswijk.

De Helden van de Natuur

Helden van de Natuur is een binnen- en buitenschools programma met verschillende activiteiten om jeugdigen en hun ouders te stimuleren meer naar buiten te gaan en op avontuur te gaan in de natuur. Binnen schooltijd leren jeugdigen over natuur- en milieu in lessen gegeven door groenpartners, leerkrachten en vrijwilligers. Buiten schooltijd kunnen jeugdigen deelnemen aan activiteiten die hen stimuleren om ook in hun vrije tijd meer bewust met de natuur om te gaan. Verder worden binnen het programma “Helden van de Natuur” netwerkbijeenkomsten georganiseerd voor (groen)partners uit Rijswijk.

Tussen Team Brede Impuls, De Ontdekkers en Helden van de Natuur bestaat een nauwe samenwerking. Al deze programma's zijn gericht op kennismaking, verdieping, toeleiding naar bestaande activiteiten en verenigingen en borging.

Jeugdparticipatie

Bij het ontwikkelen van gemeentelijk beleid en de uitvoering daarvan, betrekken we de jeugdigen; zij zijn tenslotte de volwassenen van de toekomst.

Met de kinderrechtenambassadeurs van de basisscholen hebben we blijvende aandacht voor participatie en de rechten van kinderen en jongeren. Het doel is om betrokkenheid van kinderen en jongeren in maatschappelijke vraagstukken te creëren door hen gevraagd, maar ook ongevraagd advies te laten leveren aan het gemeentebestuur.

De jeugdigen betrekken we op beleidsthema's en onderwerpen die hen aanspreken, maar ook waar we als gemeente graag over willen praten. Het streven is om vanuit jongerenpanels de jeugdigen advies te vragen. De panels kunnen variëren qua samenstelling afhankelijk van de adviesvraag. Vanuit de gemeente is dit de weg om jongerenambassadeurs nieuwe stijl op te zetten.

MDT Proeftuin Follow Your Dreams project (FYD)

De MDT proeftuin FYD vanuit Gemeente Den Haag heeft als gevolg van corona nog niet helemaal opgeleverd waar het voor was bedoeld. Om die reden is door gemeente Den Haag een verlenging gevraagd waaraan ook Rijswijk vanaf september 2021 op is aangehaakt. Wel is met de proeftuin ervaring opgedaan welke wordt ingezet voor het verder ontwikkelen en uitrollen van het project FYD. Op basis van deze kennis en ervaring is door gemeente Den Haag in mei 2021 een nieuwe aanvraag ingediend voor FYD 2.0. Ook hierop is Rijswijk aangehaakt als regiogemeente.

Deze intensieve MDT variant start in januari 2022 en duurt ruim 1,5 jaar. Met FYD 2.0 worden de geleerde lessen uit de proeftuin toegepast, nieuwe partners aangehaakt en doelstellingen realistisch bijgesteld. De behoefte aan een project als FYD 2.0 is mede door corona enkel gegroeid. De impact op het onderwijssysteem is enorm: de online lessen, jongeren die uit het zicht raken van school, schooluitval, het gemis van leeftijdsgenoten en daarmee het leren van elkaar. Werkloosheid onder jongeren is gegroeid en de effecten hiervan op mentaal vlak zijn merkbaar. De ambitie van FYD 2.0 is voor 150 jongeren een groot verschil te maken, middels de maatschappelijk acties en de leerwerkervaring gaan zij iets terug doen voor de samenleving.

FYD 2.0 is bedoeld voor jongeren tussen de 18 en 27 jaar zonder werk en/of startkwalificatie, het project bestaat uit 3 trajecten van 20 weken, de inzet per jongere is 16 uur per week. Vanuit Rijswijk kunnen er 5 jongeren per traject meedoen. Afhankelijk van de ontwikkelingen vanuit het Rijk inzake de MDT is het nog niet bekend of er hierna weer een nieuwe MDT ronde komt.

Speaking Minds Methodiek

Bij de Speaking Minds methodiek worden (praktisch) opgeleide jongeren meer betrokken bij het gemeentelijk beleid. Zij adviseren vanuit hun rol en perspectief de gemeente over een specifieke beleidsvraag. De jongeren presenteren vervolgens hun ideeën aan de wethouder.

Het project is in september 2021 gestart op het Stanislas College met het thema Armoede. Twee coaches worden opgeleid met de Speaking Minds methodiek om deze jongeren hierin te begeleiden en coachen. Deze coaches gebruiken hun opgedane kennis om vanaf 2022 andere thema's via deze methodiek samen met de jongeren uit te werken.

Aanpak gevolgen corona

Vanwege de (mogelijke) gevolgen voor jeugdigen door corona heeft het Rijk extra middelen beschikbaar gesteld aan zowel het onderwijs als de gemeente om deze gevolgen te bestrijden.

De extra middelen worden ingezet voor extra activiteiten voor de jeugd 12+. In onze gemeente hebben deze extra activiteiten de naam Expeditie Rijswijk gekregen. Het programma is samengesteld met de jeugdigen. Het streven is om Expeditie Rijswijk voor deze doelgroep structureel te maken.

Vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) hebben naast de scholen zelf, ook alle gemeenten zelf extra geld ontvangen om het onderwijs extra te ondersteunen bij hun aanpak vanuit het NPO. De hoogte van de uitkering is in de zomer 2021 bekend gemaakt. In overleg met het onderwijs wordt voor dit geld een concreet bestedingsplan gemaakt. De middelen uit het NPO zijn beschikbaar voor het schooljaar 2021/2022 en 2022/2023.

Groefonds

In december 2020 is € 51 mln. toegevoegd aan de bestemmingsreserve Groefonds Rijswijk. Daarbij is ook het investeringskader vastgesteld. De afgelopen periode heeft het college een integrale uitwerking gemaakt van een aantal groeiprojecten. Deze groeiprojecten leveren een positieve bijdrage aan Rijswijk, nu en in de toekomst.

We hebben extra aandacht voor de jeugd en de jongvolwassenen. We werken daarom gericht aan het creëren van stages, werk, studieplekken en het bieden van perspectief. Denk daarbij aan toegankelijke hulp voor jongeren die zich angstig, eenzaam en psychisch ongezond voelen door corona. En we zorgen, samen met jongerenwerkers Welzijn Rijswijk, scholen, MDT jongeren, (sport)verenigingen, partners in Rijswijk voor specifieke programma's, gericht op moeilijk te bereiken jongeren.

Vanuit het groefonds heeft de raad in het Corona Maatregelenpakket besloten om vanaf de zomer 2021 € 100.000 aan extra middelen in te zetten voor activiteiten voor de jeugd 12+ en daarnaast € 200.000 als extra inzet voor het versterken van de verbinding onderwijs-arbeidsmarkt in relatie tot het creëren van meer stage- en ontwikkelkansen voor jeugdigen.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging				
		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Onderwijs							
4010 Huisvesting scholen	Lasten	2.731	2.905	3.635	3.667	3.800	4.060
4010 Huisvesting scholen	Baten	394	170				
Saldo		-2.337	-2.735	-3.635	-3.667	-3.800	-4.060
4030 Lokaal onderwijsbeleid	Lasten	2.860	3.853	1.846	1.846	1.846	1.806
4030 Lokaal onderwijsbeleid	Baten	884	1.926	175	175	175	135
Saldo		-1.976	-1.927	-1.671	-1.671	-1.671	-1.671
6500 Kinderopvang	Lasten	210	744	745	741	740	740
6500 Kinderopvang	Baten						
Saldo		-210	-744	-745	-741	-740	-740
Totaal Lasten		5.802	7.501	6.226	6.254	6.386	6.606
Totaal Baten		1.278	2.096	175	175	175	135
Saldo Onderwijs		-4.524	-5.405	-6.051	-6.079	-6.211	-6.471

Voor een toelichting op de belangrijkste mutaties tussen de verschillende jaren wordt verwezen naar de toelichting op de meerjarenbegroting 2022-2025.

Investerings

Investeringskrediet (bedragen x 1.000)	2022		2023		2024		2025	
	U	I	U	I	U	I	U	I
4010 Huisvesting scholen	8.061		11.846					
Eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair groep 14,15 en 16 KC Buitenrijck	45							
Meerkosten ENG de Akker			286					
Meerkosten ENG Steenvoordeschool	228							
Uitbreiding 300 m2 i.v.m. groei aantal leerlingen in Rijswijk			933					
Vervangende nieuwbouw basisschool De Akker en GSR (inclusief gymnastieklokaal)			10.627					
Vervangende nieuwbouw Steenvoordeschool (incl. gymnastieklokaal)	7.788							

Sport, Cultuur en Recreatie

Wat willen we bereiken?

Visie op het programma

Cultuur

Het gemeentelijk cultuurbeleid is opgenomen in de Cultuurvisie 2016-2030 'Rijswijk vrij gedacht'. Cultuur heeft waarde voor Rijswijk en haar inwoners. Het maken of beleven verruimt het gezichtsveld en draagt bij aan ontwikkeling. Wij hechten waarde aan een breed cultureel aanbod in onze gemeente.

Naast de waarde van cultuur op zich, gaat het juist ook om de bijdrage van cultuur aan de Rijswijkse samenleving. De ambitie is om kunst en cultuur als een verbindende kracht in te zetten voor de samenleving en economie van Rijswijk. Cultuur biedt inwoners de gelegenheid tot ontmoeting en meedoen. En het zorgt voor binding met de omgeving en elkaar.

Omdat het bijdraagt aan het welbevinden willen wij graag dat meer inwoners gebruik (kunnen) maken van culturele voorzieningen. Wij hechten aan een laagdrempelig en toegankelijk aanbod en leggen nadrukkelijker de verbinding met zorg en welzijn.

Ten aanzien van cultuur zijn er ook een aantal wetten voor de gemeente van belang. Die hebben verband met het bibliotheekwerk, de lokale omroep en behoud en beheer van cultureel erfgoed.

Sport

Sport heeft van oudsher een sociaal maatschappelijke functie. Sport brengt niet alleen plezier en gezondheid, het brengt ook mensen bij elkaar, helpt talenten ontwikkelen, zorgt voor sociale cohesie, biedt een platform voor vrijwilligerswerk en zorgt voor veiligheid in buurten. Deze maatschappelijke functies maken dat sport gewild én kansrijk is voor het realiseren van maatschappelijk verantwoord beleid.

De afgelopen jaren zijn de rollen en verantwoordelijkheden van de gemeente in de maatschappelijke ondersteuning, de zorg voor jeugd en de participatie van kwetsbare inwoners, sterk veranderd. De gemeente zet mede met de nota Sport en Bewegen, het lokaal sport- en preventieakkoord en de uitvoeringsagenda Gezondheid – Sport – Preventie in op het vergroten van de deelname van kwetsbare mensen aan de samenleving en de bestrijding van eenzaamheid. We leggen hierbij de nadruk op eigen verantwoordelijkheid, het gebruikmaken van het sociale netwerk, op preventie en op zoveel mogelijk voorkomen in plaats van genezen. De uitvoeringsagenda Gezondheid – Sport – Preventie vormt de basis om de doelstellingen te bereiken.

Sport wordt niet gezien als een doel op zich, maar als een middel om maatschappelijke doelen zoals sociale cohesie en een gezonde leefstijl te bereiken. Bijzondere aandacht krijgt de duurzaamheid bij de vervanging van sportvelden en onderhoud en pragmatische invulling van de binnensport accommodaties.

Doelstellingen

Cultuur

De Cultuurvisie gaat uit van de volgende zes beleidspijlers, die samen met onze partners verder worden ingevuld met acties:

- Clustering en samenhang: Door het stimuleren van afstemming en samenwerking worden krachten meer gebundeld en samenhang gecreëerd. Ook het clusteren van activiteiten en voorzieningen draagt naast een betere benutting bij aan zichtbaarheid.
- Creatieve vrijheid in de openbare ruimte en ruimte voor cultuurbeoefening: Het bieden van ruimte aan nieuwe en tijdelijke initiatieven.

- Aanbod voor jeugd en jongeren: Het aansluiten van het aanbod op de behoeften van jeugd en jongeren.
- Cultuureducatie: Het stimuleren van kunst- en cultuureducatie, met name voor jeugd en jongeren, om bij te dragen aan hun brede vorming en de creativiteit van de samenleving. Het gaat zowel om binnenschools cultuuronderwijs als een toegankelijk aanbod in de vrije tijd.
- Ouderen en cultuur: Het benutten van het potentieel van vitale ouderen en het bereiken van kwetsbare ouderen om bij te dragen aan hun betrokkenheid bij en in de samenleving.
- Cultureel en historisch erfgoed en architectuur: Het bekend en meer zichtbaar maken van het lokale erfgoed bij de inwoners van de gemeente en de regio.

Sport

Het stimuleren van de Rijswijkse bevolking tot deelname aan sport, door het in standhouden van een breed aanbod. Hierdoor willen we een brede ontwikkeling bevorderen, sociale cohesie versterken, onderling respect vergroten en een gezonde leefstijl stimuleren. Er wordt met name ingezet op de breedtesport. De verbinding tussen gezondheid, sport en preventie wordt door de verschillende akkoorden (sport- en preventieakkoord) verder geïntensiveerd en geoptimaliseerd. De verschillende uitgangspunten zijn, in samenwerking met partners uit Rijswijk op het terrein van sport en gezondheid, vertaald in een gezamenlijke uitvoeringsagenda Gezondheid – Sport – Preventie (2020-2023).

De belangrijkste thema's hierbij zijn:

1. iedereen mag meedoen - inclusief sporten en bewegen;
2. bewegen in de buitenruimte;
3. vitale aanbieders - maatschappelijke verenigingen toekomstbestendig;
4. positieve sportcultuur - leuk, veilig, eerlijk en zorgeloos sporten en bewegen;
5. van jongs af aan vaardig in bewegen – jeugd meer laten bewegen en sporten;
6. rookvrije generatie;
7. gezond gedrag.

Wat gaan we daarvoor doen?

Cultuur

Wij houden er rekening mee dat de coronacrisis ook in ieder geval in 2022 zijn doorwerking heeft op de lokale culturele sector. In welke mate is alleen nog niet duidelijk. Een onzekerheid is hoe de publieksbehoefte zich gaat ontwikkelen; keert de omvang en de vorm van de vraag terug naar 'normaal', of verandert deze. Gelet op de toekomstbestendigheid van aanbieders van culturele activiteiten in Rijswijk is het daarom van belang dat zij zich blijven aanpassen. In onze contacten met deze partijen stimuleren wij daarom de uitgangspunten van de Cultuurvisie: vraaggericht werken, innovatie en samenwerking. Bij de subsidiering van structurele en incidentele activiteiten, waarmee we culturele voorzieningen faciliteren, hebben we hier nadrukkelijk aandacht voor.

Dit geldt ook voor het verder verbinden van cultuur en maatschappelijke vraagstukken en cultuur en economie. Als gevolg van de coronacrisis kunnen deze helpen bij het herstel van de Rijswijkse samenleving. We werken hier intern aan, zoals de verbinding met de uitvoeringsagenda welzijn en het herstelplan Samen Rijswijk, en hebben hier oog voor in onze contacten met partners. Met het culturele veld gaan we na de crisis ook het gesprek aan om te reflecteren, te duiden en vooruit te kijken.

In 2022 staat de verhuizing naar het Huis van de Stad gepland, waar ook Bibliotheek aan de Vliet en Trias Centrum voor de Kunsten hun intrek zullen nemen, net als Welzijn Rijswijk. De samenwerking tussen deze partijen krijgt zo steeds verder vorm.

We continueren de ondersteuning van de programma's voor kunst- en cultuureducatie, waaraan Rijswijkse basisscholen meedoen. Binnen het programma van de landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit wordt, onder coördinatie van Trias, de samenwerking tussen scholen en culturele organisaties en de deskundigheid van leerkrachten en cultuuraanbieders bevorderd om goed cultuuronderwijs te bereiken.

Onze collectie kunst in de buitenruimte is toegankelijk voor iedereen. We zorgen voor een goed beheer en onderhoud ervan. Tevens realiseren we nieuwe kunstwerken door het toepassen van

de percentageregeling bij nieuwe projecten waarvan de gemeente opdrachtgever is. Voor 2022 zijn kunstwerken in voorbereiding voor de nieuwe scholen in het Rembrandtkwartier, Parkrijk en het nieuwe sportcomplex De Altis.

Samen met het Nederlands Veiligheids Instituut werken wij verder aan de doorontwikkeling van het bunkercomplex Overvoorde en een gedegen plan voor de toekomst. Hierin staat het behoud en beheer van het cultureel erfgoed voorop, waarbij ook niet voorbij wordt gegaan aan de educatieve functie van het complex. Er is nadrukkelijk oog voor de museale functie van het complex en de vrijwilligers die met hart en ziel werkzaam zijn bij het Museum Bescherming Bevolking.

Sport en Recreatie

Ook in 2022 zullen de gevolgen van de coronacrisis voor de lokale sport nog de doorwerking hebben. De vitaliteit van onze sportaanbieders is daarbij een belangrijk speerpunt. Ook wij onderhouden – samen met de Sportraad Rijswijk – contact met alle organisaties en verenigingen die zich bezighouden met de uitvoering van sport in Rijswijk. De verbinding tussen volksgezondheid en sport en de daaruit voortvloeiende uitvoeringsagenda Gezondheid – Sport – Preventie (2020-2023), is nu nog belangrijker. Dit moet leiden tot een groter bereik, meer sportende inwoners en het beter behalen van onze ambities. Als uitgangspunt hanteren wij de oorspronkelijke ambities vanuit de nota Sport en Bewegen, deze zijn:

- Rijswijk nodigt uit tot sport en bewegen;
- De Rijswijkse sportinfrastructuur is sterk, open en toegankelijk;
- Als impuls voor de breedtesport maken we gebruik van de topsport(beleving).

Deze ambities zijn gecombineerd met de ambities uit het sport- en preventieakkoord. De uitvoeringsagenda Gezondheid – Sport – Preventie (2020-2023) is hierbij leidend. Zo zullen in 2022 de in 2021 aangelegde beweegroutes met QR-codes structureel onder de aandacht van de Rijswijkse inwoners worden gebracht en zijn deze geïntegreerd in het Happy Fit programma.

Om ouderen en kwetsbare groepen te begeleiden naar een passend sport- en beweegaanbod, wordt in 2022 de professionele beweegmakelaar gecontinueerd.

Onder het bevorderen van een gezonde leefstijl vallen voedingsvoorlichting en wijkgerichte naschoolse sportactiviteiten (activiteiten op het Cruyff Court, Sport in de Wijk en sportmix). Om het percentage basisschoolleerlingen met overgewicht te laten dalen stellen we een voedingsvoorlichting programma op in combinatie met het aanbieden van meerdere momenten om te sporten onder begeleiding in de wijk.

In 2022 wordt het programma Happy Fit 0 – 100 jaar gecontinueerd (in 2021 opgestart). Het project heeft als doel een impuls te geven aan de lokale volksgezondheid waarbij er samenwerking zal plaatsvinden tussen verschillende partijen die actief zijn op het terrein van gezondheid, sport en bewegen.

De herstructurering van sportpark Elsenburg (vier Olympische sporten op één sportpark) zal in 2022 de tweede fase ingaan. Het realiseren van een duurzame maatschappelijk voorziening voor de drie sportverenigingen en maatschappelijke partners is hierbij uitgangspunt.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)			Jr.rek.	Raming na wijziging				
Sport, Cultuur en Recreatie			2020	2021	2022	2023	2024	2025
5100 Openbaar bibliotheekwerk	Lasten		1.451	1.488	1.448	1.488	1.488	1.488
5100 Openbaar bibliotheekwerk	Baten							
Saldo			-1.451	-1.488	-1.448	-1.488	-1.488	-1.488
5300 Sport	Lasten		2.481	3.075	4.369	4.183	4.163	4.141
5300 Sport	Baten		1.422	1.461	1.561	1.531	1.530	1.530
Saldo			-1.059	-1.614	-2.808	-2.652	-2.633	-2.611
5400 Kunst en cultuur	Lasten		2.298	2.291	2.313	2.297	2.214	2.213
5400 Kunst en cultuur	Baten		-24	7	7	7	7	7
Saldo			-2.322	-2.284	-2.305	-2.289	-2.206	-2.206
5410 Cultureel erfgoed	Lasten		885	972	881	876	876	875
5410 Cultureel erfgoed	Baten		53	18	18	18	18	18
Saldo			-833	-954	-863	-858	-857	-857
5800 Speeltuinerwerk	Lasten		376	632	656	653	653	646
5800 Speeltuinerwerk	Baten							
Saldo			-376	-632	-656	-653	-653	-646
Totaal Lasten			7.491	8.457	9.668	9.497	9.394	9.363
Totaal Baten			1.450	1.486	1.587	1.557	1.556	1.556
Saldo Sport, Cultuur en Recreatie			-6.041	-6.971	-8.081	-7.940	-7.838	-7.808

Voor een toelichting op de belangrijkste mutaties tussen de verschillende jaren wordt verwezen naar de toelichting op de meerjarenbegroting 2022-2025.

Investerings

Investeringskrediet (bedragen x 1.000)	2022		2023		2024		2025	
	U	I	U	I	U	I	U	I
5300 Sport	33		33		33		33	
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2022	33							
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2023			33					
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2024					33			
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2025							33	
5800 Speeltuinerwerk	165		165		165		165	
Herinrichten speelplekken in de wijk 2022	150							
Herinrichten speelplekken in de wijk 2023			150					
Herinrichten speelplekken in de wijk 2024					150			
Herinrichten speelplekken in de wijk 2025							150	
Vervanging hekwerken 2022	15							
Vervanging hekwerken 2023			15					
Vervanging hekwerken 2024					15			
Vervanging hekwerken 2025							15	

Sociaal Domein

Wat willen we bereiken?

Visie op het programma

De gemeente Rijswijk is een prettige woonplek waar iedereen mee kan doen in en aan een veilige en vitale samenleving. Onze ambitie is dat de inwoners van Rijswijk zo lang mogelijk op eigen kracht mee kunnen doen. Ze hebben de regie in eigen hand en bepalen zoveel mogelijk zelf wat goed voor hen is.

In eerste instantie hebben ze dan ook de verantwoordelijkheid voor het organiseren van de nodige hulp in het eigen netwerk. Maar we weten ook dat dit niet voor iedereen (meer) mogelijk en haalbaar is. Mensen krijgen nu eenmaal te maken met beperkingen of onverwachte situaties in het leven. Die inwoners kunnen rekenen op hun sociale netwerk of, waar dit niet afdoende is, de ondersteuning vanuit de gemeente en haar netwerkpartners. Wij hebben vanuit onze organisatievisie de verantwoordelijkheid om het fantastisch te doen voor Rijswijk en bieden met persoonlijke, snelle en effectieve dienstverlening een passend hulpaanbod voor de inwoners die dat nodig hebben.

Daarbij werken we vanuit drie leidende kaders:

1. Goed geregelde dienstverlening die aansluit op het eigen netwerk en initiatieven in de stad en regio;
2. Laagdrempelige toegang tot de juiste informatie en goed georganiseerde maatschappelijke voorzieningen, zodat iedereen kan blijven meedoen. Hierbij staat het voorkomen van (grotere) problemen voorop. Ook meten we de effecten van ons beleid door middel van concrete doelstellingen en indicatoren;
3. Kwalitatief goede dienstverlening leveren op een kostenbewuste manier, zowel binnen onze eigen organisatie als bij onze samenwerkingspartners.

Doelstellingen

Binnen het programma Sociaal Domein werken we onze visie uit binnen drie thema's met bijbehorende ambities en acties:

Het leiden van een zelfstandig leven

Inwoners kunnen langer zelfstandig wonen, waarbij we uit gaan van de eigen kracht van de inwoners. De eigen kracht van de inwoner (zelfredzaamheid) en de kracht van de samenleving (samenredzaamheid) staan voorop bij het oplossen van problemen. De gemeente zorgt voor passende ondersteuning waar dat nodig is. We kijken hierbij vanuit een integrale benadering ofwel we kijken breed naar de problematiek en de ondersteuningsbehoefte van de inwoner. Ons aanbod van verschillende vormen ondersteuning is op elkaar afgestemd. De ondersteuning is efficiënt en doeltreffend. Het bereiken van het doel staat voorop.

Uitgangspunt hierbij is dat niet elke kwetsbaarheid of moeilijkheid hoeft te worden geproblematiseerd of gelabeld. Wij gaan er van uit dat inwoners veel zelf kunnen. Samen met mensen in hun omgeving vinden ze oplossingen voor alledaagse problemen. Verwijzers en andere professionals werken vanuit deze gedachte. Bij het verlenen van hulp doen we dat wat nodig is. Dat wat we doen, doen we goed. Inwoners houden daarbij zoveel mogelijk zelf de regie. Het resultaat van de ondersteuning moet zijn dat inwoners hierdoor mee blijven doen aan de samenleving.

We richten ons binnen het thema zelfstandig leven met name op de gebieden: Wmo, werk, participatie, armoede en schulden. De thema's worden onderling zoveel mogelijk met elkaar verbonden om de integrale benadering te realiseren.

Naast deze thema's blijven we ons inzetten voor een inclusieve samenleving. In een inclusieve samenleving zijn er geen speciale voorzieningen voor inwoners met een beperking. We streven naar voorzieningen die voor iedereen toegankelijk zijn en waar inwoners zelfstandig gebruik van kunnen maken.

Er is blijvend aandacht voor dit onderwerp nodig om te komen tot een inclusieve samenleving. De belangrijkste (beoogde) opbrengst van inclusieve beleidsvorming is betere participatie en het vergroten van de zelfredzaamheid van kwetsbare inwoners.

Opgroeien in een veilige omgeving

Rijswijkse kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op - thuis, bij hun eigen ouders - waarbij ze zich ontwikkelen tot veerkrachtige (jong)volwassenen die naar vermogen actief meedoen in de samenleving. Ouders zijn daarvoor primair verantwoordelijk.

Als de ontwikkeling van jeugdigen hobbels kent of zelfs vastloopt, bieden wij met onze partners vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin een vangnet. Wij maken daarbij onderscheid tussen laagdrempelige ondersteuning bij het gewone opvoeden en opgroeien en de (hoog)specialistische jeugdhulp.

We sluiten met onze dienstverlening aan op de regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2021-2026. We hebben aandacht voor de kwetsbare omstandigheden waar ouders en jeugdigen zich in kunnen bevinden en werken daarbij met de menselijke maat en vanuit ons hart. Wij en onze partners nemen daarbij als uitgangspunt dat het opgroeien altijd gepaard gaat met vallen en opstaan. Dat is normaal. In plaats van onnodig problematiseren, diagnosticeren en medicaliseren, richten we ons op het versterken van de beschermende factoren.

De ondersteuning die we bieden sluit zo goed mogelijk aan bij het eigen netwerk en eigen leefwereld van ouders en kinderen (in de wijk, op school of bij de kinderopvang).

Ouders hebben de regie in eigen hand (zolang dit niet in strijd is met kinderrechten of een zwaarwegend maatschappelijk belang). Samen met hen besluiten we wat hun problemen zijn en hoe ze deze het beste met onze ondersteuning kunnen oplossen (shared decision making). We maken onderscheid tussen specialistische jeugdhulp en ondersteuning bij uitdagingen die horen bij het gewone opvoeden en opgroeien.

Als er meerdere problemen spelen bij jeugdigen of in een gezin helpen we hen om overzicht en regie te houden door één aanspreekpunt te bieden namens verschillende betrokken organisaties (procesregie).

Als kinderen in een onveilige situatie opgroeien, staat in eerste instantie (het herstellen van) hun veiligheid voorop. Hierover gaan we altijd in gesprek met de ouders en/of andere betrokkenen.

We kiezen zoveel mogelijk voor snelle en duurzaam effectieve interventies. We zijn daarbij scherp op de balans tussen baten en kosten en willen dat met de inzet van jeugdhulp resultaten worden geboekt. Het gaat daarbij nadrukkelijk niet alleen om de regionaal ingekochte specialistische jeugdhulp. Ook lokaal werken we doelgericht, kostenbewust en onderzoeken we de resultaten van ons ondersteuningsaanbod.

Meedoen in een gezonde samenleving

Inwoners doen naar vermogen mee, kijken naar elkaar om en helpen elkaar waar nodig. We willen dat Rijswijk een stad is waar inwoners zich veilig en thuis voelen. Een inclusieve samenleving, waar we voor elkaar zorgen, waar plek is voor iedereen, met gelijke kansen voor iedereen en waar gelijke behandeling de norm is. De visie van de gemeente Rijswijk op welzijn is dat er een samenleving ontstaat waarin iedereen meedoet en waar iedereen bijdraagt aan het geluk voor zichzelf en aan het welzijn voor anderen. De ambities voor het komende jaar zijn op het dit terrein als volgt:

- Het aantal mensen dat zich vrijwillig inzet neemt in de komende jaren toe doordat we vrijwillige inzet waarderen en versterken. Dit doen we door zowel de verenigingen en vrijwilligersorganisaties als de vrijwilligers in hun kracht te zetten. Hierbij is de hulp van de verenigingsondersteuner een belangrijk middel. Deze helpt verenigingen o.a. met het werven van vrijwilligers;
- Mantelzorgers kunnen hun leven combineren met het bieden van zorg en te ondersteunen en overbelasting te voorkomen;
- Een gezonde leefstijl draagt bij aan het langer zelfstandig kunnen wonen. Wij informeren onze inwoners actief en op een positieve manier hoe zij gezond kunnen blijven leven;

- Alle inwoners moeten zich veilig voelen in hun woon- en leefomgeving. Wij zetten daarom in op tijdige herkenning van geweld in huiselijke kring. Betrokkenen en hun omgeving weten waar zij terecht kunnen met hun signalen, zodat huiselijk geweld zo snel mogelijk wordt gestopt en verder geweld duurzaam voorkomen. Daarnaast werken we aan een inclusieve gemeente en zorgen we ervoor dat ons beleid erop gericht is dat iedereen veilig en onbelemmerd zichzelf kan zijn in Rijswijk. Iedereen doet ertoe en doet mee ongeacht achtergrond, inkomen, leeftijd, geslacht, religie, seksuele voorkeur, etniciteit of beperking;
- Een toenemend aantal van onze inwoners geeft aan zich in meer of mindere mate eenzaam te voelen. Door alert te zijn op signalen van (dreigende) eenzaamheid en het taboe op eenzaamheid te doorbreken zorgen we ervoor dat minder mensen zich eenzaam voelen.

Corona

De sociale impact van corona blijft moeilijk te voorspellen. Met name op het leven van jongeren en jongvolwassenen heeft corona veel invloed gehad. Gevoelens van eenzaamheid zijn in deze groep sterk toegenomen. Voor vrijwilligers en mantelzorgers was het lastig om hun activiteiten voort te zetten in een periode waarin sociale contacten, zeker met kwetsbare mensen, moesten worden vermeden. Door de (gedeeltelijke) intrekking van beperkende maatregelen op het gebied van onderwijs, sport en samenkomen lijkt de situatie zich te verbeteren, maar de effecten op termijn zijn onduidelijk.

De samenleving heeft zich tot nu toe veerkrachtig getoond, gesteund door een pakket aan noodmaatregelen. Wanneer de overheidssteun wordt afgebouwd moeten we rekening houden met grote maatschappelijk-economische gevolgen, zoals een toename van faillissementen, werklozen en aanvragen voor schuldhulpverlening. De ontwikkelingen volgen we nauwgezet, zodat we snel kunnen beoordelen welke (preventieve) actie er nodig is en iedereen in Rijswijk kan blijven meedoen.

Indicatoren

Indicatoren	Realisatie in het peiljaar						Eenhed	Bron
	Peiljaar	2022	2023	2024	2025			
Banen	971,7	2020	>	>	>	>	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	Diverse
Jongeren met een delict voor de rechter	2%	2019	<	<	<	<	% 12 t/m 21 jarigen	CBS Jeugd
Kinderen in uitkeringsgezin	8%	2019	<	<	<	<	% kinderen tot 18 jaar	CBS Jeugd
Netto arbeidsparticipatie	66,4	2020	>	>	>	>	% vd werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	CBS
Werkloze jongeren	2%	2019	<	<	<	<	% 16 t/m 22 jarigen	CBS Jeugd
Personen met een bijstandsuitkering	544,5	2020	<	<	<	<	Aantal per 10.000 inwoners 18 jr. eo	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	295,3	2020	>	>	>	>	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS
Jongeren met jeugdhulp	11,7%	2020	<	<	<	<	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdbescherming	1%	2020	<	<	<	<	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd
Jongeren met jeugd-reclassering	0,3%	2020	<	<	<	<	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS Jeugd
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	690	2020	<	<	<	<	Aantal per 10.000 inwoners	CBS MSD WMO

Wat gaan we daarvoor doen?

Zelfstandig leven

Inkomen (Participatiewet)

- We nemen contact op en blijven vervolgens in contact met de inwoners van trede 1 en 2 en stellen samen met hen een plan op om participatie waar mogelijk te bewerkstelligen.
- We starten en evalueren de pilot basisbanen.
- Samen met werk starten we met het inzetten van niet-willerstrajecten voor de gehele doelgroep van de Participatiewet.

Werk in Uitvoering

- De kadernota 'Werk in Uitvoering' is vastgesteld en de komende jaren werken we aan de doelstellingen die genoemd worden in de kadernota. In 2022 starten we met het uitvoeringsplan LSA 2.0 dat een uitvloeisel is van de kadernota 'Werk in Uitvoering'. Dit is een samenwerking tussen lokale Rijswijkse partners en de gemeente. In 2022 doen we een tussenevaluatie en stellen we eventueel bij waar dat nodig is;
- In de afgelopen en komende periode werken we met een crisisaanpak die gericht is op de gevolgen van de coronacrisis. Hierbij wordt in het bijzonder rekening gehouden met (nieuwe) doelgroepen die ontstaan zijn ten gevolge van de pandemie;

- In het verlengde van het SROI 2.0 beleid zetten we in 2022 meer in op SROI en de handhaving daarop door middel van de nieuwe beleidsregels op dit gebied. We verzoeken ondernemers om de SROI-verplichting te volbrengen. Indien dit niet gebeurt, dragen opdrachtnemers bij aan extra inzet van (innovatieve) re-integratie-instrumenten, dat ten behoeve van de doelgroep wordt ingezet;
- We gaan uit van de eigen kracht en verantwoordelijkheid van Rijswijkse inwoners bij het vinden van werk en sluiten hierbij aan op de Participatiewet. Voor de inwoners die hier ondersteuning bij nodig hebben, werken we toe naar een integrale aanpak met de partners binnen het Sociaal Domein. Zo zorgen we voor goede randvoorwaarden om de inwoners naar mogelijkheden maximaal te laten participeren. Dit is onder andere terug te zien in de integrale totstandkoming van de kadernota's sociaal domein, werk en participatie. We zorgen voor een doorstroom op de Participatieladder waar dat mogelijk is en we voeren onder andere een niet-willerstraject in welke invloed heeft voor de gehele doelgroep van de Participatiewet.

Ondersteuning vanuit de Wmo

- Per 2023 verlopen de Wmo-contracten met de huidige aanbieders. In 2022 besteden we daarom de ondersteuning Wmo opnieuw aan. We actualiseren de inkoopvisie als uitgangspunt voor de aanbesteding, met daarin opgenomen in de inkoopstrategie: monitoring op resultaten, innovatie, concretisering van de signaleringsfunctie en intensievere inzet van cliëntondersteuning.
- In 2021 hebben we de Woonzorgvisie vastgesteld. In 2022 gaan we, samen met de maatschappelijke partners, aan de slag met de uitvoering ervan. Wij houden hierbij ook rekening met de doordecentralisatie beschermd wonen en de regionale afspraken.
- De regiovisie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang 2022-2025 geven we in 2022 verder vorm en laten we aansluiten op de Woonzorgvisie. Zo ontstaat een integrale aanpak voor zorg en wonen voor kwetsbare Rijswijkers.

Armoede- en schuldenbeleid

- We gaan meer maatwerk bieden. In 2022 implementeren we dit door het bieden van een flexibel aanbod (maatwerk) van de kindregelingen. Hierdoor willen we bereiken dat kinderen meer kunnen meedoen aan de maatschappij op een manier die past bij de behoefte van het kind. Hiermee gaan we invulling geven aan de uitvoeringsagenda armoede.
- We willen voor het bestrijden van armoede en het voorkomen van schulden meer inzetten op preventie. Voorkomen is immers beter dan genezen. Door in te zetten op preventie willen we op de lange termijn voorkomen dat inwoners in armoede terechtkomen. Ook voor jongeren is het belangrijk om een goede start te hebben en geen schulden te maken. Dit doen we door o.a. samenwerking met scholen. Voor schooljaar 2021-2022 zijn nieuwe leermiddelen voor het onderwijs ontwikkeld. In 2022 zal dit geëvalueerd worden.
- Voor inwoners met schulden betreffende de zorgverzekering gaan we starten met het implementeren van de Regeling Uitstroom Bijstandsgerechtigden (RUB). Mensen in de bijstand, die een betalingsachterstand van meer dan zes maandpremies hebben, kunnen hun schuld boetevrij aflossen. Elke maand betalen zij een bedrag die de gemeente samen met de zorgpremie inhoudt op hun uitkering. Hierdoor houden zij hun aanvullend pakket en wordt voorkomen dat mensen onnodig zorg gaan mijden of de kosten van de zorg niet meer kunnen dragen.
- We implementeren de brede schulden aanpak (conform vier wetswijzigingen), waarbij samenwerking met bewindvoerders is gerealiseerd, er een aanbod voor ondernemers met schulden tot stand is gekomen en de drempel om gebruik te maken van schuldhulpverlening is verlaagd. Om maatwerk te kunnen bieden aan klanten van het FSP wordt een screeningsinstrument geïmplementeerd.

Opgroeien in een veilige omgeving

Preventie

- We blijven ons met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) in Rijswijk inzetten om een laagdrempelige toegang te bieden voor opvoeders, jeugdigen en professionals, waar men met vragen over opvoeden en opgroeien terecht kan. De CJG- coördinator organiseert netwerkbijeenkomsten voor partners die met jeugd werken en werkt samen om de zichtbaarheid van de dienstverlening van het CJG te vergroten onder de doelgroep.

- Een van de doelen van het preventief jeugdbeleid is meer normaliseren en daardoor uiteindelijk minder medicaliseren. Hierover gaan we het gesprek aan met onze partners in de stad zodat verwijzers en andere professionals ook vanuit deze gedachte werken en doen wat nodig is.
- Naast een actuele website van het CJG met informatie en advies voor ouders/opvoeders, promoten we in 2022 het gebruik van website 'Jong In Rijswijk' voor jongeren. Op basis van monitoring krijgen we zicht op het gebruik en de meerwaarde van de website. Rijswijkse jongeren nemen deel aan de redactie van de website.
- De partners van het CJG bieden hun preventieve ondersteuning dicht bij de scholen en in de wijken. De CJG-coördinator verbindt daarbij vraag met aanbod. Het aanbod wordt gekozen op basis van snelle beschikbaarheid en effectiviteit. Voor het voortgezet onderwijs wordt de werkwijze 'Regie op preventie' door de CJG-coördinator overgenomen van de Stichting Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland West waarmee de innovatie geborgd is.
- Het ondersteuningsaanbod voor ouders en jeugdigen die te maken krijgen met echtscheidingsproblematiek richt zich in Rijswijk op de verschillende fasen binnen een scheidingsproces. Vroegsignalering krijgt extra aandacht om ouders te motiveren in een zo vroeg mogelijk stadium ondersteuning te zoeken en zo problemen voor de kinderen te voorkomen. Daarnaast monitoren we de meerwaarde van het aanbod voor ouders en jeugdigen.
- Op basis van de aanbevelingen uit de evaluatie van het "Convenant JGZ – H8-gemeenten 2018-2021" is gewerkt aan een nieuw convenant tussen de Stichting Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland West en de H8-gemeenten. Het nieuwe convenant geldt voor een periode van 6 jaren, te weten van 01-01-2022 t/m 31-12-2027. In 2022 vormt het nieuwe convenant de basis voor de samenwerking en blijven we inzetten op het bevorderen en borgen van de gezonde en veilige ontwikkeling van jeugdigen.

Lokale ontwikkelingen jeugdhulp (inclusief maatregelen Actieplan WMO/Jeugd)

- We maken de inzet van lokale ervaringsdeskundigen uit de jeugdhulp, de ExpEx, onderdeel van structureel beleid.
- Het jeugdteam ontwikkelt zich verder door als belangrijk onderdeel van de toegang tot de jeugdhulp. Het jeugdteam heeft naast het zelf verlenen van preventieve hulp ook de verantwoordelijkheid om de toegang tot de jeugdhulp te bewaken. In 2022 besteden we wederom aandacht aan teamvorming op basis van het ontwikkelplan voor een stevig jeugdteam.
- De consulenten van het jeugdteam voeren dialoog met ouders en jeugdhulpaanbieders over resultaten van de hulp. Resultaat gericht werken is ook in 2022 nog een belangrijk onderdeel van het opleidingsplan voor het jeugdteam. De toetsingsmedewerker (T-medewerker) draagt haar deskundigheid uit binnen het team van consulenten.
- De invoering van de Wet wijziging woonplaatsbeginsel (wwwpb) per 1 januari 2022 zorgt voor een administratieve verhuizing van jeugdigen met jeugdhulp uit en naar onze gemeente. De contracten met jeugdhulpaanbieders passen we op de wetswijziging aan. We voeren de wetswijziging door in beleid en in de werkprocessen van het jeugdteam.
- We geven uitvoering aan de integrale visie op de dienstverlening aan Rijswijkse jongeren uitgaande van de Big Five geformuleerd door Jong doet mee! Dit betreft zowel de overgang van jeugdhulp naar maatschappelijke ondersteuning als de hulp aan jongeren bij inkomen, werk en onderwijs.
- We ronden de implementatie af van de samenwerkingsafspraken tussen de lokale partners in het onderwijs (scholen, school maatschappelijk werk, SPPOH, leerplicht, jeugdteam, jeugdgezondheidszorg) met betrekking tot vroegtijdige samenwerking binnen een viermanschap, afweging passend onderwijs versus jeugdhulp en privacyconvenant. We monitoren de effecten van de afspraken.
- We organiseren zorg dichtbij en zetten in op het versterken van de samenwerking tussen het jeugdteam en huisartsen. We evalueren de samenwerkingsafspraken tussen de huisartsen en het jeugdteam. In samenwerking met geïnteresseerde huisartsen geven we vorm aan de praktijkondersteuner Jeugd in of nabij de praktijk.
- Het jeugdteam werkt samen met de jeugdbeschermers (Gecertificeerde instellingen) volgens de werkwijze van Beter Samenspel.

Inkoop Specialistische Jeugdhulp 2020-2024

- Met de inkoop wordt er regionaal gestuurd op doelen en resultaten die vastgelegd zijn in een regiovisie (zie ook hieronder bij Regionale samenwerking).

- Er wordt toegewerkt naar meer resultaatsturing en het houden aan de afspraken door alle betrokkenen. Dit betekent onder andere verdere doorontwikkeling van de werkprocessen en documenten en training en oefening zoals opgenomen in het jaarplan van het servicebureau jeugdhulp Haaglanden. We verwerken de afspraken uit het regionale handboek in de werkprocessen van ons lokale jeugdteam.

Regionale samenwerking en andere transformatieopgaven

- We gaan verder met de beweging die in de H10 is ingezet om de huidige voorzieningen en het leefklimaat binnen de Jeugdhulp Plus en de open residentiele jeugdhulp duurzaam te verbeteren. Een voorbeeld van een verbeteractie is het aantal gesloten plaatsen Jeugdhulp Plus af te bouwen en het opbouwen van kleinschalige woonvormen.
- In 2021 zijn de verbeteringen doorgevoerd uit het Verbeterplan Gecertificeerde Instellingen dat is opgesteld naar aanleiding van het Inspectierapport “Kwetsbare Kinderen onvoldoende beschermd”. Om terugval te voorkomen worden de verbeteracties ook in 2022 voortgezet. Hieronder valt bijvoorbeeld het trainen van jeugdteamleden, het evalueren van de samenwerkingsafspraken met Veilig Thuis en het werken volgens de methode Beter Samenspel.
- In 2021 is een aanzet gemaakt met het landelijk toekomstscenario “nieuwstelsel kind- en gezinsbescherming” om de jeugdbeschermingsketen te vereenvoudigen. Aanleiding zijn de structurele knelpunten in de jeugdbeschermingsketen zoals de aanhoudende wachtlijsten, overlap in taken en verantwoordelijkheden, veel verschillende professionals die kind en gezin zien en teveel focus op het kind in plaats van de achterliggende problematiek. In 2022 en verder zal dit stap voor stap worden uitgewerkt tot een nieuw stelsel en worden de lokale gevolgen duidelijker. De hierboven genoemde verbeteracties passen in deze visie.
- Samen met de H3 zetten we in op het verbeteren van de aansluiting onderwijs en jeugdhulp en het voorkomen van thuiszitters. We starten met verschillende pilots waaronder de pilot Onderwijs-Jeugdhulp arrangementen (OJA's) de pilot de Ontdekkers (observatieplekken voor thuiszitters of dreigende thuiszitters) en de invoering van het routeboek verzuim en thuiszitters in het VO.
- We sluiten aan op de Regiovisie Jeugdhulp Haaglanden. De lokale acties staan hierboven beschreven bij de lokale ontwikkelingen. Regionale acties voeren we komende jaren (2022-2025) uit via de regionale jaarplannen. De eerder opgestelde regionale maatregelen kostenontwikkeling zijn verwerkt in de regiovisie (onder andere door transformatie, doorstroom en uitstroom, regionale instrumenten zoals de maximale bestedingsruimte en het richtinggevend kader)
- Borging van de opgaven vanuit de actielijnen Vakmanschap professionals en Kinderen zo thuis mogelijk opgroeien vanuit het Transformatiefonds. Dit betreft onder andere zorglogistiek, in stand houden van de Kennisinfrastructuur en verbinding met de volwassen GGZ.

Aanpak Huiselijk geweld

- Vanuit de regiovisie aanpak huiselijk geweld, werken we aan het voorkomen van huiselijk geweld en het zo snel mogelijk stoppen ervan. Dat doen we door huiselijk geweld bespreekbaar te maken, te signaleren en duurzaam te stoppen. We werken samen met netwerkpartners volgens de visie van gefaseerd samenwerken aan veiligheid: eerst werken aan directe veiligheid, dan inzetten op risico gestuurde zorg om de risicofactoren voor herhaling van geweld en onveiligheid aan te pakken en vervolgens ondersteuning of behandeling bieden voor herstel. We leiden (gemeentelijke) aandachtfunctionarissen huiselijk geweld op.

Meedoen in een gezonde samenleving

Meedoen aan de samenleving en je er veilig thuis voelen is van groot belang voor het welbevinden van inwoners. Daarom zetten we in op (betaald) werk. Werk is immers het beste medicijn om zelfredzaam te zijn. Voor inwoners voor wie de stap naar een betaalde baan in één keer te groot is, zoeken we op maat naar kansen en mogelijkheden om maatschappelijk te participeren. Ook zetten we in op een nauwe samenwerking tussen volksgezondheid, zorg, welzijn, onderwijs & cultuur en sport om het welzijn van inwoners te vergroten.

In 2022 gaan we verder met de uitvoering van de Brede Welzijnsnota. Samen met maatschappelijke partners werken we aan het bestrijden van eenzaamheid, ondersteunen van vrijwilligers en mantelzorgers en het stimuleren van een inclusieve samenleving. We blijven ons welzijnsbeleid op

deze vier thema's door ontwikkelen met de coalities, Hierbij signaleren we wat er in de samenleving gebeurt en werken we samen om onze doelen te halen.

Verder wordt er op het gebied van welzijn de komende jaren gewerkt aan een nieuwe vorm van opdrachtgeverschap ten opzichte van de uitvoeringsorganisaties binnen het Sociaal Domein in Rijswijk. Dit geldt voor Welzijn Rijswijk voor de opdrachtverstrekking 2021 en verder.

Maatschappelijke participatie (Participatiewet)

- In de kadernota participatie 2021 is vastgelegd hoe we maatschappelijke participatie bevorderen. Dit gaat over inwoners met een uitkering die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. We begeleiden hen naar een manier om maatschappelijk te participeren, bijvoorbeeld door aan taalvaardigheid of gezondheid te werken, of vrijwilligerswerk te doen.
- We evalueren elk jaar deze nieuwe werkwijze om zo te blijven verbeteren.

Welzijn

- We geven uitvoering aan de Brede Welzijnsnota door middel van de uitvoeringsagenda. De coalities zijn gevormd die gaandeweg kunnen groeien tot stevige samenwerkingsverbanden. Er wordt samengewerkt in de coalities op de thema's eenzaamheid, vrijwilligerswerk, mantelzorg en inclusie. Een coalitie is een samenwerkingsverband van verschillende partijen die ieder op eigen wijze een maatschappelijke rol spelen om één of meerdere thema's uit de Brede Welzijnsnota op te pakken.

Vrijwilligers en mantelzorgers

- Met vrijwilligers gaan we in gesprek over de ondersteuning en waardering die zij nodig hebben bij, en voor al het goede werk dat zij doen. Daarnaast blijven we onze aandacht richten op het bereiken van potentiële vrijwilligers in samenwerking met het vrijwilligerscentrum.
- Mantelzorgers worden gestimuleerd en gewaardeerd. Hierbij maken we gebruik van de mantelzorgwaardering en de parkeervergunning voor mantelzorgers.
- Met gerichte ondersteuning voorkomen we overbelasting bij mantelzorgers.

Inclusie

- Inclusie is één van de vier thema's binnen de Brede Welzijnsnota. We zetten ons in voor een samenleving waarin iedereen mee kan doen, ongeacht gender, leeftijd, religie, seksuele voorkeur, etniciteit, handicap, armoede, opleiding, identiteit of vervreemding. Dit doen we onder andere door gastlessen op en rond scholen te faciliteren en met ons lokaal netwerk voor de opvang bij en bestrijding van discriminatie.
- We werken aan bewustwording over de thema's inclusie, toegankelijkheid en discriminatie. Onder andere door op belangrijke momenten in het jaar de inclusieve regenboogvlag te hijsen.
- In 2022 werken we aan de (door)ontwikkeling van onze Lokale inclusie agenda. Dit doen we expliciet samen met onze inwoners met een beperking. Zij weten immers als geen ander wat er goed gaat en wat verbeterd dient te worden.
- Inclusie moet zo veel mogelijk ingebed zijn in het reguliere beleid en geen apart thema zijn. We blijven hier aandacht voor vragen.

Volksgezondheid

- Het bestuur van de gemeente Rijswijk vindt een goede gezondheid van haar inwoners belangrijk. Voldoende beweging, gezond eten, niet roken en een matig gebruik van alcohol worden daarom zoveel mogelijk gestimuleerd. Het gaat hierbij vooral om preventieve activiteiten. Daarnaast wordt er ingezet op een nauwe samenwerking tussen volksgezondheid, zorg, welzijn, onderwijs & cultuur en sport & bewegen om mensen naar gezonder gedrag te begeleiden.
- In 2022 gaan we verder met de implementatie van de Uitvoeringsagenda Gezondheid en Sport. Met de uitvoeringsagenda is praktische uitvoering gegeven aan de doelstellingen en uitgangspunten vanuit de Nota Volksgezondheid, de door de sportraad opgestelde Nota Sport en Bewegen en het Lokaal Sportakkoord. Hierdoor is meer dan voorheen de verbinding met sport gemaakt.

- De integrale aanpak vanuit de uitvoeringsagenda is uitgebreid met het Lokaal Preventieakkoord. Met de mogelijkheden van een Lokaal Preventieakkoord krijgt preventie in 2022 een nog prominentere plek binnen het volksgezondheidsbeleid.
- In 2022 geeft de uitvoeringsagenda inclusief sport- en preventieakkoord een extra impuls aan preventieve gezondheid, sport en bewegen in Rijswijk. Met de betrokken partners gaan we aan de slag om een vervolg te geven aan de doelstellingen, ideeën en gemaakte afspraken.
- De uitvoeringsagenda Gezondheid, Sport en Preventie wordt elk jaar geëvalueerd met als doel de aanpak te blijven (door)ontwikkelen en te verbeteren.

Inburgering

- Op 1 januari 2022 gaat de nieuwe Wet inburgering in. Vanaf die datum heeft de gemeente een nieuwe wettelijke taak en verantwoordelijkheid voor inburgeraars. Voor statushouders heeft de gemeente meer verantwoordelijkheden als voor gezinsmigranten.
- In de Kadernota Wet Inburgering 2022 "Thuis in Rijswijk" hebben wij vastgelegd op welke manier wij deze nieuwe wettelijke taak gaan uitvoeren.
- In 2022 gaan wij aan de slag met de uitvoering aan de hand van de volgende principes
- Wij hanteren een integrale aanpak, en maken zoveel mogelijk gebruik van reeds bestaande voorzieningen.
- Nieuwe inburgeraars hebben tijdelijk intensieve ondersteuning nodig aan het begin van hun traject. Wij gaan ervan uit dat ze daarna zo snel mogelijk zelfstandige inwoners zijn.
- Wij streven ernaar dat de inburgeraars duurzaam aan het werk gaan. Daarom moeten ze goed Nederlands spreken, het liefst op B1 niveau.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging				
Sociaal Domein		2020	2021	2022	2023	2024	2025
1400 Dierenwelzijn	Lasten	74	138	138	138	138	138
1400 Dierenwelzijn	Baten						
Saldo		-74	-138	-138	-138	-138	-138
6100 Inkomen	Lasten	29.488	24.320	24.320	24.320	24.320	24.320
6100 Inkomen	Baten	30.006	23.003	23.003	23.003	23.003	23.003
Saldo		518	-1.317	-1.317	-1.317	-1.317	-1.317
6110 Arbeidsmarkt overig	Lasten	3.102	2.445	2.268	2.194	2.184	2.180
6110 Arbeidsmarkt overig	Baten						
Saldo		-3.102	-2.445	-2.268	-2.194	-2.184	-2.180
6140 Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	Lasten	4.378	5.857	5.132	4.992	4.992	4.992
6140 Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	Baten	137	141	221	221	221	221
Saldo		-4.241	-5.716	-4.911	-4.771	-4.771	-4.771
6204 Inburgering	Lasten	78	191	889	1.040	1.152	1.134
6204 Participatie en integratie overig	Baten			475	711	769	769
Saldo		-78	-191	-414	-330	-383	-365
6230 Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet	Lasten	1.901	2.832	3.498	2.744	2.767	2.756
6230 Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet	Baten	79	70				
Saldo		-1.821	-2.762	-3.498	-2.744	-2.767	-2.756
6610 Maatwerkvoorzieningen materieel Wmo	Lasten	2.814	2.758	2.907	2.907	2.907	2.907
6610 Maatwerkvoorzieningen materieel Wmo	Baten	26	3				
Saldo		-2.788	-2.755	-2.907	-2.907	-2.907	-2.907
6620 Maatwerkvoorzieningen immaterieel Wmo	Lasten	11.406	12.034	12.279	12.040	12.232	12.232
6620 Maatwerkvoorzieningen immaterieel Wmo	Baten	387	398	398	398	398	398
Saldo		-11.019	-11.636	-11.881	-11.642	-11.834	-11.834

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging				
Sociaal Domein		2020	2021	2022	2023	2024	2025
6700 Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	Lasten	7.574	8.868	8.782	8.781	8.693	8.681
6700 Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	Baten	1.843	1.453	1.716	1.716	1.709	1.709
Saldo		-5.730	-7.414	-7.066	-7.065	-6.983	-6.972
6710 Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	Lasten	944	974	1.049	1.054	1.059	1.059
6710 Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	Baten	1					
Saldo		-943	-974	-1.049	-1.054	-1.059	-1.059
6820 Individuele voorzieningen natura jeugd	Lasten	18.533	19.718	18.507	17.292	17.116	17.121
6820 Individuele voorzieningen natura jeugd	Baten	85					
Saldo		-18.448	-19.718	-18.507	-17.292	-17.116	-17.121
6830 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	Lasten	1.123	1.121	1.190	1.148	1.148	1.148
6830 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	Baten						
Saldo		-1.123	-1.121	-1.190	-1.148	-1.148	-1.148
7100 Volksgezondheid	Lasten	897	996	994	996	966	966
7100 Volksgezondheid	Baten		31	31	31	1	1
Saldo		-897	-964	-963	-965	-965	-965
7240 Lijkbezorging	Lasten	30	17	17	17	17	17
7240 Lijkbezorging	Baten	130	133	134	134	134	134
Saldo		101	115	117	117	117	117
Totaal Lasten		82.342	82.267	81.968	79.662	79.688	79.649
Totaal Baten		32.695	25.231	25.978	26.214	26.235	26.235
Saldo Sociaal Domein		-49.648	-57.035	-55.990	-53.448	-53.453	-53.414

Voor een toelichting op de belangrijkste mutaties tussen de verschillende jaren wordt verwezen naar de toelichting op de meerjarenbegroting 2022-2025.

Wonen en Leven

Wat willen we bereiken?

Visie op het programma

De ontwikkeling van Rijswijk tot een moderne duurzame groene stad waar het voor iedereen prettig werken en wonen is, vraagt een aanpak waarbij de bevolkingsgroei wordt gefaciliteerd en gelijktijdig de kwaliteit van de leefomgeving wordt behouden en daar waar mogelijk versterkt. Dit is de ambitie, vastgelegd in de Stadsvisie en de Woonvisie, evenals de Toekomstvisie Plaspoelpolder en het Masterplan In de Bogaard. Naast de realisatie van Rijswijk Buiten vormt de ontwikkeling van de Stadsas, met het Bogaard Stadscentrum, het Havenkwartier, het Kesslerpark en Te Werve Oost, de omvangrijke uitdaging voor de komende tijd.

Een belangrijke reden om woningen toe te voegen is de bestrijding van grootschalige kantoren- en winkelleegstand en het in balans brengen van vraag en aanbod op de woningmarkt. De woningbouw vormt daarnaast een hefboom waarmee de leefomgeving en openbare ruimte sterk verbeterd kunnen worden en het ondersteunt het hoge voorzieningenniveau in Rijswijk. Ook draagt het bij aan het verbeteren van het vestigingsklimaat voor bedrijven. Monotone, eenzijdige bedrijventerreinen zijn niet langer het meest geliefd. Menging van functies is tegenwoordig aantrekkelijk voor bedrijven. Tenslotte biedt woningbouw een kans om te bouwen aan een gemêleerde samenleving waar inwoners de woning van hun wensen kunnen vinden door de ontwikkeling van een gedifferentieerde woningvoorraad.

Om de benodigde extra woningen te kunnen realiseren, worden als eerste gebieden met veel leegstand in kantoren en winkels getransformeerd tot aantrekkelijke, moderne woon- en werkgebieden. Onze Stadsas wordt ontwikkeld tot een modern stedelijk gebied waarbij het aanbrengen van meer differentiatie in de wijken het uitgangspunt vormt en vergroening aandacht vraagt. Hier vindt vooral hoogbouw plaats, zodat in andere delen van de stad de laagbouw gehandhaafd kan blijven. Het doel is om meer sociale cohesie, betrokkenheid en levendigheid in de buurt te realiseren en, specifiek voor ouderen, de mogelijkheid te bieden om langer zelfstandig te wonen. In de Actualisatie van de Woonvisie zetten we in op het bouwen voor het middensegment en de ontwikkeling van een woonfonds.

Aangezien de ontwikkelpotentie in Rijswijk enorm groot is, zullen we keuzes moeten maken in prioritering en fasering. Dat doen we om de leefbaarheid van de stad te waarborgen gedurende de 'verbouwing' en omdat onze capaciteit om te investeren als wel om de processen ambtelijk te begeleiden (van ruimte tot verkeer, economie en groen) ook zijn grenzen kent.

Wonen is meer dan stenen. Goed wonen is belangrijk voor het welbevinden van mensen. Vandaar ook het belang van wijkontwikkeling waar naast de aanpak van de woningvoorraad wordt ingezet op het realiseren van verbeteringen op het gebied van bereikbaarheid, openbare ruimte, welzijn, leefbaarheid en sociale cohesie. Daarnaast is de aanwezigheid van parken, water en groen in de wijken de sleutel tot een gezonde leefomgeving voor mens en dier. We zijn een diervriendelijke gemeente.

De verstedelijking van Rijswijk en de ontwikkeling van het vestigingsklimaat vragen om investeringen in de kwaliteit van de leefomgeving van onze gemeente. Het belang van het schaarse groen in de Randstad neemt met een verdichting van het aantal woningen toe. Parken, tuinen en groenstroken zorgen voor stikstofopname, nemen het meest effectief het water op van de steeds heviger wordende regenbuien, laten de temperatuur dalen in de heter wordende zomers, zijn een plek om te sporten en te ontspannen en kennen nog veel meer voordelen. Ze vormen de sleutel tot een gezonde leefomgeving voor mens en dier. Het Rijswijkse groen moeten we daarom koesteren. Door groen langs singels en in parken en landgoederen goed te onderhouden en in samenhang met verstedelijkingsopgave door te ontwikkelen, zorgen we voor gebieden die uitnodigen tot wandelen, fietsen, sporten, spelen, beleven en ontmoeten.

Dat vraagt ook iets op het gebied van beheer en onderhoud. Er wordt een basis kwaliteitsniveau gehandhaafd waarbij verrommeling en zwerfafval actief worden bestreden en eventuele achterstanden in beheer en onderhoud worden weggewerkt. Differentiatie van groen vormt een

belangrijk uitgangspunt. Meer kleur en variëteit is de wens van onze inwoners en goed voor de biodiversiteit.

Gemeenten voeren lokaal de regie op de warmtetransitie. In 2020 is door de gemeenteraad het Basisdocument Energietransitie Rijswijk vastgesteld. In dit Basisdocument staat dat de gemeente Rijswijk in 2050 klimaatneutraal wil zijn. Dit betekent dat Rijswijk niet voorop gaat lopen in de warmtetransitie. Wel pakt Rijswijk de kansen die zich voordoen integraal en wijkgebonden op. Mits deze kansen tegen haalbare, betaalbare en eerlijke voorwaarden mogelijk zijn. Verder zet de gemeente vooral in op no-regret maatregelen zoals isoleren, waarbij de investeringen in isolatie zich wel op termijn terug moeten verdienen en moeten leiden tot een verbetering van het wooncomfort.

Ook op regionaal niveau wordt gewerkt aan de klimaatdoelstellingen. Iedere regio moet hiervoor een Regionale Energiestrategie vaststellen. Samen met 22 gemeenten, de provincie Zuid-Holland, de netbeheerders, vier waterschappen, maatschappelijke organisaties en ondernemers heeft Rijswijk een strategie uitgezet voor de regionale energietransitie. Deze strategie heet de Regionale Energiestrategie Rotterdam - Den Haag en wordt eens per twee jaar herzien. Op 15 juni 2021 is door de gemeenteraad ingestemd met de Regionale EnergieStrategie Rotterdam-Den Haag (RES 1.0).

De RES 1.0 kent drie inhoudelijke hoofdlijnen: warmte, elektriciteit en duurzame brandstoffen. Bij warmte richt het vraagstuk zich op de (regionale) infrastructuur die nodig is om de bebouwde omgeving te verwarmen en de regionale afstemming van de vraag en het aanbod van warmte. In de Transitievisie Warmte wordt op gemeentelijk niveau beschreven welke stappen we zetten om de bebouwde omgeving in de toekomst duurzaam te verwarmen.

Bij de ontwikkeling van stad en groen is een integrale aanpak het uitgangspunt. Meekoppelkansen om hittestress tegen te gaan, klimaatbestendigheid te versterken, duurzaamheid te verbeteren en biodiversiteit te vergroten worden benut.

Herinrichting van straten en gebied, wordt waar mogelijk, integraal opgepakt, waarbij we steeds proberen bij te dragen aan de circulaire economie.

Samen zijn wij Rijswijk!

Het realiseren van een aantrekkelijke, groene, veilige en gezonde woon-, leef- en werkomgeving is een gedeelde verantwoordelijk. We verbeteren de luchtkwaliteit, beperken geluidshinder en hebben aandacht voor de externe veiligheid van onze inwoners. Daarnaast bevorderen we duurzaamheid, onder meer via hergebruik en recycling van afval.

Het Huis van de Stad wordt de ontmoetingsplek om gezamenlijk met alle betrokkenen in Rijswijk te werken aan een betere leefomgeving. Zij kan daarmee tevens de identiteit van onze stad versterken. Waar we met open blik toekomstgericht handelen. De gemeente speelt actief in op wensen en initiatieven van inwoners, bedrijven, woningbouwcorporaties en maatschappelijke organisaties. De mogelijkheden van de nieuwe Omgevingswet voor participatieve werkwijzen worden, waar mogelijk, benut.

Op regionaal niveau maakt Rijswijk afspraken met andere gemeenten, de provincie en het Rijk over gezamenlijke ambities, inspanningen en prestaties voor de (verstedelijkings)opgaven.

Doelstellingen

1. Stedelijke ontwikkeling
Rijswijk ontwikkelen tot een moderne duurzame groene stad waar het prettig werken, wonen en recreëren is.
2. Wonen
Toename, differentiatie en verduurzaming van de woningvoorraad door verdichting, transformatie en nieuwbouw.
3. Groen en onderhoud
Behoud, ontwikkeling en differentiatie van singels, parken en landgoederen.
4. Openbare ruimte

Basis op orde: schoon, heel en veilig en een beeldkwaliteitsniveau op B (conform de kwaliteitscatalogus van het kennisplatform CROW).

5. Energie, verduurzamings- en klimaatambities

Doorbouwen aan een duurzame, klimaatadaptieve, gezonde stad die in de toekomst klimaatneutraal is en een circulaire economie heeft

6. Gedeelde verantwoordelijkheid voor de leefomgeving

Bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn medeverantwoordelijk voor de kwaliteit van de leefomgeving.

Indicatoren

Indicator (nummers verwijzen naar doelstellingen)	Realisatie	Streefwaarde				
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
5. Scheidings- percentage huishoudelijk afval	29%	38%	46%	54%	62%	70%
5. Omvang huishoudelijk restafval kg/inwoner p/jaar	255	240 ¹	210	180	160	140
2. Oplevering nieuwe woningen per 1000, tussen haakjes totaal aantal opgeleverde woningen ² VERPLICHT	13,7 (370)	39 (1.061)	31,3 (887)	18,2 (529)	23,8 (707)	47,5 (1.443)
5. Hernieuwbare elektriciteit (%) VERPLICHT	3%	4%	5%	6%	7%	8%
2. Gemiddelde WOZ waarde (duizend euro) VERPLICHT	250	Zie paragraaf lokale heffingen	Zie paragraaf lokale heffingen	Zie paragraaf lokale heffingen	Zie paragraaf lokale heffingen	Zie paragraaf lokale heffingen
1. Gebieds(deel)visies en bestemmings- plannen	0/4	4/8	4/8	2/6	2/6	2/6
Demografische druk ³	75,4	Zie paragraaf lokale lasten	Zie paragraaf lokale lasten	Zie paragraaf lokale lasten	Zie paragraaf lokale lasten	Zie paragraaf lokale lasten
5a overschrijding WHO norm NO2	35g/µm3	40g/µm3	40g/µm3	40g/µm3	40g/µm3	40g/µm3
5b Overschrijding PM10 jaargemiddelde (Eu norm en in 2030 WHO norm)	35g/µm3	EU norm 40µg/m3	EU norm 40µg/m3	EU norm 40µg/m3	EU norm 40µg/m3	EU norm 40µg/m3
Overschrijding PM2,5 Jaargemiddelde concentratie en blootstelling concentratie verplichting	20g/µm3	EU norm 25µg/m3 20 µg/m3	EU norm 25µg/m3 20 µg/m3	EU norm 25µg/m3 20 µg/m3	EU norm 25µg/m3 20 µg/m3	EU norm 25µg/m3 20 µg/m3
5d Aantallen wegen of wegvakken voorzien van stilasfalt	1	1	1	1	1	1
5d Aantal gasloze/ Nul op de meter (NoM) woningen (jaarlijks toegevoegde aantal)	370	1.061	887	529	707	1.443

1 Op basis van huidige resultaten, geëxtrapoleerd naar 2021

2 Oplevering per duizend bestaande woningen maakt vergelijking met andere gemeenten mogelijk.

3 Verhouding van het aantal jongeren en ouderen t.o.v. de categorie 20 tot 64 jarigen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Stedelijke ontwikkeling

Rijswijk ontwikkelen tot een moderne duurzame groene stad waar het prettig werken, wonen en recreëren is.

Regionale samenhang

- We leveren met onze verstedelijkingsstrategie een bijdrage aan de regionale en lokale behoefte aan woningen en bedrijfsruimten/arbeidsplaatsen. Versterking van de agglomeratiekracht door verbetering van de samenhang tussen regionale economische clusters, koppeling van woning- en arbeidsmarkt en een goede leefomgeving is daarbij het uitgangspunt.
- We zorgen voor een goede ontsluiting, mede via een metropolitaan OV-netwerk.

Verstedelijkingsstrategie

- We concentreren nieuwbouw voornamelijk in de Stadsas en bouwen daarmee in de nabijheid van het station.
- We ontwikkelen het winkelcentrum en omgeving tot Bogaard Stadscentrum, een levendig gebied in een groene omgeving conform het vastgestelde Masterplan. Dit doen we door transformatie van kantoren en winkels tot woningen, door toevoeging van horeca en nieuwe functies en door versterking en vergroening van de openbare ruimte. Hiervoor worden diverse bestemmingsplanprocedures voor de verschillende deellocaties doorlopen.
- We ontwikkelen het Havengebied tot een gemengd woon-werk- en recreatiegebied conform de richtlijnen van het ontwikkelkader. We ontwikkelen bestemmingsplannen voor deellocaties, waarvan de eerste in 2022 aan de raad zal worden voorgelegd. We geven invulling aan de moties van de raad uit maart 2021.
- Mobiliteit is een integraal onderdeel van deze ontwikkelingen evenals het hebben van adequate parkeernormen. Waar mogelijk lopen we bij gebiedsontwikkelingen vooruit op nieuw mobiliteits- en parkeerbeleid. Zie hiervoor het programma Verkeer en Vervoer.
- Station Rijswijk verdient bijzondere aandacht; we streven naar, en willen ook op de langere termijn investeren in een kwaliteitsimpuls voor het stationsgebied. Een station waar het prettig verblijven is en een goede overstap tussen trein, tram, bus, auto en fiets mogelijk is, helpt mee om het gebruik van het openbaar vervoer te stimuleren (zie verder het Programma Verkeer en vervoer).
- We koppelen de verstedelijkingsopgave aan maatschappelijke doelen voor verduurzaming van het energienetwerk, klimaatadaptatie, innovatie van de economie en behoud van landschappelijke kwaliteiten.
- Naast de mogelijkheden van kostenverhaal onderzoeken we de mogelijkheden van de vorming en voeding van een Mobiliteitstransitiefonds en een Gebiedsfonds Plaspoelpolder en van subsidieaanvragen (zoals de Woningbouwimpuls Verstedelijking, die voor Bogaard Stadscentrum al is toegekend en voor het Havenkwartier nader wordt onderzocht).

Programma Stadsontwikkeling

- Voor de verstedelijkingsopgave is er binnenstedelijk ruimte gevonden voor het toevoegen van ca. 11.000 woningen tot 2040. De behoefte aan bedrijfsruimte en bedrijfsterreinen is onderdeel van de op te leveren Strategie Werklocaties. Het realiseren van deze opgaven geeft een grote druk op de stad. Het programma Stadsontwikkeling richt zich volledig op de leefbaarheid van de stad.
- Bij individuele gebiedsontwikkelingen wordt al vergaand rekening gehouden met de leefbaarheid door een integrale benadering van vraagstukken en onderzoeken als leefbaarheidseffectrapportages. Dit programma is projectoverstijgend en legt de focus op het inzichtelijk maken en adresseren van integrale, projectoverstijgende maatregelen die bijdragen aan een meer leefbare, bereikbare en toekomstbestendige stad.
- Hierbij valt te denken aan maatregelen op het gebied van bereikbaarheid, groen, wateroverlast, maar ook sociale cohesie en voldoende voorzieningen.
- Vanuit het programma Stadsontwikkeling wordt inzichtelijk gemaakt welke maatregelen het meeste bijdragen aan de gestelde ambities, of ze noodzakelijk of wenselijk zijn en hoeveel ze kosten. Hierdoor is Rijswijk in staat om op stadsniveau gefundeerde investeringsbeslissingen te nemen waar nodig te faseren en daarmee de kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling van de stad in balans te brengen. Daarnaast stelt het Rijswijk in staat om eventuele benodigde financieringshulp van andere overheden te concretiseren.

Samenwerking private partijen en andere overheden

- We werken binnen de Verstedelijkingsalliantie (8 gemeenten, de provincie en de MRDH) samen met andere overheden. De alliantie richt zich op het wegnemen van belemmeringen bij het realiseren van complexe binnenstedelijke gebieds-ontwikkelingen. Op 20 november 2019 zijn hierover afspraken vastgelegd in een Verstedelijkingsakkoord met het Rijk en andere stakeholders. Als uitwerking daarvan is inmiddels vanuit het Nationaal Groeifonds €1 miljard gereserveerd voor de ontwikkeling van een Metropolaan OV netwerk. Gewerkt wordt aan een uitwerking van dit plan om de reservering om te zetten in een definitieve investering. Vanuit de Verstedelijkingsalliantie wordt ook inzet gepleegd om financiële steun te krijgen voor de binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen.
- Rijswijk maakt deel uit van het regionale convenant Klimaatadaptief Bouwen. Hierin is met marktpartijen een duurzaam Programma van Eisen opgesteld. In de gebiedsontwikkelingen proberen we deze principes zo veel mogelijk toe te passen.

Herontwikkeling Te Werve

- Bij de herontwikkeling van Te Werve gaat het om de integrale aanpak van de wijk op gebieden als openbare ruimte, woningvoorraad, groen, leefbaarheid en sociale cohesie, met specifieke aandacht voor de herontwikkeling van Te Werve Oost. De gezamenlijk met de woningcorporaties aangestelde programmamanager zal in 2022 een plan van aanpak opstellen voor de hele wijk.

Wonen

Toename, differentiatie en verduurzaming van de woningvoorraad door verdichting, transformatie en nieuwbouw.

Woonvisie

- Uitvoering geven aan de eind 2021 vastgestelde prestatieafspraken met de corporaties. De kwaliteit van de sociale woningvoorraad, leefbaarheid, duurzaamheid en bouwen voor doelgroepen zijn belangrijke thema's.
- Uitvoering geven aan de in mei 2021 vastgestelde Actualisatie van de Woonvisie. Het gaat hierbij ondermeer om het stimuleren van de bouw van woningen in het middeldure segment, het operationeel maken van het Woonfonds, het inzetten van een zelfbewoningsplicht en het opstellen van een beleidsregel om verkamering van woningen tegen te gaan. De in 2021 ondertekende regionale woningmarktafspraken vormen een leidraad voor de toekomstige nieuwbouw.
- Uitvoering geven aan het Principeakkoord tussen woningcorporatie Rijswijk Wonen en de gemeente. Het gaat om de toevoeging van middeldure huurwoningen met compensatie in het sociale segment. En onderzoeken of een dergelijk akkoord ook met Vidomes gesloten kan worden.

Doorlopende acties woningbouw en woon-gerelateerde zaken

- Realiseren van nieuwbouw als doorlopend proces op de locaties RijswijkBuiten en Eikelenburgh.
- Herstructurering wijk Te Werve: start verkenning van de mogelijkheden in Te Werve Oost.
- Transformatie en nieuwbouw in de gebiedsontwikkelingen: diverse projecten zitten in de voorbereidende fase zoals het voormalig HBG gebouw, De Terp, de Sterpassage, Van Markenlaan 5, het ING-blok en het Beatrix-blok. Dit geldt ook voor de locaties Burg. Elsenlaan 321, 325 en 329 alsmede voor de voormalige Indolafabriek in het Havenkwartier.
- De ontwikkeling van project Hofstede in de Landgoederenzone.
- Uitvoeren van de lokale prestatieafspraken met de woningcorporaties: nieuwbouw (De Entree, Our House, G. Bomanslocatie), renovatie en verduurzaming (Jolandaflat, Rembrandtkade en complexen in Te Werve, Muziekbuit en Ministerbuit), huisvesten van statushouders en kwetsbare personen uit instellingen.
- Verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Het verder uitwerken en uitvoeren van de inhoud van de Transitievisie Warmte is bij deze verduurzaming een belangrijke bouwsteen. We willen Rijswijk, net als omliggende gemeenten, mee laten profiteren van WarmtelinQ, die door de Gasunie wordt aangelegd of op termijn aansluiten op nog te boren geothermische bron of andere lokale warmtebronnen. Daarnaast is de inzet dat eigenaren van vastgoed de warmtevraag verder beperken door bijvoorbeeld te isoleren. Lokale initiatieven om woningen of VvE's van het aardgas te halen willen we ondersteunen. .
- Toevoegen van goed toegankelijke appartementen in de gebiedsontwikkelingen Bogaard Stadscentrum, Havenkwartier en Kesslerpark alsmede op diverse locaties in RijswijkBuiten.

- Ontwikkelen van wonen en zorg concepten zoals Our House, de Blauwe Parel en de zorgwoningen in de Buitenpoort in RijswijkBuiten en de zorgwoningen in het ING-blok (In de Bogaard).

Groen en Onderhoud

Behoud, ontwikkeling en differentiatie van openbaar groen, singels, parken en landgoederen

Groen en natuur

- In ons groenbeheerplan hebben we vastgelegd hoe we ons groen onderhouden en welke werkzaamheden nodig zijn om beeldkwaliteit B te behalen en te behouden. Door dit beheer versterken we de kwaliteit van het bestaande groen, waardoor dit voor mens en dier aantrekkelijker is.
- We streven binnen de groene ruimte naar een breed palet aan vrijetijdsmogelijkheden. Dit draagt ook bij aan de gezondheid van inwoners: ouderen, maar zeker ook jongeren en kinderen.

Wilhelminapark

- We transformeren het Wilhelminapark de komende jaren tot een stadspark dat voldoet aan de behoeften van onze inwoners door te investeren in recreatieve verbindingen, sport- en spelvoorzieningen, gedifferentieerd groen, kunst, cultuur en evenementen en door de realisatie van een horecavoorziening te faciliteren.
- De natuurtuin in het Wilhelminapark is onze parel van natuur- en milieueducatie. We realiseren een nieuw natuur- en milieueducatiecentrum op de plek van de huidige Blokhut
- De nieuw te bouwen horecagelegenheid bij de zwembad zal een duurzame bedrijfsvoering hebben en kan mogelijk ook een rol krijgen in het verschaffen van informatie over de natuur in de omgeving

Landgoederenzone Rijswijk

- De Landgoederenzone Rijswijk is erg belangrijk voor een gezonde leefomgeving in een verstedelijkt gebied. Het cultuurhistorisch gebied is belangrijk voor mens en natuur. Vanuit een integrale gebiedsvisie op de gehele zone, starten we met fase 1 van de investeringen tussen de Huis te Landelaan en Park Schoonoord. De beleving voor inwoners en bezoekers wordt beter en de natuurwaarden worden versterkt.
- De ontwikkeling van de Landgoederenzone sluit aan op de ambities die in de samenwerking binnen het Nationaal Park Hollandse Duinen zijn geformuleerd om de samenhang en kwaliteit van de Zuid-Hollandse Landgoederenzones te versterken.
- In ontwikkeling wordt samenwerking gezocht met derden, zowel maatschappelijke organisatie als commerciële partijen, om te verkennen op welke wijze deze partijen kunnen bijdragen in de kosten voor ontwikkeling en beheer van de Landgoederenzone.
- Het proces van de verkoop en ontwikkeling van buitenplaats De Voorde wordt verder doorgezet. Hierbij is de maatschappelijke functie, openbare toegankelijkheid en herstel van de monumentale waarde van belang.
- De plannen op de locatie van afgebrande bowlingbaan, voormalige tennisbanen en afgebrande boerderij worden in de vorm van plan Hofstede verder ontwikkeld. In deze plannen zullen de ruim twintig voormalige gravelbanen worden teruggegeven aan de natuur en als heringericht openbaar toegankelijk park worden opgeleverd.

Dierenwelzijn

- Wij bevorderen dierenwelzijn in onze gemeente door dierenwelzijn duurzaam te integreren in ons gemeentelijk handelen en bewustwording over dierenwelzijn onder onze inwoners te versterken.
- Via overeenkomsten met dierenasiel 't Julialaantje en Dierenambulance Den Haag e.o. geven we uitvoering aan onze wettelijke plicht voor vervoer en opvang van zwerfdieren.
- In nauwe samenwerking met de dierenklinieken stimuleren we het chippen van katten.
- Wij dragen bij aan het terugdringen van de ganzenpopulatie door het uitvoeren van ons Ganzenbeheerplan.
- Wij faciliteren de dierenvoedselbank voor gebruikers van de reguliere voedselbank.
- Wij gaan meer aandacht geven aan het bevorderen van het welzijn van wilde dieren.

Openbare ruimte

Basis op orde: schoon, heel en veilig en beeldkwaliteitsniveau B

Beheerplan

- In het integraal beheerplan openbare ruimte hebben we vertaald wat de basis op orde is. We onderhouden en beheren onze openbare ruimte op beeldkwaliteitsniveau B. In het integraal beheerplan openbare ruimte en de onderliggende disciplinaire beheerplannen hebben we vastgelegd welke inspanningen in beheer en onderhoud noodzakelijk zijn om de beeldkwaliteit te bereiken en te handhaven. Tevens is aangegeven welke middelen hiervoor noodzakelijk zijn.
- Het beeldkwaliteitsniveau bewaken we door ieder kwartaal een objectieve kwaliteitsmeting uit te laten voeren.
- Het integraal beheerplan openbare ruimte vormt de leidraad voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Zwerfafval

- We verminderen het zwerfafval door publieksgerichte acties en handhaving conform het actieplan "Rijswijk Schoon".
- De educatie over zwerfafval en afvalscheiding op basisscholen wordt voortgezet met de Afvalrace. Dit is een programma specifiek gericht op kinderen en er wordt spelenderwijs geleerd hoe om te gaan met het scheiden van afval en preventie van zwerfafval.
- Op verschillende plekken worden interventies ingezet om bijplaatsingen en illegale dumpingen te voorkomen. Denk hierbij aan (levende) containerplantjes, gedragsprikkelers, en slimme afvalbakken.
- Naar aanleiding van het voederverbod (nieuw artikel in de APV) hebben we ook aandacht voor de schadelijke gevolgen van het voeren van dieren, waaronder rattenoverlast.

Herstructurering en beheer buitenruimte

- We verbeteren de openbare ruimte door een integrale herinrichting van een aantal straten (zie ook paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen). De komende jaren verbeteren we de Karel Doormanlaan, de Van Ostadelaan, de Van Dijklaan, de Steenlaan, de Tulpstraat en Julianastraat.
- We geven een integrale kwaliteitsimpuls aan de openbare ruimte in de omgeving Huis van de Stad - Rijswijkse Schouwburg en creëren daarmee een vertrekpunt voor een verbeterde kwaliteit van onderhoud.
- Met kleinschalige ingrepen knappen we kansrijke plekken in de openbare ruimte op waar sprake is van achterstallig onderhoud, of waar onderhoud niet (meer) leidt tot een kwaliteitsverbetering. We maken deze plekken mooier en bekijken daarbij of de ingrepen zich lenen voor actieve betrokkenheid en participatieve inbreng van omwonenden.
- In de Verkenning Geestbrugweg e.o. welke staat beschreven in het programma Verkeer en vervoer wordt ook de kwaliteitsverbetering van de entree van het winkelcentrum Oud Rijswijk meegenomen.

Bomen en groen in balans

- Soms veroorzaken bomen overlast, bijvoorbeeld door het opdrukken van verharding of door boomkronen die richting gevels groeien. Waar dit noodzakelijk is, lossen we het op.
- We planten nieuwe bomen als we bomen hebben moeten kappen. En waar mogelijk planten we extra bomen om oorspronkelijke laanstructuren in Rijswijk weer te herstellen. Daarmee borgen we de groene kwaliteit in de gemeente Rijswijk.

Energie, verduurzamings- en klimaatambities

Doorbouwen aan een duurzame, klimaat adaptieve, gezonde stad die in de toekomst klimaatneutraal is en een circulaire economie heeft.

Energie

- Vaststellen Transitievisie Warmte.
- Opstellen Concept Beleid duurzame opwekking elektriciteit.
- Ondersteunen bij het nemen van en verstrekken van informatie over concrete maatregelen voor energiebesparing aan huurders, huiseigenaren, VvE's en bedrijven.

Afval en grondstoffen

- Gemiddeld gaan 2 buurten per jaar over op omgekeerd inzamelen. De invoering en communicatie doen we samen met Avalax. De invoering van omgekeerd inzamelen gaat gepaard met veel communicatie, os. een digitaal platform, folders en bakjes voor recycling.
- Vanaf 2022 is nascheiding van kracht bij hoogbouw woningen. Met deze techniek wordt pmd (plastic verpakkingen, metalen verpakkingen (blik) en drankpakken) uit het restafval gescheiden voor recycling. De hoeveelheid restafval daalt hierdoor.
- Het verbeteren van de kwaliteit van grondstoffen door slimmer om te gaan met gft-e (Groente, fruit, Tuinafval en Etensoverblijfselen) en pmd voorzieningen. Onderzoek wijst uit dat 75% van het pmd vervuild is en dat de omgeving hier een grote rol in speelt. Doel hierbij is om zoveel mogelijk schone grondstoffen in te zamelen, in plaats van vervuilde vrachten te verbranden.
- Onze kosten voor de verwerking van restafval, stijgen elk jaar opnieuw. Dit heeft er mee te maken dat er belasting wordt geheven over elke ton te verwerken restafval en de grote hoeveelheden restafval die onze inwoners laten inzamelen. Dit zorgt voor een hoge kostenpost. Het college heeft dan ook een taakstelling aangenomen van € 350.000,- op de reductie van restafval. Door de invoering van nascheiding van pmd bij hoogbouw in 2022 verwachten we minder restafval op te halen bij hoogbouw en daardoor kosten te reduceren. Bij laagbouw woningen wordt gekeken naar serviceprikkeles en betere spreiding van faciliteiten voor bronscheiding, die gedurende het jaar beslag krijgen.

Rijswijk klimaatproof

- Ook in de toekomst wil Rijswijk een prettige, gezonde gemeente zijn met een aantrekkelijke leefomgeving. Daarom willen we wateroverlast en hittestress voorkomen en dragen we bij aan een goede waterkwaliteit

Verbeteren milieukwaliteit

- We stellen een omgevingsveiligheidsbeleid op ten behoeve van de groepsrisicobeoordeling conform het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) inzake aandachtsgebieden.
- We stellen in gesprekken met projectontwikkelaars en initiatiefnemers kansen voor bijvoorbeeld woning- en geluidisolatie, energiebesparing en groene daken expliciet aan de orde.
- We vinden schone lucht belangrijk en voeren een actieve aanpak van de voornaamste bronnen van luchtvervuiling. De aanpak is opgenomen in het Actieplan luchtkwaliteit en is enerzijds gericht op het verminderen van de uitstoot van lokale bronnen en anderzijds werken wij in het kader van het schone luchtakkoord samen aan de landelijke doelstelling voor het behalen van gezondheidswinst. Het luchtkwaliteitsplan bevat lokale maatregelen die bijdragen aan onze ambitie om in 2030 te voldoen aan de luchtkwaliteitsnormen van de Wereldgezondheidsorganisatie.
- In 2021 ronden we het onderzoek naar de mogelijkheden voor een milieuzone aan de Beatrixlaan en een milieuzone voor brommers/scooters af. Wanneer dit onderzoek positief uitvalt, willen we vanaf 2022 starten met het invoeren van deze milieuzones.
- We verminderen geluidsoverlast door te starten met de voorbereidingen om geluidsmaatregelen uit te voeren in het kader van de sanering van A en B-lijsten en het Actieplan geluid 2018-2022. Het aanleggen van stille wegdekken is onderdeel van de aanpak van geluidsoverlast als gevolg van het wegverkeer.
- Met de realisatie van het Huis van de Stad volgens de BENG-criteria (Bijna Energieneutrale Gebouwen) dragen we op een substantiële wijze bij aan een meer milieubewuste huisvesting van de gemeentelijke organisatie en een aantal maatschappelijke en culturele organisaties.

Circulaire stad

- We werken toe naar een circulaire economie, waarbij we niet alleen duurzaam en toekomstbestendig inkopen maar waarbij we ook uiteindelijk geen afval meer willen produceren.
- Dat doen we onder andere door:
 1. vooraf al na te denken over het inrichten van onze buitenruimte volgens circulaire principes. Met zoveel mogelijk besparing en hergebruik van materialen, met duurzame verkeersoplossingen en duurzame energie, en met zoveel mogelijk natuurlijke materialen;
 2. te kiezen voor innovatieve oplossingen voor de inrichting van de stad die passen bij Rijswijk als Smart City.

Gedeelde verantwoordelijkheid voor de leefomgeving

Bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn medeverantwoordelijk voor de kwaliteit van de leefomgeving.

Gebiedsgericht werken

- We werken gebiedsgericht waarbij we in de beleids- en uitvoeringsfase van buiten naar binnen werken, ruimte bieden aan de inbreng van inwoners en constructief samenwerken met bedrijven en maatschappelijke organisaties.
- Voor een succesvolle integrale aanpak in wijkontwikkeling werken we in 2021 vanuit de thematiek die in de gebieden spelen en ontwikkelen daar waar nodig een gebiedsprogramma. We stellen in ieder gebied een gebiedsregisseur aan die bekend is met de belangrijkste wijkontwikkelingen en die een vruchtbare werkrelatie met de wijkpartners en inwoners heeft opgebouwd.

Loket Stadskracht

- Waar nodig en mogelijk faciliteren en ondersteunen we de inwoners via Loket Stadskracht bij de uitwerking en realisatie van hun initiatieven om de leefomgeving te verbeteren.
- We sturen aan op zelfbeheer en zelforganisatie en onderzoeken in 2021 mogelijkheden om het loket nog klantgerichter te maken en de efficiëntie rondom participatietrajecten te vergroten.

Omgevingswet

- We zorgen ervoor dat we per 1 juli 2022 voldoen aan de wettelijke verplichtingen die de Omgevingswet stelt. In de Omgevingswet staat de balans tussen het benutten en het beschermen van de fysieke leefomgeving centraal. In onze collegeperiode treffen we de benodigde voorbereidingen voor de nieuwe wet.
- We starten in 2022 met het proces om te komen tot een Rijswijkse Omgevingsvisie (die moet zijn vastgesteld uiterlijk 31 december 2024), en vervolgen het proces voor het opstellen van een Omgevingsplan (uiterlijk vastgesteld 31 december 2029).
- We gebruiken de mogelijkheden van de nieuwe Omgevingswet om bij te dragen aan de verbetering van onze leefomgeving en de bescherming van de gezondheid en veiligheid van onze inwoners.
- Om te gaan werken met de nieuwe omgevingswet beoordelen we of een pilot positief kan bijdragen aan de realisatie van gebiedsontwikkelingen, oefenen we met kleinschalige projecten en toetsen we in hoeverre de werkwijze binnen recent gerealiseerde ontwikkelingen aansluiten bij (het gedachtegoed van) de Omgevingswet.
- Voor gebieden waarvoor gebiedsvisies zijn of worden opgesteld, bekijken we of de Omgevingswet mogelijkheden biedt voor meer flexibiliteit met behoud/borging van kernkwaliteiten.
- We benutten de invoering van de Omgevingswet voor verbetering van onze dienstverlening, bijvoorbeeld door meer deregulering en vermindering van de bureaucratie.

Huis van de Stad

- We ontwikkelen het Huis van de Stad tot een plek die verbinding legt tussen politiek en samenleving en waar gemeente, inwoners, ondernemers, maatschappelijke en culturele organisaties kennis delen en krachten bundelen om de kwaliteit van de (sociale, culturele en fysieke) leefomgeving in Rijswijk te versterken: een icoon. Het is een herkenningspunt voor Rijswijk. Een plek die symbool staat voor de stad, haar kracht en haar historie.
- We ontwikkelen daarom het gebouw aan de Generaal Spoorlaan 2-4 en de openbare ruimte daaromheen tot een aantrekkelijke omgeving die uitnodigt tot ontmoeting en samenwerking. Nu de huisvesting van bibliotheek, Trias, een horecavoorziening en een aantal activiteiten van Stichting Welzijn Rijswijk in het gebouw aanstaande is, bereiden we de verhuizing van gemeentelijke organisatie (inclusief multifunctionele raads- en theaterzaal) voor. We hebben opdracht gegeven voor een voorstel voor de buitenruimte van het Huis van de Stad, waarin een oplossing wordt meegenomen voor de parkeerproblematiek in Te Werve.

Openbare Speelvoorzieningen

- Wij realiseren, beheren en onderhouden voldoende aantrekkelijk ingerichte veilige openbare speelplekken die geschikt zijn voor alle kinderen in Rijswijk om te spelen, te bewegen en te ontmoeten. In dat kader:
 - geven wij uitvoering aan de taken die voor 2022 staan opgenomen in het uitvoeringsprogramma van de nota Speelbeleid 2021 – 2026.

- geven wij uitvoering aan het Beheerplan Openbare Speelplekken 2019 – 2022 met het opstellen van een jaarplan 2022 voor de vervangingsopgave van speeltoestellen / herinrichting van speelplekken.
- stellen wij een nieuw Beheerplan Openbare Speelplekken 2023 - 2026 op aan de hand van de beleidsuitgangspunten van de nota Speelbeleid 2021 – 2026, de afschrijvingstermijnen en inspecties van de speeltoestellen en diens valondergronden.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie (meerjarig): (bedragen x € 1.000)		Jr.rek.	Raming na wijziging				
Wonen en Leven		2020	2021	2022	2023	2024	2025
5600 Openbaar groen en openluchtrecreatie	Lasten	3.942	4.913	4.932	5.027	5.028	5.041
5600 Openbaar groen en openluchtrecreatie	Baten	83	80	81	81	81	81
Saldo		-3.859	-4.833	-4.852	-4.946	-4.947	-4.961
7210 Afvalverwijdering en -verwerking	Lasten	7.498	8.253	7.781	7.776	7.780	7.744
7210 Afvalverwijdering en -verwerking	Baten	8.674	10.788	11.037	11.112	11.257	11.257
Saldo		1.176	2.535	3.256	3.336	3.477	3.513
7220 Riolering en waterzuivering	Lasten	2.504	2.543	2.702	2.904	2.917	2.917
7220 Riolering en waterzuivering	Baten						
Saldo		-2.504	-2.543	-2.702	-2.904	-2.917	-2.917
7230 Milieubeheer	Lasten	1.948	2.229	1.460	1.489	1.515	1.545
7230 Milieubeheer	Baten	66	824				
Saldo		-1.882	-1.405	-1.460	-1.489	-1.515	-1.545
7260 Baten rioolheffing	Lasten						
7260 Baten rioolheffing	Baten	5.242	5.663	5.791	5.966	5.966	5.966
Saldo		5.242	5.663	5.791	5.966	5.966	5.966
7290 Huishoudelijk/bedrijfsafvalwater	Lasten	1.002	874	879	879	879	879
7290 Huishoudelijk/bedrijfsafvalwater	Baten	55					
Saldo		-947	-874	-879	-879	-879	-879
7300 Hemelwater	Lasten	112	104	106	106	106	106
7300 Hemelwater	Baten						
Saldo		-112	-104	-106	-106	-106	-106
7310 Grondwater	Lasten	139	164	164	164	164	164
7310 Grondwater	Baten						
Saldo		-139	-164	-164	-164	-164	-164
8100 Ruimtelijke ordening	Lasten	1.410	1.861	964	965	958	958
8100 Ruimtelijke ordening	Baten	415	764				
Saldo		-994	-1.097	-964	-965	-958	-958
8200 Woningexploitatie	Lasten	66	34	51	51	51	51
8200 Woningexploitatie	Baten	1.603	92	843	843	93	93
Saldo		1.537	58	791	791	42	42
8210 Wijkontwikkeling	Lasten	379	252	251	243	232	232
8210 Wijkontwikkeling	Baten						
Saldo		-379	-252	-251	-243	-232	-232
8220 Volkshuisvesting	Lasten	1.497	2.175	2.862	1.653	1.651	1.649
8220 Volkshuisvesting	Baten	2.284	1.679	2.853	2.178	2.178	2.178
Saldo		787	-496	-10	525	527	529
8300 Bouwgrondexploitatie	Lasten	583	544	338	38	38	38
8300 Bouwgrondexploitatie	Baten	922	928	547	183	183	183
Saldo		339	384	209	146	146	146
8320 Grondexploitatie RijswijkBuiten	Lasten	39.370	30.468	31.459	20.778	24.125	24.125
8320 Grondexploitatie RijswijkBuiten	Baten	38.905	30.468	31.459	20.763	24.110	24.110
Saldo		-464			-15	-15	-15
Totaal Lasten		60.448	54.414	53.950	42.072	45.443	45.449
Totaal Baten		58.249	51.285	52.610	41.126	43.868	43.868
Saldo Wonen en Leven		-2.199	-3.128	-1.340	-946	-1.575	-1.581

Voor een toelichting op de belangrijkste mutaties tussen de verschillende jaren wordt verwezen naar de toelichting op de meerjarenbegroting 2022-2025.

Investerings

Investeringskrediet (bedragen x 1.000)	2022		2023		2024		2025	
	U	I	U	I	U	I	U	I
5600 Openbaar groen en openluchtrecreatie	350		536		536		536	
Transformatie Wilhelminapark 2022	250							
Transformatie Wilhelminapark 2023			250					
Transformatie Wilhelminapark 2024					250			
Transformatie Wilhelminapark 2025							250	
Vervanging bomen 2022	100							
Vervanging bomen 2023			286					
Vervanging bomen 2024					286			
Vervanging bomen 2025							286	
7210 Afvalverwijdering en -verwerking	50		50		50		50	
Afvalbakken 2022	50							
Afvalbakken 2023			50					
Afvalbakken 2024					50			
Afvalbakken 2025							50	
7220 Riolering en waterzuivering	1.700		1.700		1.700		1.700	
Vervanging vrijvervalriolen 2022	1.700							
Vervanging vrijvervalriolen 2023			1.700					
Vervanging vrijvervalriolen 2024					1.700			
Vervanging vrijvervalriolen 2025							1.700	
7230 Milieubeheer	24		24		24		24	
Uitwerking actieplan geluid 2022	24							
Uitwerking actieplan geluid 2023			24					
Uitwerking actieplan geluid 2024					24			
Uitwerking actieplan geluid 2025							24	
8100 Ruimtelijke ordening	20		20		20		20	
Vervanging luchtfoto's 2022	20							
Vervanging luchtfoto's 2023			20					
Vervanging luchtfoto's 2024					20			
Vervanging luchtfoto's 2025							20	

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Bedragen x € 1.000	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo
a) Lokale belastingen waarvan de besteding niet gebonden is:			
- Ozb eigenaren woningen		6.672	6.672
- Ozb eigenaren niet-woningen		5.952	5.952
- Ozb	39		-39
- Wet WOZ	154		-154
- Precariobelasting		53	53
- Retributies	2		-2
- Toeristenbelasting		330	330
b) Algemene uitkeringen:			
- Uitkering uit het gemeentefonds	-616	106.161	106.777
c) Dividend:			
- Dividenden	32	300	267
d) Overige algemene dekkingsmiddelen:			
- Gemeente eigendommen	254	1.846	1.592
- Uitkeringen van derden	34	40	6
- Overig	308	204	-103
- Vennootschapsbelasting	15		-15
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	222	121.558	121.335
Onvoorzien			
Onvoorzienne uitgaven	50		-50
Onderuitputting kapitaallasten	-900		900
Subtotaal onvoorzienne uitgaven	-850		850
Totaal	-628	121.558	122.185

Toelichting

In dit hoofdstuk worden de onderdelen van de algemene dekkingsmiddelen beknopt toegelicht.

Grondslagen voor de meerjarenbegroting

In de meerjarenbegroting zijn we voor de berekening van de algemene uitkering, de lokale heffingen en het beheer openbaar gebied uitgegaan van de volgende aantallen woningen en inwoners per 1 januari:

Grondslagen	2022	2023	2024	2025
Aantal woningen	28.143	29.189	30.001	30.965
Aantal inwoners	56.955	59.072	60.716	62.667

Lokale belastingen

In de paragraaf lokale heffingen wordt nader ingegaan op beleidsuitgangspunten, ontwikkelingen op het gebied van lokale heffingen, de lastendruk en een vergelijking met andere gemeenten in de regio Haaglanden. Behoudens inflatiecorrectie worden de woonlasten niet verhoogd.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

In deze begroting 2022-2025 zijn de resultaten tot en met de Septembercirculaire 2021 verwerkt. Voor een uitgebreide toelichting op de ontwikkelingen van het gemeentefonds wordt verwezen naar de 2^e Halfjaarrapportage onder algemene dekkingsmiddelen.

Dividend

Betreft het geraamde dividend 2021 dat verantwoord wordt in het jaar 2022 van de BNG Bank.

Overige algemene dekkingsmiddelen

- De overige algemene dekkingsmiddelen bestaan vooral uit de gemeentelijke eigendommen, bezuinigingstaakstellingen en toegerekende uren;
- gemeente eigendommen;
- betreft de opbrengst van huren, erfpachten e.d.;
- toegerekende uren;
 - onder algemene dekkingsmiddelen zijn de uren verantwoord van lokale belastingen en voor het beheer van vastgoed.

Onvoorziene uitgaven

Om eventuele tegenvallers op te vangen bestaat de post onvoorziene uitgaven. Deze wordt gelijk gesteld aan de begroting 2020 voor een bedrag van structureel € 50.000.

Onderuitputting kapitaallasten

Naast het investeringsplan 2022-2025 bestaan nog oude investeringsramingen, die we elk jaar opnieuw kritisch beoordelen. Het levert naar schatting € 900.000 per jaar op.

Overhead

Wat willen we bereiken?

Het doel van het overzicht overhead is om de overhead bij de gemeente beter zichtbaar te maken. Daarnaast ontstaat beter inzicht in de directe kosten die de gemeente maakt voor het leveren van haar producten en het halen van haar doelstellingen binnen de beleidsprogramma's. Ook kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking met andere gemeenten worden gemaakt. Het overzicht van het totale apparaat en de onderverdeling naar de verschillende organisatieonderdelen is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. Hiermee wordt de raad inzicht geboden in de omvang en aard van de totale apparaatslasten van de gemeente.

De beoogde effecten zijn:

- Een transparant inzicht in de omvang en samenstelling van de overhead;
- Een efficiënte en effectieve ondersteuning van het primair proces.

Voor de definitie van Overhead wordt aangesloten bij het BBV: Overhead is het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Overhead bestaat uit:

- Leidinggevenden primair proces (projectleiding valt hierbuiten).
- Financiën, toezicht en controle gericht op de (eigen) gemeentelijke organisatie.
- Personeel en organisatie.
- Inkoop.
- Communicatie.
- Juridische zaken.
- Informatievoorziening en automatisering (ICT).
- Facilitaire zaken en huisvesting (inclusief beveiliging).
- Documentaire informatievoorziening
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning.
- Managementondersteuning primair proces.

Voor toerekening van overhead aan grondexploitaties en investeringen heeft de commissie BBV een uitzondering gemaakt, aangezien het niet langer toerekenen een gat in de begroting zou veroorzaken.

Onderdeel	Begrote lasten 2022	Begrote baten 2022	Saldo
Materieel en kapitaallasten	9.587.170	899.150	8.688.020
Personeel	39.736.010	198.660	39.537.350
Eindtotaal apparaatskosten	49.323.180	1.097.810	48.225.370
Naar programma's en investeringen	-21.635.970	0	-21.635.970
Restant(=overhead)	27.687.210	1.097.810	26.589.400

Na toerekening van de directe lasten resteert een bedrag aan overhead van netto € 26.589.400.

In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Het centraal begroten van de kosten van overhead betekent dat het niet langer mogelijk is om uit de ramingen op de beleidsproducten alle tarieven te bepalen. Om deze reden dient op een andere wijze uit de begroting te blijken hoe de tarieven worden berekend en welke beleidskeuzes bij die berekening zijn gemaakt. Hierbij dient in ieder geval vermeld te worden welke overhead- en andere kosten, niet geraamd onder het beleidsproduct (lees: extracomptabel), toegerekend worden.

Beleidsindicatoren

In de regeling beleidsindicatoren van BZK is een aantal indicatoren voorgeschreven die betrekking hebben op de eigen organisatie. Deze indicatoren worden hieronder weergegeven.

Indicator	Eenheid	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	8,44	8,08	8,39
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	7,72	7,56	7,83
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 786,90	€ 806,49	€ 858,55
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	17,2%	3,3%	4,4%
Overhead	% van totale lasten	9,2%	11,6%	11,0%

De definitie voor overhead die is vastgesteld door de commissie BBV creëert een nieuwe discussie over de kosten van de gemeentebrede bedrijfsvoering en de toerekening hiervan. Omdat iedere gemeente anders is georganiseerd is het niet eenvoudig om de overhead met andere gemeenten te vergelijken. Er zijn bijvoorbeeld gemeenten die de bedrijfsvoering in een gemeenschappelijke regeling laten uitvoeren en daardoor minder fte per inwoner hebben. Deze diverse manieren van organiseren maakt een discussie over de overhead complex. We voeren benchmarks uit met andere gemeenten. Voorbeeld hiervan is de benchmark van Vensters voor Bedrijfsvoering die diverse aspecten van de bedrijfsvoering belicht.

De groei van de gemeente leidt ook tot hogere inkomsten uit het gemeentefonds. Een deel van deze inkomsten wordt gereserveerd voor extra taken die met de groei gepaard gaan. Zolang deze gelden niet zijn toebedeeld aan het primaire proces worden deze nog toegerekend aan de overhead. Voor de ontwikkeling van de personeelsbegroting en de externe inhuur wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De gemeente Rijswijk bevindt zich in een zeer dynamische omgeving. Externe factoren zoals diverse financiële crisissen, het herstel daarop met wijzigingen in de door de centrale overheid beschikbaar gestelde budgetten maken dat de gemeente flexibel moet kunnen inspelen op snel veranderende situaties. Het aangaan van risico's valt daarbij niet uit te sluiten.

Niet alleen de externe factoren, maar ook het gegeven dat gemeentelijke budgetten tegenwoordig meer en meer onder druk komen te staan, betekenen dat 'risico' en 'risicobeleid' een niet weg te denken factor zijn als onderdeel van het gemeentelijk beleid.

Risico's beperken zich niet tot enkel risico's met een financieel gevolg. Er zijn ook andere risico's denkbaar die misschien niet onder de term 'financieel risico' te vatten zijn, maar wel als zodanig een risico kunnen vormen. Te denken valt o.a. aan imagoschade, politieke- en veiligheidsrisico's.

Aanleiding en achtergrond

De gemeente Rijswijk wil risico's die zij loopt beheersbaar houden. Hiertoe wordt o.a. extra geïnvesteerd in de professionalisering van projectmanagement. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat huidige en toekomstige risico's in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie.

Om inzicht in deze risico's te verkrijgen is een risico-inventarisatie uitgevoerd. Op basis van de geïnventariseerde risico's wordt het benodigde weerstandsvermogen berekend.

In het kader van de begrotingscyclus worden de risico's gemonitord door de afdelingen. Bij elke rapportage wordt de lijst geactualiseerd, beoordeeld en centraal verwerkt in het risicomanagementprogramma NARIS®. Met dit programma wordt bijvoorbeeld de top 10 risico's en scenario's bepaald, maar kunnen ook de geïmplementeerde beheersmaatregelen worden aangepast.

Kader

Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Het BBV schrijft voor dat een paragraaf Weerstandsvermogen in de jaarstukken moet worden opgenomen. Daarnaast moet, op grond van het BBV, een tabel met financiële kengetallen worden opgenomen. Deze treft u aan het einde van de paragraaf aan.

- Financiële verordening gemeente Rijswijk 2016

Op 19 april 2016 heeft de raad deze verordening vastgesteld. Gewijzigd op 17 december 2019.

- Nota weerstandsvermogen en risicomanagement

Op 17 december 2013 heeft de raad deze nota vastgesteld.

- Nota reserves en voorzieningen gemeente Rijswijk

Ook deze nota is op 17 december 2013 door de raad vastgesteld.

Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Actoren	Rollen	Acties/besluiten
Raad	Sturen en toezicht houden	<ul style="list-style-type: none">• Vaststellen nota weerstandsvermogen en risicomanagement;• hoogte weerstandsvermogen vaststellen;• programma- en programmarekening vaststellen.
College	Sturen en toezicht houden	<ul style="list-style-type: none">• toezicht op implementatie risicomanagement;• sturen op verantwoording van risico's.
Management	Sturen en verantwoorden	<ul style="list-style-type: none">• Implementatie risicomanagement;• beoordelen top 10 risico's;• kwantificering risico's;• aanspreken op gedrag.
Medewerkers	Beheersen	<ul style="list-style-type: none">• Implementeren beheersmaatregelen;• kwantificeren van risico's;• rapporteren ontwikkeling risico's;• aanspreken op gedrag.
Advies & Control	Beheersen en toezicht houden	<ul style="list-style-type: none">• Bijdrage leveren aan risico analyse;• in beeld brengen financiële consequenties;• bewaken input risicobeheersingssysteem.

Risicoprofiel

Om de risico's van de gemeente Rijswijk in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel wordt als volgt gedefinieerd:

een overzicht van de risico-eigenschappen van de organisatie, d.w.z. minimaal omvattend de risicodefinities met bijbehorende kansen en gevolgen.

Dit risicoprofiel is onder andere tot stand gekomen met behulp van een risicomanagement informatiesysteem dat bij veel gemeenten wordt gebruikt. Hiermee worden risico's systematisch in kaart gebracht en beoordeeld.

Afzonderlijk van het gemeentebreed gehanteerd risicomanagementsysteem systeem is door een extern bureau een risicoanalyse uitgevoerd op de grondexploitatie RijswijkBuiten. Omdat de werkwijze niet geheel overeenkomt met het gehanteerde systeem worden de resultaten apart vermeld en zijn deze niet opgenomen in onderstaand overzicht.

In de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen is wel rekening gehouden met de uitkomsten van de risicoanalyse van RijswijkBuiten.

P&C cyclus

De nota weerstandsvermogen en risicomanagement schrijft een koppeling van het risicoprofiel m.b.v. NARIS® voor bij de diverse beleidsrapportages zoals programmabegroting, jaarrekening en tussentijdse rapportages.

In de kern draait NARIS® om het vastleggen en analyseren van risico's, beheersmaatregelen en opgetreden risico's (incidenten). Risico's hebben impact op de activiteiten (processen en projecten) die de organisatie onderneemt om haar doelen te realiseren. Door risico's te koppelen aan projecten, processen en/of doelstellingen ontstaat direct inzicht waarop gestuurd moet worden om grip te houden op de belangrijkste risico's van de organisatie.

Begroting 2022

Voor de programmabegroting 2022-2025 zijn de risico's geactualiseerd. Op grond van het risicomanagementbeleid worden in het onderstaande overzicht alleen de 10 grootste risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Tabel 1: Belangrijkste financiële risico's

Risico	Kans	Financieel gevolg	Invloed
Bouwgrondexploitaties	50%	max.€ 2.000.000	16.90%
Het niet kunnen afdekken van risico's die kunnen ontstaan door richtlijnen, voorwaarden, eisen van andere overheden, langere procedures en overige derden-partijen			
Wachtgeldverplichtingen (oud) wethouders	50%	max.€ 1.250.000	10.40%
In 2022 zijn er weer gemeenteraadsverkiezingen Na beëindiging van het wethouderschap heeft een wethouder recht op een ontslaguitkering, tenzij de pensioengerechtigde leeftijd is bereikt. Dat is geregeld in de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (Appa). Voor de voormalige wethouders hebben we een voorziening wachtgeld wethouders. Voor de zittende wethouders is niet in te schatten of ze aanspraak gaan maken op het wachtgeld. Als ze aanspraak maken kunnen we niet met een redelijke mate van zekerheid het bedrag schatten. Daarom is een directe storting in de voorziening wachtgeld wethouders niet toegestaan			
Participatiewet	50%	max.€ 1.000.000	8.40%
Bezuinigingen op de macrobudgetten en veranderingen in het rekenmodel waarmee de macrobudgetten worden berekend kunnen leiden tot tekorten op de lokale rijkssubsidie. Een dergelijke overheidsmaatregel kan niet worden voorkomen en kan leiden tot tekorten. Het participatiebudget wordt maximaal ingezet voor bevordering van uitstroom uit de uitkering zodat de uitgaven aan uitkeringen zo laag mogelijk blijven en het eventuele tekort zoveel als mogelijk beperkt blijft.			
Jeugdzorg en WMO	10%	max.€ 3.000.000	5.77%
Ontoereikend budget voor alle uit te voeren taken op het gebied van Jeugdzorg en WMO.			
Pensioenen van wethouders	50%	max.€ 500.000	4.23%
Het pensioen voor wethouders is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). De Appa-pensioenpremie wordt op het salaris van de wethouder ingehouden. Deze wordt gestort in de kas van de gemeente en niet bij een pensioenfonds. Gemeenten hebben op grond van het BBV de taak een voorziening te vormen. De hoogte van de voorziening is mede afhankelijk van de te hanteren rekenrente. Een verlaging van deze rente heeft grote gevolgen voor de aan te houden voorziening.			
Beëindigen huurovereenkomst gemeentelijke parkeerterreinen rondom in de Bogaard	50%	max.€ 500.000	3.77%
Om de toekomstige herontwikkeling In de Bogaard en Prinses Beatrixlaan niet in de weg te staan, heeft de gemeente het lopende contract opgezegd. Op termijn zullen de inkomsten moeten worden afgebouwd.			
Deelname in gemeenschappelijke regeling	50%	max.€ 400.000	3.03%
Verplichte bijdragen in exploitatieverliezen en beperkte invloed waardoor beleidsdoelstellingen niet volledig zouden kunnen worden gehaald			
Grote investeringen	30%	max.€ 600.000	2.82%
Bij grote projecten kunnen de investeringen worden overschreden			
Corona	25%	max.€ 1.000.000	2.52%
Corona heeft naar de huidige inzichten een meerjarige impact op de financiële huishouding van de gemeente. Dit geldt voor zowel de baten en de lasten. De risico's op de korte termijn en de nasleep van de crisis zijn nog niet in te schatten. De mogelijke effecten en de dekking hiervan zijn niet in de begroting verwerkt.			
Leges	50%	max.€ 250.000	2.52%
De opbrengsten van de leges titel II (Wabo) zijn gebaseerd op het Wabo regime. Op 26 mei 2021 heeft de minister van Binnenlandse Zaken laten weten dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) zal worden uitgesteld tot 1 juli 2022 en dat bovendien op 1 oktober 2021 zal worden bezien of er mogelijk nog langer uitstel nodig is (afhankelijk van de status van het DSO, Digitaal Stelsel Omgevingswet). Als er wordt besloten dat de nieuwe wetgeving wel per 1 juli in werking treedt, dan dient er een wijzigingsverordening te worden opgesteld met een nieuwe tarieventabel en bijbehorende begrotingswijzigingen.			

Uit de inventarisatie zijn in totaal 57 risico's in beeld gebracht met een totaal geraamd risico van circa € 36.756.000. Risico's met een geschatte omvang kleiner dan € 60.000 zijn in deze berekening niet meegenomen. Indien een dergelijk risico zich daadwerkelijk voordoet, dienen de lasten hiervan binnen de exploitatiebudgetten opgevangen te worden.

Het aandeel van de top 10 risico's in het totaal is € 10.450.000. Dit betekent dat de overige risico's optellen tot een bedrag van € 26.306.000.

Benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgevoerd met behulp van een risicosimulatie (Monte Carlo methode). Dit is een onderdeel van NARIS® waarbij gebruik wordt gemaakt van de inschattingen van de kansen en gevolgen zoals die per risico zijn aangegeven. Op basis van de risicosimulatie kan worden berekend welk bedrag er benodigd is om de geïdentificeerde risico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt gerekend met een zekerheidspercentage van 90%.

Het reserveren van het maximale bedrag van de opgenomen risico's is namelijk niet reëel, omdat de risico's niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang zullen optreden. Het resultaat van deze simulatie is dat met een benodigde weerstandscapaciteit van € 4.538.035 het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt. Ter informatie is in de volgende tabel de benodigde weerstandscapaciteit opgenomen bij het hanteren van naastgelegen zekerheidspercentages.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit: bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag
75%	€ 3.654.641
80%	€ 3.889.583
85%	€ 4.165.007
90%	€ 4.538.035
95%	€ 5.144.350

Analyse risicomanagement RijswijkBuiten

Afzonderlijk van het gemeente breed gehanteerd risicomanagementsysteem systeem is dooreen extern bureau een risicoanalyse uitgevoerd op de grondexploitatie Rijswijk Buiten. Omdat de werkwijze niet geheel overeenkomt met het gehanteerde systeem worden de resultaten apart vermeld en zijn deze niet opgenomen in bovenstaand overzicht. In de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen wordt wel rekening gehouden met de uitkomsten van de risicoanalyse van Rijswijk Buiten voor zover deze niet kunnen worden opgevangen binnen de Grondexploitatie. In de Negende herziening van de grondexploitatie Sion-'t Haantje is er een totaalbedrag aan gekwantificeerde risico's opgenomen van € 6,399 miljoen. Het verwachte nadelige saldo van de Grondexploitatie 2021 bedraagt € 4,272 miljoen, waardoor er binnen de Grondexploitatie geen buffer meer is voor het opvangen van risico's en deze moeten worden meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit van de gemeentelijke begroting.

Totaal benodigde weerstandscapaciteit

Totaal benodigde weerstandscapaciteit	
Uitkomst risicomanagementsysteem	€ 4.538.035
Uitkomst risicoanalyse RijswijkBuiten	€ 6.399.000
Totaal	€ 10.937.035

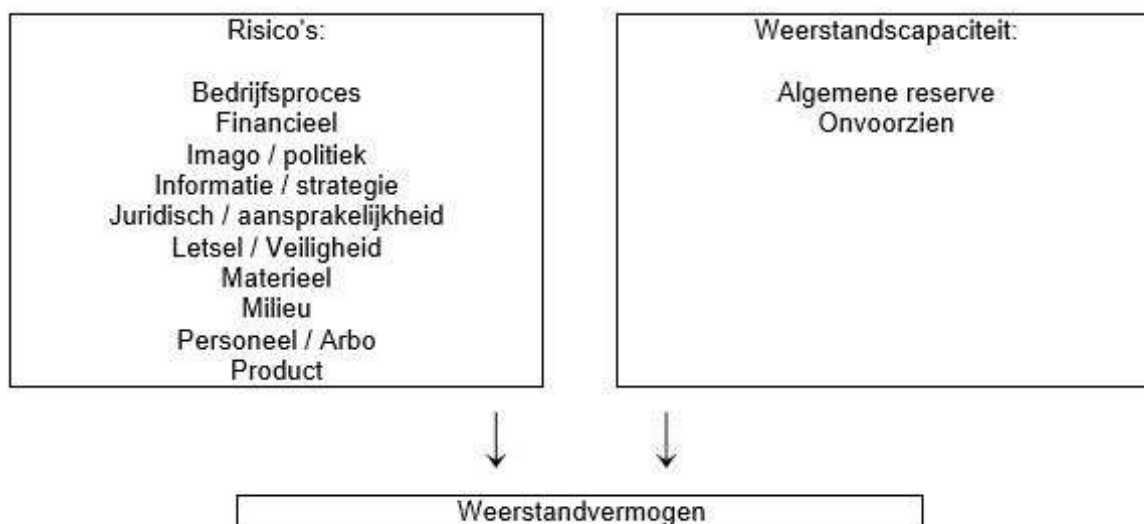
Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Rijswijk bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Weerstand	Startcapaciteit
Algemene reserve	€ 30.624.689
Onvoorzien	€ 50.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 30.674.689

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de relatie worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste en beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 30.624.689}{€ 10.937.035} = 2,80$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio de gemeente Rijswijk nastreeft. Hiertoe wordt op grond van de nota weerstandsvermogen en risicomanagement gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel:

Waarderingscijfer	Ratio	Kwalificatie
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De ratio valt in categorie A. Geconcludeerd kan worden dat op dit moment, volgens de huidige analyse van de mogelijke risico's, vertaald in het benodigde weerstandsvermogen, de kwalificatie 'uitstekend' van toepassing is.

Ten opzichte van de jaarrekening 2020 is de ratio weerstandsvermogen toegenomen van 2,11 naar 2,80. Dit is voornamelijk het gevolg van de toevoeging van € 20 miljoen van de Enecogelden aan de algemene reserve.

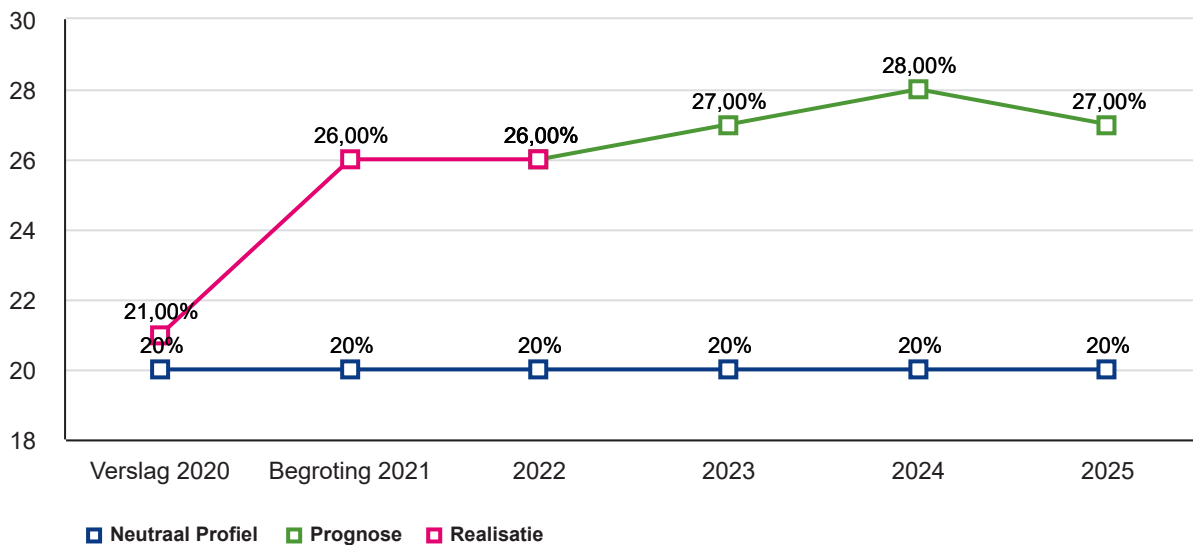
Financiële kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 dient onderstaande tabel met financiële kengetallen te worden opgenomen op grond van art. 11 BBV en de "Regeling vaststelling Kengetallen". Gedachtegang van de commissie BBV is dat deze kengetallen door de toezichthouders (gemeenteraad en provincie) meegewogen dienen te worden bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Hierbij zal nadrukkelijk de eigen specifieke situatie in ogenschouw genomen moeten worden, omdat deze voor iedere gemeente min of meer uniek is. Oftewel, enige nuancering is op zijn plaats bij het interpreteren van de 'kale' cijfers.

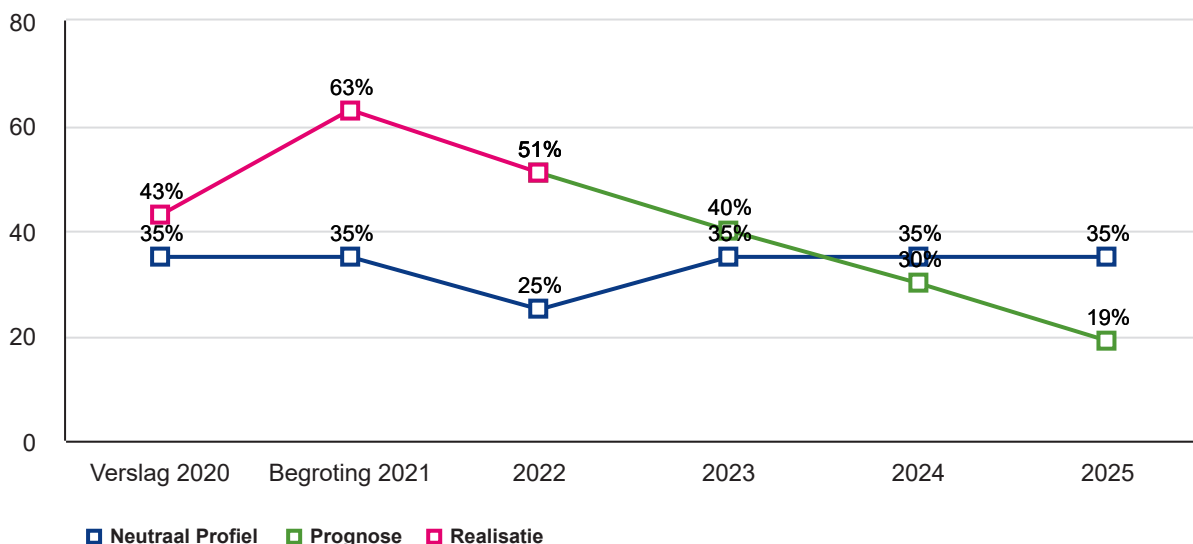
Kengetal	Begroting					
	Verslag 2020	2021	2022	2023	2024	2025
netto schuldquote	70,7%	110,1%	95,9%	92,7%	87,7%	87,3%
idem excl. Leningen u/g	71,6%	111,7%	97,3%	94,4%	89,4%	88,9%
solvabiliteitsratio	21%	26%	26%	27%	28%	27%
structurele						
exploitatieruimte	-0,9%	0,6%	1,3%	0,3%	0,5%	0,7%
grondexploitatie	43%	63%	51%	40%	30%	19%
belastingcapaciteit ¹	104%	115%	111%	111%	111%	111%

1 vanaf 2023 gelijkgesteld aan 2022 bij gebrek aan raadsbesluiten en landelijke gegevens na 2022

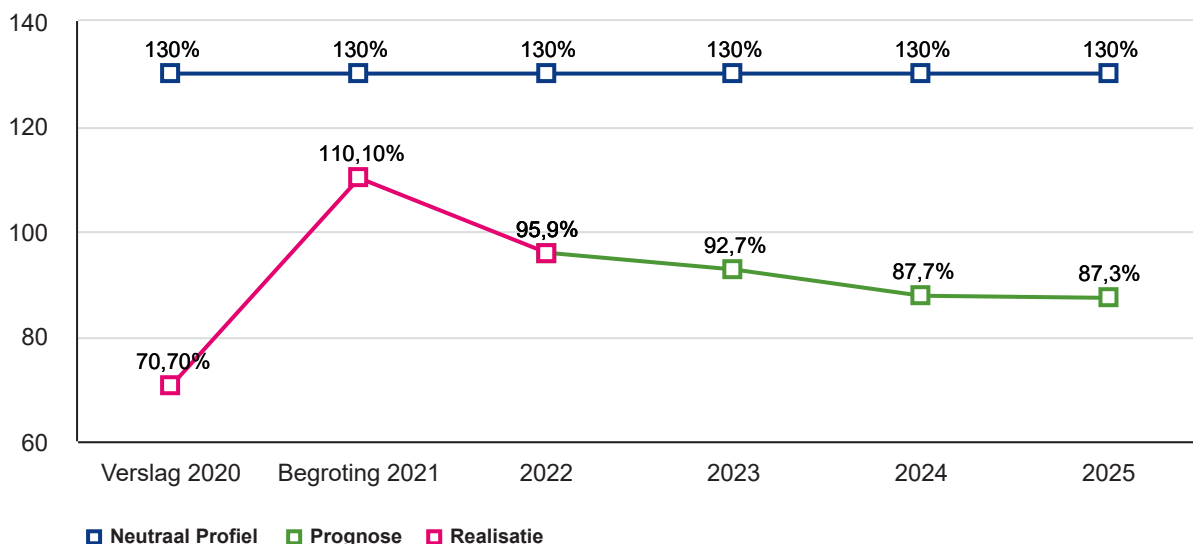
Grafiek Solvabiliteit

Grafiek GREX

Grafiek Netto schuldquote

Toelichting kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De VNG stelt over de netto schuldquote: *“Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog (oranje). Hij moet niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente in de gevarenczone (rood).”* De verkoop van de aandelen Eneco in 2020 heeft ervoor gezorgd dat de netto schuldquote van ca. 160% in 2019 gedaald is naar 70% in 2020. Door forse investeringen neemt de schuld de komende jaren toe, maar door de verkopen in RijswijkBuiten daalt deze tot een acceptabel niveau.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteit is de belangrijkste graadmeter voor de financiële gezondheid. Voor een neutraal profiel (solvabiliteit tenminste 20%) moet het Eigen Vermogen in vier jaar met € 23,5 miljoen groeien naar € 51 miljoen. Om die reden is € 20 miljoen van de Eneco opbrengst toegevoegd aan de algemene reserve. Door deze toevoeging aan de algemene reserve is de solvabiliteit direct verbeterd. Door o.a. de afname van de boekwaarde van RijswijkBuiten groeit het in de jaren daarna naar het gewenste niveau van 20%. Omdat de totale opbrengst van de aandelenverkoop in de ratio wordt meegenomen is het werkelijke cijfer hoger. Naarmate het groeifonds wordt uitgeven zakt dit cijfer.

Structurele exploitatieruimte

Het kengetal structurele exploitatieruimte vergelijkt de structurele baten en structurele lasten met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten (bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de OZB) toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De structurele exploitatieruimte sluit in alle jaren van de begrotings- en meerjarenperiode positief.

Grondexploitatie

Omdat grondexploitaties een forse impact kunnen hebben op de financiële positie, is het kengetal grondexploitatie toegevoegd. Dit kengetal geeft de grondpositie (de waarde van de grond) weer ten opzichte van de totale baten. Hoe lager het percentage voor dit kengetal, hoe beter. In Rijswijk is de

grondexploitatie zeer bepalend voor de kengetallen. Het kengetal grondexploitatie is sterk dalend van 86% in de jaarrekening 2019 naar 19% in 2025.

Belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit laat zien hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot de landelijk gemiddelde woonlasten. Naast de onroerendezaakbelasting wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing, omdat deze heffingen niet kostendekkend hoeven te zijn, maar ook lager vastgesteld mogen worden (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt). De uitkomst geeft inzicht in de ruimte voor belastingverhoging om bijvoorbeeld een financiële tegenvaller op te vangen of om nieuw beleid te dekken (in het volgende begrotingsjaar). Hiermee geeft dit kengetal – naast de schuld en de verhouding tussen structurele lasten en structurele baten – een indicatie van de wendbaarheid van de begroting, oftewel de mate waarin bijgestuurd kan worden op een tegenvaller (de wendbaarheid wordt verder beperkt door een hoge schuld en structurele lasten die hoger zijn dan de structurele baten). Voor Rijswijk is het kengetal belastingcapaciteit 111%. Dit percentage indiceert dat de ruimte voor belastingverhoging beperkt is.

Conclusie:

Vanuit de kengetallen bezien kan worden gesteld dat de scores voor de verplichte financiële kengetallen beheersbaar zijn. De verkoopopbrengst van de Eneco aandelen heeft grote invloed gehad op deze cijfers. Door de verdere ontwikkeling van RijswijkBuiten zullen de schuldquote, de solvabiliteit en het kengetal grondexploitatie nog meer verbeteren. Vanzelfsprekend zullen deze kengetallen omlaag moeten worden bijgesteld door de inzet van het groeifonds en als er besluiten worden genomen over andere grote investeringen. Met de toename van € 20 miljoen aan het weerstandsvermogen staan de weerstandsratio en de solvabiliteit weer op een acceptabel niveau.

Onderhoud kapitaalgoederen

Wat willen we bereiken?

Visie

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen (openbare ruimte, gebouwen) komt in meerdere programma's van deze begroting terug. Het vormt financieel gezien een aanzienlijk deel van de begroting en het is bovendien maatschappelijk gezien van groot belang. Om deze redenen wordt het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen in een aparte, verplichte paragraaf in de begroting opgenomen.

'Samen werken aan de stad'

De gemeente Rijswijk is verantwoordelijk voor de kwaliteit en de veiligheid van de openbare ruimte. We zorgen dat de openbare ruimte op orde is en aansluit bij het hedendaagse gebruik en de identiteit van onze stad. Dit doen we niet alleen, maar samen met Rijswijk. Bewoners zijn niet alleen belangrijke ogen en oren voor het dagelijks beheer. We vragen hen ook om actief bij te dragen en mee te denken over passende lange termijn oplossingen. Met elkaar hebben we bepaald wat de basis is en hebben we het minimale kwaliteitsniveau op onze kapitaalgoederen vastgelegd in een integraal beheerplan. Dit overkoepelend beheerplan vormt de leidraad voor onze inzet de komende jaren en zorgt ervoor dat de basis op orde blijft. We werken belangrijke ontwikkelingen die veel raakvlakken hebben met en/of invloed hebben op het beheer en onderhoud, verder uit. Denk hierbij aan de energietransitie, klimaatverandering, biodiversiteit en circulaire economie.

Doelstellingen

1. De basis op orde

De openbare ruimte voldoet aan de gestelde kwaliteitsniveaus en wettelijke zorgplicht. Dat wil zeggen: geen kapitaalvernietiging en het is schoon, heel en veilig en het onderhoudsniveau is gemiddeld B kwaliteit. We inspecteren regelmatig onze kapitaalgoederen en grijpen tijdig in om kapitaalvernietiging te voorkomen. Er wordt gewerkt met actuele beheerplannen, meerjarenonderhoudsplannen en een adequaat dekkingsplan voor zowel de onderdelen in het integraal beheerplan openbare ruimte als voor al het vastgoed.

2. Meedenken en betrokkenheid

We willen bewoners actief betrekken bij het beheer en onderhoud van de stad. Door samen aan de slag te gaan, willen we niet alleen een openbare ruimte creëren die beter aansluit op het gebruik, maar ook meer betrokkenheid en waardering realiseren. Samen maken we de stad beter.

3. Versterken van parken en groene zones in Rijswijk

Rijswijk is een groene stad. Conform ons groenbeheerplan gaan we de komende jaren investeren in het openbaar groen om dit beeld te behouden en waar mogelijk te versterken. Dit willen we samen met bewoners, gebruikers, partners en bedrijven gaan invullen.

4. Verduurzaming en innovatie in het beheer van kapitaalgoederen

We willen innovatieve technieken in gebouwen-, infra- en groenbeheer gaan toepassen. Daarmee willen we een bijdrage leveren aan de energietransitie en verduurzaming van Rijswijk. Dit aspect nemen we ook mee in de selectie van onze aannemers en toeleveranciers.

5. Optimaal gebruik van gebouwen

Wij gaan gebouwen zoveel als mogelijk multifunctioneel inzetten en proberen hiermee de functies te versterken. Hiermee gaan wij kosten besparen en meer interactie stimuleren tussen maatschappelijke partners.

6. Communiceren

Jaarlijks wordt fors geïnvesteerd in de openbare ruimte. We willen meer laten zien wat we doen, waarom we het zo doen en wat het betekent voor de stad. We gaan de komende jaren de werkzaamheden meer zichtbaar maken.

Indicatoren

Indicator	Realisatie		Streefwaarde			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1. Aantal meldingen over de openbare ruimte	9.469	9.000	9.000	8.750	8.500	8.250
2. Voldoen aan vastgesteld kwaliteitsniveau	niveau B	niveau B	niveau B	niveau B	niveau B	niveau B
3. bezettingspercentage maatschappelijk vastgoed	Circa 80%	90%	95%	95%	95%	95%

Areaalgegevens

Het openbare gebied dat de gemeente beheert, omvat een omvangrijk aantal objecten met uiteenlopende functies. Vanwege ontwikkeling, uitbreidings- en ontwikkellocaties en aanpassingen in het openbaar gebied zijn de areaalgegevens aan verandering onderhevig. Enkele kengetallen:

Groen, Water en Recreatie		
Gazon en Gras	circa	194 ha.
Beplanting	circa	111 ha.
Bomen	circa	30.066 stuks
Water	circa	63 km.

Voorzieningen voor kinderen en jeugd		
Speeltoestellen	circa	689 stuks

Wegen, civiele kunstwerken en verkeer		
Verkeerregelinstantie	circa	45 stuks
Doorgaande wegen en pleinen	circa	109 ha.
Fiets- en recreatieve paden	circa	121 km ²
Bruggen, tunnels en viaducten	circa	310 stuks
Lichtmasten (incl. armaturen)	circa	9.600 stuks

Volksgezondheid en milieu		
Afvalbakken	circa	970 stuks
ONdergrondse verzamelcontainers	circa	800 stuks
Bovengrondse verzamelcontainers	circa	320 stuks
Riolering en hemelwaterafvoer	circa	231 km

De vastgoedportefeuille welke de gemeente beheert, omvat verschillende objecten met uiteenlopende functies:

Brede Schoollocaties in eigendom bij de gemeente Rijswijk	4
Cultuurlocaties	2
Sportlocaties (geen onderdeel van brede school)	5
Welzijnslocaties/wijkwelzijnswerk	3
Welzijnslocaties/kinderopvang	5
Ateliers (gebouwen)	2
Woningen	12
Winkelpanden	5
Fietsenstallingen	2
Kinderboerderijen	2
Overige gebouwen	14

Wat gaan we daarvoor doen?

Integraal beheerplan

In ons Integraal beheerplan openbare ruimte staat aangegeven wat de doelstellingen zijn en welke activiteiten wij verrichten. Samenvattend is het credo: slim, doelmatig en sober. Wij zorgen voor de

veiligheid en houden de basis op orde. De benodigde middelen voor het realiseren van de kwaliteit hebben we inzichtelijk.

Product	Actualisatie	Ambitie
Integraal beheerplan Buiten Beter 2021-2025	2025	Dit overkoepelend beheerplan vormt de leidraad voor onze inzet de komende jaren en zorgt ervoor dat de basis op orde blijft. Ook worden belangrijke ontwikkelingen die veel raakvlakken hebben met en invloed hebben op het beheer en onderhoud, zoals de energietransitie, klimaatverandering, biodiversiteit en circulaire economie beschreven en betrokken. We behalen een gemiddelde kwaliteit in het beheer en onderhoud van kwaliteitsniveau B.
Baggerplan 2017-2025	2021	Voldoen aan wettelijke eisen waardoor de benodigde diepte van de watergangen is gewaarborgd.
Beheerplan groen 2020-2024	2025	In het beheerplan groen. hebben we de beeldkwaliteit vertaald naar financiële consequenties en is omschreven hoe we ons groen onderhouden.
Beheerplan kunstwerken 2017-2021	2021	Uitvoeren van de maatregelen die benodigd zijn om de functionaliteit te waarborgen en de veiligheid te garanderen.
Beheerplan oevers 2019-2023	2023	Onderhoudsbeheerplan is in 2019 afgerond.
Beheerplan OV openbare verlichting 2018-2021	2021	In het beheerplan wordt gefocust op preventief beheer, onderhoud en 'duurzaam beheer'.
Beheerplan VRI verkeersregel-installaties 2016-2020	2021	Verkeersregelinstallaties die de technische levensduur hebben bereikt worden vervangen door energiezuinige installaties (LED). Het toepassen van LED verlichting en het dimmen van de verlichting draagt bij aan de ambitie van duurzaamheid.
Beheerplan spelen 2019-2022	2022	In het integrale beheerplan spelen is vastgelegd hoe we ons areaal onderhouden en beheren.
Nota speelbeleid	2021	Een beleidsmatige onderbouwing hoe we omgaan met spelen. Tevens worden de huidige beschikbare middelen herijkt en leggen we keuzes voor die niet in het beheerplan staan.
Beheerplan wegen 2017-2021	2021	Onderhoud is beperkt tot strikt noodzakelijk onderhoud voor het veilig houden van wegen. Vanuit het IBOR hebben we extra middelen beschikbaar gekregen voor de reconstructie van onze wegen
Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan 2021-2025	2025	Het gemeentelijk Riolerings- en Waterplan is vast gesteld in 2021. In het plan is opgenomen hoe we omgaan met de 3 zorgplichten (afval-, hemel- en grondwater) en ook de verantwoordelijkheden met betrekking tot waterbeheer.
MOP's Maatschappelijk Vastgoed 2015-2025	2026	In 2019 zijn de meerjarenonderhoudsplanningen geactualiseerd en energie-audits uitgevoerd. De resultaten van de actualisatie zijn meegenomen in de begroting. De resultaten van de energie-audits worden meegenomen als input bij vervangingen.

Product	Actualisatie	Ambitie
Integraal beheerplan Buiten Beter 2021-2025	2025	Dit overkoepelend beheerplan vormt de leidraad voor onze inzet de komende jaren en zorgt ervoor dat de basis op orde blijft. Ook worden belangrijke ontwikkelingen die veel raakvlakken hebben met en invloed hebben op het beheer en onderhoud, zoals de energietransitie, klimaatverandering, biodiversiteit en circulaire economie beschreven en betrokken. We behalen een gemiddelde kwaliteit in het beheer en onderhoud van kwaliteitsniveau B.
Baggerplan 2017-2025	2021	Voldoen aan wettelijke eisen waardoor de benodigde diepte van de watergangen is gewaarborgd.
Beheerplan groen 2020-2024	2025	In het beheerplan groen. hebben we de beeldkwaliteit vertaald naar financiële consequenties en is omschreven hoe we ons groen onderhouden.
Beheerplan kunstwerken 2017-2021	2021	Uitvoeren van de maatregelen die benodigd zijn om de functionaliteit te waarborgen en de veiligheid te garanderen.
Beheerplan oevers 2019-2023	2023	Onderhoudsbeheerplan is in 2019 afgerond.
Beheerplan OV openbare verlichting 2018-2021	2021	In het beheerplan wordt gefocust op preventief beheer, onderhoud en 'duurzaam beheer'.
Beheerplan VRI verkeersregel-installaties 2016-2020	2021	Verkeersregelinstallaties die de technische levensduur hebben bereikt worden vervangen door energiezuinige installaties (LED). Het toepassen van LED verlichting en het dimmen van de verlichting draagt bij aan de ambitie van duurzaamheid.
Beheerplan spelen 2019-2022	2022	In het integrale beheerplan spelen is vastgelegd hoe we ons areaal onderhouden en beheren.
Nota speelbeleid	2021	Een beleidsmatige onderbouwing hoe we omgaan met spelen. Tevens worden de huidige beschikbare middelen herijkt en leggen we keuzes voor die niet in het beheerplan staan.
Beheerplan wegen 2017-2021	2021	Onderhoud is beperkt tot strikt noodzakelijk onderhoud voor het veilig houden van wegen. Vanuit het IBOR hebben we extra middelen beschikbaar gekregen voor de reconstructie van onze wegen
Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan 2021-2025	2025	Het gemeentelijk Riolerings- en Waterplan is vast gesteld in 2021. In het plan is opgenomen hoe we omgaan met de 3 zorgplichten (afval-, hemel- en grondwater) en ook de verantwoordelijkheden met betrekking tot waterbeheer.
MOP's Maatschappelijk Vastgoed 2015-2025	2026	In 2019 zijn de meerjarenonderhoudsplanningen geactualiseerd en energie-audits uitgevoerd. De resultaten van de actualisatie zijn meegenomen in de begroting. De resultaten van de energie-audits worden meegenomen als input bij vervangingen.
MOP's niet Maatschappelijk Vastgoed 2021-2031	2031	In 2021 zijn de meerjarenonderhoudsplanningen geactualiseerd en opgesteld. De resultaten van de actualisatie worden meegenomen in de begroting 2022

Uitdagingen en risico's

Inlopen achterstanden

Op de producten wegen en bruggen zien we dat de basis nog niet op orde is. Dit wordt veroorzaakt door beperkte onderhoudsbudgetten in afgelopen jaren en bezuinigingen binnen deze producten. De middelen die voortvloeien uit het Integraal beheerplan openbare ruimte zijn berekend op het op orde houden van de basis. Wel gaan we extra investeren in het wegwerken van de achterstanden zoals vastgesteld is in het IBOR. Deze investeringen worden ingezet voor het versneld vervangen van bruggen en voor reconstructies aan de wegen.

Bij de kabels van de openbare verlichting (OV) bestaat een grote achterstand. We hebben ongeveer 250 km aan kabels in Rijswijk. We hebben reeds 25 km vervangen maar gezien de omvang van het project zijn we hier nog vele jaren mee bezig. Voor de komende jaren hebben we een aanzienlijk bedrag van €669.000 per jaar vrij gemaakt om kabels in de oudste delen van Rijswijk te vervangen. We hebben een areaal van ongeveer 9500 armaturen (OV) hiervan is 20% procent vervangen voor duurzame ledverlichting, we hebben hiervoor extra middelen vrijgemaakt waarmee we de komende jaren de achterstanden wegwerken en overgaan naar een duurzamere openbare verlichting.

Bij de vervanging van verkeersregelinstallaties zijn er twee cycli. Momenteel zitten wij in de cyclus waarbij de regelinstallatie en de lichten worden vervangen. Vanaf 2025 zullen naast de regelinstallatie en de lichten, ook de masten en het kabelnet vervangen moeten worden. Het benodigde vervangingsbudget zal daarom vanaf 2025 2,5 keer hoger worden.

Renovatieprogramma nutsleidingen door bedrijven

Wat voor onze OV kabels geldt, geldt ook voor de kabels en leidingen van nutsbedrijven. De komende jaren gaan de nutsbedrijven in Rijswijk veel verouderde kabels en leidingen vervangen (voornamelijk gas- en waterleidingen). Tevens wordt er de komende jaren glasvezel aangelegd. De gemeente is een actieve gesprekspartner voor de nutsbedrijven. Samen met de nutsbedrijven vindt afstemming plaats over de geplande werkzaamheden en waar kansen liggen om deze te combineren.

Programma met herinrichtingen

Er zijn meerdere straten in Rijswijk waar meerdere onderhoudsproblemen samenkomen (zie ook programma Leven en Wonen). Het gaat om locaties waar de riolering, kabels en leidingen en bomen moeten worden vervangen. De boomwortels veroorzaken complicaties zoals wortelopdruk welke niet meer te herstellen zijn met kleine onderhoudsmaatregelen. Bij de herinrichting verbeteren we daarnaast ook de (verkeers)veiligheid en de leefomgeving. We creëren een openbare ruimte met een goede balans tussen groen, verharding en verlichting. Hierbij houden we rekening met een toekomstbestendige ondergrondse infrastructuur.

Het betreft de projecten de Van Ostadelaan, de Van Dijklaan, de Steenlaan, de Tulpstraat, de Rembrandkade, de Julianastraat en de Lindelaan.

Gemeentelijk Riolerings- en Waterplan

Er wordt de komende jaren meer geïnvesteerd in de riolering vanwege de leeftijd van de riolering en de gemalen. Ook wordt er meer geïnvesteerd vanwege de klimaatverandering (meer aanleg van hemelwaterriolen en andere inrichting (semi) openbare ruimte).

Onderhoud vastgoed

De meerjarenonderhoudsplannen zijn in 2021 voor het niet maatschappelijk vastgoed geactualiseerd en op grond hiervan is de storting in de voorziening meerjarenonderhoudsplannen welzijn, sport en cultuur gewijzigd. Het maatschappelijk vastgoed heeft een actueel (2019) meerjarenonderhoudsplan.

Onderhoud en vervanging wordt zoveel als mogelijk duurzaam uitgevoerd.

Op grond van de voorschriften voor het opstellen van de begroting zijn vanaf 2020 de jaarlijks terugkerende kosten opgenomen in de beheerbegroting en de overige kosten opgenomen als dotatie aan de voorziening.

Piek aan onderhoud civiele kunstwerken(bruggen)

Met de vaststelling van het IBOR is een aanzienlijk investeringsbedrag extra beschikbaar gesteld voor het vervangen van onze civiele kunstwerken. We vervangen de komende jaren gemiddeld 15 objecten per jaar. Afhankelijk van de resultaten van de nieuwste areaalinspectie die 2021 is uitgevoerd, wordt de meerjarenplanning verder geactualiseerd en gedefinieerd. Het aantal te vervangen objecten kan variëren in verband met grootte, functie, urgentie en beschikbaar budget.

Wat gaat het kosten?

Budgettair kader

Conform de eisen van het BBV maken wij alle onderhoudsbudgetten inzichtelijk in een overzichtelijke tabel. Daarnaast geven wij aan waarvoor het budget wordt ingezet.

Beschikbare exploitatiebudgetten

De belangrijkste exploitatiebudgetten (exclusief kapitaallasten) zijn:

Exploitatiebudgetten (Bedragen x €1.000)	2022	2023	2024	2025	Specificatie van de werkzaamheden
Wegen	1.099	1.099	1.099	1.099	<ul style="list-style-type: none"> • Klein onderhoud asfalt • Onderhoud bestrating • Onderhoud paden • Herstellen belijning
Groen	1.906	1.964	1.964	1.964	<ul style="list-style-type: none"> • Maaien gras • Herstellen gazons • Onderhoud bomen • Herplanten groenstroken • Onkruid en zwerfvuil verwijderen • Verhelpen van storingen en reparaties
Verlichting en verkeersregel- installaties	881	881	881	881	<ul style="list-style-type: none"> • Preventief vervangen lampen • Schilderen van armaturen en masten • Beheer verkeers- management- systeem
Waterwegen	353	353	353	353	<ul style="list-style-type: none"> • Maaien en krozen van watergangen • Onderhoud beschoeiing • Baggeren watergangen
Spelen	153	153	153	153	<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheids- controles en inspecties • Reparaties en klein onderhoud
Bruggen en duikers	319	319	319	319	<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheids- controles en inspecties • Reparaties en klein onderhoud • Reinigen
Riolering	772	772	772	772	<ul style="list-style-type: none"> • Klein onderhoud van riolering • Verhelpen van storingen en verstoppingen • Reinigen van riolering • Beheer en monitoren van het functioneren van rioolstelsel
Gebouwen en objecten	211	211	211	211	<ul style="list-style-type: none"> • Preventief onderhoud woningen en objecten • Onderhoud woningen en objecten • Vervangingsonderhoud woningen en objecten • Preventief onderhoud en beheer
Maatschappelijk Vastgoed	2.379	2.361	2.286	2.286	maatschappelijk vastgoed <ul style="list-style-type: none"> • Onderhoud maatschappelijk vastgoed • Vervangingsonderhoud maatschappelijk vastgoed

Investerings

De belangrijkste investeringsbudgetten zijn

Investeringsbudgetten (Bedragen x €1.000)	2022	2023	2024	2025	Specificatie van de werkzaamheden
Wegen	3.294	21.764	3.541	2.069	<ul style="list-style-type: none"> • Reguliere vervanging asfalt • Aanpak probleemstraten • Kleinschalige plekken opwaarderen
Groen	350	536	536	536	<ul style="list-style-type: none"> • Reguliere vervanging bomen • Aanpak overlastbomen en versterking laanstructuren • Renovatie en groenontwikkeling
Speelplekken	165	165	165	165	<ul style="list-style-type: none"> • Vervanging van speeltoestellen en ondergronden
Verlichting en verkeersregel- installaties	1.297	1.297	1.297	1.297	<ul style="list-style-type: none"> • Reguliere vervanging verlichting • Inhaalprogramma verlichting
Bruggen en duikers	115	115	115	115	<ul style="list-style-type: none"> • Reguliere vervanging van bruggen en duikers
Waterwegen	268	268	268	268	<ul style="list-style-type: none"> • Reguliere vervanging beschoeiing
Riolering	1.700	1.700	1.700	1.700	<ul style="list-style-type: none"> • Reguliere vervanging riolering en gemalen
Afvalinzameling	300	300	300	300	<ul style="list-style-type: none"> • Invoeren nieuwe inzameling

Bedrijfsvoering

Wat willen we bereiken?

Algemeen

Op basis van het coalitieakkoord Rijswijk 2019-2022 zetten we de verbetering van de dienstverlening onverminderd voort, waarbij we eerst de basis op orde brengen. Onder bedrijfsvoering verstaan we de ondersteunende processen om de doelstellingen in de programma's te verwezenlijken.

Het motto van de organisatievisie is: we willen het fantastisch doen voor Rijswijk. De organisatievisie geeft aan welke kernwaarden (toewijding, betrokkenheid, betrouwbaarheid en deskundigheid) en kernkwaliteiten (dienstverlening, samenwerking en ontwikkeling) daarvoor nodig zijn. Dat geldt onverkort voor de ondersteunende processen.

Communicatie

Gemeente Rijswijk informeert haar inwoners en bedrijven via de gemeentelijke website (www.rijswijk.nl). De site speelt een belangrijke rol in de digitale dienstverleningen die wij als gemeente willen aanbieden. Dan gaat het niet alleen om het communiceren met inwoners, maar ook om het digitaal aanbieden van diensten en producten. Dit medium is door nieuwe technologie continu in beweging. Het creëren van een betere toegankelijkheid en inclusie begint grotendeels bij de website.

De huidige website dateert uit 2016 en is aan vervanging toe in het kader van lifecyclemanagement. Het is noodzakelijk en onvermijdelijk dat we ervoor zorgen dat de gebruikte softwareversies ondersteund worden waardoor we minder kwetsbaar zijn voor beveiligingslekken. Om die reden wordt in 2021 een nieuwe website aangekocht.

In 2021 is naar aanleiding van het parkeerdossier de Newsroom opgestart. Hierbij wordt wekelijks onder regie van team Communicatie gezien welke signalen we uit de omgeving oppikken en wat daarmee moet gebeuren. De opzet is multi disciplinair, onder andere het klant contact centrum, juridische zaken (klachten, bezwaren) en DIV (inkomende post) zijn betrokken. Het doel is alert zijn en alert reageren op signalen uit de omgeving.

Daarnaast wordt in 2021 de communicatievisie geactualiseerd.

Participatie

In oktober 2020 is de participatienota 'Samen werken aan een mooi Rijswijk', participatiebeleid 2020-2022 door de gemeenteraad vastgesteld. Dit beleid is bedoeld om de participatie met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties te verbeteren. Het vastgestelde participatiebeleid geeft richting aan hoe we als gemeente participatie vorm willen geven: eenduidig, waarbij maatwerk per situatie gewaarborgd blijft. Het beleid anticipeert op de Omgevingswet die volgens de laatste berichten medio 2022 ingaat. De Omgevingswet biedt veel ruimte om zelf een initiatief in te dienen, waarbij de initiatiefnemer wel zelf verantwoordelijk is voor de participatie van omwonenden of anderen die iets van het initiatief zullen merken of ondervinden.

Bij vaststelling van de participatienota is afgesproken dat het beleid en de werkwijze na een jaar worden geëvalueerd. Evaluatie van beleid, processen en uitvoering gebruiken wij om onder andere onze expertise op het gebied van participatie te blijven ontwikkelen. Ook de uitkomsten van de Quick Scan Lokale democratie zullen we hierbij betrekken. Na dit evaluatiemoment zullen we het beleid en de werkwijze waar nodig bijsturen.

Wij stimuleren inwoners en ondernemers om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor hun leefomgeving, waarbij wij initiatieven vanuit de samenleving zo goed mogelijk faciliteren. Onder andere met een duidelijk herkenbaar en vindbaar interactief participatieplatform en het gebruik van laagdrempelige middelen en methoden willen we burgerparticipatie een impuls geven. In aanloop naar

de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet zullen we de bij de participatienota behorende leidraad samenvatten in een gebruiksvriendelijke en informatieve participatiewijzer voor zowel kleine als grote initiatiefnemers zodat deze in één oogopslag kunnen zien welke stappen zij moeten zetten. Bij maatschappelijke projecten denken we van tevoren na over hoe we inwoners, instellingen en/of bedrijven betrekken. We zijn bij elk project heel duidelijk over welke participatieruimte er is en koppelen terug wat we met de inbreng doen.

Communicatie

In 2022 starten we met de uitvoering van nieuw communicatiebeleid. De focus komt hiermee meer te liggen op inclusieve communicatie; hoe bereiken en betrekken we alle verschillende groepen inwoners en ondernemers in onze stad. De tijd dat we heel Rijswijk konden bereiken met de inzet van massamediale communicatie via lokale kranten, radio/tv en gemeentelijke website is voorbij. Onze samenleving bestaat uit vele subdoelgroepen die om een eigen benadering vragen. Hierop spelen we in door meer 'dichtbij' te communiceren, op de plekken waar de doelgroepen zich bevinden. Ook maken we meer gebruik van intermediairs (veelal maatschappelijke partners) om onze boodschap te communiceren.

Daarnaast maken we een slag als het gaat om heldere en begrijpelijke teksten. Hiervoor hebben we onder meer aansluiting gezocht bij de Direct Duidelijk Brigade. En we zorgen voor meer eenduidige concerncommunicatie (eenduidigheid in de wijze waarop de gemeente communiceert d.m.v. nieuwsbrieven, uitnodigingsbrieven, standaard formats, vlogs, filmpjes, fotografie etc.). De ontwikkeling naar een digitale samenleving is door de coronacrisis in een stroomversnelling gekomen. Dit heeft als gevolg dat onze inzet op digitale communicatie nog meer nadruk krijgt.

In 2021 is naar aanleiding van het parkeerdossier de Newsroom opgestart. Hierbij wordt wekelijks onder regie van Communicatie gezien welke signalen we uit de omgeving oppikken en wat daarmee moet gebeuren. De opzet is multidisciplinair; naast Communicatie neemt ook het Klant Contact Centrum, Juridische Zaken (klachten, bezwaren), DIV (inkomende post), Gebiedsregie en Handhaving deel aan de Newsroom. Het doel is alert zijn en alert reageren op signalen uit de omgeving.

De coronacrisis en bijhorende maatregelen hebben onze samenleving langer in hun greep gehouden dan verwacht. Ook in 2021 was het onmogelijk om met ons voltallige college werkbezoeken af te leggen. Zodra de maatregelen het halverwege 2021 toelieten hebben we wel op individueel niveau en in kleine setting diverse werkbezoeken afgelegd. Een verbetering ten opzichte van 2020 toen er überhaupt geen fysieke bezoeken mogelijk waren en we voor onze activiteiten volledig moesten uitwijken naar online platforms als Zoom en Teams. De coronacrisis heeft een bepalende rol gespeeld als het om onze fysieke zichtbaarheid in de stad gaat. Hoewel een overmachtsituatie, betreuren wij dat en hopen we dat in 2022 alles weer mogelijk is. Uiteraard blijft ons voornemen overeind om zo zichtbaar en benaderbaar mogelijk te zijn. In de laatste maanden van onze collegeperiode achten wij collegebrede werkbezoeken echter van minder toegevoegde waarde. In plaats daarvan bereiden wij een reeks werkbezoeken voor die in de tweede helft van 2022 kunnen plaatsvinden. Zo kan het college na ons goed van start.

In 2022 worden de persgesprekken voortgezet in die gevallen dat een onderwerp om een nadere toelichting van B&W vraagt. Het doel is om de media en daarmee de inwoners te informeren over (concept)besluitvorming van B&W. Het heeft onze voorkeur om persgesprekken fysiek in het stadhuis te houden, maar net als in 2020 en 2021 zijn persgesprekken in digitale vorm een goed alternatief.

HRM

We investeren in uitstekende dienstverlening met een voldoende wendbare en duurzame organisatie. Het doel is om onze rol in de omgeving beter te (blijven) invullen door dynamische vraagstukken sneller, makkelijker en beter aan te pakken. We doen dit met de beschikbare middelen waarbij het collegeprogramma en de wettelijke taken centraal staan.

HRM draagt bij aan deze ontwikkeling door het leervermogen in de organisatie te vergroten en medewerkers in staat te stellen de werkzaamheden uit te voeren met toegesneden kennis en vaardigheden, ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en werkplezier. We doen dit met een vaste formatie voor de continuïteit van de belangrijke gemeentelijke opdrachten, aangevuld met

(mogelijkheden voor) verschillende vormen van flexibele inzet. We zetten in op een (meer) evenwichtig personeelsbestand om de kwaliteit en continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening te waarborgen. Uitstroom van (oudere) medewerkers vraagt om het borgen van (belangrijke, kritische en strategische) kennis en ervaring in de organisatie, maar biedt aan de andere kant mogelijkheden om te vernieuwen en te verjongen.

Belangrijk is dat we als werkgever aantrekkelijk en toegankelijk blijven voor iedereen op de arbeidsmarkt.

Doelstellingen

We realiseren een organisatie(vorm) van waaruit we vaste en flexibele capaciteit inzetten op wisselende bestuurlijke opdrachten en in teams. We investeren in een evenwichtig personeelsbestand.

We stimuleren het leren en ontwikkelen van alle medewerkers om in te spelen op veranderingen in de werkwijze en het werk.

We faciliteren goede werkomstandigheden waar medewerkers hun talenten en kwaliteiten inzetten voor een uitstekende dienstverlening aan de stad.

Indicatoren

Op basis van onze doelstellingen en resultaten hanteren we voor de volgende periode de onderstaande indicatoren:

Indicator	Realsatie 2020	2022	2023	2024	2025
Verhouding vast-flexibel (%kosten inhuur t.o.v. Totale loonsom ¹)	20,8%	18%	17%	17%	17%
Gemiddelde uitgaven opleiding en ontwikkeling per medewerker ²	€ 1.099	€ 882	€ 882	€ 882	€ 882
Streefcijfer ziekteverzuimpercentage	5,2%	5,2%	5,0%	4,8%	4,6%

¹ Voor het bepalen van het streefcijfer hebben we aansluiting gezocht bij de cijfers uit de personeelsmonitor gemeenten van het A&O fonds over dit onderwerp

² Indicator voor het stimuleren van het leervermogen om de wendbaarheid te ondersteunen (afgezet tegen landelijke norm personeelsmonitor A&O-fonds 2020).

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2022 betekent dit:

Indicator 1

- Kwartaalrapportage voor het management over de aard en omvang inhuur.
- Inzet op beperken van inhuur op vacatures.
- Benutten strategische personeelsplanning (SPP) / toekomst gericht personeelsbeleid (TGPB).
- Door ontwikkelen van regionale mobiliteit en arbeidsmarkt (Haaglanden).
- Versterken werving- en selectieproces (dashboard en regionale recruitment).

Indicator 2

- (Continu) investeren in leren en ontwikkelen door medewerkers.
- Integrale organisatie brede leer- en ontwikkelkalender aan de hand van de organisatievisie en centrale thema's.
- Organiseren en/of faciliteren van organisatiebrede trainings- en ontwikkelactiviteiten.
- Investeren in de ontwikkeling van leiderschap van het management met behulp van het MD-traject
- Herijken beschikbare opleidingsbudgetten passend bij de afgesproken ontwikkeling.
- Aanschaf en implementatie van een modern digitaal leerportaal ter ondersteuning van de ontwikkeling en leerbehoefte van de medewerkers en om aantrekkelijk blijven voor nieuw (jong) personeel.

Indicator 3

- Het verzuimcijfer in Rijswijk in 2020 is gedaald naar 5,2%. Landelijk is het verzuim binnen gemeenten nagenoeg gelijk gebleven (gemiddeld 5,5%).
- We hebben de ambitie om het verzuim in de organisatie verder te verlagen. We investeren in verdere bewustwording en het zo effectief mogelijk benutten van alle mogelijkheden om in 2024 af te bouwen naar 4,8% en in 2025 naar 4,6%
- In 2021 is, mede n.a.v. de coronamaatregelen het structureel verplicht thuiswerken gecontinueerd. We houden daarbij nadrukkelijk aandacht voor het gezond en veilig werken vanuit huis en voor vitaliteit. Voor 2022 onderzoeken we de mogelijkheden om meer hybride te werken.
- Verzuim blijft een belangrijk speerpunt voor het management en tussen het management en de medewerkers, daarvoor voeren we o.a. kwartaalgesprekken.

Personeel

	2021 inclusief begrotings wijzigingen	2022
Personele lasten		
Huidig personeel excl. Griffie en RijswijkBuiten	36.146.167	38.134.660
Directie inclusief ondersteuning	2.172.200	2.297.540
Bedrijfsvoering	8.653.267	9.110.900
Maatschappelijke Ontwikkelingen	8.153.380	8.323.610
Ruimtelijke Ontwikkelingen	8.304.260	8.391.070
Sociaal Domein	7.639.830	7.903.790
Overig	1.223.230	2.107.750
Griffie en RijswijkBuiten	1.163.020	1.157.790
Griffie	484.920	490.160
RijswijkBuiten	678.100	667.630
Gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders	1.265.800	1.216.800
Bestuur	1.265.800	1.216.800
Voormalig personeel	252.290	252.290
Organisatieverliezen	72.020	72.020
Voorziening pensioenen wethouders	20.270	20.270
Sporthal/zwembad algemeen	160.000	160.000
Eindtotaal	38.827.277	40.761.540

Overig bestaat uit:		
Garantiebanen	153.340	183.560
Gebiedsuitbreiding	866.000	1.720.300
Lasten huwelijksvoltrekkingen/partnerschapsregistr	45.000	45.000
Speeltuinen en -plaatsen	13.890	13.890
Stage- en traineeplan	145.000	145.000
	1.223.230	2.107.750

Informatie

Informatie verzorgt het inrichten en beheren van de informatievoorziening waarmee de organisatie haar bestuurlijke doelen kan realiseren, zodanig dat de mogelijkheden die informatie en ICT bieden optimaal benut worden. De inspanningen zijn erop gericht om nu en in de toekomst adequaat en flexibel in te spelen op kansen en uitdagingen.

We realiseren een informatievoorziening die goed beveiligd, flexibel en schaalbaar, gestructureerd en samenhangend is. We doen dit onder meer door het harmoniseren van systemen en processen, het standaardiseren van producten, het realiseren van koppelingen en een goede informatiearchitectuur.

We bewaken ontwikkelingen en initiatieven om te waarborgen dat een passende ICT-infrastructuur en -dienstverlening geleverd wordt aan de hand van de gemeentelijke applicatie architectuur. We zijn verantwoordelijk voor contract-, leveranciers- en projectmanagement van (de implementatie van) informatiesystemen. We werken waar mogelijk samen met andere gemeenten en maken optimaal gebruik van beleid en expertise van andere overheden en instrumenten die bijvoorbeeld binnen VNG

Realisatie verband ontwikkeld worden, zoals de landelijke voorzieningen. Hierbij houden we scherp in het oog hoe de inrichting en het beheer van de informatievoorziening bij kan dragen aan de kansen, doelstellingen en ambities voor wat betreft duurzaamheid. Onze dienstverlening op het gebied van IT beheer hebben we uitbesteed aan de GR Bedrijfsvoering Delft Rijswijk. De visie op informatie is uitgewerkt in een richtinggevend informatiebeleid dat periodiek wordt geactualiseerd. Aan de hand van een informatiebeleidsplan bouwen we verder op de beleidslijnen ten aanzien van dienstverlening en bedrijfsvoering. Tevens is het een afwegingskader voor investeringen. Voor de realisatie van de visie zijn voor de komende jaren drie investeringen opgenomen, namelijk Basis op Orde, Voldoen aan Wettelijke Verplichtingen en Uitvoering Visie en Beleid. Op basis hiervan worden de concrete informatieprojecten uitgewerkt en geprioriteerd in een Digitale Agenda Rijswijk.

De ontwikkelingen op het gebied van informatievoorziening gaan zo snel dat zeker jaarlijks, maar wellicht vaker, de gegeven kaders en investeringen moeten worden herijkt om gelijke tred te houden met de ontwikkelingen en met de doelen die gesteld worden.

Financien

Het jaar 2020 is afgesloten met een positief saldo van circa € 1,3 miljoen vóór bestemming (na bestemming: - € 0,82 miljoen). De komende jaren staan nog steeds budgettair onder druk door onzekerheid over:

- hoogte kosten Omgevingswet;
- kosten Participatiewet;
- effecten nieuwe herverdelingssystematiek Gemeentefonds;
- compensatie kosten Jeugdzorg voor 2023 en verder.

Voor 2022 heeft het Rijk voor de Jeugdzorg een incidentele compensatie geboden van € 4,5 miljoen. Voor 2021 wordt al uitvoering gegeven aan de taakstelling op dit onderwerp dat om die reden is opgenomen in de risicoparagraaf. Daarnaast staan er nog uit te voeren maatregelen ter beschikking in het kader van het in 2019 uitgevoerde onderzoek "Transparant Begroten". De komende jaren zal ook uitvoering worden gegeven aan het Investeringsplan Groeifonds dat is gevormd door € 51 miljoen van de opbrengst van de verkochte aandelen Eneco in een bestemmingsreserve te storten.

Intussen wordt de samenwerking tussen businesscontrollers verder geïntensiveerd hetgeen in combinatie met een digitaal dashboard meer en sneller zicht op de financiële posities zal leveren. P&C producten worden vanaf 2021 digitaal op de website geplaatst. Naar verwachting kan de betreffende applicatie later ook worden ingezet om de P&C cyclus voor de hele organisatie digitaal te ondersteunen. De gedigitaliseerde verwerking van crediteuren wordt verder verbeterd en ook voor de debiteuren zal deze ondersteuning worden ingezet.

De reeds ingezette verbeterpunten voor de interne beheersing worden verder uitgevoerd in de komende jaren in het kader van de Ontwikkelagenda die onderdeel is van het Groot Project Organisatieontwikkeling.

Juridische zaken

Wat willen we bereiken?

Goed functionerende juridische functie

Gelet op de bestuurlijke opgaven en de ontwikkeling in de samenleving is het nodig verder te bouwen aan een goed functionerende juridische functie. Dat betekent o.a. een weerbare en eigentijdse invulling van de diverse juridische taken binnen de teams en een sturende juridische taak bij het team Juridische Zaken.

Ambtelijk vakmanschap

Het ambtelijke vakmanschap wordt in deze tijd mede bepaald door een stevige basis van juridische kennis en een breed juridisch bewustzijn in de organisatie. Niet dat we geloven in het juridisch

dichttimmeren van zaken, maar veel meer dat onze medewerkers deskundig en tegelijkertijd betrouwbaar en betrokken zijn.

Klachten

Wij bouwen aan een gemeente die in verbinding staat met haar inwoners. Ook als zaken niet goed gaan, zoeken wij het contact met de burgers om daar waar nodig te leren en te verbeteren. Daarvoor is o.a. een klachtencoördinator aanwezig. Afgelopen jaar hebben we deze functie beter in positie gebracht. De klachtafhandeling zien we als onderdeel van de dienstverlening. We streven naar een toegankelijke dienstverlening waarbij we ons er van bewust zijn dat we te maken hebben met mensen van vlees en bloed.

Bezwaar en beroep

Bij de behandeling van bezwaar- en beroepschriften zorgen wij allereerst voor het leggen van contact met de burger en/of de instelling/onderneming om te komen tot een oplossing.

Inkoop en aanbesteden

Vanuit het team Juridische Zaken worden inkoopprocessen begeleid. Afgelopen jaar is een start gemaakt met zogenaamde spendanalyses om inzicht te krijgen in en te sturen op efficiency/ besparingen. Dit wordt in 2022 voortgezet en geïntensiveerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

De menselijke maat

Bij de juridische toepassing van beleid en regelgeving zijn wij ook gericht op de menselijke maat. Dat vraagt bijzondere aandacht, juist ook bij heroverweging als er een bezwaar- of beroepsprocedure loopt. Maar ook bij de afhandeling van een klacht. Dit is een leerproces en verdient in de organisatie de nodige aandacht.

Proactief en integraal

De inzet van onze juristen gebeurt nog teveel aan de achterkant of te laat. Er is dan soms sprake van herstelwerk. We zoeken naar instrumenten om dit meer aan de voorkant in processen en integraal te positioneren (proactief). Het afgelopen jaar lukt dat steeds meer, maar is zeker nog een punt van aandacht. Dit heeft deels met onze bedrijfscultuur te maken. Hierin sluiten wij aan bij visie op de organisatie.

Investeren op juridische kennis en bewustzijn

We willen voortdurend aandacht voor kennis van de juridische basis in de organisatie en daar waar nodig voor verdieping en actualisatie van bestaande kennis.

Voorkomen is beter dan genezen

Alle inspanningen moeten erop zijn gericht om in een vroeg stadium conflicten op te lossen, misverstanden uit de weg te ruimen en het gesprek aan te gaan, zodat mensen niet nodeloos in de fase van bezwaar of beroep belanden. Komt het toch tot een formeel bezwaar, dan moet de bezwaarprocedure de functie vervullen die de wet altijd al heeft bedoeld: een laagdrempelige, niet gejuridiseerde, kosteloze voorziening voor de burger waarbij de overheid nog eens goed kijkt of het genomen besluit terecht is (integrale heroverweging).

Deregulering & Procesinnovatie

Het doel van Deregulering en Procesinnovatie is het verhogen van de 'klantwaarde' in werkprocessen. Dat betekent: met gestroomlijnde processen vraaggericht leveren wat inwoners en bedrijven willen.

E.e.a. binnen de wettelijke, financiële en gemeentelijke kaders. Streven daarbij is tevens het terugdringen van de inspanningen - in tijd en in geld - die we van inwoners en bedrijven vragen om te voldoen aan de (informatie)verplichtingen die wij stellen.

Wij geloven dat het altijd mogelijk is om ons werk iets anders en beter te doen. Wij geloven ook dat iedere medewerker, direct of indirect, daarbij een rol heeft. Onze teammissie is: Samen steeds beter. Inbreng van bij het proces betrokken collega's en commitment van leidinggevenden bij verbetertrajecten vinden we cruciaal. Zo wordt het bewustzijn versterkt om zelf oplossingsgericht te werken.

We maken onder meer gebruik van Lean Management en zetten dat op maat in. Afhankelijk van het probleem, de hulpbehoefte en (on)mogelijkheden van het betreffende team bepalen we welke inzet het meest passend is. Verbeterprincipes en inzichten passen we toe en dragen we uit. Er zijn korte trainingsmodules beschikbaar ten behoeve van medewerkers (instrumenteel) en management (verbetercultuur).

Facilitair

Wij bieden een functionele en veilige werkomgeving. We ondersteunen en bieden services zodat het dagelijkse proces doorgang kan vinden.

Het aantal werkplekken is teruggebracht tot 60%. Voor de optimale thuiswerksituatie worden voorzieningen aangeboden. Er wordt ondersteuning geboden bij het maken van de juiste keuzes hierin. Daarnaast wordt het kantoor geschikt(er) gemaakt voor hybride werken.

We vormen een interne servicedesk waar facilitaire en ICT helpdesk vragen worden gesteld.

Voor de overgang naar het Huis van de Stad worden de nodige voorbereidingen getroffen zodat een probleemloze overgang kan plaatsvinden.

Informatiebeveiliging en privacy

Wij zorgen ervoor dat we bewust en veilig omgaan met informatie door een combinatie van het organisatorisch en technisch borgen van de juiste toegankelijkheid van informatie, het opbouwen en onderhouden van het bewustzijn over informatieveiligheid en privacy en tijdige signalering en opvolging van incidenten. We zijn transparant: we maken inzichtelijk waarvoor wij de gegevens van onze inwoners gebruiken en bieden mogelijkheden tot inzage in het eigen dossier of tot een verzoek voor wijziging/ vernietiging van de eigen gegevens.

Onze verantwoordelijkheid voor informatiebeveiliging en privacy beperkt zich niet tot onze eigen organisatie. Ook in samenwerking met andere organisaties nemen wij onze verantwoordelijkheid voor het zorgvuldig omgaan met informatie en privacy in de keten door te zorgen voor duidelijke afspraken over deze onderwerpen.

Doelstellingen

- We voldoen aan het basisnormenkader zoals verwoord in de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid).
- We voldoen aan de eisen die de privacywet, de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), aan ons stelt.
- We leggen jaarlijks verantwoording af over informatieveiligheid door toepassing van de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA).

Informatiebeveiliging volgens BIO

In de bedrijfsvoering van de gemeente wordt veel informatie gebruikt. Vaak gaat het daarbij om informatie van burgers en bedrijven. Zij vertrouwen erop dat de gemeente zorgvuldig omgaat met die informatie. Dit stelt hoge eisen aan de beveiliging van de informatie, zeker nu door het thuiswerken die informatie vanuit verschillende locaties ontsloten wordt. Het gaat daarbij niet alleen

om de vertrouwelijkheid van de informatie maar ook om de beschikbaarheid. Recente incidenten waarbij hele organisaties plat kwamen te liggen, wijzen op het belang van voortdurende aandacht voor informatiebeveiliging.

Binnen de overheid is afgesproken om voor de organisatie van de informatiebeveiliging vanaf 1 januari 2020 één norm te hanteren: de baseline informatiebeveiliging overheid (BIO). Dit is ook de standaard voor Rijswijk. De BIO is het ijkpunt bij de jaarlijkse verantwoording over de informatiebeveiliging. Voor die verantwoording is landelijk een eenduidige systematiek ontwikkeld (ENSIA, eenduidige normatiek single information audit). In feite wordt met de ENSIA verantwoording afgelegd over de mate waarin de BIO is geïmplementeerd.

Rijswijk zet zich ervoor in om stapsgewijs steeds meer aan de BIO te voldoen. Daar is een plan van aanpak voor opgesteld. Het plan volgt twee sporen. In het ene spoor worden beveiligingsmaatregelen ontwikkeld die gemeentebreed (voor alle processen) worden ingezet, in het tweede spoor wordt ieder proces apart onder de loep genomen en daar waar nodig aangepast aan de BIO. Op basis van de resultaten van de verantwoording en de leerpunten uit recente landelijke incidenten is bepaald welke maatregelen, naast de verdere implementatie van de BIO volgens het plan van aanpak, met prioriteit worden opgepakt. Voor 2022 betekent dat extra focus op:

- Bewustwording

De technische beveiligingsmaatregelen kunnen nog zo goed op orde zijn, een menselijke fout is zo gemaakt. De voorbeelden zijn legio, waarbij ICT-systemen besmet raakten met gijzelsoftware nadat een medewerker op een linkje in een phishingmail had geklikt of zijn inloggegevens prijs gaf. De gevolgen kunnen groot zijn: lege schappen in de winkels of het stilvallen van de dienstverlening van de gemeente. Het is dus belangrijk dat medewerkers de risico's kennen op het gebied van informatiebeveiliging en weten hoe ze daarmee om moeten gaan.

- Continuïteitsplannen

Veel informatiebeveiligingsmaatregelen zijn gericht op preventie. Recente incidenten (zoals bij de gemeente Hof van Twente en de universiteit van Maastricht) maken duidelijk dat het niet alleen belangrijk is om na te denken over wat je kunt doen om incidenten te voorkomen maar dat het ook belangrijk is om vooraf na te denken over wat je gaat doen als het toch misgaat. Hoe zorg je ervoor dat de dienstverlening aan burgers en bedrijven zo min mogelijk hinder ondervindt van die incidenten. Om daarop voorbereid te zijn worden er voor de bedrijfskritische processen bedrijfscontinuïteitsplannen opgesteld.

Borgen Privacy

Het invoeren van de AVG is een continu proces dat doorwerkt in de gehele organisatie en in nagenoeg alle gemeentelijke werkprocessen. De kernactiviteiten zoals het toetsen van de juridische verplichtingen bij verwerking van persoonsgegevens door derden, het inbedden van de principes van de AVG in processen, procedures en informatiesystemen en de uitvoering van (privacy)risicoanalyses daar waar het vereist is, zullen in 2022 onverminderd doorgaan.

De aandacht zal zich vervolgens richten op het borgen van privacy bij de invoering van nieuwe wetgeving waarvan de impact op de verwerking van persoonsgegevens aanzienlijk is. De Wet Openbare Overheid (Woo), de Wet straffen en beschermen en de Wet inburgering zijn voorbeelden hiervan. Bijzondere aandacht zal gaan naar het delen van persoonsgegevens binnen het zorg- en veiligheidsdomein en bij integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek van burgers. Dit valt onder het Wetvoorstel aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams). Verwacht wordt dat deze wet in 2022 in werking treedt. De wet verankert de coördinerende taak van het college van B en W als het gaat om hulp aan kwetsbare mensen. De wet geeft daarmee een juridische grondslag voor de verzameling, verwerking en deling van noodzakelijke persoonsgegevens over de domeinen heen.

Invoering rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van het verslagjaar 2022 dient het college van burgemeester en wethouders zelf een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen en op te nemen in de jaarrekening. Hiermee leggen decentrale overheden zelfstandig verantwoording af over de naleving van geldende wet- en

regelgeving bij de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening. De rechtmatigheidsverantwoording maakt onderdeel uit van de jaarrekening. De accountant moet dus ook iets zeggen over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording. De accountant toetst daarom of de informatie van het college in de rechtmatigheidsverantwoording:

- juist, toereikend en volledig is;
- geschikt is voor het doel waarvoor deze wordt verstrekt;
- bij de volksvertegenwoordigers geen ander beeld oproept, dan overeenkomst met de feiten.

De wetswijziging rechtmatigheidsverantwoording heeft implicaties voor de wijze waarop de raad het college controleert. De gemeenteraad bepaalt welke verantwoordingstekst gehanteerd dient te worden. Hiermee bepaalt de gemeenteraad de onderwerpen én de diepgang waarmee deze onderwerpen worden verantwoord. Dit wordt nog nader uitgewerkt in onze lokale regelgeving.

Vast staat dat na de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording sprake is van een groeiproces. Een groeiproces gericht op het betrekken van de gehele gemeente bij de verbetering van de bedrijfsvoering en de interne beheersing. Om een oordeel te vormen over de mate van control van de organisatie, is in 2019 gestart met het opstellen van een zogenaamde verbijzonderde interne controle (VIC). Door middel van de VIC wordt inzichtelijk gemaakt waar de gemeente staat bij de beheersing van de kritische processen. Er worden aanbevelingen gedaan die met het management worden besproken en er wordt toegezien op de opvolging hiervan. Op deze wijze kan de gemeente steeds beter aantoonbaar 'in control' komen.

Verbonden partijen

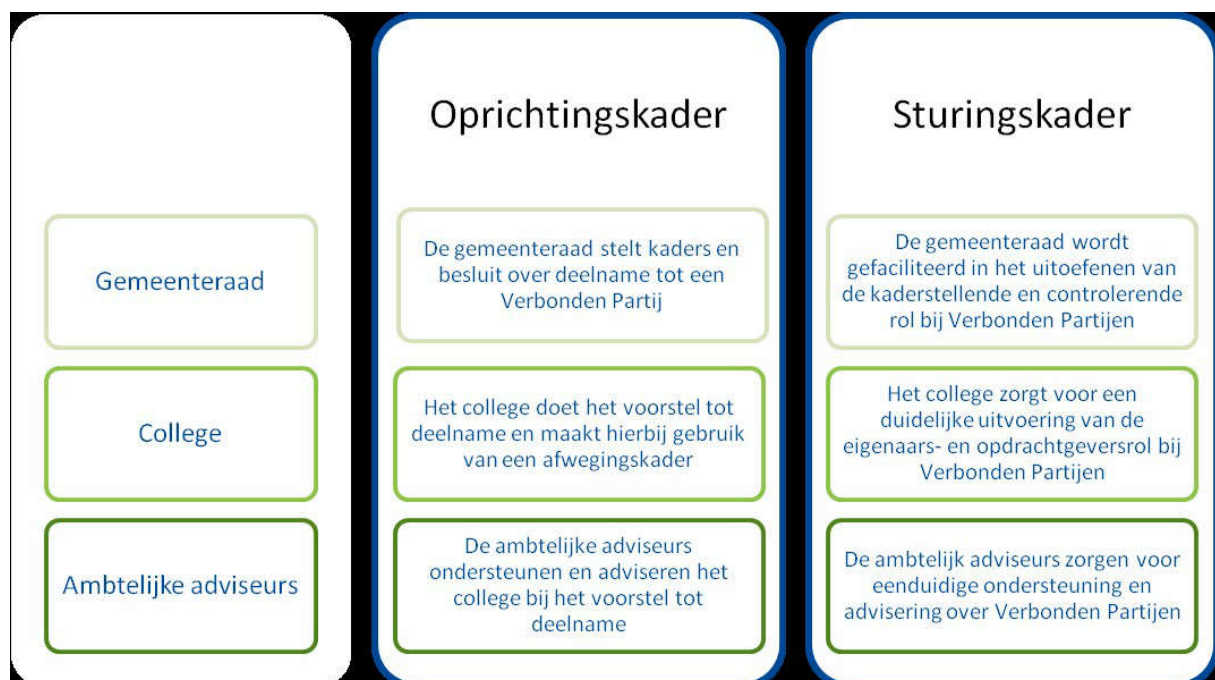
Inleiding

Verbonden partijen voeren vaak taken uit met een groot politiek belang en ze leveren hierbij een belangrijke bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen. Het deelnemen in Verbonden partijen levert gemeenten naast voordelen ook financiële en bestuurlijke risico's op. Het is noodzaak om zicht te hebben op deze risico's die immers de realisatie van de doelstellingen binnen de gestelde financiële kaders kunnen belemmeren. De paragraaf Verbonden partijen, in de programmabegroting en in de programmarekening, is een belangrijk instrument voor de gemeente Rijswijk om proactief te sturen op Verbonden partijen.

Verbonden partijen zijn organisaties waaraan de gemeente zich bestuurlijk en financieel verbindt. Verbonden partijen bestaan uit deelnemingen door de gemeente in gemeenschappelijke regelingen, N.V.'s, B.V.'s, stichtingen, verenigingen, Publiek Private Samenwerkingsconstructies etc. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) waarin algemene regels voor de verantwoording door gemeenten en provincies staan, geeft als definitie:

Een Verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

In de Nota Verbonden partijen 2013 staan kaders voor hoe de gemeente Rijswijk wil omgaan met Verbonden partijen. Het betreft de volgende kaderstellende uitgangspunten:

Overzicht Verbonden Partijen

De gemeente Rijswijk heeft bestuurlijke en financiële belangen in drie vennootschappen en tien gemeenschappelijke regelingen.

Vennootschappen	Gemeenschappelijke regelingen
Stedin Holding N.V.	GGD en VT Haaglanden
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Industrieschap De Plaspoelpolder (IPP)
N.V. Dunea Duin & Water	Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex
De binnenbaan B.V.	Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)
	Omgevingsdienst (ODH)
	Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden
	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
	Bedrijfsvoeringsorganisatie Delft-Rijswijk
	Overig
	Stichting Businesspark Haaglanden
	Woonfonds Rijswijk

Risicoprofiel

De Verbonden partijen van de gemeente Rijswijk lopen sterk uiteen in (financiële) omvang en vorm. Hierdoor variëren ook de gemeentelijke belangen en risico's sterk. Door jaarlijks het risicoprofiel van een Verbonden partij in te schatten, zorgt de gemeente Rijswijk ervoor dat kansen en bedreigingen bij Verbonden partijen tijdig worden gesignaleerd en dat hierop adequaat kan worden gereageerd.

Het risicoprofiel van een Verbonden partij is gebaseerd op actuele bestuurlijke en financiële risico's en gebeurt op basis van een risicoanalyse (zie bijlage B Nota Verbonden Partijen). Op basis van de risicoanalyse en het vastgestelde risicoprofiel wordt een pakket aan stuur- en beheersinstrumenten gekoppeld aan een Verbonden partij. Het stuur- en beheersinstrumentarium dient binnen de gemeente Rijswijk om vorm en inhoud te geven aan de aansturing, het beheer en de control van de specifieke Verbonden partij.

Hoe groter het bestuurlijk en/of financieel risico dat wordt gelopen bij een Verbonden partij, des te intensiever zijn de sturing op de Verbonden partij en de informatievoorziening aan de gemeenteraad. De gemeente Rijswijk kent hiervoor drie verschillende pakketten: het basispakket, het pluspakket en het aanvullende pluspakket.

Het basispakket is van toepassing op alle Verbonden partijen. De sturing op Verbonden partijen die zijn ingedeeld in het plus- en aanvullend pluspakket is echter intensiever. Bij deze Verbonden partijen zal het ambtelijk en bestuurlijk contact worden geïntensiveerd en zullen onder andere de prestatieafspraken en risico's nauwlettender worden gevolgd. Deze intensivering van de sturing stelt het college bovendien in staat om de gemeenteraad accuraat te informeren (zie verder bijlage C Nota Verbonden Partijen).

Hieronder staat van elke deelneming of gemeenschappelijke regeling informatie. Per deelneming worden de belangrijkste wetenswaardigheden weergegeven in het hoofdstuk Toelichting op de vennootschappen. Dit gebeurt op dezelfde manier als in de voorgaande jaren. In de tabel die daarna volgt zijn de belangrijkste feiten van tien gemeenschappelijke regelingen opgenomen. Het overzicht financieel belang geeft inzicht in de financiën van zowel de vennootschappen als de gemeenschappelijke regelingen. Tot slot is in één tabel het risicoprofiel en het daarbij behorende stuur- en beheerspakket van zowel de vennootschappen als de gemeenschappelijke regelingen weergegeven.

Toelichting op de vennootschappen

Overzicht Vennootschappen	
Naam	Stedin
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doel/Openbaar Belang	Beheren van gas- en elektriciteitsnetwerken
Ontwikkelingen	De energietransitie vergt grote aanpassingen van het energiesysteem. Regionale netbeheerders zoals Stedin in onze regio, zullen grote investeringen moeten doen om de bestaande netten uit te breiden en te verzwaren. Alleen zo kan worden voldaan aan de sterk stijgende vraag naar duurzame energie. Stedin en haar aandeelhouders hebben dit probleem al begin 2019 onderkend en zijn sindsdien, ondersteund door externe adviseurs, met elkaar in gesprek om te werken aan de invulling van de investeringsopgaven. Stedin heeft de aandeelhouders in april 2021 voorgesteld om dit te doen via een aanvullende

Overzicht Vennootschappen

kapitaalstorting van € 200 miljoen met een rendement van 3%, door middel van de uitgifte van cumulatief preferente aandelen (cumprefs). Voor de gemeente Rijswijk betekent dit dat er na de inschrijving 14.087 cumulatief preferente aandelen zijn toegekend voor € 6.771.480 miljoen vanaf juli 2021. De dividendopbrengst minus de omslagrente wordt ten gunste van het Groeifonds Rijswijk gebracht. Deze uitgifte van € 200 miljoen is de eerste tranche van een totale kapitaalbehoefte van € 750 miljoen tot € 1 miljard.

Risico's (financieel, bestuurlijk)	Risico op lagere dividenduitkering		
Doelstelling/taakstelling	Algemene dekkingsmiddelen, Groeifonds Rijswijk		
Rechtsvorm	Vennootschap		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	€ 3,3 miljard	€ 3,4 miljard
	Vreemd vermogen	€ 2,6 miljard	€ 2,9 miljard
Resultaat 2020	€ 67 miljoen		
Aandelenkapitaal	88.486 aandelen van € 100 nominaal (+ 14.087 cumprefs van € 480,69 prijs per cumpref vanaf juli 2021).		
Financieel belang	1,78% van het gestort aandelenkapitaal (dit wordt 1,90% vanaf juli 2021).		

Naam	BNG (Bank voor Nederlandse gemeenten)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Doel/Openbaar Belang	Bank ten dienste van de overheid.		
Rol van de gemeente t.o.v. de verbonden partij	Sinds de oprichting aandeelhouder.		
Ontwikkelingen	Geen		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Beperkt risico. Waarde aandelen niet geactiveerd. Jaarlijks dividend is beperkt.		
Doelstelling/taakstelling	Algemene dekkingsmiddelen		
Rechtsvorm	Vennootschap		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	€ 4,2 miljard	€ 4,4 miljard
	Vreemd vermogen	€ 145,5 miljard	€ 156 miljard
Resultaat 2020	€ 221 miljoen		
Aandelenkapitaal	167.072 aandelen van € 2,50.		
Financieel belang	0,30% van het geplaatst aandelenkapitaal.		

Naam	Dunea Duin & Water		
Vestigingsplaats	Zoetermeer		
Doel/Openbaar Belang	Leveren van betrouwbaar drinkwater en beheren van de duinen tussen Monster en Katwijk. Dunea ziet voor zichzelf een rol in de energietransitie. Water is drager van energie; er kan warmte en koude uit gehaald worden middels aquathermie. In 2020 is daartoe de oprichting van dochteronderneming Dunea Warmte & Koude B.V. gerealiseerd. Dunea levert voor het eerst aquathermie voor de Westfield Mall of the Netherlands in Leidschendam. Dit winkelcentrum wordt duurzaam verwarmd en gekoeld met rivierwater van Dunea. Daarnaast werkt Dunea aan een duurzaam systeem van bronnen middels het multi-bronnen programma. Onder andere op de productielocatie Scheveningen is een pilot gestart om drinkwater te maken uit brak grondwater en tegelijkertijd de zoetwaterbel onder de duinen te vergroten. Tevens zijn werkzaamheden gestart om het innamepunt bij Bergambacht geschikt te maken voor structurele waterwinning uit de Lek.		
Ontwikkelingen			
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Beperkt risico. Waarde van aandelen niet geactiveerd. Er wordt geen dividend uitgekeerd. Gemeenten hebben stemrecht via hun aandelen en daarmee invloed op de drinkwatervoorziening. De warmteactiviteiten zijn ondergebracht in een aparte dochteronderneming Dunea Warmte & Koude B.V. met een aparte bestuurder, aparte processen, een aparte administratieve organisatie en interne controle, zodat de risico's op belangenverstengeling en ineffectief toezicht en bestuur het best worden beheerst.		
Doelstelling/taakstelling	Algemene dekkingsmiddelen		
Rechtsvorm	Vennootschap		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	€ 320 miljoen	€ 237 miljoen
	Vreemd vermogen	€ 357 miljoen	€ 364 miljoen
Resultaat 2020	€ 7 miljoen		
Aandelenkapitaal	158.403 aandelen van € 5,00		
Financieel belang	3,96% van het geplaatst aandelenkapitaal. Geen dividenduitkering.		

Overzicht Vennootschappen

Naam	De Binnenbaan B.V.		
Vestigingsplaats	Zoetermeer		
Doel/Openbaar Belang	De Binnenbaan B.V. is de plek waar de inwoners met een SW-indicatie uit de gemeenten Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk passend werk uit kunnen voeren. De Binnenbaan B.V. brengt werk en SW'ers bij elkaar. SW-medewerkers worden zoveel mogelijk bij reguliere werkgevers geplaatst, maar kunnen ook bij de Binnenbaan zelf terecht voor het uitvoeren van opdrachten.		
Ontwikkelingen	Gemeente Zoetermeer is voor 98% eigenaar van De Binnenbaan B.V., gemeente Leidschendam-Voorburg en gemeente Rijswijk zijn ieder voor 1% eigenaar van de Binnenbaan B.V. De Binnenbaan B.V. voert voor de gemeente Rijswijk alleen de WSW uit. 2021 is het eerste jaar van De Binnenbaan B.V. geweest. Middels de kwartaaloverleggen blijven we betrokken inzake de bedrijfsresultaten, maar vooral ook hoe het met de Rijswijkse SW'ers gaat.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Elk jaar krijgen gemeenten vanuit het Rijk een bijdrage ten behoeve van de personeelskosten bij de uitvoering van de WSW. Deze bijdrage vanuit het Rijk is, zoals nagenoeg nergens in Nederland, niet kostendekkend, waardoor een aanvullende gemeentelijke bijdrage nodig is. Het risico op het bedrijfsresultaat binnen De Binnenbaan B.V. wordt verrekend voor een vast lumpsum bedrag van € 96.000 voor de periode van 2021-2025.		
Doelstelling/taakstelling	Programma Sociaal Domein - Arbeidsmarkt overig.		
Rechtsvorm	B.V.		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat 2020	n.v.t.		
Financieel belang	1%		
Omvang van de bijdrage	€ 271.219		

Toelichting op de gemeenschappelijke regelingen

Overzicht Gemeenschappelijke regelingen			
Naam	GGD en Veilig Thuis Haaglanden		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Doel/Openbaar Belang	Op grond van de Wet publieke gezondheid zorg dragen voor de instelling en instandhouding van één regionale gezondheidsdienst in die regio. Op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 zorg dragen voor een regionaal advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. De regeling behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid en de aanpak huiselijk geweld.		
Ontwikkelingen	Sinds het voorjaar 2020 heeft Haaglanden te maken met het coronavirus en ligt de prioriteit van de GGD bij de bestrijding hiervan. De verwachting is dat dit nog wel enige tijd zal duren, in elk geval nog voor een groot deel in 2021. Hoewel er hoop is dat de coronacrisis in 2022 mogelijk achter de rug is, is het nog onduidelijk of dat ook daadwerkelijk zo is. Naast de rol in de pandemie is het mogelijk dat de GGD een "structurele" rol houdt bij het bestrijden van het coronavirus. Vooral binnen de taken Algemene Infectieziektebestrijding, Epidemiologie en Gezondheidsbevordering kan structurele inzet nodig blijven. Bovendien heeft de GGD in samenwerking met gemeenten en ketenpartners in Haaglanden gewerkt aan een vernieuwde visie. In de loop van 2022 onderzoekt de GGD hoe ze de huidige indeling van de begroting kunnen 'ombouwen' naar een indeling op basis van de ambities in de visie. Hierbij gaan ze taken koppelen aan de verschillende ambities.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Voor wat betreft Veilig Thuis heeft de organisatie over het hele jaar bekeken te maken met een fluctuerend aantal adviesvragen en meldingen en een teruglopende personeelscapaciteit door onder andere krapte op de arbeidsmarkt, waardoor de wachtlijst gedurende het jaar kan oplopen. De GGD zet in op het creëren van synergie met Veilig Thuis Haaglanden en andere diensten van de Gemeente Den Haag. De taakanalyses die ze hiervoor uitvoeren kunnen, samen met de nieuwe visie, resulteren in andere accenten van de inzet op de taken.		
Doelstelling/taakstelling	Programma Sociaal Domein Preventieve gezondheidszorg en het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	€ -0,72 miljoen	€ 2,1 miljoen
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.

Overzicht Gemeenschappelijke regelingen			
Resultaat 2020			€ 2.082.000
Financieel belang	3%		
Omvang van de bijdrage	€ 1.024.378,00		
Naam	Industrieschap De Plaspoelpolder		
Vestigingsplaats	Rijswijk		
Doel/Openbaar Belang	<p>Het IPP heeft tot taak het aanleggen en exploiteren van bedrijfsterreinen, waaronder alles is begrepen hetgeen met deze aanleg en exploitatie samenhangt, alsmede het stichten en exploiteren van bedrijfsgebouwen onder de noemer herstructurering.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling en uitgifte bedrijventerreinen regio Haaglanden. - Herstructurering bedrijventerreinen. - Faciliteren regionale samenwerking bovengenoemde zaken. 		
Ontwikkelingen	Geen		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Rijswijk participeert voor 50% risicodragend in de exploitaties van het Industrieschap de Plaspoelpolder. De verkoop van bouw kavels en verhuur/verkoop bedrijfspanden is onderhevig aan de marktcondities.		
Doelstelling/taakstelling	Programma Economie en Werken.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	€ 12,2 miljoen	€ 13,1 miljoen
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat 2020			€ 919.184
Financieel belang	50%		
Omvang van de bijdrage	n.v.t.		
Naam	Afvalinzameling Avalex		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Doel/Openbaar Belang	<p>Het bedrijf heeft tot doel het zo effectief en efficiënt mogelijk voorbereiden en (doen) uitvoeren van de integrale reinigingstaken van de deelnemers.</p> <p>Volksgezondheid en Leefbaarheid en daarbij specifiek de taak tot het inzamelen van afval.</p>		
Ontwikkelingen	<p><i>Verwerking</i></p> <p>Per 2022 gaat het nieuwe verwerkingscontract in voor de stromen restafval, grof huishoudelijk afval en voor gft+e. Met dit nieuwe contract is nascheiding een feit.</p> <p>Avalex is officieel toetreden als aandeelhouder bij afvalverwerker HVC. Avalex is daarmee een garantstelling aangegaan met HVC. Op 30 juli 2021 is de notariële akte hiertoe gepasseerd. De dienstverlening gaat in per 1 januari 2022.</p> <p><i>Governance</i></p> <p>In 2019 is vastgesteld dat de governance in 2022 onder de loep genomen wordt. Aan de hand van de ontwikkelagenda vindt in 2022 een evaluatie plaats over de Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO).</p> <p><i>Huisvesting</i></p> <p>In 2020 is een haalbaarheidsonderzoek gestart naar de doorontwikkeling van de huisvesting van Avalex. Het doel is om tot een sterke verbinding voor Avalex intern te komen, waarbij de huisvesting van kantoorpersoneel over twee locaties als onwenselijk wordt gezien. Het tweede doel is om kosten te besparen door concentratie op één locatie. Uiterlijk in 2022 wordt hier een besluit (go/no go) over genomen.</p>		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	<p>De (hogere) ontwikkeling van de afvalverwerkingskosten en de lagere opbrengst van grondstoffen (zoals pmd en textiel) brengen een risico mee vanaf 2022.</p> <p>De garantstelling van Avalex bij HVC heeft geen gevolgen voor de financiële positie van de gemeente Rijswijk. De garantstellingsprovisie (ca. € 140.000 per jaar) heeft een positief effect op de begroting.</p> <p>De financiële positie van Rijswijk kan gevat worden in zes kengetallen, zoals opgenomen in de paragraaf "Weerstandvermogen en Risicobeheersing" in de begroting (netto schuldquote, tevens gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, structurele exploitatieruimte, grondexploitatie en belastingcapaciteit). De garantstelling van Avalex bij HVC heeft geen invloed op deze kengetallen. Avalex staat namelijk direct garant bij HVC en de gemeenten indirect. Het risico van de garantstelling voor Rijswijk ca. € 14 mln. wordt opgenomen in de paragraaf "Weerstandvermogen en Risicobeheersing" in de begroting. In deze paragraaf worden alleen de top 10 grootste risico's gemeld. Deze garantstelling is niet opgenomen in de top 10, omdat de kans dat de garantstelling nodig is, zeer laag wordt geacht. Dit laatste wordt bevestigd in diverse rapportages, zoals van Deloitte en door</p>		

Overzicht Gemeenschappelijke regelingen			
Doelstelling/taakstelling	interviews met bestaande HVC-aandeelhouders. Op basis van de lage kans en impact hoeft de benodigde weerstandscapaciteit niet te worden aangepast.		
Rechtsvorm	Programma Wonen en Leven - Afvalinzameling,		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	€ 5,4 miljoen	€ 5,4 miljoen
	Vreemd vermogen	€ 43,4 miljoen	€ 41,6 miljoen
Resultaat 2020			€ 29.000
Financieel belang	18% van de omzet		
Omvang van de bijdrage	€ 7,4 miljoen		
Naam	Veiligheidsregio Haaglanden		
Algemeen informatie	De VRH behartigt de belangen van de gemeente op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening. De VRH bevordert de veiligheid en gezondheid van allen die zich in het gebied van de regio Haaglanden bevinden door de samenwerking tussen burgers, private en publieke partijen te stimuleren en te faciliteren.		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Doel/Openbaar Belang	De doelstelling is verwoord in artikel 2, lid 4 van de Gemeenschappelijke Regeling (GR). "De Veiligheidsregio Haaglanden behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening."		
Ontwikkelingen	De ingezette koers van de brandweer van afgelopen jaren focust op het leveren van zorg op maat, op basis van de hulpvraag, maatschappelijke ontwikkelingen én met inachtneming van de mogelijke risico's. Deze koers wordt voortgezet. Verder volgt de VRH de ontwikkelingen die volgen uit de focus van de komende kabinetsperiode op het realiseren van een toekomstbestendig, samenhangend stelsel voor de crisisbeheersing en brandweerzorg. Daarnaast hebben de uitkomsten van de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's een invloed op de VRH. De GHOR zal zich verder ook richten op het thema "verbreden van het netwerk".		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Risico's normale bedrijfsuitoefening; politiek- bestuurlijke risico's.		
Doelstelling/taakstelling	Programma openbare orde en veiligheid – VRH.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	€ 8,8 miljoen	€ 8,2 miljoen
	Vreemd vermogen	€ 110,9 miljoen	€ 118,7 miljoen
Resultaat 2020			€ 3.000.000
Financieel belang	5%		
Omvang van de bijdrage	€ 4.652.000		
Naam	Omgevingsdienst Haaglanden		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Doel/Openbaar Belang	De ODH is een regionale uitvoeringsdienst voor zowel de uitvoering van de toetsing en de vergunningverlening, gerelateerd aan diverse milieuwetten en de groene wetgeving, als het adequaat toezicht houden op deze vergunningen, het behandelen van overlastmeldingen en waar nodig handhavend optreden tegen inrichtingen, instellingen en personen die zich niet houden aan deze wet- en regelgeving.		
Ontwikkelingen	Geen bijzonderheden.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Risico's normale bedrijfsuitoefening; politiek- bestuurlijke risico's.		
Doelstelling/taakstelling	Programma Wonen en Leven - milieuvergunningen & advies. Programma Openbare orde en veiligheid - toezicht & handhaving.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	€ 1,1 miljoen	€ 1,1 miljoen
	Vreemd vermogen	€ 17,4 miljoen	€ 18,7 miljoen
Resultaat 2020			€ -
Financieel belang	3%		
Omvang van de bijdrage	€ 618.305		
Naam	Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (voorheen Inkoopbureau H10)		
Vestigingsplaats	Den Haag		

Overzicht Gemeenschappelijke regelingen			
Doel/Openbaar Belang	Samenwerking gericht op inkoop specialistische jeugdzorg voor de H10 Gemeenten. Jeugdigen/ gezinnen (passende) zorg bieden.		
Ontwikkelingen	De werkzaamheden van het Servicebureau zijn in 2020 voor onbepaalde tijd verlengd en de naamgeving is aangepast van Inkoopbureau H10 naar Gemeenschappelijke Regeling Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden. Belangrijkste onderdelen van de uitvoering betreft de contractering van aanbieders die jeugdhulp leveren aan jeugdigen uit de deelnemende gemeenten, contractmanagement met deze aanbieders, de controle op de declaraties van de aanbieders, de verantwoording daarvan en de data-analyse.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	<p>Politiek bestuurlijke risico's voor de gemeente:</p> <p>In het kader van de verplichting vanuit het Rijk om regionaal samen te werken is in maart 2014 door deze gemeenten vastgesteld om de gezamenlijke inkoop onder te brengen in een zelfstandig inkoopbureau. Positieve effecten zijn onder andere risico- en aansprakelijkheidspreidingen en schaalvoordeel. Dit betekent wel dat je als gemeente voor een deel zeggenschap verliest. Eind 2019 is het bestaande Servicebureau H10 voor onbepaalde tijd gecontinueerd. Terugtrekkende deelnemers of het niet doorzetten van het Servicebureau hebben een risico voor de continuïteit ervan. Er zijn ook risico's die voortvloeien uit rechtsgedingen als gevolg van handelen Servicebureau H10. De kosten voortvloeiend uit het inkooptraject zijn niet verwerkt in de begroting 2022 (vallen nu onder de regiobegroting). Eventuele financiële gevolgen hiervan komen in een alsdan te publiceren herziening van de begroting aan de orde.</p>		
Doelstelling/taakstelling	Programma Sociaal domein		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	€ -37.358	€ 43.687
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat 2020			€ 81.045
Financieel belang	5%		
Omvang van de bijdrage	€ 151.986 (excl. kosten voortvloeiend uit inkooptraject)		
Naam	MRDH (Metropoolregio Rotterdam Den Haag)		
Vestigingsplaats	Rotterdam		
Doel/Openbaar Belang	Het verbeteren van de bereikbaarheid, het versterken van het economisch vestigingsklimaat en het stimuleren van werkgelegenheid binnen de metropoolregio Rotterdam - Den Haag.		
Rol van de gemeente t.o.v. de verbonden partij	Partner en gemeente staan samen aan de lat.		
Ontwikkelingen	Geen		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	De risico's die behoren bij aanbestedingen in de investeringsagenda MRDH.		
Doelstelling/taakstelling	Verbindende overheid / Programma's Economie en Werken en Verkeer en Vervoer.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	€ 22 miljoen	€ 30 miljoen
	Vreemd vermogen	€ 1.556 miljoen	€ 1.473 miljoen
Resultaat 2020	€ 776.924 na bestemming		
Financieel belang	2,2%		
Omvang van de bijdrage	€ 143.242		
Naam	Bedrijfsvoeringsorganisatie Delft-Rijswijk		
Vestigingsplaats	Delft		
Doel/Openbaar Belang	Samenwerking Delft-Rijswijk op IT beheer (bedrijfsvoering).		
Rol van de gemeente t.o.v. de verbonden partij	GR en gemeente staan samen aan de lat		
Ontwikkelingen	De evaluatie is verricht door Twynstra en Gudde. Conclusie van de evaluatie: voortzetten van de samenwerking aan de hand van een bedrijfsplan met een scope van 3 jaar waarin de ambities zijn geformuleerd, inclusief een financiële paragraaf met de consequenties van de gestelde ambities voor de deelnemende gemeentes.		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Risico's betreffende normale bedrijfsuitoefening.		
Doelstelling/taakstelling	Overhead / Paragraaf Bedrijfsvoering.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.

Overzicht Gemeenschappelijke regelingen			
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat 2020	-		
Financieel belang	50,0%		
Omvang van de bijdrage	€ 2.375 miljoen		
Naam	Stichting Businesspark Haaglanden		
Vestigingsplaats	Pijnacker-Nootdorp		
Doel/Openbaar Belang	Businesspark Haaglanden is een samenwerking tussen zeven gemeenten in regio Haaglanden. De stichting Businesspark Haaglanden heeft ten doel het versterken van de regionale samenwerking tussen de deelnemende gemeenten op het gebied van bedrijfshuisvesting ten behoeve van het behouden en vestigen van bedrijven en daarmee de werkgelegenheid in de Haagse regio.		
Ontwikkelingen	Geen		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Risico's betreffende normale bedrijfsuitoefening.		
Rechtsvorm	Stichting		
Financiële gegevens		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	€ 11.705	€ 56.585
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat 2020			€ 44.880
Financieel belang	15,0%		
Omvang van de bijdrage	€ 24.863 (begroting 2021 nog niet vastgesteld)		
Naam	Woonfonds		
Vestigingsplaats	Rijswijk		
Doel/Openbaar Belang	De gemeente Rijswijk richt een woonfonds op, participeert daarin met andere deelnemers en bouwt, middels dat fonds, als pilot, 100 huurwoningen voor de middengroepen. Doel is huurwoningen in het middensegment toevoegen en de huur voor langere tijd in dit segment beschikbaar te houden.		
Ontwikkelingen	Geen		
Risico's (financieel, bestuurlijk)	Risico's: juridisch, financieel. Deze risico's zijn onderzocht door een externe partij en opgenomen in de risicoanalyse (RV 21-042). De risico's worden als laag beoordeeld.		
Rechtsvorm	Het fonds wordt vormgegeven als een combinatie van een maatschap en een stichting, Participanten van het fonds treden toe tot de maatschap.		
Financiële gegevens	De financiële gegevens zijn nog niet aan te geven. Een fonds van 100 woningen kent een investering van circa € 29,2 mln. Dat geld wordt voor 40% opgebracht door de participanten en (€ 11,7 mln) en 60% bankfinanciering (€ 17,5 mln). Het aandeel van Rijswijk bedraagt 25% (€ 2,9 mln.). Het rendement bedraagt gemiddeld 4,2% en wordt toegevoegd aan het groeifonds.		
		Beginstand (1-1)	Eindstand (31-12)
	Eigen vermogen	n.n.b.	n.n.b.
	Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat 2020	n.v.t.		
Financieel belang	ca. 25%		
Omvang van de bijdrage	€ 2,9 miljoen (éénmalig)		

Overzicht risicoanalyse en risicoprofiel

De risicokwalificatie van de Verbonden partijen ziet er schematisch als volgt uit:

		Bestuurlijk risico		
		laag	gemiddeld	hoog
Financieel risico	laag	laag MRDH SJH Dunea BNG GGD en VT Haaglanden ICT Delft Rijswijk ODH De Binnenbaan B.V. Businesspark Haaglanden Woonfonds Rijswijk 1	laag/gemiddeld 1	gemiddeld 2
	gemiddeld	laag/gemiddeld VRH Stedin 1	gemiddeld Avalex IPP 2	gemiddeld/hoog 2
	hoog	gemiddeld 2	gemiddeld/hoog 2	hoog 3

SJH = Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden

Zoals aangegeven past bij elk risico een passend stuur- en beheersinstrumentarium. Bij het risicoprofiel met de kwalificatie 1 past het zogenaamde basispakket. Dat betekent dat begroting en jaarstukken tijdig aan de raad worden voorgelegd en dat er een zienswijze wordt opgesteld. Bij het risicoprofiel met de kwalificatie 2 kunnen aanvullende maatregelen worden gesteld aan rapportages en overleggen, informatie op maat (raadsinformatiebrieven) en de mogelijkheid tot het uitvoeren van onderzoeken. Bij de Verbonden partijen met de waardering van het risico in de klasse 3 is het aanvullende pakket nog intensiever. Hiervoor is echter een breed regionaal draagvlak vereist. Te denken valt aan: het vaststellen van aanvullende kaders, het instellen van een rekeningcommissie, het doen van een rekenkameronderzoek, het doen van een onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de verbonden partij.

Grondbeleid

Inleiding

Gemeentelijk grondbeleid richt zich op de grondmarkt in brede zin. Het omvat onderwerpen als grondverwerving, gronduitgifte, huurovereenkomsten, voorkeursrecht, onteigening, vestiging van zakelijke rechten, inrichting van de openbare ruimte en de aanleg van nutsvoorzieningen, het bouwen en woonrijp maken, grondprijnsbeleid en vormen van publiek-private-samenwerking (PPS). Door de inzet van het gemeentelijk grondbeleidsinstrumentarium kan de gemeente sturing geven aan de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeentegrenzen.

Om te komen tot een goede verhouding tussen wonen, werken en recreëren is sturing nodig. Het grondbeleid is daarom ondersteunend aan andere beleidsterreinen, waaronder het ruimtelijke beleid en bij de uitwerking van ruimtelijke plannen. Alleen onder bepaalde voorwaarden, welke in de nota Grondbeleid zijn vastgelegd, staat de keuze voor actief grondbeleid, waarbij sprake is van een gemeentelijke grondexploitatie, open. Het college stelt zich terughoudend op om risicovollere exploitaties te openen.

Wat willen we bereiken?

Visie op de paragraaf

In samenwerking met marktpartijen op het gebied van woningbouw, bedrijfs- en kantoorgebouwen, maatschappelijke voorzieningen c.a. willen we te komen tot een aantrekkelijke en duurzame ontwikkeling, waardoor toekomstige bewoners en gebruikers plezierig kunnen wonen, werken en/of recreëren.

Doelstellingen

- Inzicht geven in de verschillende vormen van grondbeleid die open staan voor de gemeente;
- Het bevorderen van maatschappelijk gewenst grondgebruik door het faciliteren en zoveel mogelijk sturing te geven aan bestuurlijk en maatschappelijk gedragen ruimtelijke (gebieds)ontwikkelingen en projecten;
- Het op bestuurlijk verantwoorde wijze inzetten van het grondbeleidsinstrumentarium op locaties die strategisch van belang zijn voor de uitwerking van het ruimtelijke beleid;
- Het beheersbaar maken van de risico's van ruimtelijke ontwikkelingen;
- Het waarborgen van het gemeentelijk kostenverhaal conform de uitgangspunten van de Wet ruimtelijke Ordening (Wro) en streven naar een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Gemeentelijke gronduitgifte

In het geval van gemeentelijke gronduitgifte van bouwrijpe grond wordt de grondprijzenbrief toegepast. Deze schrijft de verkoopprijzen van grond voor die marktconform moeten zijn. In bepaalde gevallen is het wenselijk een taxatie te doen. Ter indicatie zijn voor projectmatig uit te geven gronden, grondquotes per type woning en prijsklasse opgenomen. Voor gronden voor vrije kavels, bedrijven, kantoren en (commerciële) voorzieningen zijn indicatieve prijzen per m² opgenomen. De vigerende grondprijzenbrief dateert uit 2019. Deze zal in 2021 nog worden geactualiseerd.

Zodra de nieuwe Omgevingswet in werking treedt zal vervolgens de nota Grondbeleid worden aangepast aan de nieuwe regelgeving.

- Gemeentelijk kostenverhaal

Zoals genoemd in de nota Grondbeleid wordt als basis ingezet op faciliterend grondbeleid. Dit betekent dat ruimtelijke initiatieven voor rekening en risico van een private partij ter hand worden

genomen. De kosten van gemeentelijke inzet en externe advisering ten behoeve van het faciliteren van die ontwikkeling worden middels een anterieure overeenkomst of exploitatieplan verhaald of zijn verrekend in de grondprijs bij de verkoop van gemeentelijke grond.

In exploitatie genomen gronden

- Eikelenburgh

De gemeente heeft met de ontwikkelende partij een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) gesloten, waarin afspraken zijn gemaakt over de ontwikkeling van deze locatie. Eind 2016 heeft het college van B&W ingestemd met een aangepaste voortgang van de samenwerkingsovereenkomst Eikelenburgh d.d. 15 december 2009. De verkoop van de woningen verloopt voorspoedig. De vooruitzichten voor 2021 en 2022 zijn onveranderd goed. Het grootste deel van de locatie is inmiddels verkocht. Slechts fase 9 van de ontwikkeling resteert. In deze fase is mede sociale woningbouw voorzien. De gemeente en de ontwikkelaar zijn in overleg om te bepalen op welke wijze een passende stedenbouwkundige invulling aan deze verplichting kan worden gegeven. De insteek is eind 2021 hier overeenstemming over te bereiken. In 2022 kan dan met de uitvoering van fase 9 worden gestart.

Het resultaat van de grondexploitatie Eikelenburgh komt uit op circa € 0,5 miljoen positief op einddatum (31-12-2022). De overleggen over de ontwikkeling van fase 9 vragen meer tijd dan verwacht. De looptijd van de grondexploitatie zal hierop worden aangepast.

Strategische gronden

Zolang gronden zich nog niet kwalificeren als bouwgrond in exploitaties, staan deze op de balans onder de materiële vaste activa (MVA) als 'strategische gronden'.

- TH-locatie

In 2016 is het terrein geschikt gemaakt voor de bouw van een asielzoekerscentrum (AZC), een schoolgebouw en woonunits. De verhuur aan het COA is voor de duur van een periode van 3 tot maximaal 5 jaar. De maximale huurperiode is nu uitgangspunt. Oplevering van het terrein is uiterlijk 31 mei 2022. De oppervlakte van het terrein bedraagt circa 26.000 m². Na oplevering van het perceel door het COA, zal het perceel de komende jaren grotendeels ter beschikking worden gesteld aan RWS om te dienen als werkterrein voor de verbreding van de A4. Met Rijkswaterstaat (RWS) zijn hierover voor een periode van 4 jaar afspraken gemaakt. Zo wordt de ingebruikgeving 'om niet' aan RWS gecompenseerd door de aanleg van ecoducten. De mogelijkheid om het overblijvende deel van het terrein te gebruiken voor een HTM-remise is in onderzoek. De landelijke stikstofproblematiek heeft invloed op de planning van de verbreding van de A4. Vertraging in de planning zal aan de orde zijn. In het bestuurlijk overleg van dit najaar zal meer duidelijkheid worden gegeven over de uitvoeringsplanning.

- LGZ locatie De Opperd

Het bestemmingsplan Landgoederenzone (LGZ) maakt woningbouw mogelijk op de locatie van De Opperd. Middels deze bestemming kan de ontwikkeling op deze locatie nader worden ingevuld aan de hand van een aantal uitwerkingsregels. Hierbij moet dan worden gedacht aan het in beperkte zin toevoegen en ontwikkelen van een kwalitatief hoogwaardig woonmilieu in een te renoveren parklandschap. Een verdere planologisch uitwerking, mogelijk in de vorm van een bestemmingsplanwijziging, dient hiertoe nog te worden opgepakt. Bebouwing zal pas na deze collegeperiode aan de orde komen.

- Het oude Raadhuis

Het voornemen is om het oude Raadhuis volgend jaar in de verkoop te brengen. Daartoe zal eerst onderzocht worden wat een geschikte invulling is voor het onroerend goed.

- LGZ locatie De Voorde

Het bestemmingsplan Landgoederenzone (LGZ) maakt een ontwikkeling in de directe omgeving en op de locatie De Voorde mogelijk. Gelet op het historisch karakter van landhuis De Voorde, tevens rijksmonument, is een zorgvuldige (her)ontwikkeling in samenspraak met de directe omgeving nodig. In 2020 is, na een periode van onzekerheid door niet nagekomen verplichtingen van een eerdere initiatiefnemer, het ontwikkelproces opnieuw opgestart. De opbrengst uit deze ontwikkeling zal de

aanwezige boekwaarde moeten goedmaken. Door de bijzondere ligging van deze locatie en de wens om in participatie met de omgeving tot besluitvorming te komen is de wijze van herontwikkeling en de planning nog nader uit te werken.

- Overige locaties

De gemeente bezit ook nog een aantal minder grote locaties die als strategisch kunnen worden aangemerkt. In dit verband kunnen o.a. worden genoemd: de oude brandweerlocatie en de locatie van de voormalige Pyramideschool. Deze locaties zullen ontwikkeld worden op een passend moment. Een passend moment kan zijn gelijktijdig met (her) ontwikkeling van naastgelegen gronden. De boekwaarde op deze gronden is niet substantieel/nihil.

Lokale heffingen

Inleiding

Soorten heffingen

Lokale heffingen zijn te onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is.

- Ongebonden heffingen worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Voorbeelden: onroerendezaakbelastingen (OZB) en toeristenbelasting.
- Van gebonden heffingen wordt de opbrengst gebruikt ter dekking van de gemaakte kosten. Voorbeelden: Leges, afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Beleidsuitgangspunten

De uitgangspunten voor de ontwikkeling van de gemeentelijke tarieven in 2022 zijn deels geformuleerd in de meerjarenbegroting 2022-2025:

- De opbrengsten afvalstoffenheffing stijgen met de inflatiecorrectie van 1,5%;
- de opbrengst OZB woningen en niet-woningen wordt verhoogd met het geschatte inflatiepercentage van 1,5%;
- de tarieven voor rioolheffing stijgen met het geschatte inflatiepercentage van 1,5%;
- de tarieven voor parkeren blijven gelijk.

Overzicht van de lokale heffingen

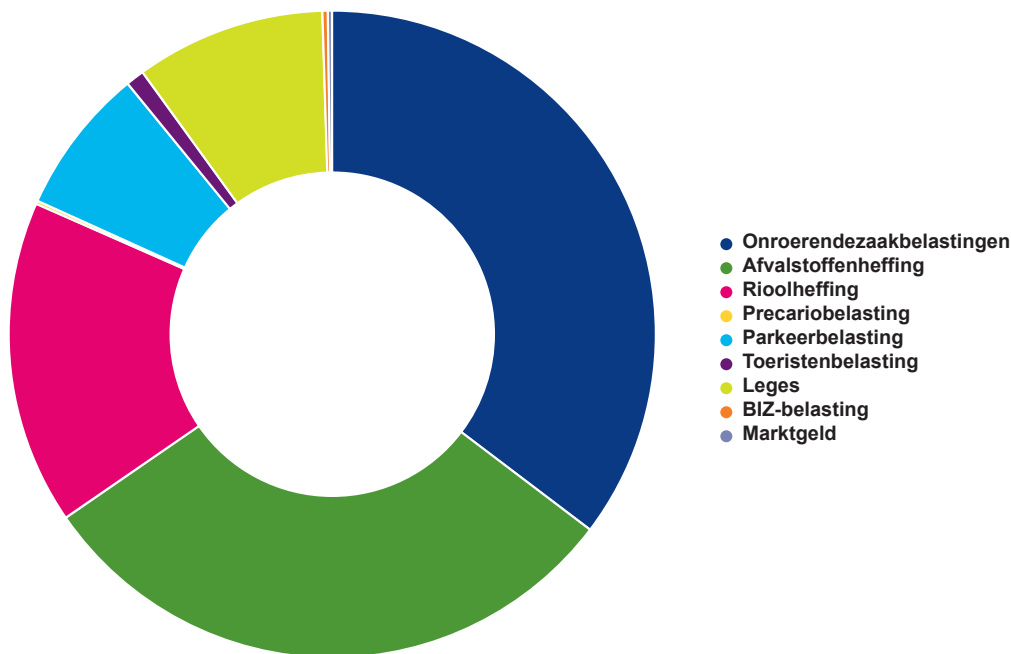
De gemeentelijke heffingen die in 2022 zullen worden geheven zijn:

Onroerendezaakbelastingen	Leges
Rioolheffing	Precariobelasting
Afvalstoffenheffing	Parkeerbelasting
Toeristenbelasting	Overige heffingen

Geraamde opbrengsten

In de onderstaande tabel worden de geraamde opbrengsten voor 2022 vergeleken met de opbrengsten van de begroting 2021. De cijfers voor 2021 zijn bijgewerkt tot en met de tweede halfjaarrapportage.

Heffing	Type	2021	2022
Onroerendezaakbelastingen	Ongebonden	12.437.130	12.623.690
Afvalstoffenheffing	Gebonden	10.586.510	10.746.510
Rioolheffing	Gebonden	5.662.820	5.790.820
Precariobelasting	Ongebonden	346.670	53.170
Parkeerbelasting	Ongebonden	2.620.000	2.620.000
Toeristenbelasting	Ongebonden	0	330.000
Leges	Gebonden	2.936.760	3.391.973
BIZ-belasting	Gebonden	90.880	93.720
Marktgeld	Gebonden	78.660	78.660
Totaal		34.759.430	35.728.543

Demografische druk

De demografische druk geeft de som aan van inwoners van 0-20 jaar en inwoners van 65 en ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar. Het cijfer geeft inzicht in de verhouding van het niet-werkende deel van de bevolking tot het werkende deel van de bevolking.

Op grond van de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is de demografische druk in Rijswijk 75,7%. De landelijke demografische druk is 70,1%. Deze gegevens zijn gebaseerd op de cijfers van 2021.

Woonlasten

De woonlasten vormen een graadmeter voor burgers om te bepalen of de gemeentelijke lasten stijgen of dalen. De berekening van de woonlasten is gebaseerd op de OZB voor een huiseigenaar bij een gemiddelde WOZ-waarde, de rioolheffing en afvalstoffenheffing.

De opbrengst OZB wordt verhoogd met de inflatiecorrectie van 1,5% en de tarieven voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing stijgen ook met 1,5% ten opzichte van de tarieven in 2021. Per categorie huishouden betekent dit dat de woonlasten in 2022 ten opzichte van 2021:

- voor een éénpersoonshuishouden gemiddeld stijgen met 1,5%;
- voor een tweepersoonshuishouden gemiddeld stijgen met 1,5%;
- voor een drie- of meerpersoonshuishouden gemiddeld stijgen met 1,5%.

Gemiddelde WOZ waarde

De verwachting is dat de gemiddelde WOZ waarde in de gemeente Rijswijk voor 2022 met ruim 10% stijgt ten opzichte van de gemiddelde WOZ waarde van 2021. Dat betekent dat de gemiddelde WOZ waarde voor 2021 afgerond uitkomt op € 278.000,-. De procentuele waardeverhoging ligt in lijn met het landelijk gemiddelde.

Gemiddelde woonlasten per jaar

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling weer van de gemiddelde woonlasten in Rijswijk op begrotingsbasis.

Woonlasten	éénpersoonshuishouders			tweepersoonshuishouders			drie- of meerpersoonshuishouders		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
OZB	233,93	228,43	231,86	233,93	228,43	231,86	233,93	228,43	231,86
Afvalstoffenheffing	292,08	354,00	359,28	336,00	407,04	413,04	386,52	468,12	475,08
Rioolheffing	189,60	192,96	195,84	189,60	192,96	195,84	189,60	192,96	195,84
Totaal	715,61	775,39	786,98	759,53	828,43	840,74	810,05	889,51	902,78
Vershil		59,78	11,59		68,90	12,31		79,46	13,27
Stijging in %		8,35%	1,49%		9,07%	1,49%		9,81%	1,49%

Toelichting op de componenten van de woonlasten

Hieronder wordt een korte toelichting gegeven over de stand van zaken in 2021 op de tot de woonlasten behorende onderdelen.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

In de begroting 2022 is voor de opbrengst voor OZB (woningen) geen lastenverzwaring opgenomen, de opbrengst is alleen verhoogd met de inflatiecorrectie van 1,5%. De OZB wordt berekend naar een percentage van de WOZ- waarde van een onroerende zaak.

De WOZ-waarden moeten jaarlijks opnieuw worden vastgesteld. Voor het belastingjaar 2022 worden de WOZ-waarden vastgesteld naar waardepeildatum 1 januari 2021.

Afvalstoffenheffing

De tarieven afvalstoffenheffing stijgen alleen met het inflatiepercentage van 1,5%.

Rioolheffing

De verbrede rioolheffing wordt geheven om de kosten van het beheer en onderhoud van de afvoersystemen van afvalwater, hemelwater en grondwater te dekken. Het nieuwe Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan is vastgesteld 2021. De opbrengst en de tarieven zijn voor 2022 met de inflatiecorrectie van 1,5% verhoogd.

Lokale lastendruk ten opzichte van omliggende gemeenten

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de gemiddelde woonlasten van gemeenten in de regio Haaglanden. De cijfers van alle gemeenten zijn gebaseerd op 2021, vanwege het feit dat de cijfers van 2022 nog niet bekend zijn voor de andere gemeenten.

Gemeente	Woonlasten	
	voor éénpersoonshuishouders	voor meerpersoonshuishouders
Den Haag	596	664
Leidschendam-Voorburg	728	793
Delft	735	867
Rijswijk	775	890
Pijnacker-Nootdorp	828	926
Westland	837	955
Midden-Delfland	972	1.063
Wassenaar	1.081	1.302
Gemiddelde woonlasten	821	934

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat Rijswijk in 2021 ten opzichte van de omliggende gemeenten een positie onder het gemiddelde inneemt. De cijfers van de regiogemeenten zijn gebaseerd op 2021,

omdat de cijfers voor 2022 nog niet bekend zijn. Landelijk liggen de gemiddelde woonlasten in 2021 voor een eenpersoonshuishouden op € 737,- en voor een meerpersoonshuishouden op € 811,-.

Overige lokale heffingen/belastingen

Algemeen

Het geschatte inflatiepercentage voor het jaar 2022 is 1,5%. De tarieven van de overige heffingen en belastingen worden met het geschatte inflatiepercentage van 1,5% verhoogd.

Leges

Voor de Leges is het uitgangspunt dat deze maximaal 100% kostendekkend mag zijn. Dat betekent dat de geraamde baten niet hoger mogen zijn dan de toerekenbare geraamde lasten.

De eerste doorrekening van de kostendekkendheid leidde tot een kostendekkendheidspercentage van meer dan 100%. Aangezien dit niet is toegestaan, wordt voorgesteld om in ieder geval de beoogde tariefsverhoging met het inflatiepercentage van 1,5% niet door te voeren. Daarnaast wees een analyse uit dat de overschrijding van de opbrengstlimiet geheel wordt veroorzaakt doordat per 2022 aanzienlijke baten worden verwacht uit een aantal grote incidentele bouwprojecten. De lasten voor de gemeente met betrekking tot deze projecten zullen over meerdere jaren doorlopen zo lang een project niet is opgeleverd, terwijl de baten geheel in het jaar van de vergunningaanvraag van het project zullen worden verantwoord. Om de lasten over meerdere jaren te kunnen dekken, wordt voorgesteld om een voorziening ex artikel 44, lid 2 BBV voor deze bouwbaten in te stellen.

Precariobelasting

De precariobelasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond.

Voor de precario wordt voorgesteld om de tarieven voor terrassen en uitstallingen vast te stellen op nul. Dit komt voort vanuit het streven van Rijswijk om een gunstig vestigingsklimaat te creëren voor bedrijven en het streven naar een verbetering van de levendigheid van de winkelgebieden.

Voor het tarief voor standplaatsen wordt voorgesteld om het tarief te verhogen met de geschatte inflatie van 1,5%.

Precario op buizen en leidingen van Nutsbedrijven is met ingang van belastingjaar 2022 van rechtswege afgeschaft. Met deze afschaffing is rekening gehouden in de begroting.

Parkeerbelasting

De tarieven voor vergunning parkeren zullen in 2022 niet worden aangepast. Ook het tarief voor betaald parkeren blijft ongewijzigd.

Naheffingsaanslag

Het maximale tarief voor de naheffingsaanslag is landelijk vastgesteld op € 66,50. In het kader van rust op het gebied van parkeren wordt voorgesteld de huidige prijs te handhaven en de kosten van de naheffingsaanslag vast te stellen op € 61,-, vermeerderd met de voor het betreffende parkeerplaats geldende tarief van de parkeerbelasting voor één uur.

BIZ-belasting

De BIZ-belasting is een gebonden heffing die bestemd is voor het bevorderen van leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit of een ander mede publiek belang in de openbare ruimte van de BI-zone. De Raad heeft onlangs de Verordening BI-zone Oud Rijswijk 2020 t/m 2024 vastgesteld. Het tarief is voor 2022 vastgesteld op € 640,-.

Toeristenbelasting

In het Raadsbesluit 21-045 Corona Maatregelenpakket Samen Rijswijk heeft de raad besloten om het tarief voor Toeristenbelasting 2020 en 2021 op nul te stellen. De dekking hiervoor komt uit het Groeifonds. Vanaf 2023 wordt de inkomstenderving gecompenseerd via een structurele verhoging van het tarief. De meeropbrengsten vloeien terug in het Groeifonds.

Voor 2022 wordt voorgesteld om het tarief voor toeristenbelasting vast te stellen op € 2,49 per overnachting. Dit is gelijk aan het initieel vastgestelde tarief voor 2021.

Kwijtschelding

Als een belastingplichtige niet in staat is een belastingaanslag te betalen, kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De gemeente Rijswijk hanteert de zogeheten 100% bijstandsnorm, dit betekent dat alleen huishoudens met een inkomen op of onder het bijstandsniveau recht hebben op kwijtschelding. Wanneer iemand een hoger inkomen heeft of vermogen bezit, betekent dit dat er betalingscapaciteit aanwezig is waaruit de belastingaanslag kan worden voldaan.

De heffingen waarvoor in de gemeente Rijswijk kwijtschelding kan worden gevraagd zijn:

- Onroerendezaakbelastingen;
- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing.

Voor het in aanmerking komen van automatische kwijtschelding wordt in 2022 wederom gebruik gemaakt van de kosteloze toetsing door het Inlichtingenbureau. Alleen huishoudens die in 2021 kwijtschelding ontvingen, worden ter toetsing aangeboden. De huishoudens die volgens deze toets in aanmerking komen voor kwijtschelding hoeven dan niet meer jaarlijks opnieuw een verzoek in te dienen. Dit past binnen de doelstelling om de administratieve lasten voor burgers terug te dringen.

Naast de automatische kwijtschelding wordt gebruik gemaakt de dienstverlening van het Inlichtingenbureau¹. Deze dienstverlening betekent dat de afhandeling van de kwijtschelding verder wordt geautomatiseerd. Hiermee worden de administratieve lasten voor de inwoners verder teruggedrongen.

Voor 2022 is het bedrag aan te verlenen kwijtschelding per belastingsoort begroot op:

Belastingsoort	Bedrag
Afvalstoffenheffing	909.000
Rioolheffing	215.760
OZB	2.500

¹ Stichting Inlichtingenbureau is een dienstverlenende organisatie die door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is opgericht. Het inlichtingenbureau verwerkt gegevens over burgers die gebruik maken van regelingen en voorzieningen, bijvoorbeeld op het gebied van werk en inkomen en wmo en jeugdzorg. Het verwerken van deze gegevens gebeurt op grond van (wettelijke) taakstellende opdrachten voor gemeenten.

Kostendekkendheid

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing	Lasten	Opbrengsten
Salarislasten	514.530	
Directe lasten	7.266.870	
Kwijtschelding	909.000	
Doorberekening veegkosten	735.835	
Totaal	9.426.235	
Toerekening Overhead		
Overhead	426.327	
Totale overhead	426.327	
Compensabele BTW	1.577.540	
Totale kosten	11.430.102	
Totale opbrengst		11.177.760
Dekking		98%

Toelichting op de tabel

Voor de berekening van de lasten voor de afvalstoffenheffing is het taakveld afvalverwijdering en -verwerking het centrale taakveld. 100% van de kosten van het product afvalverwijdering en verwerking wordt in de heffing betrokken. De overhead wordt berekend over de toerekenbare salarislasten. Van de veegkosten wordt 50% van de kosten toegerekend aan de afvalstoffenheffing. De taak straatvegen omvat werkzaamheden voor het inzamelen van het huishoudelijk afval, maar ook het schoonhouden van de riolering valt hieronder. Van het taakveld armoedebestrijding worden de kosten voor kwijtschelding van afvalstoffenheffing in de heffing betrokken. De compensabele BTW wordt voor 100% toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

De totale opbrengst bestaat, naast de opbrengst afvalstoffenheffing uit een subsidie van Nedvang en inkomsten vanuit ongediertebestrijding. Ook is rekening gehouden met de opbrengst van bestuurlijke boetes en de vergoeding in het kader van de garantstelling voor HVC.

Rioolheffing

Rioolheffing	Lasten	Opbrengsten
Salarislasten	229.610	
Directe lasten	1.654.180	
Kwijtschelding	215.760	
Doorberekening veegkosten	735.835	
Versnelde afschrijving	2.174.506	
Totaal	5.009.891	
Toerekening Overhead		
Overhead	104.109	
Totale overhead	104.109	
Compensabele BTW	676.820	
Totale kosten	5.790.820	
Totale opbrengst		5.790.820
Dekking		100%

Toelichting op de tabel

Voor de berekening van de lasten voor de rioolheffing is een aantal producten van belang. Dit zijn riolering en waterzuivering, huishoudelijk/bedrijfsafvalwater, hemelwater en grondwater. Daarnaast zijn ook kosten vanuit kwijtschelding en 50% van de veegkosten toegerekend aan de rioolheffing.

De taak straatvegen omvat werkzaamheden voor het inzamelen van het huishoudelijk afval, maar ook het schoonhouden van de riolering zijn werkzaamheden die hieronder vallen.

De overhead wordt berekend over de toerekenbare salarislasten.

Leges

Recapitulatie kostendekkendheid Legesverordening 2022 gemeente Rijswijk							
	Kosten Personeel	Kosten Overhead	Kosten Overig	Totale kosten	Opbrengst	Kostendekkendhe percentage	
Totaal	1.167.208	1.043.329	715.781	3.426.318	3.391.973	99,0%	
Algemene dienstverlening							
TITEL I	354.553	316.923	351.482	1.022.958	692.077	68%	
1	Burgerlijke stand	62.470	55.840	72.331	190.641	144.460	76%
2	Reisdocumenten	72.618	64.911	71.067	208.595	131.152	63%
3	Rijbewijzen	110.962	99.186	62.081	272.229	183.908	68%
4	Verstrekkings uit de Basisregistratie personen	21.103	18.864	14.464	54.431	34.763	64%
5	Verstrekkings uit het Kiesersregister	0	0	0	0	0	0%
6	Bestuursstukken	0	0	0	0	0	0%
7	Vastgoedinformatie	0	0	0	0	0	0%
8	Overige publiekszaken	58.903	52.651	107.941	219.496	152.116	69%
9	Gemeentearchief	0	0	0	0	0	0%
10	Huisvestigingswet	0	0	0	0	0	0%
12	Gemeentegarantie	0	0	0	0	0	0%
13	Kansspelen	817	730	0	1.547	307	20%
15	Telecommunicatie	15.930	14.239	0	30.168	21.502	71%
16	Verkeer en vervoer	10.919	9.760	23.599	44.278	22.847	52%
17	Diversen	831	742	0	1.573	1.022	65%
Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning							
TITEL II	698.970	624.786	362.545	2.186.301	2.648.623	121%	
1	Begripsomschrijvingen	0	0	0	0	0	0%
2	Vooroverleg/ beoordeling conceptaanvraag	0	0	0	0	0	0%
3	Omgevingsvergunning	698.970	624.786	362.545	1.686.301	2.648.623	157%
	Storting egalisatievoorziening Leges				500.000		
4	Vermindering	0	0	0	0	0	0%
5	Teruggaaf	0	0	0	0	0	0%
6	Intrekking omgevingsvergunning	0	0	0	0	0	0%
8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	0	0	0	0	0	0%
9	Slopmelding	0	0	0	0	0	0%
10	Overig	0	0	0	0	0	0%
Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn							
TITEL III	113.685	101.619	1.754	217.059	51.273	24%	
1	Horeca	54.433	48.656	0	103.088	38.928	38%
2	Organiseren evenementen of markten	48.215	43.098	0	91.313	2.119	2%
3	Prostitutiebedrijven	735	657	1.754	3.146	2.912	93%
4	Splitsingsvergunning woonruimte	4.248	3.797	0	8.045	1.776	22%
6	Winkeltijdenwet	0	0	0	0	0	0%
7	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	3.921	3.505	0	7.426	1.589	21%
8	Automotive	2.133	1.907	0	4.040	3.949	98%

Voor de Leges is het uitgangspunt dat deze maximaal 100% kostendekkend mag zijn. Dat betekent dat de geraamde baten niet hoger mogen zijn dan de toerekenbare geraamde lasten.

De eerste doorrekening van de kostendekkendheid leidde tot een kostendekkendheidspercentage van meer dan 100%. Aangezien dit niet is toegestaan, wordt voorgesteld om in ieder geval de beoogde tariefsverhoging met het inflatiepercentage van 1,5% niet door te voeren. Daarnaast wees een analyse uit dat de overschrijding van de opbrengstlimiet geheel wordt veroorzaakt doordat per 2022 aanzienlijke baten worden verwacht uit een aantal grote incidentele bouwprojecten. De lasten voor de gemeente met betrekking tot deze projecten zullen over meerdere jaren doorlopen zo lang een project niet is opgeleverd, terwijl de baten geheel in het jaar van de vergunningaanvraag van het project zullen worden verantwoord. Om de lasten over meerdere jaren te kunnen dekken, wordt voorgesteld om een voorziening ex artikel 44, lid 2 BBV voor deze bouwbaten in te stellen.

Marktgeld

Marktgeld	Lasten	Opbrengsten
Salarislasten	38.122	
Directe lasten	36.640	
Totaal	74.762	
Toerekening Overhead		
Overhead	34.076	
Totale overhead	34.076	
Totale kosten	108.838	
Totale opbrengst		78.660
Dekking		72%

Om de kostendekkendheid voor Marktgeld te berekenen, zijn alle directe lasten meegenomen. Daarnaast is personele inzet toegerekend.

Financiering

Inleiding

Rijswijk voert een financieel beleid, waarbij we op een verantwoordelijke manier omgaan met financiële middelen. Het is belangrijk dat we goed omgaan met financiële risico's en dat we over voldoende middelen beschikken, zodat we tijdig aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen tegen zo laag mogelijke kosten.

We houden onze financiële geldstromen en vermogensposities goed in de gaten en kijken ook naar de invloed van de economische ontwikkeling op de overheden en de geld- en kapitaalmarkt. Daarnaast beheersen we de financiële risico's door het steeds opnieuw afstemmen van onze financiële positie met de benodigde financiële middelen op zowel de korte termijn (liquiditeit) als op de langere termijn (langlopende leningen).

Prognoses renteniveau van de geld- en kapitaalmarkt

De kapitaalmarkt, de markt voor vragers en aanbieders van langlopende geldleningen > 1 jaar is internationaal. In Europa beïnvloedt de centrale bank (ECB) deze markt door opnieuw massaal Europese staats- en bedrijfsobligaties op te kopen. Dit gebeurt via een regulier programma en een speciaal corona opkoopprogramma. Dit corona oftewel PEPP-programma loopt in ieder geval tot en met 2021. Berichtgeving over verlenging is in september 2021 nog tegenstrijdig. Er bestaat een grote kans dat het programma op een rustige manier wordt afgebouwd. Dit kan alleen als er vertrouwen bestaat in voldoende structurele inflatie én groei van de economie aanwezig zal zijn. Thans wordt vooralsnog rekening gehouden dat de huidige inflatie en groei van de economie van tijdelijke aard zal zijn. Deze zou zijn ontstaan door een gedeeltelijk inhaaleffect van de opgelopen economische stagnatie als gevolg van de corona pandemie. Vooralsnog blijft de kapitaalmarktrente zeer laag met het uiteindelijke doel de economie in de EU te stimuleren.

De geldmarkt (korte termijnfinancieringsmiddelen) met een looptijd < 1 jaar wordt geheel gereguleerd door de ECB. Banken worden al jaren gestimuleerd om geld uit te lenen aan de markt om de bestedingen minimaal op peil te houden. De belangrijkste maatregel om dit te bereiken is het belasten van de overtollige middelen van de banken. Banken moeten 0,5% betalen over de uitgezette tegoeden.

Risicobeheer

Bij het financieren van investeringen, grondexploitaties en de lopende exploitatie worden de volgende risico's onderscheiden:

- Langlopend renterisico
- Kortlopend renterisico
- Kredietrisico
- Liquiditeitsrisico

Deze risico's proberen wij zo goed mogelijk te managen met het doel de rentekosten zo laag mogelijk te houden.

Langlopend renterisico

Volgens de balans van de jaarrekening 2020 bedraagt het saldo van de gemeente Rijswijk ondergebracht in de Schatkist per ultimo 2020 € 146 miljoen, waarvan circa € 46 miljoen aan betalingen in januari vervallen. Dit financieringsoverschot (incl. RijswijkBuiten) is aangehouden om de aflossingen op langlopende leningen in 2021 circa € 75 miljoen en 2022 € 33 miljoen te kunnen betalen.

Onder andere is in maart 2020 een lening van € 45 miljoen aangetrokken met een looptijd van 50 jaar met een rente van -0,02% en is in 2019 € 80 miljoen ten behoeve van RijswijkBuiten aangetrokken om de toekomstige aflossingen te kunnen betalen. Echter met de aankomende nieuwe investeringen volgens het investeringsplan 2022-2025, het gebruik van de reserves en temporisering

van gronduitgiften in RijswijkBuiten zorgen we er voor dat er nieuw vreemd vermogen in de vorm van langlopende leningen nodig zal zijn. Met het oog op de komende meerjarenbegroting, de beschikking over de reserves, de looptijden van de bestaande financieringen en de mogelijke renteverhogingen in de toekomst wordt er rekening gehouden met opnames van leningen tot een bedrag van maximaal € 60 miljoen.

Op dit moment zijn leningen met een looptijd van 50 jaar goedkoper dan die met een looptijd van 30 jaar. De leningen met een looptijd van 50 jaar worden voor lagere overheaden in 2021 verhandeld tussen 0,6% en 1,00%. Er wordt van uitgegaan dat een percentage van 0,6% nog tot de mogelijkheden kan behoren.

Financiering RijswijkBuiten

Volgens de 9^e herziening van de Grex RijswijkBuiten bedraagt de boekwaarde per 1 januari 2022 € 114,5 miljoen inclusief verliesvoorziening.

In 2016 zijn een drietal zogenaamde forwardleningen voor RijswijkBuiten afgesloten. In 2019 en 2020 zijn 2 leningen afgesloten elk € 40 miljoen. Het verloop van de investeringen volgens de 9^e herziening en de financieringen zijn als volgt.

x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Boekwaarde opgave RB incl voorz.							
ultimo jaar	114.465	91.787	66.919	45.284	26.229	4.305	0
idem, gemiddeld	120.099	103.126	79.353	56.102	35.757	15.267	2.153
financiering gemiddeld per jaar							
forward lening 1%	26.000	17.333					
forward lening 0,85%	15.333						
forward lening 1,15%	13.000	13.000	13.000				
10 jaar fixe -0,11%	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
10 jaar lineair -0,055%	38.000	34.000	30.000	26.000	22.000	18.000	14.000
totaal financieringen gemiddeld	132.333	104.333	83.000	66.000	62.000	58.000	54.000
financieringsoverschot per jaar RB	12.234	1.207	3.647	9.899	26.244	42.733	51.848

Een grondexploitatie laat zich moeilijk voorspellen. Dit geldt ook voor RijswijkBuiten. Hiermee verband houdend is ook de financiering voor de toekomst moeilijk in te schatten. Gezien de onzekerheid over het verloop van de boekwaarde en de mogelijkheid om op de kapitaalmarkt leningen te sluiten met negatieve rente is in 2019 besloten om voor 10 jaar extra te lenen en deze middelen beschikbaar te houden voor RijswijkBuiten. Een soort verzekering voor de toekomst met een jaarlijkse negatieve premie. Hiermee wordt bereikt, dat voor de komende jaren in geval van stagnatie in de grondverkoop het risico voor de rentekosten is geminimaliseerd en zelfs negatief wordt.

Voor zover er een kapitaaloverschot voor het plangebied RijswijkBuiten bestaat (meer financieringsmiddelen dan boekwaarde) worden de financieringsmiddelen gebruikt voor de overige investeringen van de gemeente.

Financiering investeringen gemeenten (exclusief RijswijkBuiten)

De investeringen van de gemeente exclusief RijswijkBuiten zijn als volgt. In de cijfers van de investeringen is ook het investeringsplan 2021 t/m 2025 opgenomen.

x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025
investeringen begin van het jaar	229.881	266.588	281.111	291.028	285.378
idem, gemiddeld		248.235	273.850	286.070	288.203
langlopende leningen minus					
boekwaarde RijswijkBuiten	138.045	128.093	133.431	148.536	161.061
reserves	98.293	95.069	92.493	92.854	93.256
voorzieningen	6.682	6.598	6.640	6.682	6.723
totaal financieringsmiddelen	243.020	229.760	232.564	248.072	261.040
gemiddeld		236.390	231.162	240.318	254.556
saldo per jaar		-18.475	-41.286	-37.998	-27.163
+ = financieringsoverschot					
- = financieringstekort					

Toelichting:

Bovenstaande weergave is gebaseerd op de cijfers en ramingen van dit moment.

Financieringstekorten ontstaan als de financieringsmiddelen (reserves en leningen) lager zijn dan de investeringen.

In de loop van de jaren ontstaat een financieringstekort. Dit kan opgelost worden door het aantrekken van nieuw vreemd vermogen. In deze begroting is rekening gehouden met leningen tot een maximum van € 60 miljoen in 2022. Zodra er financieringsbehoefte bestaat zal een tranche van dit bedrag worden opgenomen. Een en ander is afhankelijk van de prijs op de kapitaalmarkt van de lening.

Totale ontwikkeling schuldenpositie van Rijswijk

De relatief hoge schuldenpositie op dit moment is van tijdelijke aard. Deze positie wordt vooral veroorzaakt door de investeringen in de grondexploitatie RijswijkBuiten en is goed in beeld. De schuldenpositie wordt, zowel ten aanzien van de financieringsbehoefte als de rentekosten, nauwlettend gemonitord.

De verkopen van de gronden in RijswijkBuiten zullen in de loop van de jaren zorgen dat het saldo van de investeringen zal dalen. Hierdoor neemt de financieringsbehoefte van dit exploitatiegebied af, waardoor dit een gunstige invloed heeft op de totale schuldenpositie.

De mate van verlaging van de schuldenpositie is afhankelijk van de realisering van de verkoopopbrengsten van RijswijkBuiten en de overige investeringsplannen van de gemeente.

Leningen afsluiten om toekomstige investeringen te kunnen financieren kan voor een lange looptijd van 50 jaar een gunstige invloed hebben op de gemiddelde rentekosten. Niet alleen de hoge schuldenpositie is van belang, maar nog belangrijker is het lage niveau van de rentekosten waarvan jarenlang geprofiteerd kan worden. Met dit laatste houdt een schuldquote geen rekening. De gemiddelde rentevoet van vreemd en eigen vermogen is circa 1%. Het aangaan van een langlopende lening met een looptijd van 50 jaar bedraagt nu circa 0,6% en zal de gemiddelde rentevoet verlagen.

Voor een totaaloverzicht van de ontwikkeling van de schuldenpositie, inclusief RijswijkBuiten wordt verwezen naar bijlage 2 behorende bij deze paragraaf.

Renterisiconorm

Het renterisico op langlopende geldleningen is wettelijk aan een maximum gebonden. Uitgangspunt hierbij is om zoveel mogelijk spreiding in de looptijden van leningen aan te brengen, zodat geen onnodige renterisico's worden gelopen. De wettelijk vastgestelde renterisiconorm van 20% houdt in dat in enig jaar de aflossing van de lange schuld niet hoger mag zijn dan 20% van het totaal van de lasten volgens de begroting. Hierdoor wordt de rentegevoeligheid beperkt. De rentegevoeligheid voor de gemeente Rijswijk is niet aanwezig; Voor RijswijkBuiten wordt gebruik gemaakt van fixe- en lineaire leningen. De middelen voor de aflossingen van deze leningen zijn afkomstig uit de opbrengsten

grondverkoop. Nadat de exploitatie RijswijkBuiten is afgesloten zijn alle gronden verkocht en zijn financieringsmiddelen niet langer nodig.

Voor 2022 is dit maximum berekend op circa € 41,9 miljoen (2021 € 40,2 miljoen). Het totaal van de betaalde aflossingen in 2022 zal circa € 32,5 miljoen bedragen, zodat onze gemeente ruim binnen deze norm blijft.

Het herfinancieren van de af te lossen leningen in 2021 en 2022 zijn al ruim van te voren voorzien, door het afsluiten van geldleningen in 2019 en 2020. Naast de opgenomen leningen van € 80 miljoen met negatieve rente voor RijswijkBuiten is een fixe lening van € 45 miljoen opgenomen met een looptijd van 50 jaar voor minus 0,02%. Dit maakt de gemeente Rijswijk ongevoelig voor renteschommelingen gedurende 50 jaren ter hoogte van dit bedrag. Met het aangaan van nieuwe leningen met een lange looptijd zal de ongevoeligheid voor renteschommelingen verder worden versterkt.

Kortlopend renterisico (kasgeldlimiet)

De rente op de geldmarkt voor 1-maands kasgeldleningen voor overheden beweegt zich medio september 2021 rond minus 0,5% op jaarbasis en zoals eerder vermeld kan dit nog voorlopig aanhouden. We gaan uit van een marktrenteniveau voor kasgeldleningen in het jaar 2022 van gemiddeld circa -0,5%,

Als de rente op de geldmarkt laag blijft en de kapitaalmarktrente niet verder stijgt, zullen wij zo nodig gebruik maken van de ruimte binnen de wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden) om de totale rentelasten zo laag mogelijk te houden. De kasgeldlimiet kunnen wij maximaal 3 maanden overschrijden, daarna moeten wij consolideren. Dit houdt in kortlopende leningen omzetten in langlopende leningen.

Het renterisico op kortlopende geldleningen (< 1 jaar) is door de wet FIDO gemaximaliseerd tot de kasgeldlimiet. Deze limiet is gesteld op 8,5% van de begrotingsomvang van 2022. Dit betekent dat bij een begrotingsomvang van € 209,3 miljoen in 2022 de kasgeldlimiet circa € 17,8 miljoen (2021: € 17,1 miljoen) bedraagt.

Kredietrisicobeheer

Het kredietrisico wordt veroorzaakt door de mogelijkheid dat de instelling waaraan geld is verstrekt niet in staat blijkt te zijn, de rente en aflossing op verstrekte leningen te voldoen. Deze verstrekte geldleningen betreffen leningen in het kader van de publieke taak van de gemeente. De gemeente heeft een relatief beperkt bedrag aan leningen uitstaan.

Het volgende overzicht geeft de vergelijking met de begrotingen 2022 en 2021 én de jaarrekening 2020:

	Per ultimo jaar (x € 1.000,-)		
	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
- woningbouwverenigingen	639	595	550
- leningen eigen personeel	348	311	316
- fietsenplan	17	20	20
- krediethypotheke			
Participatiewet	364	323	323
- startersleningen RB	600	250	250
- lening OGM Chagall	681	609	523
- lening Museum Rijswijk	617	642	732
Totaal	3.266	2.750	2.714

Museum Rijswijk

In de paragraaf financiering van de 2^e halfjaarrapportage 2018 is ten behoeve van de Stichting Museum Rijswijk een te verstrekken hypothecaire lening opgenomen van ten hoogste € 751.000. In

2021 is voor het exploitatietekort 2020 een leningtranche van maximaal € 25.000 beschikbaar gesteld. Op basis van de jaarrekening 2020 wordt deze tranche van de lening definitief bepaald. Daarnaast is een bedrag van € 90.000 ter lening aangeboden onder de voorwaarde van overlegging van een door de gemeente te accorderen meerjaren-onderhoudsplan en overlegging van de nota's.

Voor 2022 kan op basis van de huidige besluitvorming voor een totaalbedrag van maximaal € 732.000 (642 + 90) als verstrekte lening aan het Museum Rijswijk zijn opgenomen.

Het verschil van circa € 20.000 met het maximaal oorspronkelijke bedrag van € 751.000 wordt veroorzaakt door vooral een minder nadelig exploitatiesaldo over 2018.

Met ingang van 2022 wordt volgens de lening overeenkomst € 20.000 afgelost. Met ingang van 2023 € 29.940 per jaar.

Garantstellingen

De gemeente loopt niet alleen kredietrisico op verstrekte geldleningen, maar ook op de geldleningen, waarover een garantstelling is verstrekt. De garantstellingen heeft nagenoeg geheel betrekking op leningen aan de woningcorporaties Vidomes en Rijswijk Wonen. Voor deze leningen is in 2021 een vernieuwde achtervangovereenkomst afgesloten met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Hierdoor is het kredietrisico voor de gemeente nog meer beperkt, doordat er nog meer zekerheden zijn ingebouwd in de overeenkomst met het WSW. Zo kent de zekerheidsstructuur een gelaagdheid, die in volgorde wordt aangesproken. Gemeenten en de Staat zijn de laatste laag in de zekerheidsstructuur en worden als laatste aangesproken. Met de nieuwe achtervangovereenkomst is de positie van gemeenten verder verbeterd.

Daarnaast beschikt Rijswijk Wonen over een eigen vermogen van € 745 miljoen (op basis van actuele waardebeoordeling) volgens de laatst gepubliceerde jaarrekening 2020 bij een balanstotaal van € 910 miljoen. Dit betekent een zeer hoog solvabiliteitspercentage van circa 82%.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisicobeheer betreft het financieren en uitzetten van middelen voor de perioden van één jaar of korter. Zoals eerder aangegeven zal een financieringstekort zo veel mogelijk met kortlopende geldleningen worden gefinancierd. Dit gebeurt door het aanhouden van een gering saldo op de rekening-courant bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) aangevuld met kasgeldleningen. Het aanhouden van rekening-courant krediet is veel duurder dan het financieren met kasgeldleningen. Om te voorkomen dat er onnodig tegoeden op de rekening-courant blijven staan, wordt dagelijks het totaal van de saldi van alle bankrekeningen > € 0,5 miljoen automatisch afgeroomd en overgeboekt naar de Schatkist.

Overzicht Rente exploitatie 2022 x € 1.000		
rentekosten korte- en lange termijnfinanciering		2.636
totaal rentelasten		2.636
totaal rentebaten		50
saldo rentelaten en baten		2.586
toerekening rente aan RijswijkBuiten	261	
toerekening rente aan overige grondexploitaties	195	
		456
totaal aan beleidsproducten toe te rekenen rente		2.130
geraamde toerekening aan beleidsproducten 1%	2.116	
geraamde toerekening aan investeringen 1%	200	
Totaal doorbelast		2.316
Voordelig saldo rente		186

Toelichting:

Renteresultaat

Het renteresultaat bedraagt voordelig € 186.000, dit is ontstaan doordat er meer rentekosten is doorberekend aan de beleidsproducten. Het saldo van de geraamde rentelasten en -baten bedraagt € 2.130.000. Uitgedrukt in een percentage van de beginboekwaarde van de investeringen is dit 0,93%. Het doorberekende rentepercentage toegerekend aan de beleidsproducten is gemiddeld 1.

Bijlagen

Bijlage 1 biedt inzicht in de looptijd, het aflossingsdeel en de rentepercentages van de bestaande langlopende geldleningen. Uit het overzicht blijkt hoeveel er in 2022 wordt afgelost en wat de restantschulden zijn per begin 2022.

In bijlage 2 van deze paragraaf is de geprognosticeerde balans opgenomen. Deze staat geeft het verloop van de investeringen over de begrotingsperiode 2022-2025 én in hoeverre deze investeringen zijn gefinancierd met eigen vermogen en vreemd vermogen.

Overzicht langlopende leningen

Het overzicht langlopende leningen biedt inzicht in de looptijd, het aflossingsdeel en de rentepercentages van de bestaande langlopende geldleningen. Uit het overzicht blijkt hoeveel er in 2022 wordt afgelost en wat de restantschulden zijn per begin 2022.

Lening	Beëindiging looptijd in het jaar	Rente- percentage	Restant begin 2022	Jaarlijkse aflossing/ eenmalig
235	2028	4,41	1.960	280
236	2028	4,47	2.800	400
237	2028	4,77	2.100	300
239	2030	3,81	3.600	400
241	2034	4,75	5.200	400
242	2030	3,94	6.750	750
Forwardlening RB	2022	1	26.000	26.000
Forwardlening RB	2023	1,15	13.000	0
Forwardlening AD	2035	2,033	14.000	0
Forwardlening AD	2040	2,048	14.000	0
Forwardlening AD	2045	2,005	14.000	0
Forwardlening AD	2050	1,977	14.000	0
Forwardlening AD	2055	1,925	14.000	0
Lening RB	2029	-0,11	40.000	0
Lening RB	2030	-0,055	36.000	4.000
Lening AD	2070	-0,02	45.000	0
Totaal			252.410	32.530

Naast de bestaande leningen in dit overzicht wordt voorgesteld een nieuwe lening in 2022 op te nemen tot maximaal € 60 miljoen met een lange looptijd om de investeringen in de komende jaren te kunnen financieren. Zie voor een verdere toelichting in deze paragraaf.

Geprognosticeerde balans

Bedragen * € 1000	31-12-2020 jaarrek 2020	31-12-2021 raming	31-12-2022 raming	31-12-2023 raming	31-12-2024 raming	31-12-2025 raming
ACTIVA						
Immateriële vaste activa	642	605	568	534	501	467
Materiële vaste activa	184.812	221.887	258.762	273.456	283.549	278.077
Financiële vaste activa	6.546	7.390	7.258	7.121	6.835	6.835
Totaal vaste activa	192.000	229.882	266.588	281.111	290.885	285.379
Voorraden						
(bouwgrondexploitaties)	120.827	114.771	92.093	67.225	45.590	26.535
Vorderingen < 1 jaar	21.022	21.022	21.022	21.022	21.022	21.022
Rijk's schatkist	145.627	17.442	17.000	17.000	22.710	41.464
Liquide middelen	814	814	814	814	814	814
Overlopende activa	5.814	5.814	5.814	5.814	5.814	5.814
Totaal vlottende activa	294.104	159.863	136.743	111.875	95.950	95.649
TOTAAL ACTIVA	486.104	389.745	403.331	392.986	386.835	381.028
PASSIVA						
Algemene reserve	34.025	27.873	31.566	33.223	34.195	35.512
Bestemmingsreserves	67.334	60.023	58.904	58.076	57.441	56.806
Totaal eigen vermogen	101.359	87.896	90.470	91.299	91.636	92.318
Voorzieningen	5.048	6.682	6.598	6.640	6.682	6.723
Vaste schulden > 1 jaar	326.940	252.410	219.880	200.350	193.820	187.290
Idem, optioneel € 60 miljoen			43.626	51.940	51.940	51.940
Totaal vaste schulden > 1 jaar	326.940	252.410	263.506	252.290	245.760	239.230
Totaal vaste passiva	433.347	346.988	360.574	350.229	344.078	338.271
Kasgeldleningen	10.000	-	-	-	-	-
Overige schulden	6.152	6.152	6.152	6.152	6.152	6.152
Netto vlottende schulden	16.152	6.152	6.152	6.152	6.152	6.152
Overlopende passiva	36.605	36.605	36.605	36.605	36.605	36.605
Totaal vlottende passiva	52.757	42.757	42.757	42.757	42.757	42.757
TOTAAL PASSIVA	486.104	389.745	403.331	392.986	386.835	381.028

RijswijkBuiten

Wat willen we bereiken

Visie op de paragraaf

De transformatie van het glastuinbouwgebied in RijswijkBuiten in een unieke en duurzame woonlocatie, met daarbij voldoende voorzieningen op het gebied van detailhandel, onderwijs en welzijn.

De gebiedsontwikkeling RijswijkBuiten vindt zijn grondslag in het in 2009 door de raad vastgestelde Masterplan Rijswijk-Zuid. Dit masterplan is in 2013 en 2014, vijf jaar na vaststelling van het masterplan in overleg met de gemeenteraad geëvalueerd en op onderdelen in beoogd beleid aangepast en geactualiseerd. Inmiddels zijn 2 fases van deze gebiedsontwikkeling in uitvoering, waarbij deelgebied Sion nagenoeg is afgerond en deelgebied Parkrijk volop in de realisatiefase verkeert. In 2021 zal bestuurlijk verder richting worden gegeven aan de beoogde invulling van het gebied Pasgeld (3e fase van de gebiedsontwikkeling), op basis van actuele inzichten, visies en (markt-)omstandigheden.

In juni 2019 heeft de raad de zevende herziening van de grondexploitatie vastgesteld, waarbij onder meer is besloten de exploitatieduur te verlengen tot en met 2026 (voorheen 2023) en de taakstelling te verhogen door extra meergezinswoningen en meer m2 bedrijvigheid aan het programma toe te voegen. In combinatie met het gebied Pasgeld-Oost en de aansluiting op het omliggend gebied, wordt de beoogde gebiedsontwikkeling verder uitgewerkt, inclusief de verhoogde taakstelling. De taakstelling vloeit ook voort uit de extra en toenemende woningdruk in onze regio.

De ontwikkeling van de gebieden Pasgeld-Oost en Pasgeld-West, die volgens planning wordt gerealiseerd in de periode 2022-2026, zal mede in brede context worden bekeken met betrekking tot actuele inzichten op functies als verkeer, groen, water en cultuurhistorie in het totale gebied. Hiervoor wordt een hoofdplanstructuur opgesteld waarin naar een optimale aansluiting wordt gezocht tussen de beoogde woonopgave en de betekenisvolle landschappelijke- en waterstaatkundige opgave in het gebied Pasgeld. Input voor de hoofdplanstructuur wordt, naast externe deskundigenadviezen ook opgehaald vanuit onder meer het participatieproces met bewoners, ontwikkelaars en de gemeente. In dit proces worden de kansen en ambities voor het gebied Pasgeld gedeeld en gezamenlijk onderzocht. Zie daartoe het Schetsboek in Potlood.

Parallel aan het opstellen van de hoofdplanstructuur wordt al geruime tijd in samenwerking met de betrokken marktpartijen gewerkt aan diverse varianten van een stedenbouwkundige en financiële uitwerking van Pasgeld-West en het daarvoor beoogde woningbouwprogramma. De resultaten hiervan vormen een belangrijke input voor de komende tiende herziening van de grondexploitatie Sion 't Haantje. De beoogde en nog globaal opgestelde stedenbouwkundige uitwerking en invulling voor Pasgeld-West worden in het vierde kwartaal 2021 gedeeld met de gemeenteraad ter bepaling van de bestuurlijke koers, met name daar waar het gaat om de beoogde programmering, ook in relatie tot de financiële mogelijkheden.

Relevant aspect is de wateropgave. Als gevolg van aangescherpte eisen vanuit het Hoogheemraadschap van Delfland, gebaseerd op klimaatverandering, is de kwantitatieve wateropgave in toenemende mate van invloed op het mogelijke ruimtegebruik en daarmee het percentage uitgeefbaar. In nauwe samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland – als ketenpartners – wordt beoogd op innovatieve wijze zo efficiënt mogelijk een klimaatadaptief en robuust watersysteem te realiseren. In welke mate de aangescherpte eisen zich concreet vertalen in financiële gevolgen is afhankelijk van diverse nog te maken keuzes.

Doelstellingen

1. Volkshuisvesting, realisatie van circa 4.000 woningen binnen een programma dat aansluit op de woonvisie, meest actuele inzichten en beoogde invulling van het gebied Pasgeld als geheel;
2. Ruimtelijke en stedenbouwkundige inpassing van maatschappelijke voorzieningen, waaronder twee basisscholen, een gezondheidscentrum en bijzondere woonvormen/doelgroepen;

3. Realisatie en uitgifte bouwgrond voor circa 10 ha bvo voor bedrijven, overwegend midden- en kleinbedrijf;
4. Duurzaamheid, een optimale leefomgeving waarbij de milieubelasting, de mobiliteit en het energieverbruik minimaal en onderscheidend zijn;
5. Groenstedelijk woonmilieu, grondgebonden woningen, afgewisseld met appartementen in een parkachtige omgeving;
6. Aandacht voor cultuurhistorische waarden en sociale cohesie in de wijk;
7. Een op eindwaarde sluitende grondexploitatie.

De doelstellingen zijn bij de recente vaststelling van de negende herziening (2021) van de grondexploitatie herbevestigd.

Indicatoren

Indicator Sion, Parkrijk ('t Haantje) Pasgeld- West en -Oost	Realsatie 2020	Streefwaarde				
		2021	2022	2023	2024	2025
Woningen ¹	1.786	391	286	284	284	284
EPC (BENG/ENG) ²	0	0	0	0	0	0
Sociale huur ³	64	133	8	16	19	19
Scholen	1	1	0	0	0	0
Overige voorzieningen ⁴	3	0	1	0	0	0
Uitgifte bedrijventerrein in m2 BVO	26.312	0	24.237	9.320	9.320	9.320

1 Planning van de verkoop van bouw kavels voor woningen.

2 De EnergiePrestatieCoëfficiënt (EPC) van een woning drukt de energetische prestatie van een woning uit. Wettelijk is inmiddels vastgelegd dat nieuwbouwwoningen gasloos worden gebouwd en is de EPC-norm vervangen door een nieuw normstelsel, dat meer Europees aansluit met BENG (Bijna Energie Neutraal en Gasloos) en ENG (Energie Neutraal en Gasloos). De EPC waarde 1,0 is ongeveer wat een gemiddelde woning in 1990 presteerde. Een woning met een EPC van 0,6 gebruikt dus nog maar 60% van de energie, die zo'n woning twintig jaar terug gebruikt zou hebben. De EPC-berekening is opgenomen in het bouwbesluit, en sinds 1995 is het verplicht deze bij een bouwvraag in te dienen. Vanaf 2011 geldt de strengere norm van EPC 0,6. Vanaf 2015 is de norm EPC 0,4. Vanaf 2020 is de norm BENG (= EPC circa 0,2), de norm ENG is gepland om enige jaren daarna in te voeren.

3 Met betrekking tot de fasering en de aantallen sociale huurwoningen vindt nog overleg plaats met de woningcorporaties

4 In Sion zijn 2 kinderdagverblijven en een huisartsenpost gevestigd. In 2022 zal er een nieuwe huisartsenpost in 't Haantje gerealiseerd worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het programma van werkzaamheden en uitgifte van bouwgrond voor voornamelijk verkoop van woningbouw, zoals dat is gepland en dient als onderlegger van de ramingen van de jaarschijf 2022 van de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Negende herziening, 2021.

Eind 2021 wordt de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Tiende herziening 2022 opgesteld. De hieruit volgende wijzigingen voor de Programmabegroting 2022-2025 zullen in de 1e halfjaarrapportage 2022 worden meegenomen.

Grondverwerving

Verwervingsactiviteiten worden nadrukkelijk afgestemd op de beoogde ontwikkeling van het gebied. Bij een grootschalige ontwikkeling, waarvan sprake is in RijswijkBuiten, is het doel om alle nog benodigde percelen te verwerven in een minnelijk traject.

Verwacht wordt dat nog in 2021 de laatste voor de ontwikkeling van het plangebied benodigde gronden verworven kunnen worden. Daarna resteert alleen nog de overdracht van de door ProRail voor de realisatie van de spoorverdubbeling benodigde percelen aan de gemeente.

Bouw- en woonrijp maken

De planning en de uitvoering van de werkzaamheden van bouw- en woonrijp maken zijn aangepast aan de uitgangspunten zoals opgenomen in de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Negende herziening, 2021.

Rente en financiering

Voor de financiering van de voorbereiding en uitvoering van de plannen was een arrangement afgesloten. Het renterisico was tegen een vast rentepercentage van 3,78% afgedekt door derivaten met een looptijd tot 1 september 2020. In de grondexploitatieberekening wordt nu rekening gehouden met een gemiddeld calculatietarief voor de rentekosten van 0,37%.

Risico's

De omgang met risico's bij grondexploitaties is beschreven in de Nota Grondbeleid. Risico's bij dit project kunnen zich voordoen op allerlei gebieden (o.a. politiek, bestuurlijk, maatschappelijk, economisch, wet- en regelgeving, samenwerking). Voor de kansen en bedreigingen van de gemeentelijke grondexploitatie is een risicoparagraaf opgesteld. Deze maakt deel uit van de grondexploitatie.

De gekwantificeerde risico's binnen de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Negende herziening, 2020 bedragen € 6,399 miljoen. Gelet op het negatieve exploitatieresultaat is hiervoor binnen de grondexploitatie geen dekking aanwezig. De Algemene reserve wordt ingezet als buffer.

Gronduitgifte

De uitgifte van bouwgronden in RijswijkBuiten is nu voorzien in de periode tot 2026. Conform Grondexploitatie Sion-'t Haantje Negende herziening, 2021 worden er tot en met 2021 circa 2.053 bouw kavels in verkoop gebracht. De planning is gebaseerd op het sturen op woningaantallen (programma) en het realiseren van de geraamde grondopbrengsten. Naast de twee geplande scholen wordt de huidige tijdelijke school in Sion, als gevolg van een groter leerlingaantal dan gepland, voor een langere periode aangehouden. In Parkrijk is hiervoor langs de Laan van 't Haantje eveneens een tijdelijke school gerealiseerd. De op deze locatie geplande woningbouw zal na afsluiting van de exploitatieperiode plaats vinden (over ca 8 jaar).

Uitgifte bouwgrond voor bedrijven

Om de afzet van bouwgrond voor bedrijven te stimuleren wordt het komende jaar onderzocht of, in navolging van de woningbouwstimulering door middel van erfpacht, dit instrument ook voor bedrijventerreinen in RijswijkBuiten ingezet kan worden. Per juli 2021 zijn 4 van de 6 kavels middels een reserveringsovereenkomst gereserveerd in deelgebied H7. Naar verwachting zullen deze bedrijfskavels in 2022 (uiterlijk 2023) bouwrijp worden uitgegeven. Het woonrijp maken zal naar verwachting in 2023 worden afgerond.

Duurzaamheid

Rijswijk heeft als doel om van RijswijkBuiten een van de meest duurzame uitbreidingswijken van Nederland te maken. Onderdeel van deze ambitie is het beïnvloeden van de vervoerswijze. Hierbij wordt ingezet op een verschuiving van autogebruik naar duurzamere vormen van vervoer, zoals fietsen en openbaar vervoer. Zeker bij nieuwbouw op deze schaal is dat goed aan de voorkant te organiseren. De nabijheid van de bestaande stations Rijswijk en Delft en de (fiets)verbindingen naar die stations toe en het beter benutten daarvan is waar mede op wordt ingezet, separaat aan het doen van onderzoek in samenwerking met MRDH naar een halteplaats voor dit gebied.

Voor het deelgebied Parkrijk is in lijn met bovengenoemde ambities een parkeerconcept opgesteld, waarbij lager autobezit wordt gestimuleerd door het aanleggen van "mobi-punten" op verschillende locaties in de wijk. Op deze locaties worden op termijn niet alleen deelauto's aangeboden, maar ook deelbakfietsen en elektrische deelscooters. Op deze manier worden nieuwe bewoners gestimuleerd

om een (tweede) auto niet aan te schaffen of mee te verhuizen, omdat alternatieve vervoermiddelen in de wijk aanwezig te zijn die het bezit van een auto overbodig maken. Het eerste mobi-punt is in 2021 gerealiseerd.

Boekwaarde

In de paragraaf Financiering is de invloed van RijswijkBuiten op de hoge netto schuldquote van de gemeente opgenomen. Doelstelling is om deze schuldquote snel omlaag te brengen. De boekwaarde kan naar verwachting in 2021 met € 11,3 miljoen verlaagd worden. Voor 2022 wordt in de Negende herziening, 2021 een verlaging van de boekwaarde met € 22,7 miljoen verwacht.

Een op eindwaarde sluitende grondexploitatie

Ondanks dat de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Zevende herziening, 2019 door de gemeenteraad in juni 2019 was vastgesteld met een op eindwaarde sluitende grondexploitatie (geen verlies geraamd) wordt de doelstelling van een op eindwaarde sluitende grondexploitatie, als gevolg van de hierboven vermelde ontwikkelingen nog niet gehaald.

Op advies van de accountant is bij het in september 2019 vaststellen van de gemeentelijke jaarrekening 2018 een verliesvoorziening gevormd.

Dit is in de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Achtste herziening, 2020 ook verwerkt. Dit geldt ook voor de uitkomsten van de risicoanalyse en de nog uit te werken optimaliseringsmogelijkheden (o.a. meer woningen en bedrijvigheid). Op basis van de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Negende herziening, 2021 heeft een aanpassing van de voorziening plaatsgevonden.

Wat gaat het kosten?

Grondexploitatie Sion – 't Haantje negende herziening, 2021	Raming 2022 x € 1 miljoen)
Verwerving	€ 0,06
Plankosten	€ 1,69
Bouwrijp maken	€ 6,65
Rente en financiering	€ 0,35
Afname boekwaarde grondexploitatie	€ 22,68
Totaal lasten	€ 31,43
Plankosten	€ 0,15
Bouwrijp maken	€ 0,02
Gronduitgifte	€ 31,26
Totaal baten	€ 31,43

Financiële begroting

Meerjarenraming 2022-2025

(Bedragen x € € 1.000)	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023
Programma's						
Algemeen Bestuur en Organisatie	6.495	639	-5.856	6.526	576	-5.950
Openbare Orde en Veiligheid	7.354		-7.354	7.396		-7.396
Verkeer en Vervoer	10.822	3.175	-7.647	11.436	2.796	-8.640
Economie en Werken	1.071	366	-705	762	369	-393
Onderwijs	6.226	175	-6.051	6.254	175	-6.079
Sport, Cultuur en Recreatie	9.668	1.587	-8.081	9.497	1.557	-7.940
Sociaal Domein	81.968	25.978	-55.990	79.662	26.214	-53.448
Wonen en Leven	53.950	52.610	-1.340	42.072	41.126	-946
Subtotaal programma's	177.553	84.531	-93.023	163.604	72.812	-90.791
Algemene dekkingsmiddelen						
a) Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	195	13.260	13.065	195	13.386	13.191
b) Algemene uitkeringen	-616	106.161	106.777	-202	103.525	103.727
c) Dividend	32	300	267	32	300	267
d) Overige algemene dekkingsmiddelen	596	1.837	1.241	560	1.367	808
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	207	121.558	121.350	585	118.578	117.993
Overhead	27.687	1.098	-26.589	28.306	1.098	-27.208
Heffing VPB	15		-15	15		-15
Onvoorzien						
Onvoorzien uitgaven exploitatie	50		-50	50		-50
Onvoorzien uitgaven investeringen	-500		500	-500		500
Actualisatie investeringen	-400		400	-400		400
Subtotaal onvoorzien	-850		850	-850		850
GERAAMDE TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN						
	204.613	207.186	2.573	191.660	192.488	828
Mutaties reserves per programma						
Algemeen Bestuur en Organisatie						
Openbare Orde en Veiligheid						
Verkeer en Vervoer	1.029	1.283	253	1.029	1.593	563
Economie en Werken						
Onderwijs						
Sport, Cultuur en Recreatie						
Sociaal Domein						
Wonen en Leven		263	263		263	263
Algemene Dekkingsmiddelen		603	603	126	128	2
Subtotaal mutaties reserves	1.029	2.149	1.120	1.156	1.984	828
HET GERAAMDE RESULTAAT	205.642	209.335	3.693	192.816	194.472	1.656

(Bedragen x € € 1.000)	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025
Programma's						
Algemeen Bestuur en Organisatie	6.775	1.045	-5.729	6.780	1.064	-5.716
Openbare Orde en Veiligheid	7.506		-7.506	7.625		-7.625
Verkeer en Vervoer	11.757	2.796	-8.961	12.294	2.796	-9.498
Economie en Werken	818	372	-446	809	372	-437
Onderwijs	6.386	175	-6.211	6.606	135	-6.471
Sport, Cultuur en Recreatie	9.394	1.556	-7.838	9.363	1.556	-7.808
Sociaal Domein	79.688	26.235	-53.453	79.649	26.235	-53.414
Wonen en Leven	45.443	43.868	-1.575	45.449	43.868	-1.581
Subtotaal programma's	167.767	76.047	-91.720	168.574	76.026	-92.549
Algemene dekkingsmiddelen						
a) Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	195	13.386	13.191	195	13.386	13.191
b) Algemene uitkeringen	-260	103.957	104.216	-156	105.231	105.387
c) Dividend	32	300	267	32	300	267
d) Overige algemene dekkingsmiddelen	2.328	2.317	-10	2.103	2.317	214
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	2.295	119.960	117.665	2.174	121.234	119.060
Overhead	27.540	1.098	-26.442	27.362	1.098	-26.264
Heffing VPB	15		-15	15		-15
Onvoorzien						
Onvoorzien uitgaven exploitatie	50		-50	50		-50
Onvoorzien uitgaven investeringen	-500		500	-500		500
Actualisatie investeringen	-400		400			
Subtotaal onvoorzien	-850		850	-450		450
GERAAMDE TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN	196.767	197.105	338	197.675	198.358	682
Mutaties reserves per programma						
Algemeen Bestuur en Organisatie						
Openbare Orde en Veiligheid						
Verkeer en Vervoer	1.029	1.399	370	1.029	1.399	370
Economie en Werken						
Onderwijs						
Sport, Cultuur en Recreatie						
Sociaal Domein						
Wonen en Leven		263	263		263	263
Algemene Dekkingsmiddelen	126	128	2	126	128	2
Subtotaal mutaties reserves	1.156	1.791	635	1.156	1.791	635
HET GERAAMDE RESULTAAT	197.923	198.896	973	198.831	200.148	1.317

Mutatieoverzicht meerjarenraming 2022-2025

	Cijfers 2022		Cijfers 2023 t.o.v. 2022		Saldo
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Algemeen Bestuur en Organisatie	6.333	639	32	-64	-96
60010 Bestuursorganen	1.545		-141		141
60011 Bestuurlijke samenwerking	425		12		-12
60030 Burgerzaken	1.253	636	-27	-64	-37
60031 Verkiezingen / referenda	168		38		-38
60032 Publieke dienstverlening	2.237	3	150		-150
60060 Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie	670				
65801 Mediabeleid	37				
Openbare Orde en Veiligheid	7.117		51		-51
61100 Openbare orde en veiligheid	1.800		-50		50
61200 Brandweer	5.238		101		-101
61201 Rampenbestrijding	79				
Verkeer en Vervoer	7.219	3.175	44	-380	-424
62100 Wegen, straten en pleinen	4.954	510		-380	-380
62110 Verkeer	922	23			
62120 Openbaar vervoer	151				
62140 Parkeren	533	2.643			
62400 Waterwegen	658		44		-44
Economie en Werken	1.022	366	-312	3	315
63100 Economische aangelegenheden	1.022	201	-312	3	315
63300 Nutsbedrijven		165			
Onderwijs	3.495	175	-23		23
64010 Huisvesting scholen	946		-23		23
64030 Lokaal onderwijsbeleid	1.846	175			
66500 Kinderopvang	703				
Sport, Cultuur en Recreatie	7.331	1.587	-189	-30	159
65100 Openbaar bibliotheekwerk	1.448		39		-39
65300 Sport	2.455	1.561	-208	-30	178
65400 Kunst en cultuur	2.193	7	-15		15
65410 Cultureel erfgoed	849	18	-6		6
65800 Speeltuinwerk	386				
Sociaal Domein	81.695	25.978	-2.304	235	2.539
61400 Dierenwelzijn	138				
66100 Inkomen	24.320	23.003			
66110 Arbeidsmarkt overig	2.220		-73		73
66140 Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	5.132	221	-140		140
66230 Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet	3.498		-754		754
66610 Maatwerkvoorzieningen materieel Wmo	2.907				
66620 Maatwerkvoorzieningen immaterieel Wmo	12.279	398	-239		239
66700 Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	8.558	1.716	1		-1
66710 Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	1.049		5		-5
66820 Individuele voorzieningen natura jeugd	18.507		-1.215		1.215
66830 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	1.190		-42		42
67100 Volksgezondheid	994	31	2		-2
67240 Lijkbezorging	17	134			
66204 Inburgering	889	475	151	235	84
Wonen en Leven	49.808	52.610	-12.109	-11.484	626
65600 Openbaar groen en openluchtrecreatie	3.974	81	59		-59
67210 Afvalverwijdering en -verwerking	7.614	11.037		75	75
67220 Riolering en waterzuivering	54				
67230 Milieubeheer	1.449		20		-20
67260 Baten rioolheffing		5.791		176	176
67290 Huishoudelijk/bedrijfsafvalwater	868				
67300 Hemelwater	106				
67310 Grondwater	164				
68100 Ruimtelijke ordening	938				
68200 Woningexploitatie	32	843			
68210 Wijkontwikkeling	73				
68220 Volkshuisvesting	2.737	2.853	-1.207	-675	532
68300 Bouwgrondexploitatie	341	547	-300	-364	-64
68320 Grondexploitatie RijswijkBuiten	31.459	31.459	-10.681	-10.696	-15
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	2.658	121.558	237	-2.980	-3.216
69500 Algemene dekkingsmiddelen	2.658	121.558	237	-2.980	-3.216
Onvoorzien	-850				
69510 Onvoorzien	-850				
Overhead	26.859	1.098	620		-620
60010 Bestuursorganen	39				
60020 Bestuursondersteuning	31				
60021 Publieksvoorlichting, promotie en Public Relations	161				
60022 Organisatieverliezen	207				
65410 Cultureel erfgoed	97				
69500 Algemene dekkingsmiddelen	160				
69602 Directie	4.171	48	630		-630
69603 Bedrijfsvoering	15.204	599	-21		21
69604 Bestuurlijk Domein	5				
69605 Maatschappelijke Ontwikkelingen	1.204		10		-10
69606 Ruimtelijke Ontwikkelingen	2.931	136			
69607 Sociaal Domein	3.241				
69609 RijswijkBuiten en Financiering	-594	315			
Mutaties reserves	1.029	2.149	126	-165	-292
69800 Mutaties reserves	1.029	2.149	126	-165	-292
Rekeningresultaat		2.922		-957	-957
69920 Saldo van de rekening van baten en lasten		2.922		-957	-957
Totaal excl. Kapitaallasten	193.717	212.257	-13.826	-15.820	-1.994
Totaal Kapitaallasten	11.925		1.000		-1.000
Eindtotaal	205.642	212.257	-12.826	-15.820	-2.994

	Cijfers 2024 t.o.v. 2023			Cijfers 2025 t.o.v. 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Algemeen Bestuur en Organisatie	251	470	219	32	19	-13
60010 Bestuursorganen						
60011 Bestuurlijke samenwerking	14		-14	11		-11
60030 Burgerzaken	274	470	195	20	19	-2
60031 Verkiezingen / referenda	-38		38			
60032 Publieke dienstverlening						
60060 Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie						
65801 Mediabeleid						
Openbare Orde en Veiligheid	111		-111	120		-120
61100 Openbare orde en veiligheid						
61200 Brandweer	111		-111	120		-120
61201 Rampenbestrijding						
Verkeer en Vervoer	-193		193			
62100 Wegen, straten en pleinen						
62110 Verkeer						
62120 Openbaar vervoer						
62140 Parkeren						
62400 Waterwegen	-193		193			
Economie en Werken	3	3				
63100 Economische aangelegenheden	3	3				
63300 Nutsbedrijven						
Onderwijs				-40	-40	
64010 Huisvesting scholen						
64030 Lokaal onderwijsbeleid				-40	-40	
66500 Kinderopvang						
Sport, Cultuur en Recreatie		-1	-1			
65100 Openbaar bibliotheekwerk						
65300 Sport		-1	-1			
65400 Kunst en cultuur						
65410 Cultureel erfgoed						
65800 Speeltuinwerk						
Sociaal Domein	40	22	-18	-26		26
61400 Dierenwelzijn						
66100 Inkomen						
66110 Arbeidsmarkt overig	-10		10	-4		4
66140 Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid						
66230 Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet	22		-22	-11		11
66610 Maatwerkvoorzieningen materieel Wmo						
66620 Maatwerkvoorzieningen immaterieel Wmo	192		-192			
66700 Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	-75	-7	68	1		-1
66710 Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	5		-5			
66820 Individuele voorzieningen natura jeugd	-176		176	5		-5
66830 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd						
67100 Volksgezondheid	-30	-30				
67240 Lijkbezorging						
66204 Inburgering	111	59	-53	-18		18
Wonen en Leven	3.371	2.742	-629	19		-19
65600 Openbaar groen en openluchtrecreatie						
67210 Afvalverwijdering en -verwerking		145	145			
67220 Riolering en waterzuivering						
67230 Milieubeheer	24		-24	19		-19
67260 Baten rioolheffing						
67290 Huishoudelijk/bedrijfsafvalwater						
67300 Hemelwater						
67310 Grondwater						
68100 Ruimtelijke ordening						
68200 Woningexploitatie		-750	-750			
68210 Wijkontwikkeling						
68220 Volkshuisvesting						
68300 Bouwgrondexploitatie						
68320 Grondexploitatie RijswijkBuiten	3.347	3.347				
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-167	1.382	1.549	-7	1.274	1.281
69500 Algemene dekkingsmiddelen	-167	1.382	1.549	-7	1.274	1.281
Onvoorzien				400		-400
69510 Onvoorzien				400		-400
Overhead	-591		591	-103		103
60010 Bestuursorganen						
60020 Bestuursondersteuning						
60021 Publieksvoorlichting, promotie en Public Relations						
60022 Organisatieverliezen						
65410 Cultureel erfgoed						
69500 Algemene dekkingsmiddelen						
69602 Directie	1.143		-1.143			
69603 Bedrijfsvoering	-1.651		1.651	12		-12
69604 Bestuurlijk Domein						
69605 Maatschappelijke Ontwikkelingen	-60		60	-20		20
69606 Ruimtelijke Ontwikkelingen	-20		20	-95		95
69607 Sociaal Domein	-2		2			
69609 RijswijkBuiten en Financiering						
Mutaties reserves		-193	-193			
69800 Mutaties reserves		-193	-193			
Rekeningresultaat	971	-1.965	-2.936	41		-41
69920 Saldo van de rekening van baten en lasten	971	-1.965	-2.936	41		-41
Totaal excl. Kapitaallasten	3.795	2.459	-1.336	435	1.253	818
Totaal Kapitaallasten	2.283		-2.283	515		-515
Eindtotaal	6.078	2.459	-3.619	950	1.253	303

Toelichting op het mutatieoverzicht meerjarenraming 2022-2025

Om de leesbaarheid van het mutatieoverzicht 2022-2025 te vergroten is hieronder een leeswijzer opgenomen.

In het cijferoverzicht zijn – uitsluitend – de mutaties ten opzichte van het voorgaande jaar opgenomen, waarbij de kapitaallasten buiten beschouwing gelaten zijn (deze muteren immers jaarlijks als gevolg van de lagere rentecomponent).

Een voorbeeld:

Als de uitgaven in 2023 incidenteel met € 100.000 stijgen, dan is in 2023 een toename van 100 zichtbaar (ten opzichte van 2022), en is in 2024 een afname van 100 zichtbaar (ten opzichte van 2023).

Is de mutatie in 2023 structureel, dan wordt de mutatie van € 100.000 in 2023 eenmalig opgevoerd (+100), de jaren erna is dan immers geen sprake meer van een mutatie.

Programma Algemeen Bestuur en Organisatie

Product 0010 Bestuursorganen

Wachtgelden gewezen wethouders

De voorziening wachtgelden gewezen wethouders is vanaf 2019 opnieuw bepaald. Hierin is ook de nieuw ontstane wachtgeldverplichting als gevolg van het ontbinden van het oude college opgenomen. De ontstane wachtgeldverplichting moet voor de gehele looptijd van de wachtgeldperiode worden opgevoerd en loopt geleidelijk af.

Lasten college

De uitbreiding van het college met 1 wethouder is in de 1^e halfjaarrapportage 2019 gemeld. De extra lasten zijn incidenteel in de begroting verwerkt.

Product 0030 Burgerzaken

In 2014 werden reisdocumenten voor personen vanaf 18 jaar 10 jaar geldig. Vanaf 2024 komen inwoners waarvan de 10 jaar termijn is verstreken waarschijnlijk weer een nieuwe aanvragen. Daarom is in 2024 sprake van een stijging ten opzichte van de voorgaande jaren.

Programma Openbare Orde en Veiligheid

Product 1200 Brandweer

Veiligheidsregio Haaglanden

Dit betreft de jaarlijkse gemeentelijke exploitatiebijdrage aan de Veiligheidsregio Haaglanden. Deze bijdrage is onder meer afhankelijk van de ontwikkeling van het aantal inwoners. Als gevolg van de stijging van het aantal inwoners in de jaren stijgt ook de bijdrage aan de Veiligheidsregio Haaglanden.

Programma Verkeer en Vervoer

Product 2100 Wegen, straten en pleinen

Vergoedingen kabels en leidingen

De Precario wordt in 2022 afgeschaft. Daarna zijn er (tijdelijk) extra inkomsten voor de aanleg van glasvezel in het Rembrandkwartier 2021 en de Ministerbuurt in 2022. Hierdoor dalen de saldi in 2023 en 2024 omdat in die jaren (vooralsnog) geen aanleg plaatsvindt.

Programma Economie en Werken

Er zijn geen mutaties boven € 100.000.

Programma Onderwijs

Er zijn geen mutaties boven € 100.000.

Programma Sport, Cultuur en Recreatie

Er zijn geen mutaties boven € 100.000.

Programma Sociaal Domein

Product 6230 Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet

In het jaar 2022 zijn er uitgaven met betrekking tot het aanvullend pakket re-integratiekosten en de impuls re-integratie welke voortvloeien uit de door het rijk getroffen corona maatregelen. Vanaf het jaar 2023 zijn deze uitgaven niet meer van toepassing.

Product 6620 Maatwerkvoorzieningen immaterieel Wmo

Met de in deze meerjarenbegroting opgenomen ramingen is aansluiting gemaakt met de meest recente budgetindicaties op basis van de circulaires van het Rijk middels een budgettair neutrale begrotingswijziging.

Product 6820 Individuele voorzieningen natura jeugd

Met de in deze meerjarenbegroting opgenomen ramingen is aansluiting gemaakt met de meest recente budgetindicaties op basis van de circulaires van het Rijk middels een budgettair neutrale begrotingswijziging. Naast deze budgettair neutrale begrotingswijziging zijn in de meerjarenraming van dit product ook de in de 2e halfjaarrapportage gemelde efficiencykorting en de besparing op basis van lokale en regionale maatregelen verwerkt.

Product 6204 Inburgering

Met de in deze meerjarenbegroting opgenomen ramingen is aansluiting gemaakt met de meest recente budgetindicaties op basis van de circulaires van het Rijk middels een budgettair neutrale begrotingswijziging. Ook de inkomsten en uitgaven op basis van de specifieke uitkering voor inburgering zijn verwerkt conform de kadernota Inburgering.

Programma Wonen en Leven

Product 7210 Afvalverwijdering en -verwerking

Omdat in de loop van de meerjarenraming naar verwachting de afvalscheiding verbetert, neemt de subsidie in latere jaren toe. Dit verklaart waarom de baten toenemen, bijvoorbeeld met € 145.000 in 2024 ten opzichte van 2023.

Product 7260 Baten rioolheffing

Rioolrechten

De opbrengststijging in 2023 is het gevolg van een toepassing van een inflatiecorrectie van 1,7% en een areaaluitbreiding.

Product 8200 Woningexploitatie

De verwachting is dat er niet-strategisch vastgoed wordt verkocht. De opbrengst is tijdelijk. Meerjarig is er aldus een daling van de baten zichtbaar.

Product 8220 Volkshuisvesting

Lasten vergunningen (WABO)

Per begrotingsjaar wordt een prognose gemaakt voor het aantal verwachte vergunningaanvragen. Op basis van deze prognose wordt ook een raming gemaakt voor het budget voor inhuur van derden. Deze raming wordt opgenomen in de begroting. De lasten worden gedekt uit de opbrengsten van de leges.

Baten vergunningen leges

De baten van de vergunningen mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De baten worden jaarlijks zodanig geraamd dat deze 100% kostendekkend zijn. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de Paragraaf Lokale Heffingen.

Product 8300 Bouwgrondexploitatie

Verhuur voormalige TH-locatie

Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) heeft voor de tijdelijke huisvesting van asielzoekers het terrein van de voormalige TH-locatie aan de Lange Kleiweg 80 gehuurd. De huur loopt tot 1 april 2022.

Product 8320 Grondexploitatie RijswijkBuiten

De grondexploitatie RijswijkBuiten betreft de vastgestelde Negende herziening van de Grondexploitatie Sion - 't Haantje uit 2021.

Algemene Dekkingsmiddelen

Opbrengst OZB

Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Algemene uitkering

Het betreft hier de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Verwerkt zijn de resultaten van de circulaire tot en met de Septembercirculaire 2021. De belangrijkste verschillen tussen de jaren hebben vooral te maken met het principe “samen de trap op en samen de trap af”, hoeveelheidsverschillen volgend uit vooral de toename van het aantal woningen en inwoners, en specifieke door het rijk afkomstige beleidsmaatregelen. Met ingang van 2019 maakt het Sociaal Domein deel uit van de algemene uitkering. Dit laatste heeft tot gevolg dat het Sociaal Domein vanaf 2019 ook onder invloed staat van het principe “samen de trap op en samen de trap af” en algemene mutaties die betrekking hebben op het berekenen van de algemene uitkering als geheel. Als gevolg van een herverdeling van het gemeentefonds door het ministerie van BZK neemt het accrespercentage vanaf 2023 af voor de gemeente Rijswijk. In 2026 vindt er een evaluatie plaats van deze herziening.

Rentemutaties

Voor een toelichting op de rentemutaties over de verschillende jaren wordt verwezen naar de paragraaf financiering van de 2e halfjaarrapportage 2021 en van de begroting 2022.

Overhead

Product 9602 Directie

Als gevolg van de gebiedsuitbreiding van de gemeente Rijswijk door onder andere RijswijkBuiten, stijgen de uitgaven aan de inzet van medewerkers. Tevens is er extra inzet van medewerkers nodig ter (deels) compensatie van medewerkers die gebruik maken van het generatiepact van de gemeente Rijswijk. Deze stijgingen zijn incidenteel tot 2025.

Overzicht verschillen begroting met voorgaand jaar

PROGRAMMA (bedragen x € 1.000)	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022	Lasten 2021 incl.begr. wijz.	Baten 2021 incl.begr. wijz.	Saldo 2021 incl.begr. wijz.	Verschil 2022 tov 2021
Algemeen Bestuur en Organisatie	6.495	639	-5.856	6.627	725	-5.902	46
Openbare Orde en Veiligheid	7.354		-7.354	7.568		-7.568	214
Verkeer en Vervoer	10.822	3.175	-7.647	10.914	4.014	-6.900	-747
Economie en Werken	1.071	366	-705	7.922	546	-7.376	6.671
Onderwijs	6.226	175	-6.051	7.501	2.096	-5.405	-646
Sport, Cultuur en Recreatie	9.668	1.587	-8.081	8.457	1.486	-6.971	-1.110
Sociaal Domein	81.968	25.978	-55.990	82.267	25.231	-57.035	1.046
Wonen en Leven	53.950	52.610	-1.340	54.414	51.285	-3.128	1.788
Totaal programma's	177.553	84.531	-93.023	185.670	85.384	-100.286	7.263
Totaal algemene dekkingsmiddelen	207	121.558	121.350	973	113.621	112.648	8.702
Totaal onvoorzien	-850		850	50		-50	900
Totaal overhead	27.687	1.098	-26.589	26.879	1.118	-25.761	-828
Totaal vennootschapsbelasting	15		-15	15		-15	
GERAAMDE TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN	204.613	207.186	2.573	213.587	200.124	-13.463	16.037
Mutaties reserves	1.029	2.149	1.120	1.030	10.501	9.471	-8.352
HET GERAAMDE RESULTAAT	205.642	209.335	3.693	214.617	210.625	-3.992	7.685

Leeswijzer investeringsplan 2022-2025

Het investeringsplan geeft een doorkijk van de geplande investeringen tot en met 2026, inclusief een verschillenanalyse met de geplande investeringen zoals opgenomen in de begroting 2021.

Hoe leest u het investeringsplan 2022-2025?

Een voorbeeld:

Investeringsobject	Jaar van investeren	Afschr. Perc.	Uitgaven (x € 1.000)	Inkomsten (x € 1.000)	Begroting 2022				Verschil kapitaallasten			
					KapIn 2023	KapIn 2024	KapIn 2054	KapIn 2026	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
					Fietstunnel spoor Den Haag-Rotterdam (RijswijkBuiten)	2022	2	4.300	2.150	65	64	64

Begroting 2022

Inzichtelijk is dat in het jaar 2022 een bedrag van € 4.300.000 wordt geïnvesteerd. Aan inkomsten is € 2.150.000 geraamd. De afschrijving geschiedt in 50 jaar ($100/50=2,00$), en wordt tezamen met de rente zichtbaar vanaf het jaar na afronding van de investering. De kapitaallasten (afschrijving + rente) zijn inzichtelijk gemaakt t/m 2026.

Het dalend verloop van de kapitaallasten wordt veroorzaakt doordat de rente berekend wordt over de boekwaarde op 1 januari, die als gevolg van afschrijving jaarlijks afneemt.

Verschil kapitaallasten

De in de begroting 2023 opgegeven lagere investeringsbedragen zijn een voordeel omdat de investering is doorgeschoven van 2022 naar 2023.

Berekening kapitaallasten

Het af te schrijven bedrag plus de rente over de resterende boekwaarde worden kapitaallasten genoemd. In het investeringsplan wordt gerekend met een rente van 1%. Hieronder is weergegeven hoe de kapitaallasten berekend worden.

Investeringsobject		2022	2023	2024	2025	2026
A	Investering	4.300.000				
B	Inkomsten	2.150.000				
C	Investering	2.150.000				
D	Afschrijvingspercentage	2%				
E	Rente	1%				
F	Boekwaarde 1/1			2.150.000	2.107.000	2.064.000
G	Afschrijving (C x D)			43.000	43.000	43.000
H	Rente (C x E)			21.500	21.070	20.640
I	Kapitaallasten (G+H)			64.500	64.070	63.640

Investeringsplan 2022-2025

Investeringskrediet (U=uitgaven en I=inkomsten)	Afschr	Rest-waarde	Start	U	I	2023	2024	2025	2026
02 Openbare Orde en Veiligheid									
1200 Brandweer									
Vervangen brandkranen 2022	5,00%	0%	2022	20		1	1	1	1
Vervangen brandkranen 2023	5,00%	0%	2023	20			1	1	1
Vervangen brandkranen 2024	5,00%	0%	2024	20				1	1
Vervangen brandkranen 2025	5,00%	0%	2025	20					1
03 Verkeer en Vervoer									
2100 Wegen, straten en pleinen									
E Laadpalen	10,00%	0%	2022	100		11	11	11	11
Extra impuls vervanging ov kabels 2022	2,50%	0%	2022	350		12	12	12	12
Extra impuls vervanging ov kabels 2023	2,50%	0%	2023	350			12	12	12
Extra impuls vervanging ov kabels 2024	2,50%	0%	2024	350				12	12
Extra impuls vervanging ov kabels 2025	2,50%	0%	2025	350					12
Fietspaden in asfalt 2022	2,00%	0%	2022	200	100	3	3	3	3
Fietspaden in asfalt 2023	2,00%	0%	2023	200	100		3	3	3
Fietspaden in asfalt 2024	2,00%	0%	2024	200	100			3	3
Fietspaden in asfalt 2025	2,00%	0%	2025	200	100				3
Herstel asfaltwegen 2022	5,00%	0%	2022	569		34	34	34	33
Herstel asfaltwegen 2023	5,00%	0%	2023	569			34	34	34
Herstel asfaltwegen 2024	5,00%	0%	2024	569				34	34
Herstel asfaltwegen 2025	5,00%	0%	2025	569					34
Herstellen (duiker)bruggen 2022	2,00%	0%	2022	115		3	3	3	3
Herstellen (duiker)bruggen 2023	2,00%	0%	2023	115			3	3	3
Herstellen (duiker)bruggen 2024	2,00%	0%	2024	115				3	3
Herstellen (duiker)bruggen 2025	2,00%	0%	2025	115					3
Infrastructuur Prinses									
Beatrixlaan 2021	2,00%	0%	2023	11.560			111	333	331
Infrastructuur Prinses									
Beatrixlaan 2022	2,00%	0%	2024	11.458	9.836			49	48
Integrale herinrichting probleemstraten 2022	5,00%	0%	2022	1.100		1	66	65	65
Integrale herinrichting probleemstraten 2023	5,00%	0%	2023	1.100			1	66	65
Integrale herinrichting probleemstraten 2024	5,00%	0%	2024	1.100				66	65
Integrale herinrichting probleemstraten 2025	5,00%	0%	2025	1.100					66
Invoeren nieuwe inzameling 2022	5,00%	0%	2022	300		18	18	18	18
Invoeren nieuwe inzameling 2023	5,00%	0%	2023	300			18	18	18
Invoeren nieuwe inzameling 2024	5,00%	0%	2024	300				18	18
Invoeren nieuwe inzameling 2025	5,00%	0%	2025	300					18
Meekoppelkansen	2,50%	0%	2023	9.725	1.440		290	288	286
Opwaarderen grote									
probleemstraten 2022	2,00%	0%	2022	560		17	17	17	16
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2022	2,50%	0%	2022	150		5	5	5	5
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2023	2,50%	0%	2023	150			5	5	5
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2024	2,50%	0%	2024	150				5	5
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2025	2,50%	0%	2025	300					11
Tweerichtingen Fietspad Prinses									
Beatrixlaan i.c.m. Warmtelinq	2,50%	0%	2022	850	680	6	6	6	6
Verbeteren fiets en verkeersveiligheid									
Laan van Beens	2,50%	0%	2022	860	470	5	14	14	13

Investeringskrediet (U=uitgaven en I=inkomsten)	Afschr	Rest-waarde	Start	U	I	2023	2024	2025	2026
Verkeersaanpassing Irenelaan/ Beatrixlaan HBG-locatie	2,00%	0%	2022	210	105	3	3	3	3
Vervanging armaturen 2022	5,00%	0%	2022	171		10	10	10	10
Vervanging armaturen 2023	5,00%	0%	2023	171			10	10	10
Vervanging armaturen 2024	5,00%	0%	2024	171				10	10
Vervanging armaturen 2025	5,00%	0%	2025	171					10
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2022	2,50%	0%	2022	319		11	11	11	11
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2023	2,50%	0%	2023	319			11	11	11
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2024	2,50%	0%	2024	319				11	11
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2025	2,50%	0%	2025	319					11
Vervanging lichtmasten 2022	5,00%	0%	2022	197		12	12	12	12
Vervanging lichtmasten 2023	5,00%	0%	2023	197			12	12	12
Vervanging lichtmasten 2024	5,00%	0%	2024	197				12	12
Vervanging lichtmasten 2025	5,00%	0%	2025	197					12
Voorbereidingskrediet meekoppelkansen	2,50%	0%	2022	50		1	2	2	2
2110 Verkeer									
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2022 (20 jr)	5,00%	0%	2022	100		6	6	6	6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2022 (40jr)	2,50%	0%	2022	160		6	6	6	5
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2023 (20 jr)	5,00%	0%	2023	100			6	6	6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2023 (40jr)	2,50%	0%	2023	160			6	6	6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2024 (20 jr)	5,00%	0%	2024	100				6	6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2024 (40jr)	2,50%	0%	2024	160				6	6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2025 (20 jr)	5,00%	0%	2025	100					6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2025 (40jr)	2,50%	0%	2025	160					6
2140 Parkeren									
Vervangen scanauto + software + projectkosten	14,29%	10%	2025	80					11
2400 Waterwegen									
Vervangen beschoeiingen 2022	5,00%	0%	2022	268		16	16	16	16
Vervangen beschoeiingen 2023	5,00%	0%	2023	268			16	16	16
Vervangen beschoeiingen 2024	5,00%	0%	2024	268				16	16
Vervangen beschoeiingen 2025	5,00%	0%	2025	268					16
05 Onderwijs									
4010 Huisvesting scholen									
Eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair groep 14,15 en 16									
KC Buitenrijk	5,00%	0%	2022	45		3	3	3	3
Meerkosten ENG de Akker	6,67%	0%	2023	286				22	22
Meerkosten ENG Steenvoordeschool	6,67%	0%	2022	228		2	17	17	17
Uitbreiding 300 m2 i.v.m. groei aantal leerlingen in Rijswijk	2,50%	20%	2023	933			28	28	28
Vervangende nieuwbouw basisschool De Akker en GSR (inclusief gymnastieklokaal)	2,50%	20%	2023	10.627			9	319	317
Vervangende nieuwbouw Steenvoordeschool (incl. gymnastieklokaal)	2,50%	20%	2022	7.788		78	234	232	231

Investeringskrediet (U=uitgaven en I=inkomsten)	Afschr	Rest-waarde	Start	U	I	2023	2024	2025	2026
06 Sport, Cultuur en Recreatie									
5300 Sport									
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2022	10,00%	0%	2022	33		4	4	4	4
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2023	10,00%	0%	2023	33			4	4	4
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2024	10,00%	0%	2024	33				4	4
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2025	10,00%	0%	2025	33					4
5800 Speeltuinwerk									
Herinrichten speelplekken in de wijk 2022	10,00%	0%	2022	150		17	16	16	16
Herinrichten speelplekken in de wijk 2023	10,00%	0%	2023	150			17	16	16
Herinrichten speelplekken in de wijk 2024	10,00%	0%	2024	150				17	16
Herinrichten speelplekken in de wijk 2025	10,00%	0%	2025	150					17
Vervanging hekwerken 2022	6,67%	0%	2022	15		1	1	1	1
Vervanging hekwerken 2023	6,67%	0%	2023	15			1	1	1
Vervanging hekwerken 2024	6,67%	0%	2024	15				1	1
Vervanging hekwerken 2025	6,67%	0%	2025	15					1
08 Wonen en Leven									
5600 Openbaar groen en openluchtrecreatie									
Transformatie Wilhelminapark 2022	5,00%	0%	2022	250		15	15	15	15
Transformatie Wilhelminapark 2023	5,00%	0%	2023	250			15	15	15
Transformatie Wilhelminapark 2024	5,00%	0%	2024	250				15	15
Transformatie Wilhelminapark 2025	5,00%	0%	2025	250					15
Vervanging bomen 2022	5,00%	0%	2022	100		6	6	6	6
Vervanging bomen 2023	5,00%	0%	2023	286			17	17	17
Vervanging bomen 2024	5,00%	0%	2024	286				17	17
Vervanging bomen 2025	5,00%	0%	2025	286					17
7210 Afvalverwijdering en -verwerking									
Afvalbakken 2022	10,00%	0%	2022	50		6	5	5	5
Afvalbakken 2023	10,00%	0%	2023	50			6	5	5
Afvalbakken 2024	10,00%	0%	2024	50				6	5
Afvalbakken 2025	10,00%	0%	2025	50					6
7220 Riolering en waterzuivering									
Vervanging vrijvervalriolen 2022	1,67%	0%	2022	1.700		45	45	45	44
Vervanging vrijvervalriolen 2023	1,67%	0%	2023	1.700			45	45	45
Vervanging vrijvervalriolen 2024	1,67%	0%	2024	1.700				45	45
Vervanging vrijvervalriolen 2025	1,67%	0%	2025	1.700					45
7230 Milieubeheer									
Uitwerking actieplan geluid 2022	5,00%	0%	2022	24		1	1	1	1
Uitwerking actieplan geluid 2023	5,00%	0%	2023	24			1	1	1
Uitwerking actieplan geluid 2024	5,00%	0%	2024	24				1	1
Uitwerking actieplan geluid 2025	5,00%	0%	2025	24					1
8100 Ruimtelijke ordening									
Vervanging luchtfoto's 2022	25,00%	0%	2022	20		5	5	5	5
Vervanging luchtfoto's 2023	25,00%	0%	2023	20			5	5	5
Vervanging luchtfoto's 2024	25,00%	0%	2024	20				5	5
Vervanging luchtfoto's 2025	25,00%	0%	2025	20					5

Investeringskrediet (U=uitgaven en I=inkomsten)	Afschr	Rest- waarde	Start	U	I	2023	2024	2025	2026
Overhead									
69603 Bedrijfsvoering									
Aanschaf smartphones	33,33%	0%	2022	50		17	17	17	
Aanschaf smartphones	33,33%	0%	2023	50			17	17	17
Aanschaf smartphones	33,33%	0%	2024	50				17	17
Aanschaf smartphones	33,33%	0%	2025	50					17
Documentaire informatievoorziening 2022	20,00%	0%	2022	69		14	14	14	14
Documentaire informatievoorziening 2023	20,00%	0%	2023	69			14	14	14
Documentaire informatievoorziening 2024	20,00%	0%	2024	69				14	14
Documentaire informatievoorziening 2025	20,00%	0%	2025	69					14
69606 Ruimtelijke ontwikkelingen									
Reguliere vervanging voertuigen 2022	14,29%	10%	2022	50		7	7	7	7
Reguliere vervanging voertuigen 2023	14,29%	10%	2023	80			11	11	11
Reguliere vervanging voertuigen 2024	14,29%	10%	2024	80				11	11
Reguliere vervanging voertuigen 2025	14,29%	10%	2025	80					11
Eindtotaal				82.279	12.931	403	1.377	2.393	2.733

Investeringskrediet (U=uitgaven en I=inkomsten)	Verschil 2023	Verschil 2024	Verschil 2025	Verschil 2026
02 Openbare Orde en Veiligheid				
1200 Brandweer				
Vervangen brandkranen 2022				1
Vervangen brandkranen 2023				1
Vervangen brandkranen 2024				1
Vervangen brandkranen 2025				1
03 Verkeer en Vervoer				
2100 Wegen, straten en pleinen				
E Laadpalen				11
Extra impuls vervanging ov kabels 2022				12
Extra impuls vervanging ov kabels 2023				12
Extra impuls vervanging ov kabels 2024				12
Extra impuls vervanging ov kabels 2025				12
Fietspaden in asfalt 2022				3
Fietspaden in asfalt 2023				3
Fietspaden in asfalt 2024				3
Fietspaden in asfalt 2025				3
Herstel asfaltwegen 2022				33
Herstel asfaltwegen 2023				34
Herstel asfaltwegen 2024				34
Herstel asfaltwegen 2025				34
Herstellen (duiker)bruggen 2022				3
Herstellen (duiker)bruggen 2023				3
Herstellen (duiker)bruggen 2024				3
Herstellen (duiker)bruggen 2025				3
Infrastructuur Prinses Beatrixlaan 2021		-5	-14	331
Infrastructuur Prinses Beatrixlaan 2022				48
Integrale herinrichting probleemstraten 2022				65
Integrale herinrichting probleemstraten 2023				65
Integrale herinrichting probleemstraten 2024				65
Integrale herinrichting probleemstraten 2025				66
Invoeren nieuwe inzameling 2022				18
Invoeren nieuwe inzameling 2023				18
Invoeren nieuwe inzameling 2024				18
Invoeren nieuwe inzameling 2025				18
Meekoppelkansen				286
Opwaarderen grote probleemstraten 2022				16
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2022	5	5	5	5
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2023		5	5	5
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2024			5	5
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2025				11
Tweerichtingen Fietspad Prinses Beatrixlaan i.c.m. Warmteling	6	6	6	6
Verbeteren fiets en verkeersveiligheid Laan van Beens	5	14	14	13
Verkeersaanpassing Irenelaan/Beatrixlaan HBG-locatie				3
Vervanging armaturen 2022				10
Vervanging armaturen 2023				10
Vervanging armaturen 2024				10
Vervanging armaturen 2025				10
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2022				11
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2023				11
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2024				11
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2025				11
Vervanging lichtmasten 2022				12
Vervanging lichtmasten 2023				12
Vervanging lichtmasten 2024				12
Vervanging lichtmasten 2025				12
Voorbereidingskrediet meekoppelkansen				2
2110 Verkeer				
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2022 (20 jr)				6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2022 (40jr)				5

Investeringskrediet (U=uitgaven en I=inkomsten)	Verschil 2023	Verschil 2024	Verschil 2025	Verschil 2026
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2023 (20 jr)				6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2023 (40jr)				6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2024 (20 jr)				6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2024 (40jr)				6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2025 (20 jr)				6
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2025 (40jr)				6
2140 Parkeren				
Vervangen scanauto + software + projectkosten				11
2400 Waterwegen				
Vervangen beschoeiingen 2022				16
Vervangen beschoeiingen 2023				16
Vervangen beschoeiingen 2024				16
Vervangen beschoeiingen 2025				16
05 Onderwijs				
4010 Huisvesting scholen				
Eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair groep 14,15 en 16 KC Buitenrijck	3	3	3	3
Meerkosten ENG de Akker			22	22
Meerkosten ENG Steenvoordeschool	2	17	17	17
Uitbreiding 300 m2 i.v.m. groei aantal leerlingen in Rijswijk		28	28	28
Vervangende nieuwbouw basisschool De Akker en GSR (inclusief gymnastieklokaal)		9	319	317
Vervangende nieuwbouw Steenvoordeschool (incl. gymnastieklokaal)	78	234	232	231
06 Sport, Cultuur en Recreatie				
5300 Sport				
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2022				4
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2023				4
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2024				4
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2025				4
5800 Speeltuinerwerk				
Herinrichten speelplekken in de wijk 2022				16
Herinrichten speelplekken in de wijk 2023				16
Herinrichten speelplekken in de wijk 2024				16
Herinrichten speelplekken in de wijk 2025				17
Vervanging hekwerken 2022				1
Vervanging hekwerken 2023				1
Vervanging hekwerken 2024				1
Vervanging hekwerken 2025				1
08 Wonen en Leven				
5600 Openbaar groen en openluchtrecreatie				
Transformatie Wilhelminapark 2022				15
Transformatie Wilhelminapark 2023				15
Transformatie Wilhelminapark 2024				15
Transformatie Wilhelminapark 2025				15
Vervanging bomen 2022				6
Vervanging bomen 2023				17
Vervanging bomen 2024				17
Vervanging bomen 2025				17
7210 Afvalverwijdering en -verwerking				
Afvalbakken 2022				5
Afvalbakken 2023				5
Afvalbakken 2024				5
Afvalbakken 2025				6
7220 Riolering en waterzuivering				

Investeringskrediet (U=uitgaven en I=inkomsten)	Verschil 2023	Verschil 2024	Verschil 2025	Verschil 2026
Vervanging vrijvervalriolen 2022				44
Vervanging vrijvervalriolen 2023				45
Vervanging vrijvervalriolen 2024				45
Vervanging vrijvervalriolen 2025				45
7230 Milieubeheer				
Uitwerking actieplan geluid 2022				1
Uitwerking actieplan geluid 2023				1
Uitwerking actieplan geluid 2024				1
Uitwerking actieplan geluid 2025				1
8100 Ruimtelijke ordening				
Vervanging luchtfoto's 2022				5
Vervanging luchtfoto's 2023				5
Vervanging luchtfoto's 2024				5
Vervanging luchtfoto's 2025				5
Overhead				
69603 Bedrijfsvoering				
Aanschaf smartphones	17	17	17	
Aanschaf smartphones		17	17	17
Aanschaf smartphones			17	17
Aanschaf smartphones				17
Documentaire informatievoorziening 2022				14
Documentaire informatievoorziening 2023				14
Documentaire informatievoorziening 2024				14
Documentaire informatievoorziening 2025				14
69606 Ruimtelijke ontwikkelingen				
Reguliere vervanging voertuigen 2022				7
Reguliere vervanging voertuigen 2023				11
Reguliere vervanging voertuigen 2024				11
Reguliere vervanging voertuigen 2025				11
	116	350	693	2.733

Toelichting investeringsplan 2022-2025

Openbare Orde en Veiligheid

1200 BRANDWEER

Vervangen brandkranen: Rijswijk heeft iets minder dan 1.500 brandkranen. Deze investering is om noodzakelijke aanpassingen/vervangingen aan brandkranen te doen inclusief het verzwaren van de waterleiding (toepassen van grotere diameter van het leidingnet voor de brandkranen).

Verkeer en Vervoer

2100 WEGEN, STRATEN EN PLEINEN

E- laadpalen

Laadinfrastructuur elektrisch rijden: In 2019 ontwikkelden we een visie op laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen. Daarna gaan we over tot het (helpen) realiseren van elektrische snelladers en/of laadpalen. Investerings zijn opgenomen in het investeringsplan.

Extra impuls vervanging OV kabels: Deze kredieten zijn bestemd voor het vervangen van openbare verlichting (masten, armaturen, kabelnet). Elk jaar wordt aan de hand van de meest recente gegevens, gebreken in het lichtnet en storingsgevoeligheid bepaald welke locaties vervangen worden. Een extra krediet van € 350.000 is noodzakelijk om de achterstand in te halen. Met het combineren van de budgetten vervangen we circa 7 km kabel extra per jaar.

Fietspaden in asfalt: Fietspaden in asfalt zijn een belangrijke stimuleringsmaatregel om het fietsen in de gemeente te bevorderen. Fietsen is gezond en duurzaam. Ambitie is om belangrijke hoofdroutes/sterroutes (o.a. Huis te Landelaan, Nassaukade, Lange Kleiweg) in asfalt uit te voeren en ook om kortere (ontbrekende) delen in bestaande routes aan te pakken. Hiervoor is budget nodig. De eigen inleg zal worden aangewend voor het aanvragen van subsidie (50% vanuit regio of Provincie).

Herstel asfaltwegen: Dit krediet is bestemd voor groot onderhoud aan asfaltwegen. Jaarlijks worden op basis van de meest recente inspectiegegevens de exacte locaties bepaald. Het budget omvat eveneens werkzaamheden aan asfaltpaden in parken en plantsoenen.

Herstellen (duiker)bruggen: Dit krediet is bestemd voor groot onderhoud en vervanging van onze civieltechnische kunstwerken. Op basis van actuele inspectiegegevens bepalen we de werkzaamheden en de objecten.

De integrale aanpak probleemstraten 2022-2025 en het opwaarderen grote probleemstraten: Er zijn meerdere straten in Rijswijk waar meerdere onderhoudsproblemen samenkomen. Het gaat op locaties waar de riolering, de kabels en leidingen en de bomen moeten worden vervangen. De boomwortels veroorzaken complicaties zoals wortelopdruk welke niet meer te herstellen zijn met kleine onderhoudsmaatregelen. Bij de herinrichting verbeteren we de (verkeers)veiligheid en de leefomgeving. We creëren een openbare ruimte met een goede balans tussen groen, verharding en verlichting. Hierbij houden we rekening met een toekomstbestendige ondergrondse infrastructuur.

Het betreft de projecten: Karel Doormanlaan, de Van Ostadelaan, de Van Dijklaan, de Steenlaan, de Tulpstraat en Julianastraat.

Invoeren nieuwe inzameling: Het programma is in uitvoering. Gaandeweg zijn en worden steeds meer wijken voorzien van hogere service door minicontainer voor grondstoffen aan huis te verschaffen. Inwoners gebruiken de ondergrondse containers voor restafval, die op afstand in de wijken staan. De budgettering van de invoering van deze nieuwe manier verloopt naar verwachting.

Meekoppelkansen: Op 8 juli 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met de overeenkomst met het Rijk en Rijkswaterstaat voor een bijdrage in de realisatie van de Meekoppelkansen. Rijswijk krijgt

hierdoor twee vernieuwde viaducten over de A4. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat maakt de bouw van twee fiets/ecoducten mogelijk binnen het project A4-Haaglanden-N14. Met deze verbindingen worden de stadsdelen van Rijswijk aan weerszijden van de snelweg beter met elkaar verbonden. Het eerste fiets/ecoduct verbindt het Wilhelminapark bij RijswijkBuiten met het oude Rijswijk. Dit ecoduct sluit aan op een bestaande naastgelegen fietsbrug. Het tweede fiets/ecoduct wordt helemaal nieuw gebouwd. Deze komt in plaats van het huidige viaduct op de plek waar de Van Rijnweg de A4 kruist. Dat viaduct moet vanwege de verbreding van de A4 gesloopt worden, het is niet breed genoeg voor een extra rijbaan op de A4. De fiets/ecoducten worden gebouwd tijdens de realisatie van het project A4-Haaglanden-N14 in de periode 2023 tot 2027. Voor de kosten van voorbereiding van het Rijswijkse aandeel in het project in 2021 – 2022 is een voorbereidingskrediet nodig. Vanaf 2023 wordt een investeringskrediet voor de uitvoering beschikbaar gesteld.

Opwaarderen Kansrijke Plekken: Er zijn veel (kleine) plekken in de openbare ruimte van Rijswijk met achterstallig onderhoud of waarbij onderhoud niet (meer) leidt tot een kwaliteitsverbetering. Dit zijn plekken die met een kleinschalige ingreep en een beperkt budget een nieuwe impuls kunnen krijgen. Het gaat om ingrepen die in een korte tijd eenvoudig te realiseren zijn en, in bepaalde situaties, zich uitstekend lenen voor een actieve betrokkenheid en participatieve inbreng van omwonenden.

Tweerichtingen Fietspad Prinses Beatrixlaan i.c.m. Warmteling: De Prinses Beatrixlaan is een hoofd fietsverbinding. Om deze voor de fiets goed te ontsluiten worden de fietspaden langs deze weg stap voor stap omgebouwd naar tweerichtingen fietspaden aan beide zijden van de Prinses Beatrixlaan. In 2022 start Warmteling met de aanleg van de warmteleiding. Hiervoor wordt het westelijk gedeelte van de Prinses Beatrixlaan tussen de Van Vredenburgweg en General Spoorlaan als bouwterrein ingericht. Al het verkeer wordt dan tijdelijk via de oostelijk rijbaan geleid. Warmteling wilde ook het nu eenrichting fietspad aan de oostzijde van de weg tijdelijk tweerichtingen maken. In overleg met Warmteling is gekeken naar de mogelijkheid om dit fietspad meteen definitief tweerichtingen te maken. Dat is naar verwachting mogelijk. Dit najaar worden daar met Warmteling verder afspraken gemaakt. De uitvoering zal meteen na de start van de aanleg warmteleiding plaats vinden, in eerste of tweede kwartaal 2022.

Verbeteren fiets en verkeersveiligheid Laan van Beens: Op de kruising van de Laan van Beens, Jan Thijssenweg en Delftweg spelen een aantal zaken. De Delftweg en Jan Thijssenweg zijn onderdeel van de Metropolitane fietsroute vanuit Delft naar Voorburg en verder. In aansluiting op het ombouwen van de Delftweg naar fietsstraat wordt het laatste stuk Delftweg ook omgebouwd tot fietsstraat en wordt het fietspad langs de Jan Thijssenweg hier goed op aangesloten en de kwaliteit van dit fietspad verbeterd door het te asfalteren. Gemeente Den Haag gaat in 2023 het aansluitende gedeelte van het fietspad langs de Jan Thijssenweg asfalteren. Naar aanleiding van recente vragen van bewoners over de oversteekbaarheid van de aansluitende Laan van Beens en recente ongevallen aldaar wordt de verkeersveiligheid op de kruising Delftweg, Jan Thijssenweg en Laan van Beens verbeterd door een nieuwe inrichting van het kruispunt en wordt de oversteekbaarheid voor fietsers en voetgangers verbeterd.

Kort en bondig bestaat het project bestaat uit drie delen: het doortrekken van de fietsstraat op de Delftweg onder de Hoornbrug door naar de Jan Thijssenweg, het asfalteren van het fietspad langs de Jan Thijssenweg en het verbeteren van de verkeersveiligheid van de oversteken en kruising op de Laan van Beens.

Verkeersaanpassing Prinses Irenelaan/Prinses Beatrixlaan HBG-locatie: Wanneer er problemen ontstaan met betrekking tot de kruising Pr. Beatrixlaan / Pr. Irenelaan worden er nadere verkeersaanpassingen uitgevoerd. De kosten daarvoor zijn geraamd op een bedrag van € 210.000 en komen voor 50%, met een maximum van € 105.000 voor rekening van de vastgoedeigenaren. Afrekening vindt plaats op basis van werkelijk gemaakte kosten. In het Investeringsplan 2022-2025 wordt een investering van € 105.000 opgenomen/gereserveerd voor de jaarschijf 2022 voor de bijdrage van de gemeente aan realisatie van fysieke maatregelen voor de doorstroming en verkeersveiligheid die mogelijk nodig zijn ten gevolge van de oplevering van de laatste fase van het bouwplan. Onderzoek zal uitwijzen of deze reservering alsmede de waarborgsom voor de bijdrage van de bouwer in werking zal treden.

Vervanging armaturen: Deze kredieten zijn bestemd voor het vervangen de armaturen van onze openbare verlichting. Bij vervanging brengen we led-verlichting met dim regime terug.

Vervanging kabelnet openbare verlichting: Deze kredieten zijn bestemd voor het vervangen van openbare verlichting (masten, armaturen, kabelnet). Elk jaar wordt aan de hand van de meest recente gegevens, gebreken in het lichtnet en storingsgevoeligheid bepaald welke locaties vervangen worden. Een extra krediet van € 319.000 is noodzakelijk om de achterstand in te halen. Met het combineren van de budgetten vervangen we circa 7 km kabel extra per jaar.

Vervanging lichtmasten: Deze kredieten zijn bestemd voor het vervangen de masten van de openbare verlichting. De beschikbare middelen worden mede ingezet ter financiering van het inlopen van de achterstand, het vervangen van armaturen.

2110 VERKEER

Vervanging verkeersregelinstallaties: Dit krediet is bestemd voor het vervangen van verkeersregelinstallaties op basis van het beheerplan voor verkeersregelinstallaties. Bij de vervanging worden nieuwe technische mogelijkheden benut om te besparen op energie en de kans op storingen nog verder te verminderen. Tot 2022 worden de volgende kruispunten vervangen.

K32 Geestbrugweg-Cromvlietkade

K22 Lindelaan-Jan Tooroplaan-Jozef Israëlslaan mogelijk deels rotonde

K19 Veraartlaan-Patentlaan

K50 Vrijenbanselaan-Vinkweg mogelijk rotonde

K51 Vrijenbanselaan-A13-Kfar Savaweg

K11 Gen.Spoorlaan-Steenvoordelaan

K01 Schaaapweg - Sammersweg

K38 Pr. Beatrixlaan - Op/afrit A4

K36 Generaal Eisenhowerplein

2400 WATERWEGEN

Vervanging beschoeiingen: Dit krediet is bestemd voor het vervangen van beschoeiingen. Jaarlijks worden op basis van de meest recente gegevens de exacte locaties bepaald.

Onderwijs

4010 HUISVESTING SCHOLEN

Eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair groep 14,15 en 16 KC Buitenrijck: KC Buitenrijck is ingericht voor 13 groepen leerlingen. In 2022 groeit de school door naar 16 groepen. Er heeft nog niet eerder bekostiging voor deze uitbreiding plaatsgevonden.

Vervangende nieuwbouw basisschool De Akker en GSR (inclusief gymnastieklokaal): Gezien de leeftijd van het gebouw en het Integraal Huisvestingsplan is de school en het gymnastieklokaal aan vervanging toe.

Vervangende nieuwbouw Steenvoordeschool (incl. gymnastieklokaal): Op basis van het Integraal Huisvestingsplan en gezien de leeftijd van de gebouwen zijn de school en het gymnastieklokaal aan vervanging toe.

Uitbreiding 300 m2 i.v.m. groei aantal leerlingen in Rijswijk: De leerlingprognoses opgesteld in 2019 geven aan dat de komende jaren het leerlingenaantal in Rijswijk toeneemt. Dit blijkt ook uit het Integraal Huisvestingsplan. Voor de huisvesting van leerlingen is in totaal ongeveer 300 m2 noodzakelijk. Op dit moment is nog niet duidelijk bij welke school de grootste groei daadwerkelijk gaat plaatsvinden. Dit is ook afhankelijk van de daadwerkelijke woningbouw. De leerlingprognoses zullen eind 2021 opnieuw worden geactualiseerd.

Sport, cultuur en Recreatie

5300 SPORT

Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken: Op basis van de meerjarenonderhoudsplanning worden onderhoud en vervangingsinvesteringen gepleegd in de sportparken, waarbij het element onderhoud loopt via de exploitatie en de vervangingen via het investeringsplan. In deze investering zijn diverse kleine investeringen opgenomen. Het bedrag is jaarlijks beschikbaar.

5800 SPEELTUINWERK

Vervanging herinrichten speelplekken in de wijk: Dit krediet is bestemd voor het vervangen en herinrichten van openbare speelvoorzieningen in de wijk. Jaarlijks worden op basis van de meest recente inspectiegegevens de exacte locaties bepaald.

Vervanging hekwerken: Dit krediet is bestemd voor het vervangen van hekwerken. Jaarlijks worden op basis van de meest recente gegevens de exacte locaties bepaald.

Wonen en Leven

5600 OPENBAAR GROEN EN OPENLUCHTRECREATIE

Transformatie Wilhelminapark: Gevarieerd voor mens en dier. We ontwikkelen het Wilhelminapark tot een gevarieerd, aantrekkelijk en ecologisch waardevol park, dat goed bereikbaar is en dat ruimte biedt aan een veel verschillende activiteiten. We investeren in het groen, de paden en de functies van het park. Hierdoor zal het park beter aansluiten op de wensen van de mensen die in de directe omgeving of wat verder van het park wonen. En de ecologische waarde zal toenemen. Bij de realisatie van de plannen betrekken we de wensen, ideeën en kennis van bewoners en maatschappelijke organisaties. Enkele jaren geleden is de Natuurtuin Wilhelminapark, met de hulp van enthousiaste vrijwilligers opgeknapt. Het groen in het park is verbeterd en vorig jaar is de Entree van het Wilhelminapark vernieuwd en is overbodig asfalt uit het park verwijderd.

In 2022 maken we het park nog beter. In de Natuurtuin bouwen we samen met de vrijwilligers een nieuw centrum voor milieu- en natuureducatie. We versterken de ecologische waarde van het groen door bijvoorbeeld bij aanplant van bomen te kiezen voor ecologisch waardevolle soorten en door schuil- en verblijfplekken te realiseren voor dieren. We maken een aantrekkelijk sport- en speelzone voor kinderen en jeugd uit de omgeving. Ook voor honden zorgen we voor plekken waar ze vrijuit kunnen rennen en spelen. Er wordt een ondernemer gezocht om een horecavoorziening in het park te realiseren en we ontwikkelen het Hazepad tot een centrale as waar het fijn is om te verblijven en te ontmoeten.

Vervanging bomen: Dit krediet is bestemd voor het terugplaatsen van bomen die vanwege ouderdom of ziekte zijn verwijderd.

7210 AFVALVERWIJDERING EN –VERWERKING

Vervanging afvalbakken: Dit krediet is bestemd voor het regulier onderhoud en vervanging van (afval)bakken.

7220 RIOLERING EN WATERZUIVERING

Vervanging vrijvervalriolen: De afgelopen jaren waren op het gebied van water in Rijswijk twee plannen: het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) en het Waterplan. We hebben deze plannen samengevoegd in een overkoepelend plan met een looptijd van 5 jaar. Dit gemeentelijk riolerings- en waterplan beschrijft hoe we de aankomende jaren (tot en met 2025) invulling geven aan onze watertaken en hoe dit bijdraagt aan het realiseren van onze ambities. Voor de komende jaren investeren we in het relinen van ons hoofdriool en het aanleggen van schoonwaterriool.

7230 MILIEUBEHEER

Uitwerking actieplan Geluid: Benodigd is budget voor het investeren of voorfinancieren van de meerkosten van het toepassen van 'stil asfalt' op wegvakken waar de geluidsbelasting een kritieke grens nadert of gepasseerd wordt. Beleid is om, daar waar aangrenzend aan een wegvak en bouwproject is, de meerkosten onder te brengen bij de ontwikkelende partij.

8100 RUIMTELIJKE ORDENING

Vervanging luchtfoto's: Bij het ontwikkelen van stedenbouwkundige plannen, bestemmingsplanbeoordeling en -onderzoek, alsmede bij de jaarlijkse taxaties in het kader van de wet WOZ en de aansluiting van de Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG), zijn luchtfoto's onontbeerlijk. De WOZ en de BAG stellen ook steeds hogere eisen aan de recentheid en kwaliteit van het fotomateriaal. Jaarlijks vergt dit een investering van € 20.000.

Overhead

69603 BEDRIJFSVOERING

Aanschaf smartphones: Vanwege een wijziging in de werkwijze bij de aanschaf van nieuwe smartphones is een jaarlijks krediet ter beschikking gesteld, in plaats van een krediet per drie jaar. In plaats van in één keer alle telefoons vervangen, worden alleen de hoognodige telefoons vervangen. Het vorige vervangingskrediet paste niet bij deze werkwijze. Doordat alleen de hoognodige telefoons worden vervangen, is het benodigde krediet ook omlaag bijgesteld.

Documentaire informatievoorziening: Dit zijn investeringen ten behoeve van het stroomlijnen van het (e-)documentenproces.

69606 Ruimtelijke ontwikkelingen

Reguliere vervanging voertuigen.

EMU-saldo

De financiële crisis in Europa van enkele jaren geleden heeft ervoor gezorgd dat de richtlijnen voor de overheidsfinanciën zijn aangescherpt. In het Stabiliteits- en groeipact hebben de landen die lid zijn van de EU afgesproken dat hun begrotingen in evenwicht moeten zijn of een overschot hebben. Het EMU saldo is het saldo van de inkomende en de uitgaande geldstromen die samenhangen met transacties en investeringen in een bepaalde periode, overeenkomstig de voorschriften van de EU. Het EMU-saldo geeft aan met welk bedrag de schuldpositie van een gemeente in een bepaalde periode is gemuteerd. Conform deze voorschriften is het beeld van het EMU-saldo van de gemeente Rijswijk als volgt.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	2021 Begroting na wijziging	2022 Volgens begroting meerjarenraming	2023 Volgens meerjarenraming
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.992	3.693	1.656
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	38.000	36.838	14.661
3. Mutatie voorzieningen	1.603	1.448	1.398
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-24.063	-21.215	-25.548
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	750	750
Berekend EMU-saldo	-16.326	-11.232	13.191

Tot en met 2022 is het EMU-saldo negatief. Dit wordt veroorzaakt door grote investeringen in deze jaarschijven. In 2021 is sportcomplex De Altis opgeleverd en diverse scholen en sportaccommodaties. In 2022 is het EMU-saldo negatief door de grote investering van het Huis van de Stad. Vanaf 2023 wordt het EMU-saldo positief. De reguliere mutaties (im)materiële activa vinden hier plaats, die leiden tot een positief EMU-saldo. De verkopen RijswijkBuiten zullen de komende jaren afnemen. Met het EMU-saldo is rekening gehouden in de financieringsbehoefte van de gemeente. In het bestuurlijk overleg tussen Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen van 14 september 2015 is afgesproken dat geen referentiewaarden op het individueel niveau van de decentrale overheden meer worden bepaald. Eerder (bestuurlijk overleg van 18 januari 2013) is al afgesproken dat ook geen sprake is van sturingsmaatregelen door het Rijk op basis van het EMU-saldo van de lagere overheden.

Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele lasten	2022	2023	2024	2025
Programma Wonen en Leven				
Invoering omgevingswet	617.000			
Havenkwartier	300.000			
Grondexploitatie Rijswijk Buiten (excl balanspost voorraden)	8.755.770	10.946.710	10.515.280	4.296.670
Balanspost voorraden Rijswijk Buiten	22.677.860	18.790.170	15.555.990	19.054.600
Mutaties reserves				
Storting in de reserve parkeren	1.029.380	1.029.380	1.029.380	1.029.380
Storting in de reserve Groeifonds Rijswijk		126400	126400	126400
Incidentele lasten	33.380.010	30.892.660	27.227.050	24.507.050
Incidentele baten	2022	2023	2024	2025
Programma Wonen en Leven				
Verkoop vastgoed	1.220.000	750.000		
Havenkwartier	300.000			
Grondexploitatie Rijswijk Buiten	31.433.630	29.736.880	26.071.270	23.351.270
Mutaties reserves				
Onttrekking aan de reserve parkeren	1.091.910	1.399.290	1.399.290	1.399.290
Onttrekking aan de reserve realisatie tunnel prinses Beatrixlaan	42.000			
Incidentele baten	34.087.540	31.886.170	27.470.560	24.750.560
Saldo incidentele baten en lasten	-707.530	-993.510	-243.510	-243.510

Incidentele lasten

Programma Wonen en Leven

Invoering omgevingswet: De in deze begroting opgenomen incidentele lasten voor de invoering van de omgevingswet zijn € 50.000 voor de omgevingsvisie, € 144.000 voor omgevingsplannen en € 423.000 voor organisatieversterking gebiedsontwikkeling.

Havenkwartier: Dit betreft de facilitaire ontwikkeling Havenkwartier.

Grondexploitatie Rijswijk Buiten: De grondexploitatie Rijswijk Buiten betreft de vastgestelde 9^e herziening grondexploitatie Sion/t'Haantje.

Mutaties reserves

Storting in de reserve parkeren: Op basis van de bijgestelde ramingen worden de positieve exploitatiesaldi gestort in de bestemmingsreserve.

Storting in de reserve Groeifonds Rijswijk: In het Raadsbesluit 21-045 Corona Maatregelenpakket Samen Rijswijk heeft de raad besloten om het tarief voor Toeristenbelasting 2020 en 2021 op nul te stellen. De dekking hiervoor komt uit het Groeifonds. Vanaf 2023 wordt de inkomstenderving gecompenseerd via een structurele verhoging van het tarief. De meeropbrengsten vloeien terug in het Groeifonds.

Incidentele baten

Programma Wonen en Leven

Verkoop vastgoed: Dit betreft incidentele opbrengsten door de verkoop van gemeentelijk vastgoed.

Havenkwartier: Dit betreft de facilitaire ontwikkeling Havenkwartier.

Grondexploitatie Rijswijk Buiten: De grondexploitatie Rijswijk Buiten betreft de vastgestelde 9^e herziening grondexploitatie Sion/t'Haantje.

Mutaties reserves

Onttrekking aan de reserve parkeren: Overige bijstellingen van de uitgavenbudgetten worden ten laste van de reserve parkeren gebracht.

Onttrekking aan de reserve realisatie tunnel prinses Beatrixlaan: Voor de lange termijn oplossingen voor de Prinses Beatrixlaan, zoals de bekende tunnel, zijn voorbereidingen nodig. Hiervoor worden kosten gemaakt, voor personele inzet en voor materialen (een brochure, social media, filmmateriaal). Het extra benodigde budget voor 2022 proces-, organisatie- en materiaalkosten bedraagt 42.000.

Verloop van de reserves

Omschrijving Bedragen x 1.000	Saldo begin 2022	Toevoeg- ingen 2022	Aanwend- ingen 2022	Saldo eind 2022	Saldo eind 2023	Saldo eind 2024	Saldo eind 2025
Algemene reserves							
Algemene dekkingsreserve	31.865			31.865	31.865	31.865	31.865
Bestemming resultaat 2019	-3.992	3.693		-299	1.357	2.330	3.647
Totaal algemene reserves	27.873	3.693		31.566	33.222	34.195	35.512
Bestemmingsreserves							
Nieuwbouw brandweerkazerne	5.431		128	5.302	5.174	5.046	4.918
Realisatie kunst in de openbare ruimte	145			145	145	145	145
Wijkontwikkeling	1.750		263	1.486	1.223	960	697
Decentrale arbeidsvoorwaarden	105			105	105	105	105
Reserve organisatie 2020	44			44	44	44	44
Revitalisering Oud-Rijswijk	82			82	82	82	82
Gemeentepersoneel	163			163	163	163	163
Parkeren	1.857	1.029	1.092	1.794	1.424	1.055	685
Huis van de Stad	6.186			6.186	6.186	6.186	6.186
Groefonds Rijswijk	1			1	127	253	380
Cultuur	163			163	163	163	163
Baggerwerken	477		149	328	135	135	135
Onderhoud welzijnsaccommodaties (MOP)	711			711	711	711	711
Corona maatregelenpakket	476		475	1	1	1	1
Investeringsfonds energietransitie en klimaat	349			349	349	349	349
Woonfonds	3.300			3.300	3.300	3.300	3.300
Faciliteiten voor jongeren	485			485	485	485	485
Parkeergarage	2.500			2.500	2.500	2.500	2.500
Landgoederenzone fase 1	3.500			3.500	3.500	3.500	3.500
Kwaliteit en verbinding parken Rijswijk Zuid	1.300			1.300	1.300	1.300	1.300
Innovatiefonds	1.000			1.000	1.000	1.000	1.000
Realisatie tunnel Prinses Beatrixlaan	30.000		42	29.958	29.958	29.958	29.958
Totaal van de bestemmingsreserves	60.023	1.029	2.149	58.904	58.076	57.441	56.806
Totaal van de reserves	87.896	4.722	2.149	90.469	91.297	91.635	92.317

Verloop van de voorzieningen

Omschrijving Bedragen x 1.000	Saldo begin 2022	Toevoeg- ingen 2022	Aanwend- ingen 2022	Saldo eind 2022	Saldo eind 2023	Saldo eind 2024	Saldo eind 2025
Voorzieningen voor verplichtingen en risico's							
T.b.v. nazorg bouwlocaties	8			8	8	8	8
Pensioenen wethouders	4.564	106	20	4.649	4.685	4.721	4.756
Wachtgeld wethouders	120			120	120	120	120
Totaal voorzieningen voor verplichtingen en risico's	4.692	106	20	4.778	4.813	4.849	4.885
Voorzieningen ter egalisering van kosten							
Riolering	462			462	462	462	462
Onderhoud kunst in de openbare ruimte	35	16	10	40	46	52	58
Onderhoud welzijnsaccommodaties (MOP)	1.212	1.108		2.320	3.428	4.536	5.644
Baggerwerken	557	397		955	1.397	1.645	1.894
Egalisatievoorziening bouwleges		500		500	500	500	500
Totaal voorzieningen ter egalisering van kosten	2.267	2.021	10	4.278	5.834	7.196	8.558
Totaal voorzieningen	6.959	2.127	30	9.056	10.647	12.045	13.443

Verloop van de vooruitontvangen subsidies (voorheen voorzieningen)

Omschrijving Bedragen x 1.000	Van	Saldo begin 2022	Toevoeg- ingen 2022	Aanwend- ingen 2022	Saldo eind 2022	Saldo eind 2023	Saldo eind 2024	Saldo eind 2025
Geluidsanering Lindelaan en Steenlaan	Rijk	118			118	118	118	118
Geluidsanering Haagweg	Rijk	33			33	33	33	33
Onderwijsachterstandbeleid OAB (voorheen GOA)	Rijk	2.422			2.422	2.422	2.422	2.422
Geluidsanering Sir Winston Churchillaan	Rijk	88			88	88	88	88
Geluidsanering Generaal Spoorlaan	Rijk	55			55	55	55	55
EU-richtlijnen omgevingslawaaï	Rijk	65			65	65	65	65
Geluidsanering Geestbrugweg	Rijk	62			62	62	62	62
Weg- en railverkeerslawaaï	Rijk	488			488	488	488	488
Woningbouwimpuls	Rijk	7.092			7.092	7.092	7.092	7.092
Totaal vooruitontvangen subsidies (voorheen vz)		10.423			10.423	10.423	10.423	10.423

Overzicht taakvelden

Nr taakveld	Taakveld (Bedragen x € 1.000)	Programma	Lasten	Baten	Saldo
0	0.1 Bestuur	Algemeen Bestuur en Organisatie	2.640		-2.640
	0.10 Mutaties reserves	Mutaties reserves	1.029	2.149	1.120
	0.2 Burgerzaken	Algemeen Bestuur en Organisatie	3.819	639	-3.179
	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Sport, Cultuur en Recreatie			
	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	2.062	1.593	-469
	0.4 Overhead	Overhead	27.687	1.098	-26.589
	0.5 Treasury	Economie en Werken		165	165
	0.5 Treasury	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	76	544	468
	0.61 OZB woningen	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	193	6.672	6.479
	0.62 OZB niet-woningen	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien		5.952	5.952
	0.63 Parkeerbelasting	Verkeer en Vervoer	259	2.620	2.361
	0.64 Belastingen overig	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	17	53	36
	0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-616	106.161	106.777
	0.8 Overige baten en lasten	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-1.510		1.510
	0.8 Overige baten en lasten	Onvoorzien	-850		850
Totaal 0			34.807	127.646	92.839
1	1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Openbare Orde en Veiligheid	5.547		-5.547
	1.2 Openbare orde en veiligheid	Openbare Orde en Veiligheid	1.780		-1.780
	1.2 Openbare orde en veiligheid	Sociaal Domein	138		-138
Totaal 1			7.465		-7.465
2	2.1 Verkeer en vervoer	Openbare Orde en Veiligheid	26		-26
	2.1 Verkeer en vervoer	Verkeer en Vervoer	8.952	532	-8.420
	2.1 Verkeer en vervoer	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien		253	253
	2.2 Parkeren	Verkeer en Vervoer	457	23	-435
	2.4 Economische havens en waterwegen	Verkeer en Vervoer	255		-255
	2.5 Openbaar vervoer	Verkeer en Vervoer	168		-168
Totaal 2			9.859	808	-9.050
3	3.1 Economische ontwikkeling	Economie en Werken	228		-228
	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Economie en Werken	843	201	-642
	3.4 Economische promotie	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien		330	330
Totaal 3			1.071	531	-541
4	4.1 Openbaar basisonderwijs	Onderwijs	327		-327
	4.1 Openbaar basisonderwijs	Sport, Cultuur en Recreatie	112	59	-53
	4.2 Onderwijshuisvesting	Onderwijs	3.235		-3.235
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Onderwijs	2.665	175	-2.490
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Sport, Cultuur en Recreatie	57		-57
Totaal 4			6.394	234	-6.161
5	5.1 Sportbeleid en activering	Sport, Cultuur en Recreatie	299	30	-269
	5.2 Sportaccommodaties	Sport, Cultuur en Recreatie	3.908	1.472	-2.435
	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Sport, Cultuur en Recreatie	2.313	7	-2.305
	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Wonen en Leven	244		-244
	5.4 Musea	Sport, Cultuur en Recreatie	881	18	-863
	5.5 Cultureel erfgoed	Wonen en Leven	1.441		-1.441

Nr taakveld	Taakveld (Bedragen x € 1.000)	Programma	Lasten	Baten	Saldo
	5.6 Media	Algemeen Bestuur en Organisatie	37		-37
	5.6 Media	Sport, Cultuur en Recreatie	1.448		-1.448
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Verkeer en Vervoer	730		-730
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Sport, Cultuur en Recreatie	650		-650
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Wonen en Leven	3.248	81	-3.167
Totaal 5			15.198	1.609	-13.589
6	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Sociaal Domein	10.156	1.937	-8.219
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Wonen en Leven	56		-56
	6.2 Wijkteams	Sociaal Domein	801		-801
	6.3 Inkomensregelingen	Sociaal Domein	28.368	23.003	-5.366
	6.3 Inkomensregelingen	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien			
	6.4 Begeleide participatie	Sociaal Domein	427		-427
	6.5 Arbeidsparticipatie	Sociaal Domein	4.251	475	-3.775
	6.5 Arbeidsparticipatie	Wonen en Leven	16		-16
	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Sociaal Domein	2.907		-2.907
	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	Sociaal Domein	12.046	398	-11.648
	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	Sociaal Domein	18.507		-18.507
	6.82 Geëscaleerde zorg 18-	Sociaal Domein	1.190		-1.190
Totaal 6			78.724	25.813	-52.911
7	7.1 Volksgezondheid	Sociaal Domein	3.161	31	-3.130
	7.2 Riolering	Wonen en Leven	3.851	5.791	1.939
	7.3 Afval	Wonen en Leven	7.781	11.037	3.256
	7.4 Milieubeheer	Wonen en Leven	1.460		-1.460
	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Sociaal Domein	17	134	117
Totaal 7			16.272	16.994	722
8	8.1 Ruimtelijke ordening	Wonen en Leven	964		-964
	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Wonen en Leven	31.787	31.809	22
	8.3 Wonen en bouwen	Wonen en Leven	3.101	3.892	791
Totaal 8			35.852	35.701	-151
Eind totaal			205.642	209.335	3.693

Kerngegevens en kengetallen

	Peildatum 1-1-2021	Peildatum 1-1-2022
I. FYSIEKE GEGEVENS		
Aantal inwoners		
0 - < 4 jaar	2.800	2.596
4 - < 17 jaar	7.915	8.378
17 - < 65 jaar	34.150	33.762
65 jaar en ouder	12.049	12.219
Totaal	56.914	56.955
< 20 jaar	12.250	12.560
Aantal leerlingen		
Openbaar basisonderwijs	1.148	1.188
Bijzonder basisonderwijs	3.159	3.331
Openbaar speciaal onderwijs	82	85
Bijzonder speciaal onderwijs	254	258
Openbaar voortgezet onderwijs	1.442	1.445
Bijzonder voortgezet onderwijs	890	891
Oppervlakte		
Waarvan oppervlakte van de gemeente	1.449 ha	1.449 ha
Waarvan water	89 ha	89 ha
Waarvan historische stads- of dorpskern	40.200 m2	40.200 m2
Aantal woningen		
Woningen	27.700	28.143
Wooneenheden	200	200
Woonwagens	33	33
Woonschepen	1	0
Lengte van wegen		
Oppervlakte van wegen	109,6 ha	110 ha
Oppervlakte van de fiets-, ruiter- en wandelpaden	121 ha	121 ha
Aantal m2 openbaar groen		
Wijkgroen	142 ha	143 ha
Parken	168 ha	168 ha
Begraafplaatsen	92.600 m2	92.600 m2
II. SOCIALE STRUCTUUR		
Aantal bijstandsgerechtigden < 65 jaar	1.376	1.413
Aantal bijstandsgerechtigden zelfstandigen (incl. TOZO)	228	124
Aantal gerechtigden IOAW	67	64
Aantal gerechtigden IOAZ	4	3
Aantal tewerkgestelde Rijswijkers in de sociale werkgemeenschap Rijswijk	72	76

Besluiten

Begroting voor het jaar 2022

De raad van de gemeente Rijswijk;

Gezien de door burgemeester en wethouders aangeboden begroting voor het jaar 2022;

BESLUIT:

Vast te stellen de begroting voor het jaar 2022;
In te stellen de egalisatievoorziening bouwleges

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Rijswijk in zijn openbare vergadering van

De raad van de gemeente Rijswijk,

De griffier,

de voorzitter,

Meerjarenraming 2023-2025

De raad van de gemeente Rijswijk;

Gezien de door burgemeester en wethouders aangeboden begroting met bijbehorend investeringsplan voor de jaren 2023 - 2025;

BESLUIT:

Voor kennisgeving aan te nemen de meerjarenraming met bijbehorend investeringsplan voor de jaren 2023 - 2025.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Rijswijk in zijn openbare vergadering van

De raad van de gemeente Rijswijk,

De griffier,

de voorzitter,

De in de jaarschijf 2022 van het investeringsplan 2022-2025 geraamde investeringen

De raad van de gemeente Rijswijk;

Gezien de door burgemeester en wethouders aangeboden begroting met bijbehorend investeringsplan voor de jaren 2022 – 2025 conform art 5, lid 2 van de Financiële verordening gemeente Rijswijk 2016;

BESLUIT:

Voor de volgende investeringen 2022 kredieten beschikbaar te stellen overeenkomstig de daarbij vermelde bedragen:

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Rijswijk in zijn openbare vergadering van

De raad van de gemeente Rijswijk,

De griffier,

de voorzitter,

Investeringskredieten 2022

Investeringskrediet (bedragen x 1.000)	2022	
	U	I
Aanschaf smartphones	50	
Afvalbakken 2022	50	
Diverse investeringen voortvloeiend uit meerjarenonderhoudsplan sportparken 2022	33	
Documentaire informatievoorziening 2022	69	
E Laadpalen	100	
Eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair groep 14,15 en 16 KC Buitenrijck	45	
Extra impuls vervanging ov kabels 2022	350	
Fietspaden in asfalt 2022	200	100
Herinrichten speelplekken in de wijk 2022	150	
Herstel asfaltwegen 2022	569	
Herstellen (duiker)bruggen 2022	115	
Integrale herinrichting probleemstraten 2022	1.100	
Invoeren nieuwe inzameling 2022	300	
Meerkosten ENG Steenvoordeschool	228	
Opwaarderen grote probleemstraten 2022	560	
Opwaarderen Kansrijke Plekken 2022	150	
Reguliere vervanging voertuigen 2022	50	
Transformatie Wilhelminapark 2022	250	
Tweerichtingen Fietspad Prinses Beatrixlaan i.c.m. Warmtelinq	850	680
Uitwerking actieplan geluid 2022	24	
Verbeteren fiets en verkeersveiligheid Laan van Beens	860	470
Verkeersaanpassing Irenelaan/Beatrixlaan HBG-locatie	210	105
Vervangen beschoeiingen 2022	268	
Vervangen brandkranen 2022	20	
Vervangende nieuwbouw Steenvoordeschool (incl. gymnastieklokaal)	7.788	
Vervanging armaturen 2022	171	
Vervanging bomen 2022	100	
Vervanging hekwerken 2022	15	
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2022	319	
Vervanging lichtmasten 2022	197	
Vervanging luchtfoto's 2022	20	
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2022 (20 jr)	100	
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2022 (40jr)	160	
Vervanging vrijvervalriolen 2022	1.700	
Vorbereidingskrediet meekoppelkansen	50	
Totaal	17.222	1.355